

*I nagrada za roman na konkursu manifestacije
Drinski književni susreti 2020. godine*

Lebrecht
Gaspar

Apostoli

I nagrada Ženi Lebl 64. književnog konkursu SJOS za 2020.

biblioteka

Virtuelne vertikale

edicija

savremeni roman

Lebrecht Gaspar

APOSTOLI

Izdavači:

Udruženje nezavisnih pisaca Srbije, Beograda

Za izdavača,

Glavni i odgovorni urednik:

Živojin Ivković

Urednik:

Živojin Ivković

Korice: Lebrecht Gaspar

Foto na koricama sa snimanja filma *The Passion of the Christ*

Lektura: Ivan Despotović

Tiraž 500

Štampa: ASoglas Izdavaštvo, Zvornik

Copyright, 2021. – UNPS Beograda

Ni jedan deo ove publikacije, kao ni publikacija u celini, ne sme se reprodukovati, umnožavati, preštampavati niti u bilo kojoj drugoj formi i bilo kojim drugim sredstvima preneti ili distribuirati bez odobrenja izdavača.

Sva prava za objavljivanje ove knjige zadržava izdavač prema odredbama Zakona o autorskim pravima i autorskom ugovoru.

Udruženje nezavisnih pisaca Srbije,

Beograda 2021.

ISBN-978-86-81192-27-6

Lebrecht Gaspar

Apostoli

roman

Posvećeno mojoj deci, Isidori i Ivanu

Na licu Faresa bar¹ Azarijaha, pripadnika Velikog Senhedrina², jednog od jerusalaimskih starešina, izdanka stare trgovačke porodice koja već duže vreme sa svojim razgranatim poslovima beše u stalnom usponu, očitovalo se nezadovoljstvo dok se u društvu Jehorana bar Azriela i Meira bar Mihe jednog od hramovskih sveštenika, i u pratnji svog sluge i četvorice oružnika spuštao niz široko stepenište ka tržnici probijajući se kroz masu hodočasnika koji su hrlili u Hram. Nije se ustručavao pa nije ni krio svoje nezadovoljstvo obavezom koju im je upravo naturio Josef bar Kajafa, kahana raba³, vrhovni sveštenik Jehude⁴ pozivajući se na svoje pravo da kao Nasi⁵ zarad dobrobiti zemlje, vascelog naroda Izrailja i naročito Hrama učini sve što mora, ma koliko mu to teško padalo, ne bi li otklonio opasnost koju je nad svima njima svojim neodgovornim rovaranjem i podbunjivanjem nadvio nesretni galilski⁶ drvodelja, krivokletnik i pustolovnik, samozvanac i umišljeni propovednik i nadasve bludnik, Jehošua, rođak takođe lažnog proroka Johanana Ha'Matbila⁷. Za ostale, pa i Jehorana ne zna, ali da je on sâm nekim slučajem bio u drugačijoj situaciji, odbio bi molbu vrhovnog sveštenika koja je bila sve drugo samo ne molba. Nije to bio ni zahtev. Zapravo bila je to besprizorna mada uljuđena naredba praćena nedvosmislenom ucenom uvijenom u lukavi osmeh koji Nasiju nije silazio sa lica dok mu je blagom rečju nabrajao sve koristi kojih bi mogao biti lišen ukoliko ne prihvati njegovu poniznu molbu, kako je rekao. Naravno, spomenuo je i neke koristi koje bi stekao i on ali pre svega njegova porodica ukoliko bi poslušao i izašao mu u susret i obavio to što je od njega zahtevao. Bila je to ucena kojoj se Fares nije mogao odupreti. Kako i o čemu je Josef razgovarao sa Jehoranom nije mu bilo poznato, kao ni koje je argumente u razgovoru sa njim koristio, no očigledno je da se ovaj sa onim što je od njega traženo saglasio i da u tome nije video ništa loše ili je pak dobro skrio svoje mišljenje i nijednom grimasom ili pokretom nije dao do znanja šta misli. Bio je ubeđen da je iste ili slične razgovore Josef vodio i sa dru-

gim članovima Velikog Sinhedrina u koje nije imao preteranog poverenja. U svakom slučaju, kada je vrhovni sveštenik zatražio od njega da ga u događajima koji će možda uslediti tih dana, a moguće i tokom naredne noći, u Sinhedrinu podrži bez obzira na okolnosti, pa i unatoč sopstvenom uverenju ili moralnom skrupulu, u prvi mah bio je zatečen, jedva je promućao da to što od njega očekuje nije u skladu sa zakonima. Na dalji pokušaj da pruži jasne dokaze u korist svoje tvrdnje, uostalom, bio je siguran da i sam Josef jako dobro zna da se Veliki Sinhedrin može sastajati o obdanci i nikako o prazniku, usledilo je krajnje neprijatno iznenađenje, besramni pritisak i ucena. To nije bilo sve, u svakom slučaju spisak optužbi protiv tamo nekog Galilca koji mora podržati bio je zastrašujući. Faresovo nezadovoljstvo nije bilo posledica neslaganja sa ocenom o delovanju njemu nepoznatog mada samo po čuvenju znatog propovednika, sve će biti da jeste samozvanac i prevarant, zavodnik neukog i lako povodljivog naroda, bundžija koji grdne nevolje i gnev Romeja može navući žiteljima ne samo Jerušalaima već i čitave Jehude, no način na koji to kahana raba želi ostvariti neprimeran je, čak opasan izuzetak. Jasna mu je namera, ukoliko jednom bude povredio sveta pravila na kojima se zasniva Sinhedrin, ako pogazi jednom zakon, tražiće to opet, uvek kada mu bude palo na pamet da svoj interes ostvari. I kako će ga tada odbiti? Sa kojim obrazloženjem? Poštovanje zakona nema izuzetaka, nepoštovanje zakona je nepoštovanje samog Elohima⁸.

I kada je Fares pomislio da je sa neprijatnostima svršeno, Kohen Gadol⁹ je pozvao Jehorana i Meira i naredio im da u pratnji i pod zaštitom četvorice oružnika koje im je dodelio, iz istih stopa krenu u pravcu Emausa, jer ih tamo pred svratištem, kraj puta čeka čovek od poverenja koji treba da ih predstavi Eleazaru bar Zakaije iz Jerihoa i Avrahamu iz Gilgale, starešinama dveju zajednica, sa kojima valja obaviti razgovor i odvratiti ih od pogibeljne pustolovine u koju ih želi uvući Jehuda, neodgovorni mešetar, prizivanjem pobune. Moguće da će tamo pored ove dvojice biti još nekih narodnih starešina s obe strane neher ha-Jarden¹⁰. U svakom slučaju dovoljno je da u zakazani čas ne dođu na sastanak na Har ha Setim¹¹ na razgovor koji im je smutljivac kazakao.

Dok im je maločas u hramu Josef govorio i rukama neprestano davao takt svojim rečima, Fares je kradomice, ispod oka posmatrao skamenjeno lice svog godinu ili dve starijeg kolege, Jehorana. Nervirala ga je ta njegova već poslovična bezizražajnost koju je ođavno već uočio. Nikada nije znao šta taj čovek misli, jedino što je bilo izvesno, na zasedanjima Senhendrina Jehoran će svoj glas dati onom rešenju koje će podržati većina. Ma šta god da se bude događalo, Fares je doneo odluku da u svratištu prepusti prvenstvo Jehoranu, tako će konačni ishod njihovog neizvesnog puta pasti na njegova pleća. Ma šta da bude bio ishod razgovora sa neznancima, odgovoran će biti Jehoran.

Emaus se kupao u suncu kada su ga Fares i Jehoran ugledali u pratnji ćutljivog sveštenika koji se sve vreme puta držao po strani ne progovrivši ni jedne jedine reči. Faresu se činilo da se skrivao za leđima plećatih hramovnih stražara kojima ovo putovanje jedino nije teško palo.

Fares upita kako će prepoznati tog Aroha?

„Ne brigaj, prepoznaće on nas“, mirno odgovori Jehoran i nastavi da hoda.

I doista kada priđoše nadomak prvih kuća, pred njih izađe neupadljiv oniži čovek i obrati im se: „Stigoste u poslednji čas, Eleazar iz Jerihoa i Avraham iz Gilgale upravo se spremaju da krenu za Jerušalaim.“

I baš kada htede još nešto da izusti, Jehoran ga prekide oštrim pokretom ruke.

„Vide li Ovida?“

„Nisam ga video. Mora da Eleazar i Avraham znaju da li je tu“, odgovori Aroh.

„Vodi nas onda k njima“, zapovedi Jehoran.

Aroh načini dubok naklon i nešto promrmlja pa skoro trćeći skrete s prašnjavog puta na uzanu stazu i zaobiđe veliku stenu, potom i nekoliko sirotinjskih kuća i izbi na maslinjak u kome je poveća grupa ljudi užurbano pakovala svari.

„Onaj visoki što stoji kraj magareta je Eleazar“, reče Aroh pokazujući prstom u pravcu čoveka snažne konstrukcije, koji je znalački izdavao naređenja svojim ljudima.

„A koji je Avraham?“, upita Jehoran.

Aroh prelete pogledom po maslinjaku ali ga ne uoči.

„Ne vidim ga“, muklo odgovori. „Ali mora da je tu negde. Pa nije prošlo ni pola časa kako bejah ovde i videh ga. Eno, vidim nekolicinu njegovih ljudi. Sigurno je tu negde.“

„Dobro!“, škrto mu odgovori Jehoran pa se okrete Faresu, pa pošto ga pozva zaputi se ka Eleazaru. Za njim se pokretoše oružnici i sveštenik, tek na kraju Fares i njegov sluga.

Spazivši strance sa oružnicima koji su mu se približavali, Eleazar pozva k sebi nekolicinu svojih pratilaca pa se ispreči pred pridošlice.

„Šalom, brate Eleazare, sine štovanog Zakarija“, uz širok osmeh obrati mu se Jehoran. „Nadam se da te u dobru zdravlju zatičem?“

„Šalom aleihim“, sa zadržskom i upitnim pogledom odgovori mu Eleazar.

„Vidim ti zbunjenost u pogledu, no nema potrebe za bilo kakvim zazorom, dolazimo ti čista srca“, reče Jehoran i odmah nastavi pošto se uverio da mu se pridružio i Fares. „No, da ti se predstavimo. Ja sam Jehorana bar Azriel, a ovo je moj prijatelj, Fares bar Azarijah, obojica smo članovi Velikog Sinhedrina i dolazimo ti sa pozdravima i prijateljskim porukama našeg Nasija, Josefa bar Kajafa. Sa nama je i hramovni sveštenik, rabi¹³ Meir, koga je posebno ovlastio vrhovni sveštenik“, svečanim tonom završi svoje predstavljanje.

Rabi Meir iskorači i po prvi put otkada je napustio Hram progovori tihim i odmerenim tonom.

„Štovani brate Eleazare, primi srdačne i bratske pozdrave plemenitog Kohen Gadola. Prenosim vam njegov poziv da mu budete gosti u njegovom domu, to mi je posebno napomenuo da prenesem jer je uveren da ste umorni od duga puta.“

„Doista“, umeša se Jehoran, „zaputiti se u Jerušalaim čak iz Bet Horana, Gilgala ili Turzina, posebno bih da pohvalim one koji su se čak iz Be'er Ševe zaputili, jer proći bespućima

pustinje Negav, divljenja je vredan podhvat. O dolasku čak iz galilskog Mahanaima da i ne govorim.“

Eleazar bi zbunjen saznanjem da pridošlice znaju sa kojih su se sve strana ovde okupili, no brzo se sabra i prikri ne samo svoje iznenađenje već i podozrenje. Doista, mislio je da osim njih samih i Jehošue niko ne zna razlog njihovog okupljanja. Ili bar niko u Jerušalaimu. Jehošua nije od onih koji mnogo glagoljaju i o svojim planovima galame unaokolo. Bio je siguran da ako već znaju sa kojih sve strana dolaze, onda zasigurno znaju i ko je sve na okupu. Zato je bio suzdržan, jedva je nehajno klimnuo glavom i mahnuo rukom, kao da kaže: nije to ništa.

„Vidim da među vama ima i golobradih mladića koji takva iskustva nisu mogli ranije steći“, nastavi Jehoran.

„Gospodine, nije to ništa, i ovo je putovanje kao svako drugo, uostalom, dolazak o Pesah u Jerušalaim je obaveza svakog sina Izrailja“, odgovori Eleazar pa želeći da ako je ikako moguće okonča ovu situaciju još reče: „Zahvaljujem se na ljubaznim rečima i porukama vrhovnog sveštenika, no, nadam se da shvatate, u žurbi smo, mi bismo još za videla da stignemo pred kapije Jerušalaima.“

„Svakako, svakako, samo vi nastavite svojim poslom“, spremno mu reče Jehoran. „Nećemo vam smetati. Naprotiv, ako vam kako možemo pomoći, samo recite, ta tu su ovi naši sjajni momci, stoje vam na usluzi.“

„Da, samo recite i oni će vam pomoći“, dobaci rabi Meir. „Uostalom, kako i mi idemo u Jerušalaim, eto nam prilike za razgovor.“

Eleazar se nakloni i zahvali na tolikoj ljubaznosti koju ni on a ni njegovi saputnici ne zaslužuju od tako uglednih ličnosti, pa reče: „Evo, tu smo pri kraju sa spremanjem za put a vi, gospodo, ne obazirite se na nas, samo vi krenite svojim putem“, pa se okrete i ode.

Gledajući sa strane kako Eleazar odmiče ka svojim prijateljima koji su užurbano privodili kraju pripreme za pokret, Fares upita Meira i Jehorana šta sada kane pošto su se tako neshvatljivo razotkrili.

Jehoran ga začuđeno pogleda pa potom na stranu nagnu glavu i podrugljivo se isceri.

„Šta nameravam? Ono isto što sam imao na umu i dok smo dolazili ovde“, odgovori i sede na obližnje oboreno deblo. „A sada ću sačekati da se priprave i krenu.“

Fares odmahnu glavom i povuče se u hlad malslinjaka.

Nakon kraćeg vremena dovoljnog da se pojedje manji obrok pripremljen za put, Eleazar krete u pratnji Avrahama i Ovida, kako Aroh obavesti Jehorana pre nego što se sa njima pozdravio i nestao im iz vidokruga upravo onako kako se i pojavio - iznenada. Za Eleazarom i ostalom dvojicom pokrete se poveća grupa natovarena lakim prtljagom.

Hodočasnici, rekao bi neko, pomisli Fares.

Kada skupina muškaraca stiže do Jerušalaimljana, Jehoran pljesnu rukama i reče da je dosta izležavanja te da je vreme za pokret, pa se nepozvan skupa sa hramovnim sveštenikom priključi trojci na čelu kolone. Nemajući kud, to isto učini i Fares i njegov sluga koji ga je poput senke pratio dok su se oružnici držali postrance, trudeći se da budu što neprimetniji, ukoliko je to bilo uopšte moguće.

Neko vreme su bez reči hodali prašnjavim putem, jedino se čulo cvrčanje zrikavaca i čavrljanje žena koje su se kretale stotinak stopa iza muževa koje su dvadesetak koraka izdvojeni hodali Eleazar sa dvojicom uglednika.

Konačno se oglasi Jehoran koji beše najbliži ovoj dvojici.

„Pa, braćo, šta nameravate večeras da radite?“

Eleazar ispod oka pogleda Avrahama i Ovida pa mirno odgovori: „Eh, poštovani, šta bismo pa i činili? Ako nam Jahve dozvoli da stignemo do Har ha Setim, odmorićemo se pa sutra slaveći Elohima pristupićemo Hramu sa molitvama, žrtvu da prinesemo. Šta bismo drugo?“

„Kako inače“, podrugljivo dobaci Jehoran. „Kako inače!“

Ovid zausti nešto da kaže no Avraham ga povuče za ruku te ovaj odustade.

„Hoćete li nam se i vi pridružiti u molitvama na gori?“, upita Avraham.

„Zar ne mislite da bi bilo bolje da odemo Nasijevom domu, pa rekosmo vam, pozvao vas je da budete njegovi gosti“, reče Jehoran.

„Suviše smo mi beznačajni ljudi za takvu čast“, odgovori

spremnno Avraham. „Znamo mi gde je naše mesto. Ono sigurno nije kraj skuta plemenitog Kohen Gadola.“

„Poštujemo vašu odluku da noćite u vrtu Get Šemani¹² sa svojim prijateljem“, konačno se oglasi i Fares koji je do tada ćuteći pratio razgovor.

Jehoran ga iznenađeno pogleda i zaklima glavom pa namignu Faresu, dajući mu podršku da tako samo nastavi.

„Hajde, pokažimo bar malo dobre volje, ta svi smo deca Izrailja. Verujem da ste već shvatili da nam je znan cilj vašeg puta. Znamo da imate ugovoren susret sa Jehošuom i njegovim sledbenicima“, reče sveštenik Meir pa sačeka da vidi utisak koji je ostavio te nastavi: „Kao i sa Jicakom iz Mahanaima. Istina, očekivali smo da je Jicak ovde sa vama, no, šta je tu je.“

„Ako vam je poznata svrha našeg pokloničkog putovanja u Jerušalaim, što onda uopšte zapovedate ovaj razgovor?“, upita Eleazar.

„Da vam prenesemo poruke Velikog Sinhedrina i hramovskih sveštenika čije misli je najbolje uobličio sam Kohen Gadol. A i ko bi bolje od njega, jer Jahve kroz njega govori“, odgovori sveštenik.

„Zar nećemo čuti njegove reči u Hramu?“, tiho prozbori Eleazar šireći ruke dok je prodorno gledao u oči Meira.

„Da, čućete i u Hramu. Svakako. Zar može praznik proteći a da se Kohen Gadol ne obrati izabranom narodu?“, hitro, skoro uvređen odgovori sveštenik. „Ipak, ovo je nešto drugo.“

„Polako, polako“, prekide Fares nadmudrivanje ove dvojice. „Eleazare, ovo što vam imamo reći nije za svačije uši. Mudri ste i poštovani, ljudi ste od od ugleda i dela, niste zalud odabrani za narodne prvake. Vaše se reči štiju.“

Eleazar ga začuđeno i upitno pogleda. Jehoranu bi očito da je Fares iznenadio nepoverljivog Eleazara, pa ne reče ništa. Iščekujući da Fares nastavi, pribojavao se da Meira ne načini kakav pogrešan korak. No to se nije desilo, i svešteniku je bilo jasno da je Fares uspeo da bar za trenutak pokoleba Eleazara.

Tren kasnije Fares je nastavio nešto tišim glasom.

„Veruj mi, Eleazare, nismo vaši neprijatelji. Dozvoli da kao ljudi popričamo. Stvari nisu uvek onakve kave se u prvi

mah čine. Menjaju se okolnosti, što beše pre dan ili dva više nije ni približno onako kako mišljasmu, a da ne govorimo o okolnostima koje behu pre tri ili četiri sedmice, kada su nekakvi dogovori postignuti. Uostalom, ni oni koji su nam do juče bili uzdanica danas više to nisu. I ljudi se menjaju, jer se prema situaciji i interesima određuju. Kao u trgovini, a kako je to, glavom ti jamčim da to dobro znam. Trgovac sam“, i sačeka par trenutaka da se uveri da je dobar utisak na sagovornika ostavio pa zadovoljno nastavi. „Ne tražimo od vas ništa više nego da porazgovaramo, da vam kažemo na miru šta imamo reći, da prenesemo reći Kohen Gadola, a šta ćete vi potom, ostavljamo vašoj pameti i savesti.“

Eleazar zastade pa poče da ga ispitivački ispod oka odmerava, bilo je očigledno da se premišlja. Fares je takođe stao i ćuteći, posve miran ga gledao pravo u oči. Konačno Eleazar obori pogled pa pošto zaklima glavom reče.

„U redu, hajde da vas čujemo“, i okrete se pa pođe ka svojim ljudima koji behu takođe zastali. Fares bez poziva ali i bez reči krete za njim.

Kada priđe grupi svojih ljudi, Eleazar pozva nekolicinu na stranu i ubrzo se okrete ka Faresu i njegovim pratiocima.

Dok su prilazili Eleazaru, Jehoran reče Faresu uz blagonaklon smešak: „Čoveče, ovo ti je bilo brilijantno. Samo tako nastavi i sva će ti slava ovog pothvata biti pripisana.“

„Neka, hvala, slava ako je bude bilo, svima pripada podjednako“, odgovori mu jedva čujno Fares.

Kada posedaše jedni naspram drugih, Jehoran se nakakšlja da pročisti grlo i zauze dostojanstven stav pa mirnim glasom otpoče.

„Braćo, jedan smo narod i jednog Boga štujemo, prijatelji i neprijatelji su nam zajednički. Prijatelje da negujemo i poštujemo, od neprijatelja da se složno branimo i protiv njih rame uz rame borimo. Ako i kada imamo naše razmirice, one su naše i mi ih moramo mudro i u miru rešavati. Ne smemo se sukobljavati i jedni na druge oružije dizati. Da među nama ima razmirica, to je jasno – ima ih. Da se nismo pametno ophodili međusobno, i to stoji. Ali tako dalje ne smemo činiti, jer su nam neprijatelji mnogi i snažni. Nikada u našoj povesti ne beše ova-

kva omraza prema našem rodu a bogami niti mrzovolje između nas. Ako često i nismo snažni da se suprotstavimo jačim i moćnijim, bar da budemo mudri da omrazu među nama potisnemo i jedni u drugima istinsku braću vidimo, da se ne krvimo. Krivice naše sami moramo među sobom da otklonimo. Zato smo ovde i...“ , ne uspe da izgovori misao do kraja jer ga neko iz Eleazareve pratnje nestrpljivo prekide dobacivši: „Sve je to lepo, no, što nam na noge dođoste, šta nam imate od značaja reći?“

„Da, od značaja, pa, upravo sam na to hteo preći“, uz blag smešak trpeljivo odgovori Jehoran. „Sa jedne strane su naši neprijatelji, Romeji, sila koja svetom vlada. Velika i nepobediva sila“, zastade pa odmeri pogledom svakog pojedinačno pa podiže ruku i prst upravi ka nebesima i nastavi: „Bar za sada, bar za sada! A kada ćemo im se moći suprotstaviti, reći će nam Jahve! Reći će nam na način koji ćemo razumeti, svi mi, i vi i ja, i oni u Galili i prosti puk ovde, u Jehudi. Podjednako i oni u Šomronu¹⁵. Zato moramo biti strpljivi i složni i naravno, naše zaševice rešavati. Dobro, priznajem“, hitro uzviknu i tako predupredi svaku moguću upadicu. „Znam, grešili smo, ali sada smo tu da izgladimo nesporazume pre nego li se kakva nesreća nad nama ne nadvije.“

„O čemu ti to zboriš, čoveče“, oštro ga prekide visoki čovek snažnih pleća i mrka preplanula lica koji se predstavi kao Ovid.

„O dešavanju u Jerušalaimu govori“, umeša se Fares. „O vašem prijatelju koji je podigao romejske legije na noge!“

„Našem prijatelju?“, uzviknu Avraham. „O kome zboriš?“

„O onom kome na noge idete!“ , iskoristi hramovni sveštenik priliku pa se umeša. „O Galilcu, naziritu¹⁴.“

„Ništa te ne razumem, svešteniče, o kome ti to?“, smireno ga dočeka Eleazar.

„Dobro, dobro“, ponovo se umeša Fares. „Polako, braćo, nema potrebe za tajanstvima i nedorečenostima.“

„Onda govorite jasnije, nemamo ceo dan za vaše priče“, dobaci Avraham.

Fares iskorači k Meiru koje se upravo spremao da nešto kaže i spreči ga u naumu te ponovo, ovaj put mirnijim tonom

progovori, dovoljno glasnim da ga sagovornici čuju.

„Prijatelji, i sami znate o kome se radi, o Jehošui, vašem suborcu iz Galile, rođaku Johanana Ha'Matbila¹⁵, narodnog vođe koga su neki među vama kao proroka štovali i sledili dok je okupljao protivnike Iroda Antipe.“

Kada je Fares započeo svoj govor, Avraham i Ovid su stajali spremajući se da mu se suprotstave, no Eleazar ih smiri.

„Ne znam da li su i do vas stigli glasovi o jerušalaimskim dešavanjima“, nastavi Fares, „no, ukoliko nisu, evo, ispričaću vam koliko je kraće moguće. Kroz gradske vratnice je na magarcu ušao u Jerušalaim praćen svojim ljudima koji su ga mešijahom¹⁶ nazivali. Sledećih dana je u hramu poticao nereda a i sam u njima učestvovao, nije hteo sa sveštenstvom da razgovara, evo vam živog dokaza, rabi Meir beše jedan od hramovnih sveštenika koji je pokušao sa njim da mirno razgovara, da ga urazumi da ne rasteruje menjače i prodavce žrtvenih životinja što pred hramom bejahu poslom na opštu korist“, onda na trenutak zastade i osmotri kakav je utisak među prisutnim slušaocima ostavio pa kada ne uoči prekomerno nezadovoljstvo, nastavi. „Dobro, vazda su se događali ispadi, ali molim vas, Romejima pred nosom prizivati pobunu među okupljenim narodom, u Hramu, nerazumno je. Niko od nas nije presretan kada vidi Romeje o Pesahu¹⁷ u Jerušalaimu, a braćo moja, nema tamo tek par kohorti, legije su u gradu i oko grada. A i da nisu, i sami znate koliko opasnost predstavljaju narodu omražene gradske kohorte¹⁸ onog satrapa Opulija Katulijana Korvusa. Samo Bog zna koliko je naših rodoljuba na drumovima na krstove raspeo.“

„Doista, kažem vam“, upade mu u reč rabi Meir, „kumili smo ga i molili da prestane, da ne buni narod, ali nije pomoglo. Pa, zamislite samo da je neko podbunjen napao Romeje, ionako strepimo od prepada sikarija¹⁹. Kada oni napadaju, najčešće nevini izvlače deblji kraj, koliko je samo nevinih sinova Izrailja stradalo od romejske osvete, niko ne zna.“

„To i sami dobro znate“, nadoveza se Fares. „I većina članova Sinhedrina pokušavahu da ga ubede da se bar malo primiri, govorili su mu da ima vremena, predlagali mu da razgovaraju nakon Pesaha i da nađu kakvo rešenje u kome će svako pomalo popustiti, no zalud. Umiriti se nije mogao, propo-

vedao je i bunio narod, sirotinju ponajviše.“

„Doista, sve je ovo živa istina“, umeša se Jehoran. „Razgovarali smo sa njegovim bratom, Jakovom, obećao je da će ebi-onite²⁰ držati postrance. I sam je Jakov napustio Jerušalaim, samo da se smire strasti i prilike dvedu u kakav-takav red za praznik, da ljudi ne stradaju.“

„Verujte nam, nema smisla u ovakvim okolnostima podbadati i podbunjivati narod, to je neodgovorna pustolovina i više od toga, to je pogibelj“, potvrdi Fares. „Onda smo doznali za Jehošuite dogovore sa mnogima da se ovih dana na Har ha Setim okupe i široku urotu za ustanak da sklope. Tako smo saznali i za vas i eto nas ovde, želimo da razgovaramo. Doista vam kažem, prenebregnete li naše upozorenje, vi ćete biti odgovorni za sve glave koje će nevine pasti. Opet, a to vam i vrhovni sveštenik poručuje, svesni smo da Sinhedrin mora nešto učiniti da se poboljša položaj naroda. I vaš osobni, naravno.“

„Doista, recite šta da učinimo i učinicemo sve što je u našoj moći. Recite što vama treba. Pomoći ćemo“, sa puno žara i gorljivim tonom govorio im je Jehoran. „Eto, ni novac nije problem. Samo recite koliko vam treba, Neće se škrtariti. A i nije samo novac u igri. Ima Hram zemlje širom Jehude, i u Galili možemo iznaći nekakva rešenja, imamo obećanja tamošnjih narodnih vođa, samo mira da bude. A posle, nakon praznika sešćemo u Jerušalaimu i razgovaraćemo kao mudri i trezveni ljudi o svemu i pronaći ćemo razumna i zadovoljavajuća rešenja za sve i svakog.“

„Tačno tako, možemo doći do rešenja i za vas i za nas. Uostalom, moraćete se složiti sa mnom, neuporedivo je probitačnije i sigurnije ostvariti očekivanu korist mirnim putem i dogovorom nego nasiljem za koje nikada ne znate šta može na koncu ishoditi“, smirenim glasom reče Fares pa se zagleda u Eleazaru pravo u oči. „Eleazare, želiš uticaj? Imaćeš ga! Želiš učešće u vlasti? Daće ti se! Želiš imetak koji će obezbediti tvoje potomstvo? Nije problem, imaćeš i to!“, onda ustade i pogledom zaokruži sve prisutne pa odmerenim, nešto povišenim i svečanim glasom, kao da u Hramu daje svečanu zakletvu još reče: „To važi i za sve vas, jamčim vam i to ne samo svojim obrazom i čašću, svojim imenom i imetkom već i rečju i obećanjem samog

Josefa sina Kajafinog. A da je tako kako vam kažem, mogu vam potvrditi ovi časní ljudi koji su sa mnom.“

„Doista zbori istinu“, uzviknu Jehoran.

„Jahve mi je svedok da je i sam Kohen Gadol to izustio i u Hramu obećao samo ako odustanete od podrške probisvetu Jehošui.“

„Dobro, i da vam poverujemo, ipak pitanje je: a šta ako mi želimo i nešto više od toga što nam obećavate?“, upita Ovid.

„Slobodu“, dobaci neko.

„Tačno tako“, uskliknu Avraham pa doda: „Da Romeji ne pogane Sijon.“

I kako to reče, zavlada graja i zdušno odobravanje njegovih ratobornih pratilaca. Jehoran hitro podiže visoko obe ruke i pokuša da umiri gomilu.

„Dobro, braćo, dobro. Da ima nade, da doista možemo da se oružjem suprotstavimo Romejima, vladarima vascelog poznatog sveta, zar mislite da bismo stajali postrance i mirno posmatrali njihovu nadmenost, obest i neznabožačko huljenje? Ne, braćo, ne bismo. I vi to dobro znate. Svi bismo se skupa protiv njih digli“, pa onda napravivši značajnu stanku u svom vatrenom govoru likujućí u tišini koja je nastala, jer su njegove reči utišale i najratobornije. „Još nije vreme ustanku“, nastavio je tihim i sigurnim glasom. „Nije, ne danas. Ali već sutra, ko zna? Možda prekosutra? Ali svakako kada se pojavi pravi Mešijah. Pravi, ne lažni, ne samozvani lakrdijaš. Kada se pojavi čovek kome će Jahve predati u ruke sudbinu svog odabranog naroda i poslati ga da širi njegovu reč i da ga proslavi.“

„Ne lipši magare do zelene trave“, dobaci neko iz gomile.

„Otkuda znaš da Jehošua nije taj Mešijah?“, čuje se dubok glas s kraja Eleazarevih sledbenika.

„Da ste bili ovih dana u Jerušalaimu i vama bi to bilo posve jasno“, uz smeh im dobaci Jehoran pa se okrete svešteniku. „Evo, ako meni ne verujete, pitajte rabija Meira.“

„Ako je neko kojim slučajem i mogao pomisliti da je taj Jehošua mešijah, ako je taj Galilac nekoga i mogao da zavede na trenutak, dešavanja u Hramu su ga odvrtila od takve primisli. Kada je počeo da prevrće stolove menjača i trgovaca, u tome mu se ni njegovi ljudi nisu pridružili. Kada je pozivao bogobojazne i

bogoljubive hodočasnike, braćo moja, niko mu se od njih nije pridružio. Ljudi se povukoše i odoše svojim putem. Zar vam to nije dovoljan dokaz božijeg promisla. Doista, nije Jehošua mešijah. Opet, ne kažem da nije dobar čovek, ne kažem da nije odani sin Izrailja, no, velim i to ću vazda ponavljati – nije razborit. Ima dobre namere, u njegovim propovedima može se mnogo toga pametnog čuti i mudrosti naučiti, ali katkad je i put u Had popločan ljubavlju ali i zabludama. I zato vam kažem, braćo, skupa se moramo kloniti zabluda.“

„Doista, doista vam kažem, za prave odluke potreban je pravi trenutak a danas za ustanak taj trenutak sigurno nije“, izusti Fares a iza njegovih reči zavlada muk.

Nakon nekog vremena pokrete se Eleazar i upita: „I, šta sada? Šta nam savetuješ? Da se okrenemo i vratimo odakle smo došli?“

„Nikako!“, jetko odgovori Fares. „Idemo u Jerušalaim. Hajdete u Hram, da sa Josifom o savezu čvrst dogovor sagradite, upravo onako kako vam rekoh.“

„Dobro, ako je tako, daćete mi vreme da se sa ljudima razgovaram pa da vam kažem našu poslednju?“

„Što bismo imali išta protiv?“, skoro uvređenim tonom dobaci mu Jehoran. „Samo se vi savetujte. Evo, i mi ćemo se povući da vam ne smetamo. Da li je to u redu?“

„Jeste“, odgovori Ovid.

Nije prošlo ni toliko vremena da se čovek na miru može nečim založiti da glad i žeđ utoli kad evo, iz grupe se izdvoji Avraham i dostojanstvenim, laganim hodom priđe dvojici članova Velikog Sinhedrina i obrati im se svojim baršunastim baritonom.

„Dogovorili smo se. Idemo s vama k vrhovnom svešteniku i prvom među jednakima u Sinhedrinu na dogovor. Svoje smo uslove odredili odavna, nije nam bilo potrebno da bar oko njih posebice većamo i radi smo da prihvatljiv dogovor sačinimo. I još nešto. Da ne bude da vam nisam rekao. Ne bih vam savetovao da pomislite da nas prevarite.“

„Avrahame, poštujem te i dajem ti svoju reč da nikakvih zlih misli u nama nema, nikakve se podvale ne spremaju. No, u

to ćeš se i sam ubrzo uveriti.“

„Ako je tako onda da pohitamo da još za videla stignemo u grad“, odgovori i okrete se prema udaljenoj grupi koja je iščekivala ishod ovog, poslednjeg razgovora i dogovora pa im mahne i doviknu: „Pokret. Idemo u Jerušalaim!“

Šabat je i noć je. U kući vrhovnog sveštenika velikog Hrama, Josefa bar Kajafa, vladala je tišina unatoč neuobičajene užurbanosti posluge nakon što je Hananije bar Set otpravio svoju poslugu i naložio im da po njega dođu sutra u praskozorje kako bi ga do Hrama otpratili. Žene su se povukle u svoje odaje. I ženska služinčad je otišla na počinak. Kada je nakon nekog vremena i nekoliko ispijenih vrčeva vina starac Hananije odustao od iščekivanja glasonoša i vesti koje bi zetu donele olakšanje, otišao je i on na počinak. Više nije bilo nikoga ko je još mogao da Josefu naruši mir, osim slugu i robova koji su se tiho i na prstima kretali velikim predvorjem i preko osvetljenog vrta.

Iako je ovladala svežina, Josef nije napuštao udobno uređenu terasu sa koje je imao pregled celog vrta i svih prilaza kući. Ogrnut toplim vunenim velom sedeo je zadubljen u misli i nije obraćao pažnju ni na vedro nebo obasjano mesečevom svetlošću, ni na sjajne zvezde, ponajmanje na udaljen noćni povremeni i iznenadni ptičiji poj. Lepota noći bila je poslednje što ga je zanimalo, moraće ove noći da reši mnoga otvorena pitanja.

Iz misli ga trže bat koraka uz stepenište.

„Gospodaru, stigao je Mošej. Sa njim je još nekolicina. Šta da činim? I drugi pristižu“, reče mu sluga.

„Da li su stigli Jehoran i Fares?“

„Nisu još, gospodare.“

„Dobro, dobro, dovedi Mošēja. Kada njega otpravim, neka izađe na drugu kapija a ti mi pošalji sledećeg. I pazi, uvek po jednog i nikada da se mimođu nakon razgovora sa mnom. Jasno?“

„Jasno, gospodaru“, odgovori sluga i udalji se nakon dubokog naklona.

„Ali ako se ova dvojica pojave, odmah da si mi ih doveo,

jasno?“

„Jasno, gospodaru“, ponovo će sluga odlazeći.

Ubrzo mu je pristupio Moše, potom Elihanan, nakon njih još nekolicina ljudi od poverenja. Njihovi izveštaji godili su Josefu. Naročito su ga obradovale Elihananove dojave da je nakon dugih razgovora i teških ubeđivanja Jakov otišao iz grada na nekoliko dana. Dao je na znanje da bez svake sumnje nije na strani isija²¹, ali ni cadukeja²², da ih neće podržati ma šta da preuzmu, što ga u ovom trenutku nije brinulo, jer je uspeo, bar kako mu je preneo Jehuda, i njih da odvoji od buntovnika iz Galile. Ni to što je predhodnih dana našao utočište među Kanajcima²³ ga u ovom trenutku ne uznemirava. O mogućem problemu njihovog zbližavanja razmišljaće kasnije. Važno je da neće sa svojim ebionitima pružiti podršku polubratu u njegovom srljanju u propast. To što je morao odrešiti kesu, kako svoju tako i hramovnu, nije ga uzbuđivalo, svoj će trošak svakako nadoknaditi uz dobar interes. Jakov nije ni prvi ni poslednji koga je morao da potkupi.

U neko doba dok je sa jednim članom Velikog Sinhedrina privodio kraju razgovor, stiže mu sluga i prekide razgovor te mu na uho došapnu da su stigli Fares i Jehoran sa nekolicinom stranaca.

„O, odlično, odlično!“, uzviknu Josef pa se obrati sago-vorniku. „Upravo su stigli Fares i Jehoran i dovode nam prijatelje. Eto, sve će biti da smo uspeli da izolujemo buntovnika“, pa naloži sluzi da odmah dovedu pridošle.

Nedugo zatim pristupiše Fares i Jehoran sa Eleazarom, Ovidom i Avrahamom.

Čim ih je ugledao, bi mu jasno da su pridošlice nakon dugog puta umorni.

„Prijatelji, da li su i ostali pratiodci pristigli sa vama?“

Fares se osvrte pa potvrdi klimanjem glave. „Eno ih, ostali su pred ulazom. Mnogo ih je, mislili smo da je bolje da ostanu na trgu, da ovde na prave gužvu.“

Josef ga prekori i naredi slugama da ljude odmah uvedu u vrt i da im daju vode da se umiju a jela i pića da se okrepe, dok ovde budu vođeni prijateljski razgovori, a posle će videti šta valja da se čini. Kada otpravi sluge, ponudi pridošle da se sme-

ste i dade znak sluzi koji ga je dvorio da posluži vinom goste.

„Dobro, da čujem šta ste se dogovorili“, reče na koncu.

„Pre svega da jedni drugima poklonimo veru“, otpoče Fares. „Bez međusobnog poverenja nema dogovora ma koliko je želja za njim jaka.“

„Mudro zboriš“, potvrdi Josef pa se okrete domalopredašnjem sagovorniku. „Da li ti je sada jasno što sam se odlučio da pošaljem Faresa da sa ovim dobrim i mudrim ali i iznad svega pravednim i bogobojažljivim ljudima pregovara?“

Dok je vrhovni sveštenik govorio, Fares iskoristi trenutak i velikim gutljajima iskapi kupu hladnog crnog vina i na mah utoli žeđ, pa pošto odloži prazan vrč na sto, nastavi započetu priču i potanko prepriča tok razgovora koji su vodili u Emausu i tokom puta. Na kraju se izravno obrati Josefu: „Vaša presvetosti, eto, kako nam vi rekoste prenesosmo obećanja braći i založismo obojica naš obraz kod tih dobrih i plemenitih ljudi. Sada je na vama red da sa njima dogovor održite.“

„Pravo zboriš“, reče ozbiljnim glasom Josef. „Blagodaran sam vam obojici na trudu i naporu koji učiniste. Zahvalan sam i braći koji toliki put predoše i u moj dom sa verom kročiše. Svi vi, braćo moja, nemojte sumnjati da ću se svoje reči držati, i sami znate da nema tog razumnog obećanja koje zarad mira neću ispuniti, a ono što ova dvojica dostojnika obećahu u moje ime razumno jeste“, onda se obrati trojici stranaca pošto ih odmeri ispitivačkim pogledom, pa kada oceni ko od njih zrači sa najviše samopouzdanja, obrati mu se: „Eleazare, rekao bih da si ti prvak među ovim štovanim narodnim predvodnicima koji ste vođeni poštenim i iskrenim namerama na put krenuli, pa ću ti se kao takvom i obratiti a ti, ako misliš da grešim, samo reci.“

Eleazar ništa ne odgovori, samo iskrenu glavu i prvo dobro osmotri Jehorana pa potom Faresa da bi bacio kratak pogled na svoje prijatelje.

„Poštujemo Eleazara, mudar je i pravedan“, napokon reče Ovid. „Doista, poput braće smo, ali nam kese nisu sestre.“

„Sumnjam da se sa Eleazarom nećemo složiti večeras. Ipak svako od nas će u svoje ime i u ime svojih ljudi da zbori“, zaključí Avraham.

„Pametno, pametno“, klimajućí glavom reče Josef. „Tri

reči su vrednije od jedne, zar ne?“, i svečano izgovori poslednju rečenicu da bi tren kasnije pljesnuo rukama i obratio se Jehoranu. „Znam da si umoran, no, zamolio bih te da odeš i proveriš da li su sluge ugostile ljude onako kako gostoprimstvo zapoveda. Ako je sve u redu a želiš, možeš ići domu“, pa se obrnu Faresu i da mu otpust.

Kada ova dvojica ustadoše i pošto krenuše nakon što se pozdraviše sa Eleazarom, Ovidom i Avrahamom, Josef se smešeći obrati gostima: „Dakle, da vas čujem, šta mogu da učinim za vas. Šta će vas zadovoljiti a što mi je moguće?“

Ovid odloži kupu vina na trpezu pa se nakašlja i pomalo nesigurnim glasom počeo da objašnjava u čemu se sve ogleda njegovo nezadovoljstvo stanjem, ali i drugima, kako je mogao da vidi. „Trebalo nam je i vremena ali smo se složili šta nam je činiti da se to neizdrživo stanje promeni, jer smo znali šta želimo. To što nam je svima bilo na srcu, svojom rečju je uobličio i jasno izrazio Jehošua, bolje i preciznije negoli bilo ko od nas što bi mogao. Zato smo mu pokloniri veru.“

„Tačno tako“, uskoči Avraham. „No, uvaženi i poštovani kahana raba, nemoj misliti da nismo svesni svih opasnosti i neizvesnosti koje nam put kojim smo krenuli donosi. Naprotiv, bejasmio i te kako svesni, ali i tim pre odlučni na tom svetom putu, budući da od vaše strane unatoč mnogim našim vapajima ne čusmo reči koje su našim ranama mogle biti melem.“

„Da, shvatam“, zamišljeno reče Josef. „Shvatam i razumem. I više od toga, kajem se jer, i kao vrhovni sveštenik i kao prvak Sinhedrina morao sam više sa narodom da zborim. Nemojte misliti da toga nisam svestan i da ne prihvatam vaše ukore. O, da, braćo, krajnje ih ozbiljno prihvatam. Ta zato i vodimo ove razgovore.“

„Ako je tako, a ja vam verujem kahana raba“, ogłosi se na koncu i Eleazar, „trebalo bi lakše da se dogovorimo na korist svih, na korist sve dece Izrailja.“

„Pravo zboriš, skupa na korist sinova Izrailja moramo više poraditi. Evo, slušam vas“, spremno zaključio Josef.

„Kahana raba, tokom puta od Emausa dovde razgovarali smo među sobom šta bi to bilo na opštu korist i uglavnom smo se oko mnogih stvari složili i dogovorili“, obratio mu se opet Ele-

azar pa nastavi da iznosi jedan po jedan zahtev, počevši od onih najmanjih i najbeznačajnijih.

Dok je Eleazar govorio a Avraham i Ovid potvrđivali klimanjem glavom i mrmljanjem u znak odobravanja, vrhovni sveštenik je mirno sedeo i pažljivo slušao.

Nakon više od časa razgovora, trojica prvaka zadovoljni dogovorenim odstupiše od Josifove trpeze uvereni da su postigli dovoljno dobar dogovor, s kojim će moći izaći pred ljude koji su ih iščekivali pred kapijom. I Josef je bio zadovoljan. Učinio je sve što se moglo. Skoro da je otklonio opasnost od mogućeg romejskog pogroma naroda u Jerušalajimu ukoliko bi onaj nesretnik i pokušao da podbuni šačicu preostalih maloumnika i povede ih u pobunu. Svi za koje je znao da bi se mogli priključiti bezumnom pustolovu privedeni su razumu na ovaj ili onaj način i odustali su od suludog nauma. Uglavnom je sa većinom istrgovao, kao što je to sa ovom trojicom uradio. Jedino još nema vesti od Nikodima. A trebalo je već odavno da se pojavi.

Ne stiže ni da pozove slugu da mu naredi da iz kuhinje štogod donese kako bi se malo založio i prekratio vreme čeka-jući, kada se Nikodim pojavi.

„A i bilo je krajnje vreme“, dobaci Josef.

Dok se Nikodim peo uz široko kamenito stepenište na osvetljenu terasu, Josef po sumornom izrazu Nikodimovog lica shvati da ne donosi dobre vesti. Zato ga nije ništa ni pitao, čekao je da se ovaj smesti i da sam otpočne da pripoveda ono što ima da kaže.

„Neće da odustane“, beše prvo što je izustio.

„Neće?“

„Neće! Magare tvrdoglavo.“

„Pa da li je taj čovek uopšte svestan da su ga svi napustili? I rođeni brat je digao ruke od njega. Pa da li on zna u šta se upušta?“

„Čini mi se da je daleko od realnosti. Ne, ne shvata u kojoj je situaciji, umislio je da ga narod doživljava mešijahom, da ga podržava i da će ga slediti i u vatru i u vodu. I što je najgore, veruje da će uz božiju pomoć pobediti.“

Zar ga nisi mogao odvratiti?“

„Nisam.“

„Nikako?“

„Nikako!“

„Nisi ga mogao darovima umilostiviti?“

„Ne.“

„Ni privilegijama?“

„Ni privilegijama. Tek se na tu ponudu rasrdio.“

„Znači tako?“

„Žao mi je ali je tako“, uzdahnu Nikodim i otpi dobar gutljaj vina.

„Hoćeš li nešto da prezalogajiš? Da zovem poslugu?“, upita ga Josef.

„Neka, ne treba. Ionako mi nije ni do čega. Veruj mi, upinjao sam se što sam više mogao, dokazivao mu, ubeđivao ga, molio i preklinjao. Ne znam šta mu se nisam rekao, čak sam ga zaklinjao i njegovim nerođenim detetom, ali zalud.“

„Nerođenim detetom? O čemu ti to, crni Nikodime?“

„Ma da, jučer slučajno saznadoh da mu je žena noseća.“

„Ni to ga nije pokolebalo?“

„Ni to.“

„Onda nemamo kud. Nek bude kako biti mora.“

„Što imaš u vidu?“, trže se Nikodim.

„Nije mi ostavio prostora ni za šta drugo do za ono što mi je mrsko.“

Nikodim skoči i pade pred Josifa na kolena i zakuka.

„Ako boga znaš, nemoj da okrvaviš ruke.“

„Ako tako mora biti, neka njegova krv padne na moju glavu. Bolje to nego tisuće nevinih glava da sutra padne oko Hrama“, i ne časeći otposla slugu po Šamuela i Baruha, zapovednika hramone straže i to da ih odmah dovedu makar ih i iz postelje izvlačili.

Kada Šamuel stiže, Josef mu ne dozvoli ni da sedne već mu naloži da odmah pošalje slugu sa pratnjom i da sve članove Sinhedrina koje može naći u Jerušalaimu dovedu u njegovu kuću, pa kada to obavli da se vrati, jer ima još nekih zadataka za njega.

I pre nego stiže Baruh, zapovednik hramovne straže, Josefu se pridruži bunovni Hananije bar Set.

„Šta se to zbilo pa ma budiš? Gde gori?“

„Ne gori nigde, bar još ne. No to ne znači da ukoliko odlučno ne preduzmem ono što mi je jedino preostalo, sutra može Jerušalaim da gori“, reše Josef svom tastu.

„Šta to govoriš?“

Ne gubeći vreme, Josef ispriča što je jezgrovitije mogao sve što se u Hananijevom odsustvu dogodilo i što je saznao da bi na koncu zaključio: „Pozvao sam Sinhedrin da se noćas okupi ovde, Šamuel već šilja sluge da ih dovedu. Očekujem da svakog časa dođe Baruh.“

„Šta si to naumio?“, upita Hananije.

„Zar ne shvataš, onaj maloumni drvodelja nema namere da odustane, izazvaće sutra kakvu nesreću ako ga ne sprečim.“

„I? Kako ćeš ga sprečiti?“

„Poslaću hramovne oružnike i svoje sposobnije sluge na Har ha Setim da ga svežu i da mi ga dovedu.“

„I?“

„Šta: I? Da mu sudim.“

„Da mu ovde sudiš?“

„Da!“

„Kako to misliš?“

„Hoćeš li ti da preuzmeš odgovornost za krvoproliće koje se sutra može desiti pred hramom?“

„Naravno da neću! Zašto ja?“

„E, ako nećeš, ne smetaj no pripomozi.“

“Mirijam, mila moja, budi spokojna. Sve je u najboljem redu i odvija se kako sam zamislio”, rekao joj je ne skidajući osmeh sa lica dok ju je ljubio. Uvek ju je ljubio kada je želeo da joj odagna bezrazložan strah kojeg se već danima nije mogla osloboditi. I da joj za večerom nije video zabrinutost u očima, znao je da Mirijam ne odobrava ovaj njegov poduhvat; žene jednostavno nisu sklone javnim poslovima poput muževa. „Podržavaju me mnogi prvaci i starešine značajnih zajednica i zato ne brigaj više.“

Potom je lagano ustao i odstupio s čela trpeze. Mirijam ga je zabrinuto pratila pogledom. Otkako su stigli u Jerušalaim,

izražavala je veliku zabrinutost nemajući poverenje u poduhvat u koji se Jehošua upustio sa grupom svojih rođaka i sledbenika, bila je ubeđena da je tim poduhvatom stavio glavu u torbu. Ne samo da joj Jakov i njemu bliska kanajska stranka nisu ulivali poverenje, nije verovala ni vođama ostalih grupa kojima se Jehošua nadao da će mu se upravo ove noći priključiti zajedničkom poduhvatu u vrtu Get šemani, jednostavno joj sve to skupa nije ulivalo poverenje. I pre nego su krenuli na ovaj put, danima ga je uzalud odvrćala govoreći mu da olako ne poklanja poverenje ljudima koji se unapred svemu i svakom zaklinju.

„Pobogu, Jehošua, zar doista ne vidiš kuda sve ovo vodi? Zalud ti zborim, isuviše veruješ ljudima“, često mu je govorila.

Nešto slično mu je spočitala i danas, tokom večere, ali njene reči nisu dopirale do njega, kao da ih je u vetar bacala. Činilo joj se da ga sledbenici i većina slušalaca među narodom drugačije razume i shvata, nego što ona poima njegove reči. Vremenom je svhatila da su sledbenici u njemu videli ne samo mudrog rabija, poneko je možda u njemu video proroka poput Zeharija ili Elijaha, bila je uverena da to ne čine zbog njegove mudrosti, pre će biti da su im njegove reči godile, pružale su im nadu da će ih uzdići k visinama i na položaje koje do susreta sa njim nisu mogli ni sanjati. Kako je vreme proticalo a pratilaca i sledbenika bivalo sve više, u njemu su videli novog Jehudu iz Galile i njihovog spasioca i izbavitelja, rešenje svih njihovih problema, odgovor njihovim nadanjima, pa i najsmelijim snovima. Nažalost, nisu ga doživljavali kao onog ko donosi spasenje onome što je jedino vredno u njima, njihovim zapretenim česticama duhovne svetlosti, osloboditelja njihovog duha, moralnoj uzdanici. Ne, u njemu su videli jedino žuđenog mešijaha, spasi telja Izrailja od romejskog ropstva, nekog kraj čijeg će boka sedeti za stolom Davidovim. Kakva glupost! Kakva umišljenost! To joj se nije sviđalo. Plašilo ju je. Njena intuicija joj je govorila da se to jednostavno ne može dobro okončati.

Dok se udaljavao od trpeze, Jehošua je raspetljavao vrpce svoje lanene haljine. Kada je stigao do ugla sobe gde je uz zid stajao drveni sanduk sa spremom i na njemu umivaonik, do pasa je skinuo haljinu i oko bedara privezao rukave pa se okrenuo i još jednom nasmešio Mirijam.

Prisutna družina ga je pratila pogledom, niko nije imao hrabrosti dok se svlačio da ga upita šta je namerio da čini, čekali su da vide šta će se zbiti. Mirijam zavrte glavom i ustade i zaputi se k njemu. U trenutku kada se mašio da uzme ubrus, priskoči mu i sa poda dograbi krčag da ga polije vodom. Pretpostavila je da mu je bila namera da se umije, no on je zaustavi.

„Neka, milo moje, sam ću”, reče joj brižno dok ju je uspravljao držeći je čvrsto za ramena. „Hajde, idi i sedi za trpezu.“

Stajala je zbunjena pred njim i gledala ga kako grabi ručnik i prebacuje ga preko ramena ne shvatajući šta namerava. Ponovo joj se nasmešio i klimnuo glavom, kao da joj kaže: veruj mi. Poslušala ga je i oborene glave se vratila za trpezu.

Jehošua podiže krčag i proveri koliko ima vode u njemu, potom pothvati umivaonik drugom rukom i krete prema trpezi.

„Tako”, reče sa olakšanjem i priđe Andriji, koji je sedeo na desnom boku trpeze i nemo posmatrao vođu ne shvatajući njegovu nameru. Nije se pomerio sve dok Jehošua ne kleče i ne postavi pred njim umivaonik i u nj’ ne uli vodu.

„Rabi, šta to radiš?”, upita ga nesigurno Andrija.

„Videćeš. Što ću činiti, ti sada ne znaš, ali ćeš ubrzo razumeti. Stoga imaj poverenja i ne daj da te stid ophrve”, odgovoru mu Jehošua i poseže za njegovim nogama.

„Nemoj, rabi, molim ti se”, cvilio je Andrija dok mu je ovaj prao noge. „Molim te, nemoj, sramota me je.”

„Što bi tebe bilo sramota kada mene nije?”, upita ga Jehošua smejući se.

„Kako da me ne bude, pa ja bi tebi trebalo da perem noge“, odgovori mu ovaj.

„A što nisi?“

Andrija postidjen pognu glavu i začuta.

Kada mu obrisa noge, Jehošua se na kolenima pomeri i prinese umivaonik Šimonovim nogama.

„Nemoj, rabi. Zar ti moje noge da pereš?”, uzviknu Šimun. „Ako neko treba nekom noge da pere, onda je na meni tvoje da operem”.

„Šimone, zar doista ne razumeš?”, upita Jehošua netremice ga gledajući u oči.

„Rabi, neću ti dozvoliti da mi pereš noge.”

„Ako te ja ne operem i nečem ne naučim, ko će?“

Šimon učuta i obori glavu. Jehošua mu odveza sandale i izuje ga, pa mu opru noge i na koncu ih obrisa, kao što je to prethodno i njegovom bratu učinio i pritom se nije žurio.

Doista, nije se žurio, redom je sledbenicima prao noge. Čitali su i u čudu, bez reči protivljenja dozvoljavali rabiju da čini ono što je naumio. I Mirijam je čutala, ali je u njoj kiptio bes, ne zarad toga što je njen čovek njima noge prao već što i pored svega nisu shvatili da im je upravo grehe oprostio, i to ne samo prošle već, kako joj se učinilo, i buduće, jer, njena ženska priroda joj je nagoveštavala da njen čovek nešto doista odsudno nagoveštava.

Kada svima opru noge, Jehošua se okrete ka Mirijam pa i njoj prinese umivaonik i poče da joj pere noge.

„Zar ćeš i njoj da pereš noge?“, upita ga Šimun sa nevericom.

Jehošua ga samo pogleda i blago se nasmeši, ali mu ne odgovori već nastavi sa započetim.

Prisutna družina je sa nevericom posmatrala šta rabi čini; čas je gledala njega čas Mirijam, čas Šimuna koji je negodujući okrenuo glavu na drugu stranu da tu bruku ne gleda.

Kada je završio sa brisanjem Mirijaminih nogu, Jehošua ustade i ode da odloži umivaonik i vrč na kovčeg pa obuče svoje haljine i vrati se za trpezu, pa sede kraj Mirijam i upita prisutne.

„Znate li šta sam vam učinio?“

Za trpezom je vladao muk.

„Vi me zovete rabijem, dakle, onaj koji vas uči. A ovo beše još jedan nauk. Kada sam ja, vaš predvodnik, mogao da vam se poklonim i operem noge, onda ste i vi podjednako možni jedni drugima isto da bez zazora i stida činite, jer stida u tome nema. Čemu sram i stid u dobroti i posluhu narodu za koji vas spremam? Da li se gordosti radi stidite? Ili se trebate stideti zarad svoga greha? Ali, braćo moja, ne samo među sobom, već prema drugima morate se isto ponašati i postupati kao što sam ja prema vama, jer nema nižih od vas kada Izrailju služite jednako kao Jahveu, jer služiti svom narodu i svom Bogu podjednako je; valjda vam je svima jasno da prateći me imate samo jedan zadatak, službu na dobro narodno da činite. Ovim sam

vam pokazao da od mene nema poslušnijeg kada kanim svom narodu sutra dobro činiti, a da tako nameravam i dalje, upravo ovim postupkom sam vam pokazao. Za tu svrhu rad sam svaku žrtvu podneti. Dao sam vam primer, kao što sam ja učinio i vi ćete sutra kada dođe taj čas narodu Izrailja činiti, jer to je volja oca našeg, to je carstvo nebesko koje vam obećah. Nije poslanik veći od onog koji ga je poslao a došao je čas u kojem ću vas šiljati da reč moju u slavu Jahvea o tronu Davidovom prenesete deci Izrailjevoj. A kako ćete ako niste spremni na ovakav čin, jer tako ljubav svoju i skrb najbolje pokazujete i k ocu našem. Kako vi, meni najbliži, tako će i narod raditi, ako to vi budete činili.”

„Zar i ženama?“, opet se sa nevericom oglasi Šimun.

„Šimune, kome ja nauk prenosim?“, upita ga sa očitim strpljenjem Jehošua.

„Ali, to je protivno zakonima“, uzviknu ovaj nezadovoljan rabievim objašnjenjem.

„Ako ti tako veliš, dragi moj Šimune. Uostalom, volja je tvoja slobodna pa ti čini šta ti tvoja pamet i savest nalažu“, odgovori mu Jehošua, mirno ali dovoljno glasno da svi ostali učenici čuju i zapamte. Onda se uozbilji i tišim glasom doda: „Ali to čini sada i odmah, jer sutra nećeš biti sa mnom u Hramu.“

Šimun preblede i smrknut obori glavu.

Neprijatnu tišinu prekide Natanail koji kraj rabija seđaše.

„Rabi, da li ti to reče da je došao čas da nas šilješ da reč tvoju širimo?“

„Upravo“, odgovori mu Jehošua.

„Rabi, ne razumem te“, uporno će Natnail.

„Vala, ni ja to ne razumem baš najbolje“, umeša se Matijahu. „Zar se sve nije zbililo upravo kako su proroci predviđali? Tvoj ulazak u grad, potom i u Hram. Zar nisi sve to želeo? Zar nam nisi o tome pripovedao i na to nas pripremao? Zar tvoj ulazak u Jerušalaim nije pobedonosni put sina iz kuće Davidove? Da na njegov presto zasedneš? Zar nas nisi okupio oko sebe da ti budemo uzdanica i oko tvoga trona zasednemo? Zar nismo na pragu uspeha? Eto, i večeras očekuješ nova okupljanja isto mišljenika i nove dogovore? Kako sada i kuda da nas šalješ?“

Johan an se ispravi i dohvati svoju kupicu vina pa je po-
diže i svečanim tonom rele: „Rabi, spremni smo i radi da ti i sa
desne i leve strane prestola zasednemo i u svemu te verno i po-
žrtvovano služimo, tako mi obraza i časti.“

Mirijam ljutito odstupi od trpeze i ode do škrinje i uze
umivaonik, pa vodu kojom je Jehošua svojim učenicima koji
tren ranije prao noge prosu po podu.

„Evo, kao što ova voda kroz pukotine među daskama
propada takvo je i vaše pamćenje. Zar vas rabi upravo ne poku-
ša da pročisti?“, upita ljutito učenike. „Zar vas upravo vašim
obavezama i dugu prema Jahveu i narodu Izrailja ne pokuša da
podučiti? I šta ste od svega toga naučili? Ništa! Ništa ne naučiste.
Samo o svojoj koristi mislite. Zalud vam je sve ove godine
govorio?“

„Šta hoćeš, Mirijam? Misliš da si najpametnija?“, uspro-
tivi se Andrija.

„Rabi, zar ćeš dozvoliti da nas Mirijam ovako vređa?“,
zpita Šimun.

Jehošua ne odgovori, ćutao je oslonjen o trpezu oborene
glave i gledao preda se. Mirijam pogleda u pravcu svog čoveka
pa razočarana njegovim ćutanjem besno trupnu nogom o pod i
izađe iz sobe. Za njom krenuše Marijamna, Arsinoja i Šalomit.

„Neka ide, ionako joj i nije mesto među muževima i za
ovom trpezom“, uz osmeh svoj sud izreče Šimun dok se na nje-
govom licu očitavalo zadovoljstvo.

„Aba²⁴, može li me ova čaša mimoići?“, jedva čujno
izusti Jehošua pa ustade i glasno, odsečnim glasom naredi pri-
sutnim da krenu na Har ha Setim i da ga tamo sačekaju u masli-
njaku Get šemani.

Šimun zausti da nešto kaže, ali kada ukrsti pogled sa
ljutitim Jehošuum, odustade i pognute glave napusti odaju.

Jehošua je strpljivo sačekao da svi napuste kuću i tek
tada pozva Mirijam koja nedugo zatim uđe i ne sačekavši da joj
išta kaže, stade pred njega i obrati mu se odsečnim glasom,
dovoljno glasno da je družbenice čuju i kroz zatvorena vrata.

„Čoveče, doista te više ne razumem. Čemu onaj igrokaz?
Kome i šta želiš dokazati? Gledam te i ne prepoznajem te. Govo-
riš jedno, činiš drugo, kao da si izgubio svaki osećaj. Zar doista

želiš bunu protiv Romeja da dižeš? S kim, s čim? Zar doista veruješ da ćeš uspeti u svom naumu sa ovom jedva pismenom i neukom družinom koju si ovamo dovukao?“

„Nije sve baš tako kako to u svom gnevu vidiš“, smireno je prekidala.

„Kako nije?“, uzviknu Mirijam. „Kako!? Šta je ovo večeras predstavljalo?“

„Misliš li da drugačije mogu da shvate?“

„Šta oni uopšte mogu da shvate? Šta?“

„Poruku, milo moje, poruku“, smireno joj odgovori.

„Čoveče, do većine njih ne dopire tvoja reč, jedino što oni žele da vide jeste vlast i bogatstvo koje misle da ćeš im doneti. I ništa više! Kakva pravda, zalud im o Elohimovoj pravdi zboriš, jedino tebe vide na Davidovom tronu i sebe kako se uz tvoju vlast koriste, a oboje znamo da od toga nema ništa.“

„Mila moja, preteruješ, to iz tebe strah govori, i briga. Znam sa misliš da je ovo što činim poput reke. Veruješ da nakon tri godine nisam daleko od njenog izvorišta odmakao, da je slabašna moja voda, da jedva oblutak može da pokrene? Ipak, jaka je to reka, mnogo se pritoka ulilo u tu reku, i još će mi priteći, ojačaće me, snagu će mi dati, bujica da postanem kojoj ni romejska stena neće odoljeti. Znam da i to nosi sa sobom opasnost, ali sa tim sam od početka računao. Zato i imam razgovore sa mnogim koji su radi slediti me. I večeras će ih biti.“

„Ne, mili moj, meni si ti potreban takav kakav si. Ništa mi ne znači bilo kakvo carstvo na zemlji bez tebe.“

„Molim te, Mirijam, bar mi ti ne pravila probleme. Večeras imam važne razgovore sa narodnim vođama iz nekih plemena Izrailjevih i pusti me da to obavim kako valja.“

„Otkud znaš da će doći?“, upita ga podozrivo. „Zar se tokom ovih tri godina nije češće događalo da su odustajali nego što su ti na noge dolazili i sa tobom dogovore pravili?“

„U pravu si no, veruj mi, Mirijam, doista ti kažem da je i tome došao kraj“, reče joj pa ustade da krene. I pre nego što je silazeći niz drveno stubište nestao iz Mirijaminog vidokruga, još joj reče: „Hajde, ne budi zabrinuta, videćeš, sutra će sve biti mnogo jasnije. Uostalom, zar jutro nije pametnije od večeri? Baruh ha-Šem²⁵, odoh ja, mila moja.“

Mirijam je ostala da nepomično stoji i zuri u prazninu koja je nastala Jehošuinim odlaskom, ili je bar ona tako osećala tišinu koja ju je okruživala.

„Baruh ha-Šem“, konačno tiho izgovori i zaplaka.

Arsinoja i Šalomit su sve vreme nepokretne, skoro bez daha stajale u dubokoj senci kraj vratnice i strpljivo čekale da im se Mirijam obrati. Skoro da su zavidale Marijamni, Filipovoj sestri koja ih je odmah napustila kada su izašle iz blagovaonice.

Pre odlaska na počinak, za razliku od svojih prijatelja, Natanail nije praktikovao metanisanje i duge molitve, zahvalio bi se Jahveu na zvezdanom nebu nad glavom i na zaštiti od svakodnevnih iskušenja zarad postojanosti moralnih zakona u srcu koje mu Jehošua krepí, pa pošto bi se umotao pokrivkom, utonuo bi u mekani i slatki prvi san, poput pravednika, što je težio da postane. Neobično je voleo onaj kratki trenutak između sna i jave, u kojem je meko tonuo u san dok su se zvuci gubili u beskrajnom miru i blaženstvu božanske prisutnosti. Verovao je da je u tom trenutku najbliži Tvorcu, ili Ocu, kako je Jehošua, ubičajavao da imenuje Jedinog i Milosnog - Elohima.

Tako bi učinio i za ovog sutona, nakon očekivano dugog i napornog prazničnog dana, pošto se nakon uzbuđljive pashalne večere, postidjen neočekivanom rabijevom podukom, uspeo na Maslinsku goru prateći ga skupa sa ostalim učenicima i nedugo zatim kraj vatre neko vreme boravio dremajući; da mu nisu navirale uznemiravajuće misli. Nije bio siguran da li i druge muči ista muka kao njega, jer niko nije ni reč prozborio, niko nije izneo svoje sumnje, niko nije izrazio nezadovoljstvo. Čak ni sam rabi Jehošua nije ni jednom jedinom rečju spomenuo da ga zabrinjava to što niko nije došao na dogovor, ali i što ni vesti o njima nema, što niko ne zna šta se sa njima događa, što ne dolaze, što kasne. Natanaila čudi to što izgleda da samo njega brine nedolazak odavno najavljenih grupa pravovernika, zajedničkoj borbi odanih sinova Izrailja. Opet, bar koliko je uspeo da shvati ono što je rabi u par navrata spomenuo, očekivan je bio dolazak ljudi iz Ber Ševe, Tarzina, Bet Horana, Jazera i još nekih grado-

va Jehude, Šamrona i Galile.

I onda, kada već oko vatre skoro da nikoga nije bilo, ugledao je kako rabi u pratnji Šimuna i još dvojice odlazi u mrak, pomisli da je njegov strah neopravdan, izgleda da su počeli da dolaze vođe narodne pa sa olakšanjem odluči da počine, te se povuče na stranu. Želeo je da sa prvim sunčevim zracima ustane i zaputi se prateći rabija na putu do hrama nadajući se, uostalom, kao i ostali, da će se sutra odigrati prelomni događaj u njihovim, ali ne samo u njihovim životima. Radovao se tom događaju nakon kojeg ništa više neće biti kao što je bilo. Činilo mu se da će prekосуtra moći mirne duše da umre, samo da dočeka žuđen dolazak carstva nebeskog koje im je rabi obećao i slobodu za decu Izrailja od romejskog jarma. Blažen je dan oslobođenja u kojem će prestati razapinjanje mučenika na krstu.

I baš kada beše utonuo u prvi, još nedovoljno čvrst san praćen predivnim slatkastim ukusom slobode i carstva božijeg u ustima, okusom koji ga je radosno uvodio u opuštajuće blaženstvo, nekakva buka poput grmljavine gromova preplavila je sva njegova tek umirena čula i povratila ga je iz sna u krmeljivu i nedovoljno jasnu noć obasjanu vatrama koje su se već gasile. Natanail se izdiže na lakat i onako bunovan, trljajući oči okrenu se u pravcu iz kojeg je galama dopirala da ukori neuviđavne galamdžije. To što su prijatelji izdaleka napokon stigli u većem broju ne daje im pravo na bahato ponašanje no, na mah se zbuni prizorom koji se pred njegovim očima odvijao.

U prvi mah mu ne bi jasno šta se događa, mada je bilo očito da je nešto neočekivano po sredi, samo nije znao niti je mogao da pretpostavi šta se na Har ha Setimu događa.

Ono što je ugledao natera ga da zaboravi na prvotnu misao. Na nekih tridesetak koraka od prostirke na kojoj je ležao, ugledao je nekolicinu svojih prijatelja kako se guraju i gušaju sa nepoznatim ljudima.

Na um mu isprva pade pomisao da neki odočkaneli a pritom i bahati hodočasnici, zlonamernici u svakom slučaju, pokušavaju da se smeste u maslinjaku Get Šemani koji već neko vreme dobrotom vlasnika, porodice malog Marka, koristi Jehošua sa svojim sledbenicima. I ranije se dešavalo da se oko Jeru-

šalaima, naročito ovde gore, na obroncima Har ha Setima tokom praznika okupljaju hodočasnici i da nastanu velike gužve na malom prostoru, a onda je dovoljna i mala žiška da potpali čarku i sukob među mnogobrojnim grupama, pa čak i tuče oko mesta za prenoćište.

A oni, Jehošā i njegovi sledbenici su ovaj put imali sreće, od vlasnika im je odobreno da mogu koristiti maslinjak koji su ujedno i čuvali od mogućih šteta koje bi nesavesni putnici mogli da načine.

Čim se pridigao, uočio je hitro i očigledno ratoborno kretanje mnoštva nepoznatih ljudi sa bakljama koji ni po čemu nisu ličili na hodočasnike. Podozrenje su mu izazvale stvari koje hodočasnici ne nose sa sobom. Mnogi behu naoružani kopljima i dugim bodežima, mada je najviše bilo onih sa dugačkim i debelim batinama ni nalik na štapove koji se uobičajeno koriste kao pomagala na putovanjima, koje je i sam često koristio. Ne, u maslinjak zasigurno nisu stigli prijatelji koje su svi željno očekivali a nisu ni upali zakasneli i bahati putnici, prostruja mu kroz glavu.

Kako je galama postajala sve veća, jauci i zapomaganja njegovih prijatelja su mu rečitije no išta govorili ne samo da su preplašeni već i da će biti nadvladani od pridošlih. U opštoj gužvi čuo je Šimuna i Johanana kako jedan drugog u pomoć dozivaju. Rabija nije video, međutim, znao je da je i on tu negde, jer su ga mnogi zvali i od njega tražili pomoć.

U trenutku kada je krupan čovek sa tojagom skočio na leđa ratobornom Šimunu iz Kane koji se već nadgornjavao sa dvojicom napadača, Natanail se uz ratoborni poklič zalete da mu pritekne u pomoć i ramenom snažno udari jednog od one dvojice i na stranu ga odbaci. Ovaj, od udarca posrte i izgubi ravnotežu pa pade u prašinu a kožna kapa mu se otkotrlja daleko u mrak.

Njegov iznenadni juriš uz grlen povik, na trenutak oslabi pritisak na Šimuna, koji uspe da se oslobodi krupnog napadača, budući da se Natanail obrušio na drugog od one dvojice s kojim se do malopre hrvao.

I dok se gurao sa nepoznatim, Natanail krajičkom oka primeti kako dvojica napadača savladaše Ta'umu i prikovaše ga

za zemlju, besomučno ga pesničeći. Oteravši Šimunovog napadača, Natanail jurnu da se nađe Ta'umi u pomoć. Tren kasnije je naskočio jednom od napadača na leđa i počeo da ga uz povike obasipa udarcima po glavi.

Ipak, njegova poletna borbenost beše kratkog daha. Nije stigao da Ta'umu oslobodi i drugog napadača, a već navalise na njega pridošlice sa debelim batinama i počеше da ga udaraju po leđima. Natanail odskoči, pokušavajući da trkom utekne bolnim udarcima, no napadači ga nisu puštali, sledili su ga u stopu i obasipali udarcima uz divlje pokliče. Više ga nije brinula Ta'umina sudbina, samo mu je na pameti bila misao da sačuva živu glavu i da se izbavi iz problema u koji se uvalio željom da pomogne prijateljima. Dok je bežao, na trenutak mu se učini da je video rabija oko koga su se tiskala nekolicina učenika štiteći ga, ali i da ga čuje kako viče: „Prestanite, prestanite!“

Pomisli da krene ka rabiju ali kada mu dvojica presekoše put, naglo se okrete i potrča na stranu i tako izbeže opasan udarac velikom batinom koji fijuknu kroz vazduh i završi u prašini.

Dok je bežao, nije više čuo Jehošuine povike.

„Ja sam onaj koga ištete! Ne tucite pravednike!“, behu rabijeve reči koje su se gubile među jaucima i povicima.

Onda je ugledao Jehudu kako se hrve sa kopljanikom i ustremi se na napadača pa ga udari s leđa i baci na zemlju. Dok je sa zemlje podizao koplje, učini mu se da je krajičkom oka u dubokoj senci na trenutak ugledao nekolicinu romejskih legionara obasjanih plamenom vatre koja je dogorevala, kako su mirno stajali sa strane i posmatrali događanje.

„Jehuda, Romeji!“, doviknu prijatelju.

Već u sledećem trenutku na njega se ponovo ustremiše progonioci. Nije imao kud, protiv trojice se nije mogao izboriti pa stoga odluči da ustukne.

Dok je bežao, više nije mogao da vidi kako se desetak razjarenih napadača kao po komandi baciše na rabija.

I pre nego što je preskočio nisku kamenu ogradu maslinjaka i zamakao u obližnji čestar, u očaju je uzviknuo rabijevo ime. Bežeći nasumice kroz mrklu tamu shvatio je da je krenuo niz strmu i kamenitu vododerinu. U jednom trenutku se spota-

kao i izgubio tlo pod nogama, pa se strmoglavce skotrljao preko stenja i korenja do dna jaruge gde se zaustavio u bolovima od udara i nagnječenja. Trebalo mu je neko vreme da se pribere i ustanovi da je na svu sreću čitav i bez preloma. Otekline i uboji ga nisu brinuli.

Pritajen, neko vreme je osluškiavao udaljene glasove dok je oko njega vladao mir.

„Šta li je sa rabijem?“, prošaputa kao da očekuje nečiji odgovor.

Trže ga šapat.

„Ne znam, nisam video?“

„Ko je to?“, upita uplašeno.

„Ma, ja sam, Matitjahu.“

„Uh, ti si, nisam ti prepoznao glas.“

„Šta ovo bi?“, upita Matitjahu i dalje šapućući.

„Nemam pojma, samo što sam zaspao“, odgovori nervozno Natanail. „Čoveče, sve me boli.“

„Šta mi pričaš? I ja sam pun naboja. Nego, ono gore, sve se tako brzo odigralo da nisam uspeo da se snađem. Skolili su nas sa svih strana. Bilo ih je bar pedesetorica“, reče Matitjahu ne prestajući da šapuće.

„Ma, bilo ih je i više! Možda i cela satnija.“

„Moguće, moguće“, odgovori i dalje šapatom Matitjahu.

„Čini mi se da sam video Romeje kako stoje u senci maslina“, nadoveza se Natanail.

„Nisam ih video, ali oni nas nisu napali.“

„Znam da nisu. Ali, zar to nije čudno?“, zapita se Natanail.

„Čini mi se da ovo nisu bili hramovni stražari“, proceni Matitjahu.

„Kako znaš?“

„Pa, nisu imali stražarsku odeću i obeležja“, onda se doseti i reče. „Nisu nosili kacige.“

„Neki jesu. Jednog sam sa kacigom oborio“, pohvali se Natanail.

„Znači i njih je bilo“, promrsi i potom jetko huknu Matitjahu.

„Pa čiji bi to ljudi mogli biti?“, zapita Natanail.

„Ako si dobro video da je bilo legionara, jasno je kao dan, uz njih mogu biti samo hramovski ljudi a to znači da iza toga stoji Josef bar Kajafa“, sa sigurnošću reče Matitjahu.

„Pa šta sada da radimo?“

„Da siđemo na put i okupimo se, pa da se savetujemo. Što se mene tiče, ja bih da podbunim narod i da idemo u grad pa da oslobodimo rabija“, reče Matitjahu.

„Uze mi reč iz usta. Samo, gde da ga tražimo?“, odgovori Natanail ustajući i otresajući prašinu sa haljine.

„Ne znam ali saznaćemo“, reče Matitjahu pa doda: „Nego, brine me šta je sa Jakovom?“

„Hajde da ga potražimo“, reče Natanail i stenjući ustade, pa kada se ispravi oprezno krenu.

Nakon nekoliko trenutaka prodoše kroz kedrovu šumu i ubrzo stigoše do nekog maslinjaka gde zastadoše. Nisu znali šta se izdešavalo u Get Šemanskom vrtu a još manje šta se dešava na putevima u dolini; da li ih neko traži i da li su postavljene zasede. Pošto oceniše da im je ipak najpametnije da ne žure, već da sačekaju da se bar malo razdani, ali i da dobro porazmisle šta će i kako će dalje, skretoše u stranu i spustiše se pod maslinu. Nakon nekog vremena, savladani umorom zaspāše.

Sklopčan i bez daha Ta'uma je ležao u niskom šipražju i osluškivao. Već neko vreme nije čuo korake niti glasove, ništa osim udaljenog huka sove. Iako su glasovi iz maslinjaka odavno utihli, bio je nepoverljiv. Ko zna, možda je neko od oružnika ili batinaša ostao i napravio zasedu nekom od odbeglih Jehošuinih sledbenika?

Od trenutka kada se batrgajući i ritajući oslobodio pritiska jednog od nekolicinea nasilnika koji su ga zaskočili onako usnulog – zahvaljujući Natanailu koji je uz divlji poklič poput razjarenog i za borbu uvek spremnog pustinjskog lava naskočio na prvu dvojicu napadača, koji su ga onako nemoćnog te za tlo i kvrgave žile maslinovovog korenja prikovanog pesničili, dao se u bezglavi beg, samo glavu čitavu da sačuva.

Da je izgubio predstavu o vremenu, bilo mu je već neko

vreme jasno, ali oprez ga je primoravao da priljubljen uz zemlju leži u prašini, prestravljen veličinom korenja grabovog i ko zna kakvog sve grmlja koje je srebrna mesečeva svetlost jedva obasjavala.

Konačno se osmelio i pridigao glavu, tek da osmotri okoliš da bi potom, uverivši se da nema nikog, ustao i oprezno krenuo ka maslinjaku iz kojeg je pobegao. Kretao se sporo; pošto bi načinio nekoliko koraka zastao bi i osluškivao, jer kroz mrak nije mogao da uoči ništa više od prevrtljivih senki.

Kada se približio kamenoj ogradi maslinjaka, uočio je slabe odsjaje nekoliko ognjišta koje su svojevremeno upalili kada su pristigli iz grada. Mir i tišina koji su vladali ohrabрили su ga, pa se preskočivši nisku kamenu ogradu prikrao logorištu. Nikoga u njemu nije bilo. Vatra je dogorevala i jedva osvetljavala razbacane stvari. Izgažene i nagorele asure, ćebad i plahte ležale su unaokolo. Oslobođen straha, prišao je ognjištu i potražio svoju torbu. Bila je na mestu na kome ju je ostavio, pa zaključio da napad ipak nisu počinili razbojnici.

Stojeći neodlučan nasred logora, promišljao se šta da čini, da li da kroz noć krene u grad ili da ostane tu gde jeste i da sačeka jutro i odluči da je pametnije da sačeka jutro i da tek tada odlučio šta da čini. Iako je noć postajala sve hladnija, nije želeo da ostane kraj vatri koje su se polagano gasile, već se povukao dublje u mrak, među stabla masline, dovoljno daleko da ga niko ne vidi, ali dovoljno blizu rasturenog logorišta da uoči svakog ko bi mu prišao. Kada se smestio i uvio prekrivačem, neko vreme je sedeo oslonjen na stablo masline motreći na logorište.

Dobro se seća da se povukao i rasprostro svoju asuru nedugo nakon što je rabi pizvao Šimuna i dvojicu Zavadejevih sinova i sa njima otišao na stranu. Bio je prilično iscrpljen i san samo što ga nije savladao, očni kapci su mu se sklapali, pa mu je bilo čudno kako ostali uspevaju da ostanu budni i da se onako veselo šale kraj vatri. Sada mu se čini da je zaspao i pre nego što je spustio glavu na torbu koja mu je služila kao uzglavlje.

I dok je sedeći u senci pokušavao da se priseti bilo čega što bi mu makar bar malo rasvetlilo događaj, zamalo ga san ponovo ne savlada, vazda se trzao u strahu da ne zasp. U jednom

mu se trenutku učini da se jedna od skoro ugašenih vatri u maslinjaku rasplamsava, što ga zainteresova pa tiho ustade i bosih nogu, poput pustinjskog lava, skrivajući se u dubokim senkama moćnih stogodišnjih stabala priđe bliže logorištu, mestu koje je trebalo da ove noći bude ne samo konačište i utočište rabijevih sledbenika pred ponovni odlazak među hodočasnike u hram, već i mesto okupljanja grupa koje je Jehošua očekivao.

Kada je prišao dovoljno blizu, spazio je figuru čoveka leđima okrenutog, kako sedi kraj vatre i štapom džara pucketavi žar. Odmah ga je prepoznao po širokim leđima. Bio je to Alfejev mlađi sin, Jakov, poznatiji kao Jakov mlađi, dvadesetogodišnji mladić svetle kratke kovrdžave kose, sušta suprotnost svom imenjaku, Jakovu, Zavadejevom sinu, poznatijem među učenicima kao Jakov stariji, koji je onako, omanjeg, suvonjavog rasta i tamnoputog tena, odavao utisak neuglednog i bolešljivog mladića.

„Jakove, Jakove“, poluglasno, skoro šapatom ga pozva Ta'uma.

Mladić hitro poskoči i okrete se u pravcu iz kojeg je dopro priziv, zadržavši onaj štap sa zažarenim vrhom u ruci.

Bio je to doista Jakov, i sada već bez zazora Ta'uma se ispravi i iskorači iz senke i priđe mu.

„Uh, baš si me uplašio“, reče prekornim tonom Jakov. „Otkud ti?“

„Skrivao sam se u čestaru očekujući da se neko pojavi“, odgovori Ta'uma.

„Valjda će još neko doći?“

„Nadajmo se“, reče Ta'uma. „Nego, šta ono bi, Jakove?“

„Ne znam“, odgovori drhtavim glasom i začuta. Nešto kasnije nastavi tišim glasom. „Ma, bejah budan. Čuh galamu pa se okrenuh i videh Jehudu iz Kariota, kako zadihan stoji ispred rabia i uzbuđeno maše rukama pokazujući ka stazi koja je iz doline vodila kosinom i preko prevoja ka maslinjaku. Onako zadihan, razbarušene kose i znojav, vidno uzbuđen, kao da ga je sam đavo jurio, privukao mi je pažnju te sam načuljio uši da čujem šta to priča. Nisam mogao sve da čujem, ali čuh da mu je rekao da mora da beži.“

„Ko da beži?“, upita Ta'uma.

„Kako ko? Pa rabi. Video sam Johanana i Jakova kako iz neposredne blizine prate razgovor, siguran sam da će nam oni moći objasniti šta se dogodilo i kako je teкао razgovor.“

Ta'uma je zbunjeno vrteo glavom.

„Samo, Jehošuino ponašanje, bar što sam ja video, bilo je čudno, kao da je bio podozriv i hladan. Skoro odbojan. Možda se varam? Ko zna? Ma, sve se to tako brzo odvijalo.“

„I veliš, čudno se ponašao?“

„Tako velim. Ali, kunem ti se da sam čuo da mu je Jehuda rekao: *rabi, krivo sudiš i beži, molim te*. I još mu je nešto govorio, samo nisam čuo, jer je u logor nahrupilo mnoštvo ljudi.“

„Koji ljudi? Čiji ljudi? Da li je bilo i Romeja među njima?“ , obasuo ga je pitanjima Ta'uma.

„U svom tom mnoštvu, koliko sam mogao da uočim, bila je i nekolicina Romeja. Ali su postrance stajali. Malo mi je to sada čudno. Izraelićani su nas zapravo napali. Van svake sumnje. Nosili su baklje i bili su naoružani noževima i batinama, nekolicina je imala i koplja. Još sam samo uspeo da vidim da je oko rabija bilo nekoliko naših, pokušavajući da ga odbrane od nasrtljivaca.“

„Koji naši?“

„Pa, rekoh ti, behu tu braća Johanana i Jakov. Za ostale nisam siguran.“

„A Šimun?“

„Koji? Šimun iz Kane?“

„Ne, nego Šimun, Jonahov sin.“

„Mislim da je bio kraj rabija, međutim posle ga nešto nisam video.“

„I šta je onda bilo, pričaj“, nestrpljiv je bio Ta'uma.

„Jehošua je iskoračio pred dvojicu koji su verovatno predvodili napad, ali to je sve što sam video, jer su me prokletnici pojurili pa sam pobegao iz maslinjaka.“

„I ostavio si rabija i prijatelje da se sami izборе sa napađaćima?“ , srdito upita Ta'uma.

Jakov mlađi ga pogleda sa čuđenjem i ljutito uzviknu.

„A ti kao da nisi!?“

Ta'uma shvati besmislenost svoje opaske pa pokuša da opravda svoj kukavički beg zbunjenošću i strahom koji ga je na

mah raspametio.

„Ma, hteo sam da se vratim u logor, ali sam se izgubio u mraku pa sam tumarao planinom, što u nameri da pronađem put nazad, što u nameri da zavaram trag mogućim progoniteljima.“

„Ne moraš da mi se pravdaš, obojica smo jednako postupili“, prekinuo ga je Jakov.

Nakon bezglavog bega iz vrta, prestravljeni omaleni i slabunjavi Ijov trudio se da se bešumno kreće planinom dok se strašio da ga lupanje srca ne oda progoniteljima, dok se kretao četvoroonoške, rukama je u mrklom mraku proveravao svaki pedalj tla, osluškujući pritom šumove koji su dopirali do njega. Isprva nije razaznavao huk vetra od šuštanja lišća ili šumova koje su pravili poljski miševi. Stravio se od lepeta krila nevidljivih noćnih letača. Pomisao da ga nadleću sove ili kakve druge noćne ptice nije ga toliko plašila, ali slepih miševa se plašio kao samog đavola za koga se verovalo da se zna u slepog miša pretvoriti i usnulom čoveku krv piti.

Negde pred zoru, iako se zvezde još nisu počele gasiti a nebo bledeti, siguran da ga više niko ne progoni, sklupčao se pod starim i krivim stablom smokve i umoran zaspao. Kada se probudio bio je obliven znojem, nije bio siguran da li je sanjao ili ga je stvarno davio demon. Brzo je disao dok je opivavao vrat. Činilo mu se da ga njegove ruke još uvek stežu. Osvrnulo se ali oko njega ne beše nikoga, iz daljine je dopiralo blejanje ovaca i meket koza. Sunce samo što je izronilo na istoku i svojim zracima prelilo nebo. Usta su mu bila suva i žeđ ga je mučila. Biti sam nakon zastrašujućeg iznenadnog noćasnijeg događaja oduzimao mu je i ono malo kuraži koju su mu davali svojom prisutnošću rabijevi sledbenici sa kojima je delio zvezdano nebo nad glavom i put pod nogama svih ovih nedelja otkako se priključio rabiju.

Samo kada bi se neko od poznatih pojavio, motalo mu se po glavi dok se kretao vijugavom kozijom stazom niz stranu planine.

Dok se mimoilazio sa čobaninom koji je lenjo pratio svoje stado, požele mu dobro jutro i priupita ga za zdravlje.

Pastir ga nezainteresovano pogleda i nešto promrmlja klimajući glavom. Iako ga nije razumeo, Ijov pretpostavi da je mumljanje moglo samo da znači, zbog onog klimanja glavom, da je čobaninu zdravlje dobro, a da mu ni dan verovatno nije loše otpočeo, bez obzira na iskazanu mrzovolju.

„Šta se to na putevima događa?“, nije odustajao Ijov od nakane da sa čobanom zadene razgovor i bar nešto sazna što bi ga malo umirilo i obodriilo da krene ka gradskim kapijama.

„Šta se događa?“, odgovori čobanin pitanjem na pitanje. „Ništa! Kao i obično, nesnosna gužva i galama.“

„A Romeja ima?“

„Kao i obično, niti više a bogami ni manje“, onda zastade pa čkiljeće ispitivački odmeri Ijona. „Nego, da ti žgoljavi nisi neku nepodopštinu dole počinio pa sada ovde po planini zavara-vaš tragove?“

„A, neeee“, odmahnu rukom Ijov, „moji saputnici su odmakli pa ja sada žurim dole na put da ih sustignem pa da skupa odemo do hrama.“

Pastir coknu, pa zavrtevši glavom nastavi da prati svoje stado i ode bez pozdrava.

Ohrabren pastirovim rečima da se na putu ništa neuobičajeno ne dešava, Ijon pohita i već nakon desetak minuta umeša se u mnoštvo koje se kretalo drumom. Nedugo potom nabasao je na Adaela, Eluzaia i Regemeleha, momke koje je viđao da prate rabijeve poduke. Sa omanjom grupom hodočasnika upravo su rasturali privremeni logor u kojem su sinoć zanoćili kako bi krenuli ka jerušalaimskim kapijama kroz koje se već od rane zore slivala u grad reka ljudi.

„Ideš i ti u Hram?“, upita ga Eluzaia, lepuškasti sedamnaestogodišnjak iz plemena Manaši, iz starog hanaanskog grada Šekema.

Ijon ga pogleda ispod oka, bilo mu je jasno da ova trojica nemaju pojma o noćajšnjem prepadu. Doduše kako ni sam nije znao šta se zapravo dogodilo i kako se sukob okončao, bio je na istinskoj mucu, da li da im ispriča ili ne, bar ono što zna. Odlučio je da ipak sačeka pogodan trenutak kako bi im saopštio

ono što zna, mada se već počeo preznojavati na pomisao da će morati da spomene i svoj ne baš hrabri čin bekstva. Zato je klimnuo glavom i potvrdio da se i on uputio k Hramu.

Regemelah, oniži i veseo momak snažnih ruku i širokih ramena, pre nekoliko meseci spustio se iz Kirijat Arbe, malog mesta kraj svetog grada, jednog od šest svetih judejskih gradova, utočišta, Hevrona, prvo do Beit Lehema, pa otuda i do Jerušalaima u potrazi za poslom, nije mogao da izdrži nego se pohvali Ijonu.

„Vidiš, Ijove, ovi ljudi što nas sada prate su moji rođaci iz Kirijat Arbe. Gorštaci, ali vredan i bogobojazan narod, zidari, nadasve pošteni ljudi. Znaš, kod nas, gore, u Hevronu i okolini, vekovima se održava znanje obrade kamena i sve što je vredno i od kamena sačinjeno, ovde u Jerušalaimu, naših je ruku delo.“

Ijon mu ne odgovori, samo je klimnuo glavom i oborena pogleda nastavio da hoda.

„Tu su i moji rođaci iz Be'er Ševe“, umeša se Adael i pokaza na izdvojenju i očigledno podozrivu neveliku grupu muškaraca grubih lica opaljenih suncem pustinje Negav.

„Znaš, sve sam ih ubedio da danas dođu u Jerušalaim, ne samo zarad praznika ili kakvog posla ili interesa, a ne, već našeg rabia radi. Zato smo sinoć nas trojica otišli niz drum da ih sačekamo, da se u ovolikoj gužvi ne pogubimo. Zato nismo krenuli sa vama kada ste se zaputili na goru“, opet će Regemelah.

„I moji su rođaci iz istog razlog zapucali preko pustinje“, opet će Adael.

Ijovu nije bilo naročito do priče, mučile su ga sopstvene muke, te je ćutao dok je Regemelah poskakivao putem, osvrćući se povremeno da proveri prate li ga rođaci.

„Pričao sam im o rabiju, pa došli da ga sami vide i svojim ušima čuju“, nastavi Regemelah da pripoveda. „A i inače, mogu ti reći da je do Hevrona stigao glas da je rabi veliki vođa i mešijah.“

„Nego, Ijove“, upita Eluzai koji im se upravo dahćući pridružio pošto je morao da ubrza korak. „Da li će danas rabi pozvati narod na ustanak?“

Ijov ga pogleda i samo slegnu ramenima i obori glavu ali mu ne odgovori.

„Vidi ti njega. Još pitaš? Pa naravno da hoće! Mešijah je on!“, obrecnu se Regemelah na Eluzaia pa se okrete ka Ijovu. „Jesam li u pravu?“

Ijov opet ništa ne odgovori, samo slegnu ramenima.

„A gde je rabi? Gde su ostali?“, hteo je da zna Eluzai.

„Ah, gde je, gde su? Pa naravno da su već pred hramom, gde bi inače bili u ovo vreme nego tamo“, obrecnu se ponovo Regemelah. „Nego, ajde ti pripazi da se neko od mojih rođaka ne pogubi u ovoj gužvi!“

Kada Eluzaj ode, Regemelah se ponovo obrati Ijovu.

„Znaš, oni moji su stigli u cik zore, kako smo se i dogovorili, ali Adaelovi su baš odočkanili. Neodgovorno, pa ne može se tako izvojevati sloboda od bezbožnika. Inače, kažem ti, da nisu kasnili već bismo bili u hramu i stavili se rabiju na raspolaganje, uz prisegu na vernost moje porodice.“

Nedugo zatim pred njima se ukaza jugozapadna gradska kapija sa kulama pred kojom se tiskao grdan svet.

„Auuu“, ogłosi se Adael koji ih je sve vreme neprimetno pratio. „Kakva gužva!“

Ijov uzdrhta pitajući se da li je gužva zbog jutarnje navale hodočasnika ili zbog romejskog nadzora nad pristiglim narodom.

Nedugo zatim, ugleda Ijov kako kraj puta, u hladu čempresa sede smrknuti Jehuda Levej i Jakov, sin Alfejev, brat Matitjahua, u društvu dvojice sledbenika koje je već viđao.

Kada ih opaziše Jakov mlađi ustade i pozva ih da priđu.

„Da li ste videli Matitjahua?“, upita zabrinuto.

„Ne, nisam“, snuždeno odgovori Ijov.

„Ni mi nismo“, oglosti se Adael pa se okrete Regemelahu. „Je l' tako?“

Regemelah bez premišljanja potvrdi i odmah se pohvali kako je doveo svoje rođake, pa potom nestrljiv da sazna šta će se zbiti tokom dana, upita za rabijeve planove.

Jehuda ih začuđeno pogleda i upita ih:

„Zar vi ne znate šta se noćas zbilo?“

„Ne“, zburnjeno će Regemelah. „Ja sam, ovaj, mi smo“, pa pošto se okrete i pokaza rukom na Adaela, nastavi sada već nesigurnijim glasom. „Mi smo otišli da sačekamo nove borce za

našu stvar.“

„Našu stvar“, podrugljivo dobaci Jakov, Alfejev sin.

„Ne razumem, šta se desilo?“, upita Eluzaj koji je upravo prispeo sa grupom Regemelahovih rođaka.

Regemelah upitno pogleda u Ijova.

„Ti nam ništa ne reče?“

„Istina, ništa vam ne rekoš pošto ni sam nisam znao šta se zapravo dogodilo, a Jahve mi je svedok da ni u ovom času ništa više ne znam nego što sam znao noćas. Jedino me sada Jehudino i Jakovljevo ponašanje ispuni slutnjom i strahom.“

„Pobogu, ljudi, šta se dogodilo?!“, uzviknu Regemelah. „Nemojte mi samo reći da od naše stvari nema ništa? Pa što sam dovodio ljude čak iz Hevrona?“

„Noćas, dok je većina nas već počinula, napadoše nas oružnici pa svezaše i odvedoše rabija“, procedi Jehuda.

„Kako? Tek tako? Došli i svezali ga? Šta ste vi ostali radi li?“, upita jedan od pridošlih Adaelovih rođaka.

„Nismo ništa mogli“, snuždeno odgovori Jakov.

„Uostalom, i sam rabi nas je sprečio da pružimo otpor“, nadoveza se Jehuda.

„Da, i dok su ga vezivali, počеше nas goniti i hvatati pa smo se razbežali“, nastavi tihim glasom Jakov. „Evo, krenusmo ka gradu da se okupimo pa da vidimo šta ćemo i kako ćemo.“

„I gde je okupljalište?“, upita neko.

„A gde bi nego u kući Johananovoj. Ne vidim za nas ni jedno drugo utočište u gradu“, reče Jehuda.

Neko vreme je vladao muk, onda grmalj iz Hevrona razočarano iskorači sa puta u polje pa odmahnuvši rukom pljunu u stranu i pozva rođake da mu se pridruže.

„Braćo, vidite da smo bez potrebe prešli toliki put, jasno je kao dan da ovde nema hleba za nas. Mali nas je namagarčio. Ma, lepo je rekao stari Aaron da je sve ovo neozbiljno i da se ne bi valjalo u to mešati.“

Nekolicina mu se odmah bez reči priklanjaše dok se ostali zgledahu premišljajući se.

„Možda ipak nije sve propalo?“, pokuša Regemelah da ubedi rođake. „Zapravo, ni sami ne znamo šta se dogodilo. Možda nije sve kako vam se sada čini. Hajdemo u grad da saznamo

pa da tek potom razmislimo šta da radimo.“

Grmalj odmahnu rukom ne želeći više ni jednu jedinu Regemelahovu reč da čuje.

„Dosta si nas zavlacio svojim pričama o mešijahu iz kuće Davidove“, pa preteće priđe Regemelahu i skupini koja je sa njime neodlučno stajala na putu. „I šta bi? Šačica ljudi noću banula u logor, svezala ga i odvela a njegova se vojska razbežala po planini. Sramota!“, grmeo je.

Za to vreme Adaelovi rođaci iz Be'er Ševe, izdvojeni na stranu šapatom su većali i s vremena na vreme nepoverljivo bacali pogled na Jehudu Leveja i Jakova, sina Alfejevog, za koje je ovo iskustvo bilo nepotrebno i neprijatno. Nije im trebalo mnogo, dovoljno je bilo da se pogledaju i ćuteći odluče da krenu.

„Braćo!“, doviknu im Jehuda. „Nas dvojica idemo u grad a među vama onaj ko ima vere neka nam se pridruži, a oni koji je nemaju neka se vrate putem kojim su došli“, pa se okrete i zaputi se prašnjavim putem ka gradu.

Za Jehudom i Jakov bez promišljanja okrete leđa neodlučnoj grupi Hevronaca i bez reči se pridruži prijatelju koji je već odmicao. Za to vreme Adael je već zamakao i izgubio se u mnoštvu hodočasnika prateći svoje rođake, beduine iz pustinje Negav, a Regemelah je postišen, oborene glave slušao grdnje i pridike svojih bližnjih dok su ga ćuškali, gurali i udarali sa svih strana.

Ijovu se sve ovo smući i ne sačekavši da vidi kako će se okončati ispoljavanje besa nad jadnim Regemelahom od strane ljutih rođaka, požuri da se priključi Jehudi i Jakovu.

Ostavljen i od jednih i od drugih, Eluzai je stajao u prašini kraj puta, kolebajući se na koju bi se stranu uputio, očima je šarao čas na jednu, čas na drugu stranu, čas za Ijovom koji je brzo odmicao, čas za Regemelahom nad kojim su rođaci i dalje iskaljivali svoje razočaranje.

I kada su mu se svi izgubili iz vidokruga, Eluzai nije znao kuda bi. Čak i kada je sunce visoko odskočilo, bio je na istom mestu dok je narod i dalje prolazio putem, neki su išli ka gradu dok su ga drugi napuštali ali niko nije obraćao pažnju na Eluzai.

Natanail se probudio sa prvim sunčevim zracima. Sačekao je da se obzorje zarumeni pa je probudio prijatelja.

Tren kasnije, izašavši iz maslinjaka, krenuli su ka širokom putu koji je vodio ka nešto daljoj, ali računali su sigurnijoj, južnoj gradskoj kapiji. U dolini, sa jedne i druge strane puta behu već oživela logorišta onih koji su se spremali ili da napuste ili tek da kroče na Sijon.

Isprva su često zastajkivali i osvrćući se ispod oka posmatrali ljude na koje bi naišli, bojeći se da ih ukoliko ih i dalje progone, neko ne prepozna i galamom ne dozove straže, svejedno čije, romejske, hramovne ili Irodove, jer ko zna ko je sinoć izvršio onaj podli prepad i ko zna ko ih od noćas sve traži, u šta nisu sumnjali, a i ko zna koliko su nagradu za njihove glave raspisali. Uvek je bilo onih koji bi za koji srebrenjak i rođenu majku prokazali. Zato su i osmatrali, jer, ko zna koliko je unao-kolo žbira i gde su i kako raspoređeni. Kretali su se odvojeno, opreza radi, jedan sa jedne strane puta, drugi sa druge, jedan ispred drugog ne više od desetak koraka, jedan drugog vazda da na oku imaju, zlu ne trebalo. Obojicu je ista misao mučila: a šta ako su zlotvori među rabijevim saborcima pronašli izdajnika? Šta ako ih je neko iznutra izdao? I ko bi to mogao biti? U strahu i nesigurnosti činilo im se da čuju glas koji šapuće: *mogao bi to biti bilo ko*. Takvu crvotočnu misao teško je bilo izbaciti iz glave. Ipak, kada se posle nekog vremena uveriše da im ne preti nikakva opasnost, da nadaleko nema ni traga od stražara ili bojovnika, da se legionari još ne kreću putevima i ne presreću putnike, nastaviše slobodnije i brže da se kreću putem i ubrzo ugledaše Timona i Arhipu kako kraj puta sede u grupi hodočasnika a pređašnja misao poče da bleđi, no nije posve nestala. Pitanje je da li će ih ikada napustiti.

Matitjahu im zviznu pa kada ga ugledaše, pozva ih rukom. Kada mu priđeše, upita ih da li su videli Jakova ili bilo koga od družine?

„Jesmo“, odgovori mu Arhip. „Videli smo noćas Filipa. Otišao je do Mirijam da joj javi da su uhvatili Jehošuu.“

„Da, bar tako nam je rekao“, potvrdi Timon. „E, sada, da

li je i stigao tamo, to već ne znamo. Nismo smeli da idemo u grad. Ne znamo šta se događa.“

„A znate li gde su ga odveli?“, upita Natanail.

„Ne znamo ni to“, odgovori Timon i slegnu ramenima.

„Otkud bismo to mogli znati“, umeša se Arhip.

Natanail ih pozva da krenu sa njima ka gradu.

„A šta ćemo u gradu?“, upita Timon zbunjeno. „Tamo nije sigurno.“

„Kako šta ćemo u gradu?“ iznenadi se Natanail. „Da vidimo šta se zbiva i rabija da izbavimo ako ikako uzmognemo!“

„Pa da, to ima smisla“, klimajući glavom i ozbiljna lica potvrdi Arhip.

„Kako vi kažete“, nesigurno odgovori Timon i slegnuvši ramenima krete za njima. „Samo moramo biti oprezni.“

Nedugo zatim ugledaše mladog Stakhija, štrkljavog ali promućurnog mladića koga je pre kraćeg vremena rabi primio u družinu. Išao im je u suret, dok ga je na bezbednoj udaljenosti pratio Timotej sa svojom majkom, Eunikom, koja je često slušala rabijeve propovedi.

Kada je prišao, Stakhije uzbuđeno progovori.

„Hvala Jahveu da smo vas sreli.“

„Šta se događa?“, upita ga Natanail.

„Gde je Šimun?“, odmah će Stakhije.

„Ne znam“, zbunjeno odgovori Natanail.

„Timotejeva majka hoće k njemu, pa smo pošli da ga tražimo.“

„Ali zašto baš njega traži?“

„Ne znam, tako je sebi uvirtela u glavu“, odgovori Stakhije i okрте se unazad i pokaza rukom ka njoj, koja samo što nije stigla do njih u sinovljevoj pratnji, pa doda: „Uostalom pitaj nju. Samo da ti nešto kažem, Natanaille, rabija su svezanog noćas odveli u Kajafin dom i tamo su ga ispitivali pred Senhedrinom“, doda u dahu.

„Kako to?“, začudi se Matitjahu.

„Ne znam“, odgovori Stakhije. „Valjda o tome i hoće stara da razgovara sa Šimunom.“

Uto priđoše Eunika i njen sin.

„Deco moja, gde je Šimin?“, odmah upita starica.

„A što ti on treba, majko“, upita Natanail.

„Eh, sinko, šta će mi? Pa da mu kažem da rabiju sude u Kajafinom domu“, spremno odgovori žena.

„Ne znam gde je, od sinoć ga niko nije video“, odgovori Natanail, pa kao da se nečeg doseti, upita: „A, zašto samo njemu, možeš to reći bilo kome od nas.“

„Sine, znam da mogu, zato sam ti i rekla kao i onoj dvojici, ali zar Šimun nije prvi među svima vama i rabiju najbliži?“

Natanail samo zavrte glavom i ništa ne reče.

„A otkuda ti to, majko?“, upita je Matitjahu.

„Pa, Timotej“, i žena se okrete ka svom sinu, „mi tako reče, da je on prvi među vama do rabija.“

„A-ha“, nasmeja se Matitjahu i pogleda u mladića pa ga upita otkuda mu takva pomisao.

Timotej slegnu ramenima.

„Šta ja znam, tako je Šimun pričao.“

Matitjahu zausti nešto da kaže, ali ga Natanail prekide i upita koga su dolazeći još videli od učenika.

„Ta'umu i Šimuna iz Kane“, odgovori Timotej. „Pomešali su se sa hodočasnicima i tako nameravaju da uđu u grad.“

Matitjahu ga upita da li je video možda njegovu brata. Jakova, no Timotej samo zavrte glavom.

„Dobro, dobro“, progundā zabrinuto Matitjahu. Ni sinoć nije video brata u onoj gužvi. Verovao je da možda Šimun i Ta'uma nešto znaju pa odmah posla Timoteja i Stakhija da ih pronađu i vrate, a sâm se uspe na poveću stenu kraj puta i povika.

„Hodočasnici, vernici, sinovi Izrailja, pravednici, čujte me!“

Natanail mu priskoči i pokuša da ga svuče sa stene uz povike da ne pravi gluposti, jer ni sam ne zna da li unaokolo ima uhoda, da se slučajno ne ponovi noćasnji događaj.

„Čuti! Čuće te neko. Ne luduj“, vikao je dok ga je vukao za haljinu. „Sidi dole, molim te!“

„Natanaile, ne budi kukavica“, odgovori mu ovaj pokušavajući da se održi na kamenoj gromadi. „Pusti me! Vidiš da ću pasti i polomiti se!“

Natanail prestade da ga vuče, ali ne i da ga ubeđuje.

Matitjahu siđe sa stene i uhvati obema rukama prijatelja za ramena i prodrma ga, pa iskrivivši glavu na svoj prepoznatljiv način, upita da li to ima nešto protiv da pokušaju da oslobode rabija? Natanail se zbuni.

„Ma ne, samo sam se uplašio da nas neko ne napadne a ovde bismo im teško pobjegli“, odgovori postišeno.

„Nemam ja namere da bežim“, prezrivo odbrusi Matitjahu. „Kao da si zaboravio kuda smo i zašto krenuli? Okupićemo se i podbuniti narod.“

„U redu, u redu, izvini, nisam tako mislio“, pokuša da se opravda Natanail. „Nismo se razumeli, ispao je nesporazum. Sve je u redu. Kažem ti, sve je u najboljem redu!“

Matitjahu ga blago lupi dlanovima po obrazu i naredi.

„E, ako je tako, penji se gore i pozovi narod! Uostalom, ti si bolji govornik od mene!“

I dok se Natanail pentrao na stenu, Matitjahu se već umeša među narod i poče da poziva hodočasnike da priđu.

Pozivima su privukli nekolicinu znatiželjnika, ali većina sveta ih je podozrivo odmeravala sa bezbedne udaljenosti i bez nekog posebnog interesovanja za ono što su ovi želeli da im saopšte.

„Bogobojzna braćo, vi, koji ljubite Elohima, vi, koji se bojite gneva njegovog, vi, koji čekate obećanog mešijaha za kojim žudite svim bićem i srcem svojim da vas oslobodi, svoj dug znate. I dok vi štujete zakone koje nam je Jahve preko velikih proroka počev od Mošeja darivao, ima onih licemera i tata koji ne samo da su se okoristili već i dalje korist sebi na vašoj veri grade i bogate se na vaš račun. I ne samo to! Smeju vam se u lice dok vašu poslednju leptu od usta vaše nejači otimaju! Šta oni sada rade?! Šta rade?!“, i zastade na trenutak osluškujući eho svojih reči koje su se kotrljale drumom kroz dolinu oivičenu divljom makijom. „Šta to oni rade?“, ponovo izviknu Natanail i vosoko podiže ruku sa prstom uprtim ka gradskim zidinama. „Šta rade?! Misle da to niko ne vidi! Misle da Jahve to ne vidi! Misle da vi to ne vidite!“

Za to vreme Matitjahu se lagano kretao među ne preterano zainteresivanim slušaocima i svojim glasnim potvrđivanjem pokušavao je da kod njih probudi interes i razgoni očigle-

dno prisutno nepoverenje.

Stojeći na steni, Natanail ugleda kako im se putem približavaju Šimun i Ta'um u pratnji mladih učenika, Timoteja i Stakhija, pa im mahnu rukom pozivajući ih da pohačaju.

„Braćo!“, povika Natanail obodren prispećem prijatelja. „Evo, stižu nam mučenici i prognanici! Stižu nam sledbenici velikog rabija Jehošue bar Josefa! Onog velikog narodnog vođe na koga je svojom rečju i svojom rukom pokazao sam prorok Johanana Ha'Matbil, jedan jedini i neponovljivi, koji nam je istinu govorio pokazujući nam put kojim da idemo i mešijaha kogaa da sledimo!“

Matitjahu se izdvoji i potrča ka Ta'umi i Šimunu Kananitu kličući im, pa kada ih presrete i zagrlji jednog pa drugog i povede obojicu ka narodu okupljenom oko stene sa koje je Natanail propovedao.

Dok se vraćao sa tek pristiglim prijateljima Matitjahu ih zapita da li su mu od jutros videli brata ili nešto o njemu znaju, ali ovi mu ne mogahu ništa pouzdano kazati. I kada stadoše pred narod, Šimun iz Kane se na poziv Natanailov uzvera na stenu i stade kraj njega i povika iz sveg glasa!

„Braćo i sestre u Gospodu našem, narode pravedni i bogougodni, upravo se u srcu svetog grada Jerušalaima, na Sijonu odigrava sramotni događaj koji na sve nas baca ljagu pred Tvorcem i na naše glave navlači Božiji bes!“

Ta'uma i Matitjahu povikaše i zatražiše da ne okoliši i da kaže o čemu se i o kakvoj se to sramoti radi podstrekujući neke od prisutnih koji kraj njih stajahu da se oglase.

Šimun raširi ruke i podiže ih ka nebu pa zavapi.

„Jahve, ti koji sve vidiš i sve znaš, daj nam mudrost da nađemo snage u sebi da se nad ovom sramotom koja je pritislala Sijon izdignemo i put pravedni u Tebi pronađemo.“

„Pričaj, pričaj, šta se to zbililo!“, uzviknu neko.

Šimun se na trenutak umiri pa onda laganim pogledom pređe preko glava prisutnih i kada zaključio da su sa svih strana počeli da prilaze, raširi ruku i nastavi.

„Svi vi, moji dobri i ljubljani Izraelićani, potomci slavni predaka, jako dobro znate zakone. Svi vi znate da Senhedrin nikada ne zaseda van hrama a tako mi svega na svetu, znam kao

i vi da ne zaseda o prazniku, šabatu ili nedajbože noću. To svako dete koje k seoskom rabiju ide po nauk, nauči sa prvim lekcijama.“

Povici odobravanja ga omeše, ali on sačeka pravi trenutak.

„Tako je vazda bilo otkako nam je Mošeja sa gore Sinaj doneo i otkrio zakone koje je od Jahvea, gospoda našeg, dobio da od svih plemena Izrailjevih budu poštovani. Ovakva se sramota i takvo bogohuljenje nisu dogodili tisuću godina!“

„Govori“, doviknu mu Matitjahu. „O čijoj i kakvoj sramoti je reč?“

„Govori, govori!“, zagrajaše osokoljeni znatiželjnici.

Kako je graja rasla, to se sve više ljudi okupljalo ispod kamene gromade i iščekivalo da čuje ko je i kakvu sramotu počinio.

„Braćo moja, upravo se dešava svetogrđe. Noćas su pritvorice protivno zakonima ljudskim i božijim, slabovernici i bogohulitelji saleteli i u lance bacili pravednika a ti zlotvori u tajnosti okupiše Senhedrin da im služi i da pravedniku protivno zakonima u nevreme sude!“

Okupljena masa se zatalasa, žagor je iz trena u tren rastao, muževi i žene su u sve većem broju počeli da pristizu. Sa svih strana počеше da pljušte pitanja.

„Kome sude?“

„Ko sudi?“

„Ko je nezakonito okupio Senhedrin?“

„Govori, ne okoliši!“

„Mili moji, sve ću vam potanko izpriповедati!“, uzviknu Šimun iz Kane.

„Pa počni već jednom!“, doviknu mu Stakhije i laktom munu Timoteja, koji odmah iz sveg glasa povika.

„Hajde, govori! Govori već jednom!“

Šimun, obodren uzvicima nastavi sa novim elanom.

„Svi vi znate za Jehošuu bar Josefa, propovednika koga je prorok Johanan na reci Jordanu od ljudskih greha vodom oslobodio i za koga je rekao da je onaj koji za njim dolazi i kome nije dostojan vezice na sandalama da veže. Znaete ga, jer ste ga videli. Svi ste vi blaženi koji ste božijim promislom slušali i

primali njegov nauk i propoved. Vasceli Jerušalaim zna da je pre sedmicu dana uoči praznika na mladunčetu magarice slavodobitno ujahao u Jerušalaim i da ga je narod pesmom dočekao, prostirući pred njega na putu do hrama palmino lišće. Zar niste i vi bili među tim narodom i pevali Osana sinu Davidovom, zar niste uzvikivali Osana, neka je blagosloven koji dolazi u ime gospodnje, dugoočekivani ljubljani car Izrailjev!?”

„Istinu zboriš!“, povika Ta'uma. „Istinu!“

„Osana sinu Davidovom! Jahve na nebesima sin Davidov u Jerušalaimu!“, uzviknu Timotej. „Jeste, tako je bilo! Ja sam živi svedok!“

Matitjahu, koji je sve vreme stajao kraj Šimuna, zakle se pred svima da ovaj istinu zbori i da je i sâm bio prisutan na ulasku pomazanika u grad.

Gomila se zatalasa.

„Osana sinu Davidovom!“, uskliknu gomila.

U masi nastala komešanje, a Šimun nastavi.

„Isti oni koji proroka Johanana potkazaše, na prepad uzaptiše Jehošuu i baciše ga u lance. Kleveću ga krivokletnici i lažno optužuju. Oni bi da ga kao i proroka Johanana kupača pred Herodom optuže, ne bi li ga umorili a istinu njegovih reči zadržali.“

„Ne okoliši, na sunce sa imenuma krivokletnika!“

„Ko su krivokletnici?“, izviknu Šimun. „Ko? Pa to i sami jako dobro znate: sveštenici Aškelon i Šlomo bar Levi iz Gilgale, trgovac David bar Ša'ul, i prvaci Kiš bar Išbaal, sve sami ljudi Josefa bar Kajafe. I nisu samo ti, ima ih još!“

U okupljenom narodu izgovorena imena izazvaše negodovanje. Behu to ljudi za koje niko ne bi mogao da kaže da u narodu uživaju dobar glas, naprotiv, omraženi to behu, bogatni i lihvari, krvopije narodne.

Natanail, pre nego što skoči sa stene obrati se narodu: „Braćo, zar ćemo dozvoliti bezbožno i nezakonito suđenje pravedniku iz kuće Davidove?“

„Nećemo!“, doviknu neko iz mase koja se zatalasa u žamoru.

„Tako je!“, zagrme Natanail. „Nećemo! Nikako im to nećemo dozvoliti!“, i gipko skoči sa stene na tlo.

„Tako je! Tako je!“, vikao je Ta'uma.

„Idemo da oslobodimo pomazanika!“, uzviknu Stakhije.

„Idemo, pravedni narode Izrailja!“, povika Šimun.

„Hajdemo, narode! Idemo! Idemo!“, povikaše Ta'uma i Matitjahu pa i oni kretoše.

Masa se zatalasa na trenutak neodlučna, ali kada kretoše Timotej i Stakhije a za njime i Timotejeva majka, pokrete se jedan mladić sa nekolicinom prijatelja a za njime i drugi.

Ponukane povicama i poletnim pojanjem psalmi, još nekoliko manjih grupa krete a odmah zatim za Eunikom se pokrete još jedna, nešto veća grupa, da bi se koji tren potom i ostatak okupljenog naroda pridružio koloni.

Dok su se kretali drumom ka kapijama grada i pevali psalme, pozivali su hodočasnike da im se pridruže.

I doista, mnogi im se uz put, poneseni pesmom u zanosu pridružiše. Pokrenuli su se mnogi, oni koji su u svakom slučaju nameravali da krenu put hrama, ali i oni koji takav naum nisu imali.

Predvođeci narod, Šimunu iz Kane je srce tuklo kao nikada do tada, činilo mu se da ne hoda već da lebdi, vazda se osvrtao i pozivao prijatelje i mnogobrojne pristaše, kojih je iz trena u tren bivalo sve više, da ne zastajkuju, da pohitaju i da ga puna srca slede u pohodu ka domu bezbožnika i izdajnika. Nada da će uspeti da iznenadi sluge Josefa bar Kajafe i da na prepad upadnu i oslobode rabije, nije ga napuštala, naprotiv, iz trena u tren bivala je sve većom a uspeh nauma sve izvesniji. A onda, kada Jehošua bude slobodan i kada stane pred vaskoliki narod koji će se na trgu pred hramom okupiti, onda će zasigurno uspeti da raspuste Senhedrin i novi sastave. I tada, ko zna, možda će imati sreće da u neodoljivom jurišu zauzmu i samu Antoniju²⁶.

Kada u grupi kraj puta prepozna daljnjeg rođaka, Matitsijahua, momka kojeg je poslednji put video možda pre više od godinu dana, Šimun ga pozva da mu se pridruži.

„Matitsijahu, dragi rođače, priđi i hajde sa nama, da stvaramo povest Izrailja!“

Matitsijahu bi neprijatno, ali uljudno odbi.

„Hvala ti Šimune, no danas ne mogu, tu mi je žena i sa-

mo što se nije porodila, ali sledeći put možeš da računaš na mene“, odgovori mu ovaj.

Šimun htede da rođaku kaže da možda sledećeg puta neće biti, ali ne stiže, jer ovaj šmugnu u masu i izgubi se među okupljenim svetom kraj druma, te samo odmahnu rukom i produži sustižući Natanaila i Ta'umu koji su za trenutak izbili na čelo poduže kolone približavajući se delu puta sa kojeg je pucao pogled ka gradskim zidinama i kulama koje su natkriljavale ogromne i teške drvene vratnice.

U trenutku kada su izbili na ravan deo puta kojim se stiže u grad, kolona sa učenicima na čelu naglo zastade. Pred njima, u besprekornom borbenom stroju na nekih šezdesetak koraka beše postavljena bezmalo čitava romejska jedinica, Izgledalo im je kao da su Romeji samo njih čekali da se pojave.

Duga legionarska koplja su zlokobno štrčala k nebu. Iza njih u nekoliko redova pripravnici za pokret stajahu ratnici sa isukanim mačevima, očigledno vični borbi prsa u prsa kojima počеше bučno dobovati po štitovima; svojim snažnim i grlenim povicima bili su u stanju da uteraju strah u srca hrabrijim i oružju vičnijim muškarcima pa i oprobanim borcima, a kamoli galilskim ribarima ili jehudskim zemljodalcima koji su krenuli da goloruki oslobode uzapćenog propovednika.

Masa sveta se iza Natanaila, Matitjahua i Šimuna zatalasa. Ta'uma zadubljen u razgovoru sa nekolicinom hodočasnika koji su se usput pridružili nije ni primetio da se čelo kolone iznenada zaustavilo, pa nalete na Natanaila i nagazi ga.

„Šta je bilo? Što ste stali? Idemo!“, viknu ljutito na prijatelje.

„Ćuti“, ne skidajući pogled sa romejskog centuriona koji je u ruci držao svoj gladijus²⁷ i laki štit, prosikta Natanail kroz zube na Ta'umu.

„Vidiš li ti ono tamo, čoveče!“, odbrusi Matitjahu Ta'umi i pokaza glavom na Romeje.

Ta'uma podiže pogled i ugleda Romeje i zviznu prestra-
vljeno.

Timotej, koji je u stopu pratio Ta'umu, ustuknu.

„Auu, braćo, šta je ovo? Koliko ih to ima?“, ogłosi se neko.

„Biće da je cela centurija pred nama“, proceni Timotej.
„Nastradaćemo kao niko!“, zavapi Ta'uma.
„Ma, nema ih toliko! Nema ih više od tri kontuberniju-
ma²⁸“, sigurnim glasom zaključí Natanail.
„A šta ti je pa to?“, upita Stakhije.
„To su im desetine“, odgovori Natanail.
„I, šta ćemo sada?“, sa strahom u glasu upita opet Stak-
hije.

Natanail se probi napred i pozva Matitjaha da ga sledi,
pa iskorači par koraka i okrete se ka koloni.

„Braćo, ne bojte se, hajde, idemo! Samo mirno“, povika.

„Zapevajmo psalme“, i ne časeći sam zapeva:

*„Gospode! Kako je mnogo neprijatelja mojih! Mnogi
ustaju na me. Mnogi govore za dušu moju: nema mu pomoći
od boga, ali ti si, Gospode, štít koji me zaklanja, slava moja; ti
podizeš glavu moju.“²⁹*

Međutim, osim nekolicine nesigurnih i drhtavih glasova,
skoro da ga niko nije sledio, jedva se čuo slabašni hor:

*„Glasom svojim vičem ka Gospodu, i čuje me sa svete
gore svoje.“*

„Ja ležem, spavam i ustajem, jer me Gospod čuva“,
nastavi još glasnije Natanail.

*„Ne bojim se tisuća naroda što sa svih stana na mene
navaljuje. Ustani, Gospode! pomozí mi, Bože moj! Jer ti uda-
raš po obrazu neprijatelje moje; razbijaš zube bezbožnicima“,*
prihvatiše složno Matitjahu i Ta'uma.

*„Od Gospoda je spasenje; neka bude na narodu tvom
blagoslov tvoj“,* ipak se razleže kroz okupljen narod.

Onda se Natanail ponovo okrete ka narodu koji je počeo
da se polako osipa.

„Braćo u Bogu, verujte mi, neće oni na nas nenaoružane
udariti!“, i podiže ruke u visini ramena. „Evo, pokažimo im da
nismo nasilni“, i krete lagano ka Romejima koji su mirno
stajali.

„Deco Izrailja, zar da nas šaka krivonosih Romeja upla-
še? Hajde, krenite, ne budimo žene!“, dobaci Matitjahu i pri-
druži se Natanailu podignutih ruku.

Šimun slegnu ramenima pa pogleda Ta'umu i pošto du-

boko udahnu vazduh krete, a za njim i ovaj, povukavši za sobom Stakhija i Timoteja za kojima se pokrenula skoro čitava masa preteklog naroda. Nakon nekoliko koraka Natanail se okrete i šireći ruke doviknu pratiocima da se ne strave, jer nemaju razloga za to.

„Braćo i sestre, ne plašite se, ostanimo zajedno. Pokažimo Romejima da ništa nemamo protiv njih. Ne pretimo im, niti ih izazivajmo. Evo, vidite, uočili su da nismo opasni“, pa nastavi da se raširenih ruku kreće ka legionarima.

Tren kasnije već je bio na nekoliko koraka od centuriona koji je iskoračio i tako stajao pred svojim vojnicima. Natanail stade i obrati mu se na koini³⁰ koju nije baš naročito dobro govorio.

„Plemeniti, vidite, mi smo obični vernici i hodočasnici. Seljani i radnici. Nismo nasilnici. Nemamo oružja. Pogledajte!“, i raširenih ruku pokaza ka narodu koji je stajao desetak koraka iza njega, pa dodade: „Nemamo ništa protiv romejskog cara.“

Na centurionovom licu video je odlučnost, ali i ohrabrujuću mirnoću, pa ga molećivim glasom oslovi.

„Pusti nas da prođemo, idemo u hram.“

Centurion zaklima glavom pa obiđe oko Natanaila i lagano priđe Šimunu, koji je stajao par koraka ispred omanje grupe, pa i njega dobro osmotri.

„Miran smo i pobožan narod, poštovani junače“, reče Šimun iz Kane krotkim glasom i oborena pogleda.

Centurion ga odmeri, ali mu ne odgovori, već se ćuteći zaputi ka koloni koja je ispunjavala prašnjavi put. I dok je centurion prilazio koloni, Natanail se pridruži Šimunu ne skidajući pogled sa širokih leđa Romeja.

„Molim se Bogu da se ništa loše ne dogodi što bi bilo povod centurionu da napujda svoje pse na nas“, prošapta Šimun iz Kane.

Kako se kretao sredinom puta, tako su ljudi pred legionarom obarali glave i povlačeći se sklanjali u stranu, a on se među njima kretao sporo i oprezno. Kada se skoro uverio da je doista u pitanju samo verujući svet i da dojave o buntovnicima izgleda nisu bile tačne bar što se ove skupine tiče, da oko njega nije pobunjeni narod koji se sprema da napadne romejske

postaje i straže, popusti mu pozornost te se spretno u mestu okrete na petama i krete nazad, dajući rukom znak svojim ljudima da mogu da se uklone sa puta i propuste narod.

I baš kada Šimun htede da se okrene i pun elana da krene ka gradskoj kapiji ka kojoj je put bio oslobođen, kraičkom oka ugleda mlađeg čoveka kako se gurajući probija između ljudi mimo kojih je centurion upravo prošao i istrčava na drum. Ne stiže ni korak da napravi, samo je očajnički kriknuo:

„Neeeeee!“

Nije stigao centurionu ni *pazi* da kaže, a nepoznati, očigledno beše to urotnik, jedan od sikarija, već mu je bio za leđima i hvatajući ga desnicom za glavu, levom mu je rukom brzim, jedva vidljivim trzajem, kratkim i širokim nožem presekao žilu kucavicu iz koje je šiknuo mlaz tamnocrvene ljudske krvi. I dok je legionar bez glasa padao odgurnut od napadača, ovaj se hitro okrenuo i neverovatnom brzinom nestao u nastaloj gužvi.

Šimun Kananit povuče za rukav Matitjahua, koji je u tom trenutku stajao okrenut ka romejskim vojnicima, i uplašeno mu uzviknu.

„Bežimo!“

Matitjahu nije uspeo ni da se pokrene a Šimun je već trčao zadignute haljine kroz gusto žbunje uz strminu ka obližnjem maslinjaku i povicama pozivao prijatelje da ga slede.

„Beži, Natanaleeee!“, vikao je prestravljen Matitjahu prijatelju koji je paralisan gledao kako centurion pada u prašinu, dok su mu se legionari opasno približavali. „Beži, ubiće te!“

I više se nije okretao, pokušavao je iz petnih žila da pobegne van domašaja romejskih mačeva i kopalja, što brže i što dalje. Natanail mu je bio drag, ali sopstveni život mu je bio ipak draži.

I baš u trenutku kada je Matitjahu preskočivši nisku kamentu ogradu zamakao u maslinjak, legionar je visoko podigao svoj mač i njime zamahnuo da raspoluti Natanaila koji je pred njim stajao nepomičan.

Valjda nekom čudom, Natanail se trže i pokrenu i izmaknu sečivu koje fijuknu kraj njegovog ramena i napadača izbaci iz ravnoteže povukavši ga ka tlu, pa bezglavo potrča, ne bi li što dalje odmakao drugim napadačima koji su mu opasno dahtali

za vratom.

Više nije gledao šta se oko njega događa, nije video nikog, zaboravio je i Šimuna i Matitjahua, u glavi mu više nije bilo mesta ni za Stakhija i Timoteja. Nije više brinuo ni za ishod suđenja pred Senhedrinom, valjalo je spasiti živu glavu.

Bežeći uz kamenitu padinu obraslu glogovim žbunjem, trčao je što je brže i što je dalje mogao, padao je i ustajao ne osećajući bol, nastavljao je dalje, da bi ubrzo ponovo gubio tlo pod nogama i padao i kotrljao se preko oštrog kamenja i po bodljikavom žbunju, čije su mu se bodlje zarivale u meso. Trčao je ni sam ne znajući koliko dugo i koliko daleko. Kada se izdubio nakon što se iznuren i iznemogao zaustavio, primetio je da beše sâm u divljini i da je oko njega vladala potpuna tišina, ni cvrkut ptica nije čuo, čak ni zrikavce. I tek tada je bol od mnogobrojnih rana počeo da dopire do njegove svesti, umoran i izubijan, spustio se na zemlju u senci kržljivog i krivog čempresa i tako je mirovao neko vreme osluškujući da se kojim slučajem ne pojave Romeji ili bilo ko drugi, toliko je bio umoran i izubijan da čak i da se pojavi neki legionar, ne bi više mogao da se pomeri a kamoli da potrči.

Vreme je prolazilo, sunce je peklo a senka čempresa se lagano pomicala. Nakon nekog vremena, umor ga je savladao.

„Beniamine, vreme je da krenemo“, obrati se Josef bar Kajafa svom odanom prijatelju i jednom od hramovnih sveštenika. „Ovde moje prisustvo više nije nužno. Postigli smo ono što sam imao na umu. Otklonio sam svaku opasnost od Judeje i Senhedrina, više se nijedna kap krvi izrailjske neće proliti. A ti, mogao bi da odeš do hramovne riznice i uzmeš sto sestercija i ovaj poslušni i verni narod okupiš pred hramom i ponudiš im hranu i vino. Zaslužili su.“

„Istinu govoriš, Kohen Gadol, zaslužio je to jerusalaimski narod“, potvrdi Beniamin.

„Ipak, pre nego što odeš do Hrama, odredi nekolicinu sveštenika i zamoli kojeg od uvažanih građana da jurodivog buntovnika otprate na Gulgultu. I neka obrate dobro pažnju na

ponašanje sledbenika Galilca, ali i na Ebionite i Kanajace, njih valja vazda držati na oku, ne verujem im.“

„Biće kako kažeš“, odgovori Beniamin i ne čekajući više ni časa, krete niz stubište romejskog zdanja u kojem je upravo okončano suđenje pobunjeniku na način koji je jedino i bio moguć – smrtnom presudom.

Kada Beniamin ode, Josif bar Kajafa okupi oko sebe sluuge svoje i naredi im da ga otprate do doma, pa uđe u nosiljku i konačno odahnu.

„Bogu hvala, i ovo je gotovo.“

Nosači su se sa nosiljkom sporo kretali kroz gužvu, jer su hramovni stražari jedva uspevali da im kroz narodom zakrčene ulice načine dovoljno prostora za prolaz; no Josefu se više nikuda nije žurilo, što je bilo do njega, uradio je najbolje što je umeo i znao dajući sve od sebe; i sada posve spokojan može na zasluženi odmor. Skriven u mirisnoj polutami nosiljke nakon besane noći i napornog jutra, opustio se – spoljni žamor mu je, utapajući se sa ritmom nosača koji ga je mamio u san, postajao dalek. Nije ni primetio kada je zaspao.

Trgao se i probudio tek kada su nosači kroz širom otvorena vrata raskošnog kamenog zdanja njegovog doma proneli nosiljku i spustili je na kraju staze, tik ispred stepeništa.

„Presveti, stigli smo“, tiho mu reče sluga pošto je oprezno pomerio u stranu tirkizni zastor sa bočnog otvora nosiljke.

„Da, da“, samo je izustio nezadovoljan što je put, činilo mu se, tako kratko trajao.

I nije stigao ni da se ljudski protegne nakon što se izvuкао iz nosiljke a već mu je u susret trčala Rebeka, najmlađa ćerka.

„Tata, tata, deda te čeka.“

„Tako dakle, deda je došao?“

„Jeste, eno ga u kući“, potvrdi mu ćerka dok je klimajući glavom malim prstićem pokazivala gore, ka ulazu u kuću.

„A kada je došao, srećo moja?“ , upita je dok se uspinjao uz kamenom popločano stepenište.

„Ih, odavno, sedi i razgovara sa mamom“, odgovori veselo Rebeka dok je skakutala pored oca, pa se onda doseti i doda: „Deda pije tvoje vino.“

Trenutak kasnije na vratima kuće pojavila se Johana u pratnji svog oca, Hananija bar Seta, pogurenog i prosedog starca sede brade od preko šezdeset i osam leta, i lagano krete u su-sret suprugu, Josifu.

„Kakve nam vesti nosiš?“, drhtavim glasom upita Hananije bar Set svog zeta.

Josif bar Kajafa uspe se stepeništem i stade pred tasta, ispravi se i nadvisi ga za čitavu glavu. Uživao je u ovakvim trenutcima kada je mogao da se pred ostarelim tastom pokaže u svoj svojoj snazi i visini. Zapravo, u odnosu na omalenog Hananija, Josif je izgledao mnogo krupniji no što je u stvarnosti bio.

„Odstranio sam čir na telu narodnom“, sa ponosom reče i tek tada mu se umorno nasmeši.

„Ako, ako“, uz smešak i sa zadovoljstvom klimnu glavom Hananije. „I treba tako!“

Neko vreme su stajali jedan naspram drugog bez reči i gledali se u oči. Konačno, Johana prekide tišinu pozvavši muža i oca da uđu u kuću. Tek se tada Josif pokrete i laganim, dostojanstvenim korakom koji je ipak odavao umor, povede tasta ka ulazu u kuću. Sada već opušten i vidno umornim glasom reče:

„Bilo je mučno.“

Imao je potrebu da nekom prepriča sve što se prošle noći i tokom jutra događalo, da sa nekim čiji sud može da bude nepristrastan proveri da li je sve učinio kako valja.

„I teško“, dodade nakon dubokog uzdaha. „Bilo je tvrdo-glavosti nemuštih i otpora bezumnih.“

„Dobro, dobro“, prekide ga Hananije nervozno. „Ne želim ništa da znam o onome šta se i kako se tamo odigravalo. Bilo je što je bilo i važno je da se svršilo kako smo očekivali.“

„Jeste vala, svršilo se upravo tako“, sa olakšanjem u glasu potvrdi Josef.

„A šta se sada dešava na ulici?“

„Na ulici?“

„Da. Na ulici?“

„Ne znam“, zbunjeno odgovori Josef i sa čuđenjem se zagleda u tasta. „A što vas to interesuje?“

„Što me to zanima?“, podrugljivo zapita starac i zastade pred vratima okrenuvši se ka vrtu i mnoštu slugu koje su tu po-

slovali. „I ti mene pitaš što me to zanima?“

Josif se u prvi mah zbuni tastovim nastupom ali se odmah i oseti ismejanim, što ga naljuti. Zar pred slugama da se tako prema njemu ponaša, kao da je njegov posilni?

„Otkuda te najednom zanima mišljenje puka?“

„Čini ti se“, oštro odgovori Hananije. „Dragi moj zete, ti jednostavno nisi naučio lekciju koju sam ti poodavno predočio. Uvek sam se brinuo o tome šta običan i priprost svet misli. Zato sam se vazda trudio da učinim sve kako bi mislili ono što sam želeo da misle i što je još bitnije, kako to da misle a da budu ubeđeni da je to njihova pamet!“

„Svako ima svoj način. Ti imaš svoj ali i ja imam svoj!“, prekorno uzviknu Josif. „Naložio sam da pred hramom narodu podele hleba i vino, da im plesačice igraju i razgale dušu i pomute misli. Neka se narod veseli prazniku.“

„Ipak, mnogi neće doći na trg? Šta sa njima? Zar da o njima brinu oni koji ih na pobunu huškaju?“

„Zar se nisam potrudio da bundžije budu uklonjene?“

„Da, jesi, ali nemoj nikada biti toliko siguran u sebe. Da li se ljudi bune ili čute? Moraš znati zašto se bune ali još je bitnije znati, zašto čute? Ko zna, možda ne odobravaju ono što si uradio? To je jednako kao da pred olujom zatvaraš oči i veruješ da je spas u tome da je ne vidiš.“

„Ne zataram oči. I kada to činim trudim se da drugi za mene drže oči otvorenim i uši načuljenim.“

„Lepo“, morade da prizna Hananije. „Lepo.“

Josef se nasmeja, pa ulazeći u kuću dobaci preko rame-na starom Hananiju koji ga je stenjući pratio.

„Misliš da samo ti šilješ uhode unaokolo?“

„Verujem ja tebi ali ipak, mojim uhodama verujem više“, odgovori starac i zakorači u hlad zetovljevog i ćerkinog doma.

„Hajde, taste, valjalo bi da se založimo i malo vina da popijemo.“

„Valja se, valja“, odgovori Hananije.

„Ženo, šta čekaš“, podviknu Josef.

Iznenada se Natanail trže i unezvereno obazre unaokolo. Činilo mu se da su ga neki glasovi probudili. Nije bio siguran. Možda je opet to sve samo sanjao, da ga progonitelji povcima i lupanjem u bubnjeve progone kao ranjenu zver? Srce mu je snažno tuklo, a telo ga je bolelo. Uplašila ga je pomisao da su hajku za njim organizovali, poput onih kada lovcima hajkaši arlaukanjem isteruju zverinje. Zato je napeto osluškivao ali kroz gustu tišinu i rumenilo neba nad njime i osim zrikavaca druge zvuke nije čuo. Činilo mu se da i tišinu čuje. Kao da je bila preglasna. Onda je stenjući i uz napor uspeo da se ispravi i kada je ugledao sunce na zahodu, shvatio je da je skoro ceo dan prespavao. Dan je zamirao hitajući smiraju, a njega je žeđ vraški mučila.

Nakon par koraka, shvatio je da su mu noge u ranama i krvave, kao što su mu i ruke bile, pa pošto ustanovi da mu je i haljina prilično poderana, uzdahnu i zavapi:

„Kako ću ovakav u grad?“

Znao je da ovakav, ranjav i iscepan neće moći da uđe u grad, prethodno će morati da se uljudi, a ako bude imao sreće i novu haljinu da pronade, i ko zna, možda će usput nekog od poznatih da sretne. Sumnjao je da su ostali bolje prošli čak i ako su imali sreće da izbegnu sečivo romejskog mača ili vrh njihovog koplja. Jedino što mu se učinilo kao izgledno mesto okupljanja, beše Get šemani, zato se i uputi ka Maslinskoj gori i maslinjaku na njenim obroncima.

I ubrzo, šepajući uz vododerinu uspeo je da se dočepa puta i da krene na suprotnu stranu od one kojom se jutros kretao. Još iz daleka, prilazeći dobro poznatom maslinjaku, uočio je da tamo ima nekog.

Nije žurio, jutrašnje iskustvo i strah su ga primorali na oprez, ko zna ko je zaseo tamo. Prišavši bliže, uočio je nekoliko poznatih lica. Behu to Marko i njegova majka, udova Mirijamna. Sa njimna behu i Šimun iz Kane i još neki, njemu nepoznati ljudi.

Marko ga je još izdaleka ugledao i krete prema njemu.

„Natanaile, Bogu hvala da si živ.“

„Živ, ali jedva, vidiš na šta ličim“, suvih ustiju zakrklja Natanail.

„Ne bejasmu sigurni da si izbegao Romejima“, reče Šimun.

„A ostalima? Šta je sa Matitjahuom?“

„Tu je neko vreme bio i Matitjahu, ima bar tri časa kako je otišao.“

„Kuda?“, upita nestrpljivo Natanail.

„Ne znam, verovatno brata da potraži. Možda Šimun može sa izvesnošću da ti kaže.“

„A ostali?“

„Stakhije i Timotej su tu negde. O ostalima ne znamo ništa.“

„Imate li vode?“, upita Natanail. „Usta su mi suva i puna prašine.“

„Hajde, dođi, ima vode“, odgovori Marko. „Nema je puno ali biće za toliko.“

I dok je Marko pridržavao Natanaila i putem odgovarao na njegova pitanja, zašli su među stara kvrgava stabla maslinjaka ka ognjištu kraj kojeg je sedeo Šimun sa glavom zarivenom u šake.

Kada ga je ugledao, Natanail se zbuni i okrete Marku.

„Šta mu je?“

„Ti ne znaš?“

Natanail na mah zaboravi na vodu i sa zebnjom pogleda mladog prijatelja.

„Šta to?“

Marko uzdahnu i obori pogled. Natanail, se obazre i pogled zadrža na Marijamninom licu. Sedela je na zemlji nasuprot Šimuna sa suzama u očima. Srce mu se steže. Nije niko morao ništa da mu kaže. Tako nešto se ne govori. Osetio je. Zna. Šta bi drugo moglo biti osim zla. Ne nekog neodređenog zla, već određenog, određenijeg nego što i jedno zlo može biti.

„Jehošua?“, upita sa zebnjom u glasu.

„Jehošua“, nakon nekog vremena mu jedva čujno odgovori Marko klimajući glavom.

„O, Bože“, zavapi Natanail. „Zašto?!“

Ugledavši zapovednika jerusalemske gradske kohorte, visokog i snažnog Opulija Katulijana Korvusa, kako sigurnim i odsečnim korakom stupa u pratnji svojih legionara u prostranu središnju odaju namesničke rezidencije, Teodot Pontije Pilat poskoči i zadovoljno pljesnu rukama.

„Evo ga“, uzviknu i rukom pokaza svojim gostima, Silviju Tavriju Brutusu, pretoru, Liviju Hermiju Filipu, kvestoru i Titu Kominiju Spartaku, vojnom tribunu i zapovedniku tvrđave Antonije i pozva ih da se okrenu i dignu pogled sa hrane ka zapovedniku gradske kohorte, koji je na tren zastao u okviru velikih ulaznih vrata. Sa posebnim zadovoljstvom Pontije Pilat primeti da njegovi gosti zadržtaše pred snažnom pojavom preplanulog Katulijana Korvusa, koji je sa lakoćom ispod oklopa nosio svojih četrdest i sedam godina.

Katulijan Korvus napravi nekoliko koraka da bi potom zastao i jedva приметно podigao levu ruku sa balčaka svog gladiusa, što beše dovoljan znak njegovoj pratnji da i oni zastanu i zauzmu bočne položaje kraj velikih i širom otvorenih vratnica, kroz koja niko nije mogao da uđe ili izađe a da kraj njih ne prođe.

„Korvuse! Napokon! Hajde, hajde, uđi, za miloga Jupitera!“ i pokaza mu na mesto kraj sebe za bogatom sofrom. „Baš smo nestrpljivi da iz prve ruke čujemo šta se to povrh svega neprijatnog što me je danas snašlo, događa u gradu? Pričaj!“

Korvus osmotri okupljenu družinu i zaključí da je Pontije Pilat već oko sebe okupio sve magistratske koji su se ovih dana mogli zadesiti u Jerusalemu, pa ne bez podsmeha primeti da su još samo konzuli i cenzori nedostajali, pa da društvo bude kompletno. No, bar neće morati da jednu te istu priču ponavlja više puta i svakom od njih ponaosob. Iako je osetio odurnost spram nesposobnog Kominija Spartaka, koji umesto da radi svoj posao, sedi ovde i ždere, ostavljajući čitavu kohortu u Antoniji nepripravnom za događanja u gradu, to ni na koji način nije pokazao, naprotiv, blago mu se naklonio.

Naravno, svi će oni sutra, zahvaljujući njegovoj odlučnosti i sposobnostima da stvari drži pod kontrolom, kada bude sasvim ovladao dešavanjima i smirio situaciju u gradu, hvaliti se njegovim uspehom kao sopstvenim a naravno, njega neće ni

pominjati. Samo, navikao je on tokom godina na takvu oholost patricija. Gospoda po rodu, ne i po manirima. Da nije poticao iz siromašne plebejske porodice, do sada bi zasigurno bio bar tribun, ali ovako, mora se zadovoljiti i ovim što ima. A to, što je kao i svake godine uoči praznika presnih hlebova Pontije Pilat i ovog puta došao u Jerusalem sa svojom ne baš malom svitom, ne bi li na licu mesta pratio uvek nepredvidljivu proslavu velikog jevrejskog praznika, nije ga fasciniralo, kao ni to što je za svaki slučaj iz Cezarije sa sobom dovukao dve kohorte. Uostalom, i ona kohorta u Antoniji kao i te dve, njemu neće ni ove godine biti od neke posebne koristi. I ovu vanrednu situaciju održaće jednako pod svojom kontrolom kao što je to činio godinama unazad. Jedino što nije mogao poreći beše jasna poruka koju je Pilat slao buntovnicima sa svojim kohortama, tek toliko da se Izraelićani ne raspomame, jer, kada se u grad sjate stotine hiljada hodočasnika iz cele Judeje, Samarije i Galileje, ali i sa drugih strana, sa Sinaja pa čak i iz Egipta ili iz oblasti preko reke Jordana, pa i iz daleke Sirije, svašta nenadano možde da iskrсне. Tokom svog vojničkog službovanja širom carstva, imao je prilike svega da se nagleda, ali kao što su ove jevrejske svetkovine, nije nigde video. Isprva se začudio kada je saznao da će ove godine Pontije Pilat čitavih mesec dana ranije stići u grad, što ranije nije imao običaj da čini. Kamo te lepe sreće da je, kao što je to inače redovno radio, i ovaj put ostao u Cezariji do pred sam početak procesije. Ali nije. Izgleda da su ga glasine o pojavi mesije i mogućim nemirima baš uznemirile. Doista, poslednjih nekoliko meseci su iz provincije stizale uznemiravajuće glasine o rastućem nezadovoljstvu varvara. Izraelićani su po ko zna koji put pokazali svoju različitost, njihovi proroci su opet najavljivali dolazak tog toliko očekivanog i prizivanog božijeg miljenika i spasioca, mada, njemu se činilo da zapravo nikada nisu ni prestajali da ga glasno prizivaju i da mu se nadaju. Koliko je samo ovde priča o dolasku izbavitelja naslušao? Ponekad mu se činilo da je svaki Judejac prorok. On sam, nije verovao u pojavu tog njihovog spasioca, ali oni očevidno jesu, iščekivali su ga i to baš gorljivo. Doduše, ni Pilat nije video mogućnost pojave kakvog bundžije, još manje ozbiljnijeg vojskovođe koji bi seriozno ugrozio njegov položaj, ali to još uvek nije bio dovoljan dokaz da do

nemira neće doći, pa kako mu je bilo u interesu da u provinciji bude mir, nije želeo da se opusti i pukom slučaju prepusti svoju sudbinu i poljulja Tiberijevu naklonost koja bi očas posla mogla da ispari a među malobrojnim Romejima u gradu šuškalo se da bi Pilat mogao uskoro da se vrati u Romu i da postane senator. No, ko će to znati? Možda su to sve samo glasine?

Samo, za razliku od Pilata, Korvusu je bilo jasno da je zaglavljen u Jerusalemu već punih dvanaest godina. Stigao je kao legionar za vreme mandata prethodnog namesnika, Valerija Grata, čoveka koji je umeo da uoči i dobro proceni njegove kvalitete. I doista, uspeo je da za par godina zadobije Gratijevo poverenje. Kada je Pilat preuzeo vlast u provinciji, već je bio zapovednik gradske kohorte i uspešno održavao red i mir u vazda nemirnom Jerusalemu. Niko nije mogao da kaže da je bio meka srca, naprotiv, neprijateljima je i samo spominjanje njegovog imena ulivalo strahopoštovanje, a svojom pojavom im je uterivao strah u kosti, Ipak, za razliku od Pilata nikada nije bio ohol. A Pilatu se izgleda i to moglo, jer beše potomak znamenite patricijske porodice Pontius, iz Samnija, mesta južno od Rome. Za namesnika, inače nemirne i na pobunu vazda pripravne provincije Judeje, postavio ga je plemeniti car Tiberije nakon što ga je toplo preporučio Lucije Elije Sejena, zapovednik pretorijanske garde čiji uticaj očitno nije bio zanemarljiv. Elija Sejenu je inače pratio glas da nije voleo Judejce, a Korvus je načuo priču od mnogih romejskih građana koji su pohodili ove krajeve, da je izbor za namesnika Judeje pao na Pilata, jer ni on, poput Lucija nije gajio preteranu ljubav prema Mojsijevim sledbenicima i potomcima. Uostalom, i sâm njegov nadimak, Pilat – pilum³¹, dovoljno je govorio o njegovom karakteru. Pa, kada nekog nazivaju Kopljaš, znači da taj ni malo nije nežne prirode.

Doista, Pilat nije bio ni malo nežan prem Izrailjima, samo li mu stanu na žulj. A takvu Pilatovu narav ovi su u nekoliko navrata dobro osetili, i u Cezariji, ali i ovde u Jerusalemu. I sam Korvus je imao prilike da se u to sopstvenim očima uveri.

I eto, već punih pet godina Pilat stoluje u Cezariji, ali uoči Pashe obavezno dolazi u Jerusalem, zlu ne trebalo, kako je to jednom izjavio, i primorava Korvusa da se potčinjava njegovim povremenim izlivima surovosti, kao što se to i jutros nepotre-

bno dogodilo. Iako vojnik, Korvus nije baš bio siguran da je Pilat ispravno postupio kada je u trenutku jarosti i loše procene, osudio na smrt raspećem onog putujućeg propovednika. Kada je stvar bila gotova i kada se učinjeno nije moglo ispraviti, i sam je Pilat zažalio što je uopšte napuštao Cezariju i prerano se zaputio u Jerusalem. Samo, taj ga je trenutak razuma i grize savesti brzo prošao i otišao u zaborav.

„Učinjeno je što je učinjeno“, rekao je i otišao.

Iako mu to Korvus ne bi savetovao, kao uostalom ni Kominije Spartak, pa čak ni Tavrije Brut, Pilat je preuzeo na sebe rizik. Kao i obično što je činio, ni ovog puta nikog nije ništa pitao, jednostavno je doneo odluku i čoveka poslao u smrt. Mogao je i drugačije da postupi, ali nije. Za razliku od Pilata, Korvus nije bio ubeđen da je Galilejac svojim propovedima bunio narod protiv cara Tiberija, kako je u jednom trenutku ustvrdio onaj lukavac, Josef Kajafa. Ipak, Pilat je procenio da u takvim okolnostima pokazivanje milosti predstavlja slabost, i kao što nikada nije pokazivao samilost prema pobunjenicima i ustanicima, presudio je.

Brut mu je u poverenju rekao da to Pilat želi da se dohvori i približi Herodu koji je samo nekoliko meseci ranije pogubio nekog Johanana, zvanog Kupač, za koga su neki tvrdili da je takođe propovednika, koga su opet, mnogi Galilejci smatrali prorokom. A taj je Johanan Kupač, kako je čuo, bio bliski rod ovom, upravo raspetom Galilejcu. Iz te priče, Brut je zaključio da je postojala nekakva galilejska urota protiv Heroda, pa je tako i složio kockice svojih pretpostavki. Korvus je lično sumnjao u celu tu Brutovu priču. Kako mu se činilo, Herod je bio ljigavac i samoživi samodržac i sigurno je i te kako vodio računa da ukloni sve moguće opasnosti po svoj tron, i da je procenio da mu od propovednika pretilo bilo kakva opasnost, mogao mu je jutros, kada su mu ga priveli, suditi i presuditi. A nije, kao što to nije uradio ni kada je ovaj jadničak propovedao po Galileji. Pre će biti da su oni sveštenici, Ana i Kajafa imali preči interes da tog propovednika uklone, njima je, čini mu se, veću štetu pravio nego ikom drugom. A kakvu? To samo oni znaju. Uostalom, nikada se nije mešao u poslove varvara. Što se njega tiče, mogli su se međusobno i istrebiti.

Uostalom, Galilejca je ovih dana viđao pred hramom i nije mu se naričito dojmio svojim izgledom. Zapravo, taj Galilejac za koga je čuo da je drvodeljac, kao što mu je i otac bio, bar što se njegovog ukusa tiče, bio je – neugledan. U svakom slučaju nije bio atleta, iako se visinom mogao pohvaliti, bar kada su ostali varvari u pitanju, jer sa Romejima se visinom i stasom nisu mogli nikako meriti. Kada bi ga čovek bolje osmotrio, rekao bi da mu fizički rad nije bio drag. To je zaključio ne samo po tome što je bio prilično mršav već i po šakama. Ako su oči ogledalo duše, onda su ruke ogledalo posvećenosti radu, a njegove nisu davale utisak da se pretrzao radeći. Inače po svemu ostalom bio je tipičan predstavnik svog naroda, nešto tamnijeg tena i pre oblog nego duguljastog lica, koje je uokviravala tala-sasta crna, skoro kovrdžava kosa, koja mu je tek malo prekrivala uši i vrat i kratka brada, koju kao i svi Izraelićani nije bri-jao. Ispod spojenih čekinjastih obrva svet su posmatrala dva krupna i tamna oka. Ništa posebno. Možda je doista plenio pa-meću i znanjem njihovih svetih knjiga i zakona, ali o tome Korvus nije mogao da oformi stav. Da ga je kojim slučajem iko pi-tao za sud, što se njegovih propovedi tiče, Korvus ne bi mogao ništa pouzdano da kaže, nije ga slušao, a i da jeste, ne bi ga razumeo, jer aramejski, kojim je Galilejac propovedao, nije znao skoro ni reč za razliku od koine, koju je sasvim dobro govorio, pa čak i hebrejski je tokom ovih godina ponešto naučio, bar onoliko koliko mu je trebalo. Konačno, nije ga ni zanimalo šta taj propovednik ima da kaže, pripadali su dvoma krajnje udalje-nim svetovima i nazorima a doušnici su mu vazda u kratkim crtama prenosili, te je mogao da donosi zaključke o njegovoj opasnosti po romejsku vlast. E sada, da li je Galilejac hteo da bude mesija ili su Judejci želeli u njemu da vide spasitelja, teško je bilo njemu da proceni. Da su ga Caduki optuživali da sebe carem Izrailja proglašava, to zna, to je iz njihovih usta čuo. Ma-da je slušao i da ga je svetina, kada je ušao u grad na magarcu, oslovljavala sinom Davidovim. Sada, šta je u svemu tome istina, nije bilo njegovo da sudi, samo zna da su se njegovi legionari grohotom smejali kada se pojavio u pratnji svojih odrpanih sledbenika i nekih ženturača pred južnom gradskom kapijom, jašući kržljivo magarence.

Da li je mogao svojim postupcima da dovede do opšte pobune, nije bio nimalo ubeđen, ali je video Pilatovu odlučnost da tu mogućnost ne proverava. Doneo je presudu i prekinuo mogući tok dešavanja. Lično, Korvus je bio ubeđen, bar prema svim informacijama koje je sakupljao od svojih doušnika, ona mala skupina zbrda-zdola okupljenih seljaka, ribara i ko zna kakvih sve protuva ni u kojem slučaju nije predstavljala opasnost za romejsku vlast. U odnosu na bodežare, bio je ubeđen u to, bili su kranje bezopasni a to dokazuju i jutrošnji događaji kod južne kapije.

I pošto je sâm sebi zagorčao život, sada Pontije Pilat pak željno iščekuje njegov izveštaj o stanju u gradu a ono je daleko od željenog i čini mu se da odavno nije bilo gore mada je i inače tokom prazničnih dana u Jerusalemu i u okolini uvek bio nape-to a ovih je dana višestruko napetije nego tokom bilo kog praznika kojem je prisustvovao.

Da nije bilo ovog suđenja i raspeća, siguran je da bi praznik prošao kao i prethodni što su prošli, bez naročito velikih problema, ali, na njegovu žalost i nezadovoljstvo njegovih ljudi, kao da je vrag odneo šalu, kao da im nije preko glave to što se u grad sjati na stotine hiljada vernika i da danima opsedaju hram praveći neopisivu gužvu, ali ovako, vest o suđenju se brzo proširila među hodočasnicima i izazvala nezadovoljstvo. Da Izraelićani ne ljube romejsku vlast, nije mu bilo nepoznato, zato je svojim ljudima naredio da se tokom pashalnih praznika ustručavaju od provokacija i da budu koliko je to moguće popustljivi i trpeljivi, naravno do određene granice. Svojim primenom je često pokazivao kako se nepotrebni sukobi mogu izbeći, ali je znao demonstrirati kako treba delati kada neko prekorači granice romejske trpeljivosti. Očito je imao mere u svemu, jer osim pojedinačnih otpora, masovnijih protivdejtava Izraelićana, svih ovih godina koliko predvodi gradsku kohortu, skoro da i nije bilo. Sa secikesama se lako razračunavao, naravno kada ih se dokopa, no i tada stanovništvo se bilo kakvoj njegovoj represiji nije suprotstavljalo, a i što bi, pa prvenstveno su oni sami bili žrtve tih razbojnika. Ali sada je očigledno drugačija situacija pa su, naravno, smutljivci svih fela pohrlili da iskoriste priliku. A sa druge strane Pilat je pritiskao da se red i mir održi po sva-

ku cenu, nije želeo da do Tiberija dođe bilo kakav glas o neredima. Plašio se da sitna glasina ne naraste do veličine slona i car pomisli da je uskrsnuo neko poput Hanibala.

Svakojaki problemi su Korvusu predstavljali pravu glavobolju, da bi imao vremena i želje da se bavi Pilatovom uobraziljom oko careve milosti, kojom je opterećivao sve oko sebe, prenosio svoje nemire i strahove pa i na pretore, kvestore, a naročito na vojne tribune. Tih dana je to bilo očito, jer je među posadom Antonije vladala psihoza da su pod opsadom i bili su spremni da onom ko ih oslobodi pritiska dodele ne jednu već stotinu ordena Korona obsidionalis³², jer Kominije Spartak ili nije znao ili nije hteo da po tom pitanju išta preduzme. Činilo mu se da je tih dana samo njegova gradska kohorta jedino funkcionisala, a on sam nije imao vremena oka da sklopi, tako da je ovaj dolazak Piulatu na noge zapravo prilika i da se malo odmori i predahne a ko zna, možda da se malo i okrepi.

„Hajde, ne oklevaj“, reče mu Pilat.

Korvus se umorno osmehnu i skide šlem i sa uvezbanim pokretom ga stavi pod mišku pa potom slobodnom rukom prođe kroz gustu riđu kosu i tek potom, sada već sporijim ali i dalje odmerenim vojničkim korakom, uputi se ka sofri pred kojom je ponovo zastao i klimanjem glave pozdravio prisutne. U sledećem trenutku se slobodnom rukom lati za balčak svog kratkog oficirskog mača, koji je vazda landarao viseći o pojasu i nervirao ga, pa ga namesti da mu više ne smeta.

Pošto nije odmah krenuo sa izveštavanjem o stanju u gradu, Pontiju Pilatu bi odmah jasno da je preterao sa svojim nestrpljenjem da sazna novosti.

„Hajde, smesti se i prvo malo založi“, i pokaza Korvusu gde da se smesti.

Iako je bio čovek snažne konstrukcije, u Korvusovim se očima moglo videti priličan umor, ali dok se smeštao s kraja bogate trpeze, niko od prisutnih Pilatovih gostiju to nije opazio. Uostalom, za njih i Korvus i nije bio zadužen da bude umoran, već da izvršava naredbe i da o izvršenom podnosi izveštaj, upravo ono zbog čega je i došao u palatu i Pilatu na noge.

Kada mu je već velikodušno ponuđeno da sedne, takvu čast nije mogao da odbije te se smesti i sa olakšanjem otkopča

pojas i oslobodi se njegovog stiska i landaranja mača, pa ih odloži skupa sa šlemom i bacilumom viteumom³³, simbolom svog vojničkog uspona.

„Gospodo“, započe izveštaj Korvus pošto je otpio dobar gutljaj reskog crnog vina iz pehara koji mu je Pilatova robinja nasula, „situacija je na ivici da se izmakne kontroli. Moji ljudi daju sve od sebe. Ipak, činjenica je da je jutrašnje suđenje i potonje raspinjanje Galilejca izazvalo nezadovoljstvo a time i probleme. Što se mene tiče, reakcija nije bila neočekivana, morala je da provali među vernicima, budući da je na samom početku njihovog velikog praznika sprovedeno suđenje propovedniku a odmah potom pogubljenje. Pošto ga je taj isti narod par dana ranije pri ulasku u grad dočekao uz ovacije, ništa drugo nije moglo da se očekuje do nezadovoljstvo.“

Dok je govorio, odmeravao je dejstvo svojih reči na prisutne. I bio je donekle zadovoljan, bar su valjda shvatili da, ma šta da se u gradu desi, to neće biti posledica njegovih propusta ili buntovnički odgovor na njegove mere ili delovanje njegovih ljudi. Pritom je gospodi ukazao na stvarne vinovnike.

Pošto se založio pečenim mesom i to zalio vinom, nastavio je.

„Najkritičnije je među onim van gradskih zidina. Tamo deluju Kanajci, kako me obaveštavaju moji ljudi, podbunjuju narod. A i Sikariji napadaju i iz zaseda zaskaču moje izvidnice. Ubili su jednog centuriona i teško ranili dvojicu mojih ljudi. Nisam siguran da će preživeti. I u gradu napadaju. Stražari i patrole su im meta. Zbog gužvi nije im teško da s leđa udare i da se potom netragom izgube u masi. Potere su nemoguće, jer su ulice zakrčene svetinom. Tako su mi napali dvojicu ljudi. Unutar gradskih zidina su primećeni i provokatori, ima ih svugde, deluju u hramu, po trgovima, na ulicama, podbunjuju. Da li su to Galilejčevi sledbenici, ne znam, moguće je mada sumnjam, ne bi me čudilo da i drugi ne pokušavaju da iskoriste smutnju. Doušnici javljaju da se gradom šire razne glasine. Naravno, ni jedna od tih glasina nam nisu na korist. Naprotiv. Sve u svemu, ovo nam nije trebalo. Stvarno nije.“

I kada ovo izgovori, mirno nastavi da jede.

Pilat poskoči i okrete se ka zapovedniku tvrđave Antoni-

je, Kominiusu Spartiku.

„Spartače, je l' vidiš? Je l' vidiš? Tako mi Jupitera, šta sam rekao? Je l' sam bio u pravu?“

„Plemeniti Pontije Pilate, jesi“, snebivajući se, oborenog pogleda odgovori Spartak, ne želeći da se suprotstavi.

„Šta mislite? Da nisam sprečio tog samozvanca, šta bi se tek tada dešavalo? Bio bi kaos! Da ja vama kažem: bio bi to tek pravi kaos! Ma, trebao sam ih sve oštro kazniti!“, povika Pilat. „Trebalo je, Korvuse, da prošlu noć pošalješ centuriju gore, na planinu, da i njegove sledbenike pohvataš ne samo da nadzireš. Da si tako uradio, do ovog ne bi došlo.“

Korvus se ne pomeri, niti mu se na licu moglo pročitati šta o ovim prokuratorovim optužbama misli. Sačekao je trenutak-dva da proguta komad ukusne pečene piletine, pa smireno odgovori.

„Plemeniti, postupio sam kako ste mi naredili, zar ste izgubili iz vida da ste se sa Kajaфом savetovali i dogovorili da ga oni svežu i ispitaju, pa tek da vam ga potom dovedu sa jasnim dokazima krivice? A meni ste naložili da samo nadzirem. Po vašem naređenju nisam se mešao, a sinoć nije ni bilo potrebe za tim, Galilejac se sâm predao Kajafinim plaćenicima.“

Pilat ga ljutito pogleda pa hitro odmahni rukom i okrete se ka komandantu Antonie.

„Hajde, dobro, šta je bilo bilo je, samo, o svemu jedino ja moram da mislim i predvidim u šta se sve neka stvar može izroditi!“, uzviknu i odmahnu rukom, pa nastavi nešto tišim tonom. „No, sada sve to nije bitno. Nego, Spartače, izvešćeš vojsku iz Antonije i očistiti grad od pridošlica a kohorte koje su van zidina podići ću da rasteraju pobunjenike i ko bude pružao otpor ima da bude odmah i bez milosti posečen. Jasno?!“

„Dozvolite mi, plemeniti, ako smem da primetim, dovoljno nam je i ovih nevolja da bi ih još podgrevali“, usprotivi se Korvus. „Sutra je subota, njihov šabat, te će u svakom slučaju biti mirno u gradu. U toku dana bih rasporedio po gradu dodatne snage iz Antonje i tako tiho obezbedio uslove da bez problema održimo red i mir u narednim danima. Na prilaznim putevima rasporedio bih, ako dozvolite, vaše vojnike koji su ionako van gradskih zidina.“

Brutus i Hermije Filip se u mahu složiše i posavetovaše Pilata da ne prenaljuje, već da iskoristi šabat i obezbedi kontrolu a time i mir na putevima oko Jerusalema, a ako bude potrebno i širom Judeje. Ipak, nadali su se da ovo poslednje neće biti potrebno.

„Plemeniti, imaj u vidu da narod hitro diže svoj glas, ali i da se još brže stišava i zaboravlja“, reče Hermije Filip.

Pilat nervozno ustade i počeo da se šeta po odaji mrmljavući nešto sebi u bradu. Konačno se ispravi i upravi prst ka Korvusu i reče.

„Dobro. U redu, u redu. Ali da znaš, ti si mi za ovo odgovoran! Samo, nemoj da misliš da na ovom može sve da ostane? Ne, nikako. Ono što nisi na brdu uradio, ovaj put ćeš morati! Sve njegove sledbenike ćeš pohvatati i dovesti mi na sud. Ako se budu opirali, bez milosti ih saseci. Jasno?“

„Jasno, prokurore“, odgovori mu Korvus i reče da ipak bez pomoći Kajafinih ljudi, teško da može bogzna šta da uradi, oni ipak najbolje poznaju svoje političke protivnike.

Pilat se složi sa njim i naloži mu da iz istih stopa ode Josifu Kajafi i da mu prenese pozdrave.

„I kaži mu da sam mu naložio da iz ovih stopa sa Anom dođe k meni, a ja ću mu narediti da ti bude u svemu na usluzi.“

„Svakako, prokurore“, reče Korvus pa spremno ustade od trpeze i udalji se.

Dok je Korvus izlazio, Pilat je prionuo na jelo, neobično je voleo pečene mlade odojke koje su mu robinje upravo unele i pred njega postavile.

„Dragi moji prijatelji, služite se, ovako nešto nećete imati prilike skoro da kušate.“

U trenutku kada je Korvus u pratnji svojih legionara napuštao Pilatovu palatu, ugledao je dvojicu ugednih Judejaca koji su se ozbiljna lica uspinjali kamenim stepeništem i nešto tiho dogovarali. Poznavao ih je, jednog od njih, Nikodima, čak niz godina. Pridošlice, Nikodim i Josif, behu viđeni stanovnici Jerusalema i ugledni većnici u Senhedrinu, mudri ljudi a kako

se pričalo i obrazovani. Morao bi da prizna da kao perušimi³⁴, nisu baš mnogo marili Romeje, ali koliko zna, nikada nisu pozivali na nasilje ili bunu. Bar koliko se njemu činilo bili su više nego razboriti. Onaj drugu, Josif, bio je iz Ramatajima³⁴ i već je duže vreme živeo u Jerusalemu. Samo, ovaj njihov dolazak Pilatu učinio mu se čudnim. Ako se izuzme jutrašnji nemio događaj, ne pamti da su članovi Senhedrina dolazili Pilatu na noge. Dođuše nije ni on njima, ali kako je od jutros sve krenulo naopako, ništa ga vuše ne iznenađuje.

I baš pošto su se mimoišli, Korvus požele da ih pozove i priupita kojim povodom dolaze ali odustade, ne zbog toga što su ga obojica ljubazno ali suzdržano pozdravili, već što mu je u tom trenutku jedan od njegovih pratilaca došapnuo da je ovu dvojicu Judejaca video na Golgoti u blizini majke rassetog Galilejca. Bio je ubeđen da je njihov dolazak izravno povezan sa tim događajem, a on se bez preke potrebe u to nije želeo mešati.

Nije stigao ni da se niz kameno stubište spusti na ulicu kada za leđima zači stražare, koji su glasnim povicima i zveckanjem oružja zadržali dvojicu Judejaca. Korvus zastade na trenutak i okrete se pa doviknu stražarima da ih odmah odvedu pred Pilata i ne sačekavši da čuje odgovor stražara, a ni reči zahvalnosti ove dvojice, nastavio je svoj put. Nije sumnjao da će stražari postupiti po njegovoj naredbi.

Nešto kasnije probijao se kroz bučne gradske ulice ispunjene masom naroda pokušavajući da što pre stigne k domu vrhovnog sveštenika, Josefa Kajafe, koga je dobro upoznao onih godinu kada beše imenovan na dužnost zapovednika gradske kohorte. Taj susret nije nimalo bio prijatan, umalo ga Valerije Grat nije zbog tog sukoba degradirao i kaznio. Uostalom, Grat je i postavio Kajafu za prvosveštenika a bio je i prijatelj njegovog tasta, Ane, takođe visokosveštenika, u svakom slučaju pater familijas jedne od najuticajnijih judejskih porodica ne samo u Jerusalemu već možda i u čitavoj provinciji. Da nije bilo tih porodičnih i kojekakvih drugih veza, ne samo da Kajafa ne bi bio prvosveštenik, a pogotovu ne bi imao podršku romejskih državnih službenika u burnim političkim međujudejskim sukobima, koji nisu prestajali da varniče svih ovih godina koliko je na službi u Judeji i Jerusalemu i svedokom ali neretko i sudio-

nikom mnogih dešavanja, siguran je bio Korvus.

Korvus bi mogao da se zakune da je Josef Kajafa bio inicijator jutrašnjeg suvišnog suđenja i naročito nepotrebnog pogubljenja, što je izazvalo celu gužvu u gradu. Propovednika poput Galilejca već se nagledao, i to ne samo ovde u Judeji, već i drugde, u Galiji, Dalmatiji ili Siriji, pa i u Heladi, svugde gde je služio carstvu. A svoju službu otpočeo je kao običan mladi legionar u Naisu.

Morao je da prizna da je Josef Kajafa, iako paganin, bio obrazovan, ali i izuzetno lukav političar. U kojoj je meri poznao judejske knjige, to Korvus nije mogao da proceni, ali je mogao sa pravom da pretpostavi bar prema onom što je mogao da vidi, a video je da su mu se uglednici sa poštovanjem i respektom obraćali i uvažavali, i njegovo mišljenje ali i njegove pouke. Njegov je autoritet u tom smislu bio očigledno nesporan. Koliko je znao, Josef Kajafa je za razliku od Pilata, pored aramejskog i hebrejskog, govorio koinu i latinski, dok ovaj, iako je poticao iz patricijske porodice, nije se mogao naročitim pohvaliti obrazovanjem ali ni pameću, sve svoje dileme i sporove rešavao je na jednostavan način – silom. U duhu svog nadimka.

Iako je bio odan romejskom carstvu, pa se u mnogobrojnim situacijama moglo na njega osloniti ili računati na njegovu pomoć, kao i njegovih slugu, Kajafa se nije sviđao Korvus. Uvek je tokom njihovih susreta imao nelagodan osećaj, što je uzrokovalo njegovu krajnju podozrivost. I pored toga što se Kajafin interes, ali i porodice njegovog tasta, u suštini poklapao sa interesima carsatva i prefekta, ma ko to bio, šesto čulo mu je govorilo da bi u nekom događaju koji bi bitno promenio odnos snaga u ovom delu carstva, Kajafa poput ostalih Izraelaca okrenuo leđa romejskom caru.

Isprva se čudio buntovništvu Judejaca, ali se sa vremenom privikao na ponašanje divljih pagana, pogotovu kada mu je objašnjeno da im je zapravo i sama vera takva, ne dozvoljava im da prihvate tuđinsku vlast, a Romeji su ovde, bez svake sumnje, bili tuđini i po njihovom dubokom uverenju prezreni nezna-božci. Čudni i pomalo zastrašujući su mu bili njihovi obredi, pogotovu brutalna masovna žrtvovanja životinja i prolivanje njihove krvi u hramu o Pashi. Gnušao se pomisli da životinjska

krv teče u potocima po hramovnom podu. Tih dana bi najradije da nije u gradu, jer je ceo grad zaudarao na krv i spaljene lešine. Samo, ta mu se želja jednostavno nije mogla uslišiti; red i mir u gradu bila je njegova obaveza. Možda je baš i zato mogao da ima simpatije prema nesretnom propovedniku koji je, kako su mu pre neki dan preneli, sa svojim pristašama uleteo u hram i među prodavcima životinja napravio pometnju rušeći im tezge. Tim buntovničkim činom kojim je razbesneo Josifa Kajafu, kao i propovedima u hramu, privukao je pažnju okupljenog puka, mahom siromašnih hodočasnika čijem je uhu izgleda godila reč tog neuglednog tridesetogodišnjeg ebionite, nazirita, ili već šta je bio. Tada je poput furije Kajafa dojurio u hram i suprotstavio se popovedniku, ali se u sukobu sa njime proveo kao bos po trnju. E sada, da li je to sve tako bilo i u kojoj meri, vrag će ga znati, ljudi svašta pričaju. A vrag je na ovim prostorima isuviše prisutan za Korvusovo poimanje stvari.

Mogao bi se zakleti da je Josef Kajafa ubedio Pilata da bundžija sa svojim sledbenicima ugrožava same temelje vladavine romejskog carstva u Judeji, a zaštita temelja vlasti bio je interes i prvosveštenika i prefekta, jer je jednovremeno značila vlast i jednih i drugih, doduše različitih oblika vlasti, ali koga je to briga, vlast je vlast, svetovna ili duhovna, sve jedno, obe donose i moć i bogatstvo.

Ubrzo Korvus stiže pred Kajafinu kuću pa svojim baculum viteumom snažno zalupa po teškoj okovanoj drvenoj kapiji i ubrzo začu brze korake i šljapkanje papuča po pošljunčanoj stazi.

„Ko to lupa?“, začu se muški glas.

„Otvori, ja sam Katulijan Korvus, zapovednik gradske kohorte“, odgovori grlenim glasom koji nije ostavljao prostor nikakvom promišljanju.

Nije morao da čeka, sluga je odmah otvorio vrata i Korvus je sa svojim ljudima ušao u prostrano dvorište Kajafinog doma.

„Vodi me svom gospodaru“, naredi prolazeći kraj sluge koji mu se neprestano klanjao.

Dok se peo širokim stepeništem ka natkriljenom tremu, na vratima velikog zdanja pojavio se upravnik Kajafinog ima-

nja, pa kada je ugledao Korvusa, duboko mu se pokloni.

„Kako vam mogu biti na usluzi zapovedniče?“, upita.

Korvus ponovi malopre izrečenu želju, i ne čekajući odgovor nastavi ka ulazu. Upravnik se hitro uspravi i trčeći ispred Korvusa ulete u kuću i otrča nekud da bi se uskoro pojavio u pratnji Josifa Kajafe, čije lice nije odavalo zbuđenost i strah poput lica njegovih ljudi, ali očito nije bio ni srećan što vidi Korvusa u svom domu.

„Šalom šabat, i kojim dobrom u ove pozne časove?“, upita Kajafa pokušavajući da zvuči što dostojanstvenije.

Korvus mu prenese Pilatovu poruku, ne propustivši da napomene da očekuje potpunu i ničim uslovljenu saradnju narednih dana u progonu sledbenika rassetog Galilejca pri njihovom hapšenju.

Nakon što je Kajafa nevoljno potvrdio da će se odazvati Pilatovom pozivu, upita ga po čijem nalogu i sa kakvom optužnicom želi dahapsi zabludele ovčice i sledbenike pogubljenog.

„To ćeš ti meni da kažeš, ali pretpostavljam sa istim onim dokazima i razlozima sa kojim si jutros optužio Galilejca“, odgovori mu Korvus. „Uostalom, da si ih odmah pohvatao, poštedeo bi glavobolje i sebe i mene, a prefekt će ti već sve potanko objasniti. Bar se nadam.“

Što se Korvusa tiče, ovaj je razgovor bio okončan, bar do nedelje, te je sa svojim ljudima krenuo u kasarnu nadajući se da će tamo stići bez problema.

Dan se opasno bližio kraju dok su se Josif i Nikodim žurno kretali Pontijevom jerusalaimskom palatom. U normalnim okolnostima ne bi im ni palo na pamet da tokom praznovanja uđu u nečistu romejsku kuću, ali povod koji ih je doveo Pilatu na noge bio je po njihovom dubokom uverenju najmanje normalan i u svakom slučaju je opravdavao svaki, pa i najcrnji jeretički pothvat ili hulu, tako da ih je boravak u romejskoj kući koji će ih onečistiti najmanje gonio na brigu i opterećivao.

Bili su zahvalni zapovedniku gradske kohorte, koji im je nenadano olakšao posao, jer neće morati gubiti dragoceno vre-

me u objašnjavanju stažarima povoda svog dolaska i neodložnost potrebe da sa Pontijem Pilatom razgovaraju.

Pilat nije mogao da se načudi kada mu je dojavljeno da ga pred vratima nestrpljivo očekuju sa nekakvom molbom dvojica uglednih Judejaca, članovi Sinhedrina.

„Šta mogu za vas da učinim, gospodo“, pomalo zajedljivo ih je upitao kada se pojavio.

„Plemeniti Pontije, došli smo da te molimo znajući tvoju velikodušnost“, započe Josif.

Pilatu nije bilo do njihovih pohvala, uostalom, sve je Izraelce smatrao licemerima, pa i ovu dvojicu.

„Dobro, dobro, da čujem zašto ste došli. Imam preče poslove i nemam vremena za vaše dugačke laskave uvode.“

„Došli smo da te molimo da nam dozvoliš da sahranimo pokojnika, Jehošuu bar Josefa“, započe Josif.

„Ispustio je svoju plemenitu dušu“, dopuni ga Nikodim.

„Jeste“, nadoveza se odmah Josif. „Malopre je preminuo. Stražar ga je kopljem pod rebo probo. Mrtav je, a naša vera nam nameće da ga moramo sahraniti pre isteka dana, a taj se čas pribložava.“

„I šta očekujete od mene?“, upita nadmeno Pilat.

„Da nam dozvolite da ga skinemo sa krsta i ukopamo.“

„A gde ćete ga ukopati?“

„Imam praznu, tek isklesanu grobnicu u vrtu u blizini Gulgoleta³⁶“, odgovori Josif. „Za sebe i svoju obitelj sam nedavno tu grobnicu isklesao, i eto, ustupiću je pokojnikovoj udovi.“

„Znate li uopšte koliko se zločinaca i pobunjenika ovde svakog dana na krst raspne? Zar za svakog od njih da me uznemiravaju kojekakvim molbama? Uostalom, otkuda ja uopšte mogu da znam da je taj vaš doista preminuo? Kako se ono zvaše? Jehošua, zar ne? A i šta se to mene tiče?“

„Plemeniti, veliki je praznik, budi milostiv. Ništa te ne košta a opet, bićemo ti zahvalni na velikodušnosti“, pokuša Nikodim da umilostivi namesnika.

„Neka tvoj glasnik pođe sa nama, Gulgolet nije na kraju sveta, blizu je. Može kod stražara da proverí da je Jehošua doista preminuo. I kada utvrdi da je mrtav, može preneti stražarima tvoju dozvoli da nam predaju njegovo telo.“

„A šta ako se utvrdi da ste hteli da me obmanete?“

„Možeš naložiti da nas obojicu iz istih stopa razapnu.“

Pilat se na trenutak zamisli i klimnu glavom.

„Onda dobo. Neka bude po vašem!“, uzviknu. „Tako ćemo i postupiti“, pa se okrete i pljesnu rukama, pa pozva robinju koja je stajala kraj velikih vrata i naloži joj da pohita i dozove dvojicu njegovih glasnika.

„Ako je doista mrtav, sahranite ga, ali ako nije, vama dvojici će lešinari na Golgoti oči pozobati i kosti ogoliti.“

Par minuta kasnije, dok su Josif i Nikodim sa dvojicom teklia žurili ka Golgoti, Pilat se vratio bogatoj trpezi i nastavio sa gozdom.

„Ko to bi?“, upitao ga je nestrpljiv i znatiželjan Hermije Filip.

„Ma, neki iz Sinhedrina“, odgovori Pilat nevoljan da više obrazlaže.

„Pa otkud oni? Zar ti zadrta varvari ne umišljaju da bi se onečistili ako uđu o prazniku u nejevrejsku kuću?“, začudi se Tavrije Brut.

„Da, ali kada im gori pod nogama, odmah zaborave na mnogo toga“, smejući se odgovori Pilat.

„Pa dobro, šta je to što im gori pod nogama?“, nestrpljivo će Kominije Spartak.

„Vatra“, grohotom se nasmeja Pilat.

Kada obuzda smeh, ispi pehar vina i obrisa usne nadlanicom, pa im ukratko prepriča upravo vođen razgovor sa dvojicom Judejaca.

Dok su išli na Gulgolet, Josif otposla Nikodima svom domu da pohita i na grobište donese plaštenicu, trake i ubruse, kao i uljnu smesu aloje i smirne, kako bi pokojnika otpravila kako dolikuje, a sam je sa glasnici nastavio put do gubilišta.

Nakon što su se Pilatovi glasonoše u razgovoru sa Platonijem, zapovednikom straže na brdu Gulgolet, uverili da je samozvani car judejski mrtav, preneli su mu Pilatovo odobrenje da Josif može preuzeti telo pokojnog kažnjenika, da bi bio sah-

ranjen po judejskim običajima.

„Eh, Platonije, imali ste sreće, jer, da je taj njihov bundžija kojim slučajem sad bio na životu, imali bi ste pune ruke posla, morali bi ste još dvojicu da raspete“, smejući se reče jedan od dvojice glasonoša.

„Pa i ovako imamo posla“, odgovori mu namrgođeni Platonije nakon što je izdao nalog svojim ljudima da skinu pokojnika sa krsta.

I dok su glasnici razgovarali sa zapovednikom straže, Platonijem, Josif je prišao Marijam, majci i Mirijam, udovi pokojnika, koje su onemoćale i slomljene bolom klečale nadomak raspetog Jehošue, i preneo im da je na njegovu i Nikodijevu molbu Pilat odobrio da se pokojnik može sahraniti kako dolikuje.

„Gde ćemo da ga pogrebemo?“, upita ga Filip, koji je bio kraj staramajke i pridržavao je.

„U mojoj grobnici. Nova je i niko do danas u njoj nije položen“, odgovori Josif. „A Nikodim je otišao da donese plašticu i ulje.“

„I gde je taj grob?“, upita Jehuda. „Nadam se da nije daleko. Moramo žuriti, jer će sunce brzo zaći.“

„Pa i nije daleko“, potvrdi mu Josif. „Dobro je što nas je muževa više, moći ćemo da ga odnesemo.“

„Gde ćemo ga oprati i u kožu mu ulje utrljati?“, upita Arsinoja koja je upravo pristupila.

„Kod grobnice će nas čekati Nikodim sa pokrovom i uljem“, odgovori joj spremno, ali i već pomalo nervozno. „Hajde, valja da požurimo, vreme nam izmiče, samo što sunce nije zašlo“, pa priđe Jehošuinoj majci i pomože joj da ustane sa zemlje, i sa Marjam, ženom Kleopovom, koja ju je držala sa druge strane, povede putem niz brdo. Za njima ne pođoše Mirijam iz Migdale i njene družbenice, Šalomita i Arsinoja. Ostale su kraj krsta čekajući da romejski stražari skinu pokojnika odozgo. Tek kada Filip i Jehuda pothvatiše mrtvog rabia za noge i pod miške, pokretoše se i one i krenuše za njima.

Kada siđoše sa golog stratišta, koje gledano sa strane i iz nevelike daljine podsećашe na ogoljenu ljudsku lobanju, a čija se senka sve više i više izduživala, Josif zastade i nervozno se okre-

te ka dvojici rabijevih učenika kako bi ih požurio i pokazao im put do vrta u kojem beše isklesana grobnica.

„Deco, hajde, požurite, sunce samo što nije zašlo a ima-
mo još dosta posla“, reče im.

„Aj, dobri Josife, vidiš da se trudmo, težak je“, i ne završi rečenicu, jer mu bi neprijatno da iskaže ono što je svima bilo očigledno.

„Znam, znam ali, prožurite, molim vas“, opet će Josif.

„Samo da znam gde li su ostali? Gde je Šimun? Vazda se gurao da bude prvi a sada ga nema, kao da je u zemlju propao“,
progundna stenjući Jehuda.

Filip zausti nešto da kaže pa se predomisli i samo tužno uzdahnu.

Sunce se već spustilo nisko, tek što nije zašlo za zidina-
ma Jerušalaima, u trenutku kada su stigli do Josifova vrta ogra-
đena niskom ogradom sazdanom od kamenih ploča, gde ih je na kraju kratke staze oivičene niskim mladim čempresima, kraj otvorene grobnice duboko usečene u krečnjačku stenu iščekivao nestrpljivi Nikodim.

Kada spustiše Jehošuino beživotno telo na kamenu plo-
ču kraj koje je već bila postavljena testija sa vodom i posuda sa sunderima, Josif i Nikodim žurno pristupiše da peru pokojni-
kovo telo.

„Jehuda, odvedi Marijam na stranu“, tiho mu se obrati Nikodim dok je Josif obazrivo skidao trnoviti krunu sa glave pokojnika. „Ne bi valjlo da gleda ove rane na sinovljevom telu.“

Jehuda samo klimnu glavom i pogledom pozva Filipa, pa skupa povedoše Mariam na stranu, govoreći joj da bi valjalo da sedne na obližnju klupu dok Josif i Nikodim ne pripreme pokojnika za pogreb.

Dok se Jehuda brinuo da smesti rabijevu majku, Filip se okrete i priđe udovi i njenim prijateljicama i upita ih hoće li i one da sednu kraj staramajke na klupu i da se odmore, ali Miri-
jam odbi i ostade kraj tela svog čoveka celivajući mu nadlanicu, dok su mu izranavljeno telo prali pazeći da uklone tragove krvi ali da pritom ne ozlede brojne rane od bičevanja, niti da do-
taku gola rebra koja su se mestimično belela.

Kada su sa tela uklonili tragove usirene i sasušene krvi,

ali i mnogih čestica nečistoće, premazaše telo uljem aloje i smirne, vezaše mu vrpce za zglavke ruku a telo plaštenicom obviše, pa onda Josif pozva učenike da pomognu.

„Pridite da unesemo pokojnika u grobnicu“, reče im to- nom koji nije trpeo protivljenje.

Filip i Jehuda im u tišini i snebivajući se priđoše. Nikada pre nisu ovom činu prisustvovali i beše im neprijatno, nisu znali šta bi trebalo da rade i da li je potrebno neke posebne obrede da učine.

Nikodim, kada shvati kakva je muka snašla dvojicu mla- dića, reče im da je potrebno samo da ga unesu pa to bez reči i učiniše, Jehošuu unesoše u tamnu grobnicu i postaviše na jedva uočljivu ravnu i usku površinu uklesanu u zid i brzo napustiše špilju.

Kada su na ulaz navalili veliki kamen nalik vodeničnom žrvnju, primetili su da je sunce već zašlo.

„Bogu hvala da smo u pravi čas okončali ovaj posao“, re- če Nikodim.

„Eh, kamo sreće da nismo morali“, odgovori mu Josif i nadlanicom obrisa znoj sa čela. „Nego, hajde još samo da bar malo ispunimo neravnine i zapušimo ono par rupa između ste- ne i kamena.“

„Čime?“, upita Jehuda.

„Vapnom, čime bismo inače?“, odgovori mu ovaj i poka- za rukom na ispucalo drveno korito koje je stajalo na zemlji nedaleko od ulaza u grobnicu iza Filipovih leđa.

I dok je Filip otišao po koritašce, Josif reče Jehudi da donese sa kamene ploče vodu kako bi zamešao vapno i zamazao otvore.

Pošto i to obaviše, razidoše se. Filip povede staramajku ka Jakovljevom domu, Nikodim i Josif krenuše svojim putem a žene svojim. Marjam Kleopova ode svom domu, Šalomit i Arsi- noja pođoše za Jehudom, ali kad shvatiše da ih Mirijam ne pra- ti, povratiše se k njoj i ostadoše sa njom kraj grobnice a Jehuda ostade sam. Neko vreme je tako stajao ne znajući šta da čini i kuda da ide. Onda se i on pokrenu i napusti vrt odlazeći u sve tamniju noć koja se spuštala na utihli Jerušalaim.

Kada je sluga najavio dolazak prvosveštenika, Pilat je lenjo ustao od trpeze i nakon što je oprao ruke, krenuo mu je u susret.

„Jozefuse, nikako da te dočekam, zar ti je trebala čitava večnost da mi dođeš?“, upita Kajafu koji je sa dvojicom svojih ljudi već ušao u privatne odaje prefektove rezidencije.

„Obaveze, prefekte, obaveze“, spremno odgovori Josif Kajafa i pride Pilatu pa se srdačno pozdraviše.

„Doista? A ja misljah da si slavio što ti je pošlo za rukom da se oslobodiš svoje noćne more?“

„Bog s tobom plemeniti Pontije, naravno da su obaveze po sredi“, ozbiljno i po malo srdito što mu ne veruje, odgovori Josif Kajafa.

Pilat se nasmeja i odmahnu rukom, pa se okrete i poka-za po raskošnoj trpezi, i ponudi svom novopristiglom gostu da se pridruži društvu.

„Nadam se da ti neće biti mrsko da mi se pridružiš na donekle odockanelom obedu?“

Prvosveštenik se namršti. I ovo što je o prazniku kročio u neznabožački dom, već samo po sebi predstavlja težak prekršaj, ali još pride i obed za njihovom trpezom bilo bi previše, čak i za njegov ne preterano osetljiv želudac, bez obzira što je viši interes bio po sredi.

„Veruj mi na reč, sve je ovo pripremljeno od strane ju-dejske posluge i košer je“, uz blag osmeh ubeđivao ga je Pilat.

„E, ako je tako“, smušeno odgovori Kajafa. „Pa eto, u re-du, pridruziću se.“

Pilat ga posadi kraj sebe i pljesnuvši rukama dozva po-slugu koja poče da iznosi i po trpezi razmešta hranu, pa podiže pehar i nazdravi Kajafi.

„Dragi moj i plemeniti prijatelju, da su ovo teška i nesi-gurna vremena, bar tebi ne moram objašnjavati. Da se međuso-bno moramo uvažavati i pomagati, nikada bar, kada sam ja u pitanju, nije bilo sporno. Ipak, stvari počesto nisu onakve kakve očekujemo, zar ne?“

Kajafa je sedeo oborena pogleda držeći pehar sa vinom u

rucu i iščekivao da čuje nastavak koji mu se, verovao je, neće dopasti, sudeći po načinu kojim je Pilat započeo svoj govor.

Ali Pilat ne nastavi odmah, već ustade i sa visine značajno pogleda u svog gosta nakon čega se prošetala dvoranom i zastade kraj prozora i dok je naizgled odsutno gledao u noć, pijuckao je svoje omiljeno vino.

„Da, da“, promrmlja sebi u bradu pa pošto uzdahnu, okrete se i hitro vrati k trpezi i nagnu se nad sofrom pa otkinu but pečenom odojku i zagriže ga. Pošto je pojeo komad mesa, oblizao je a potom ubrusom, koji mu je stajao na dohvat ruke, obrisao prste.

„Ne možeš reći da ti, prijatelju moj, nisam udovoljio“, reče Pilat. „Zar nisam danas osudio tvog neprijatelja?“

„Zajedničkog neprijatelja“, ispravi ga Kajafa.

„Zajedničkog? Nisam siguran, svešteniče, ni najmanje nisam siguran“, nadmeno ga prekide Pilat. „Zar iko može da pomisli da neko poput tog jadnika može biti ozbiljna pretnja romejskom carstvu? To je pretenciozna i neozbiljna tvrdnja, dragi moj, ali, tvojim interesima i te kako je bio pretnja!“

Kajafa mu ne odgovori odmah, zato Pilat podiže prazan pehar i sačeka da robinja priđe i da ga napuni, pa pošto zadovoljno otpi gutljaj, nasmeja se i nastavi. „Nemoj mi sporiti da je bio pretnja tvojoj stranci u Senhedrinu. Uostalom, da nije tako, ne bi ga ti meni doveo niti tražio od mene da ga uklonim i to pred Pashu. Zar ne?“

Kajafa htela da se usprotivi, no pogled mu se susretnu sa Pilatovim.

„Nemoj ni da pomišljaš da osporavaš, upravo su bili kod mene neki od uglednijih članova Senhedrina. I mogu ti reći da su vrlo, vrlo nezadovoljni tvojim postupkom.“

„Ne, ne razumem“, zamuca Kajafa. „Koji su ti koji su bili ovde?“

„Hoćeš njihova imena?“

„Da, svakako. Hoću da znam ko me kleveće?“

„A otkuda ti pomisao da su te klevetali?“, upita Pilat i okrete se ka Tavriju Brutu i Hermiju Filipu i nasmeja se. Potom raširi ruke i upita ih:

„Zar sam ja tako nešto izrekao?“

„Koliko me pamćenje služi – ne“, odgovori odsečno Kominije Spartak.

Pilat iznenađeno pogleda Tavreija Bruta, koji se iznenađa promeškolji i brzo reče:

„Ni ja se toga, plemeniti Pilate, ne sećam.“

„Eto!“, reče Pilat i osmehnu mu se.

„Da, da, ali šta su hteli?“, ispravi se Josif bar Kajafa.

„Došli su k meni da izmole leš, da bi ga po vašim običajima pogrebli.“

„To mora da je bio onaj podli i prevrtljivi Josif“, jeknu prvosveštenik.

Pilat se grohotom nasmeja.

„I Nikodim?“

„Jeste, baš oni.“

„I šta si im odgovorio? Nisi im valjda udovoljio?“

„Jesam, naravno! Što ne bih? Dopusatio sam im, naravno. Zar ti ne bi?“

„Ah, tako mi svega to je greška“, zavapi Kajafa. „To je velika greška, Pilate. Kobna greška!“

„Zašto, prosvetli me?“, sa prezirom ga upita Pilat.

„Znam ja njih“, povika Kajafa. „Smutljivci su to! Učiniće sve samo da mi naude. Tvrdim ti da će njegovi sledbenici pod okriljem noći ukrasti njegovo telo iz groba. I njih dobro znam! A posle će širiti glasine o uskrsnuću. Hoće narodu da prodaju laž da si pogubio njihovog spasioca, mešijaha. A to će, kao što možeš da pretpostaviš, i tebi stvoriti grdne probleme. Ne bi me začudilo da Josif i Nikodim nisu umešani u tu podlu zaveru.“

„O kakvom to uskrsnuću govoriš?“, prenerazi se Pilat.

„Ah, sujeverje koje Perušimi potpiruju kod naroda“, odgovori Kajafa.

Pilat besno frknu pa se okrete ka Silviju Brutu, Liviju Filipu i zapovedniku tvrđave Titu Spartaku, i šireći ruke upita ih da li su znali nešto od ovog što je Kajafa upravo izrekao? I kada dobi odričan odgovor, uzviknu.

„Bogami, bio je u pravu Lucije Elije Sejena kada je za Izraeličane rekao da su lud narod! Molim te, veruju u uskrsnuće!?! Nije nego!“ Onda se najednom umiri i lagano okrete ka Kajafi i tiho prozbori: „Ako si u pravi, to bi mogao biti problem.“

Zato, postavi straže oko groba i reši taj problem. Uostalom, čini mi se da time ti najviše gubiš.“

„Gubimo obojica“, spremno odgovori Kajafa. „Obojica. Ja doduše gubim od ugleda a možda i još ponešto, ali ti gubiš mirnu provinciju, pa sada vidi ko više gubi.“

„Odmah da si postavio straže kraj groba! Odmah, razumeš!“, prasnu besno Pilat.

„Bih ja, ali šabat je. Ne mogu!“

„Pa šta ako je šabat?“

„Moraćeš ti!“

„Dokle da za tobom čistim nered koji praviš?“

„Razmisli“, reče Josif bar Kajafa. „Ako ukradu leš, neredi koje smo danas imali bili bi dečija igra u odnosu na ono što će se desiti ako budu na prevaru digli narod na bunu. Imaćeš neuporedivo veći i zloslutniji problem nego što bi mogao i da zamisliš. Nego, gde je ta grobnica?“

„To ćeš morati da vidiš sa Josifom.“

„Kako ne shvataš, Pilate? Pa to je i bio razlog sveg mog zalaganja da te poštedim pobune. Vidiš, svi oni, sve te stranke priželjkuju dolazak pomazanika, a onaj lukavac, Jehošua sin drvodelje Josefa, sve je učinio kako bi poverovali da je on taj koji će ih izbaviti iz ropstva“, onda ustade i odmače se od stola pa se okrete prema Pilatu i ostalim prisutnim Romejima. „Vi ne poznajete dovoljno Izrailje. Ne poznajete ni naše knjige niti naše zakone i nauk. U mnogim proročkim knjigama su opisivani znaci po kojima će se mešijah prepoznati i Jehošua je kao vrsni poznavalac knjiga činio sve kako bi prost narod u njemu ugledao onog koji dolazi. Ama, Pilate, to su oni odavno smislili, kako da na prevaru otmu vlast za sebe. Zato su i u Senhedrinu zavrbovali neke maloverne i uneli razdor. Lukav je bio taj Jehošua, nije ponovio grešku Johanana Kupača, nije spočitavao Irodu. Razmisli. Ni tebi se nije suprotstavljao.“

„Sve su to tvoje besmislice i fiksacije“, odmahnu Pilat rukom. „Ne pokušavaj mene da prevariš, znam da si ga lažno optužio, jer je tvoj položaj i tvoje poslove ugrozio. Dobro znam šta se događalo u hramu, od reči do reči. Znam da si se proveo kao bos po trnju, zato si toliko besneo. Da te nije pred narodom izvrgao ruglu, ne bi tako gorljivo tražio njegovu glavu.“

„Besmislice? Lažno optužio? Prefekte, ti to mene optužuješ za krivokletstvo?“

„Koliko da znaš“, prekide ga Pilat. „Znam i šta se kod tvog tasta i u tvojoj kući odigravalo i pre i nakon što ste ga sinoć uhvatili na gori. Znam da su ti tvoji ljudi prebacivali da ne možeš čoveka osuditi a da ga predhodno ne saslušаш i krivicu ne utvrdiš, znam i da na njemu po vašim, judejskim zakonima krivice niste našli, da vam svedoci nisu bili pouzdani i saglasni. Sve znam.“

„Nije tačno!“ uzviknu Kajafa. „To uopšte nije tačno, lagali su te tvoji žbiri. Hulio je na Boga. Sve su starešine i većnici to čuli.“

„A i preda mnom si ga lažno optužio i lažne dokaze izneo“, neumoljivo nastavi Pilat.

„Zar ti ovi neredi na ulicama nisu dovoljan doklaz da sam bio u pravu? Zar misliš da ne bi bilo pobune da je lupež ostao u životu? O, grdno se varaš ako tako misliš. I sada, kada si dozvolio da ga skinu sa krsta i pogrebu, učinio si im uslugu da od njega naprave ne samo žrtvu, već i samoga boga, što je uostalom i samo po sebi bogohulna tvrdnja. Čudi me da te žbiri nisu upozorili da Galilac o tome svojim sledbenicima puni glavu! Znaš li da je Jahvea nazivao svojim ocem?! Uostalom, ako si bio uveren kao što sada tvrdiš da je nevin, što ga nisi oslobodio mojih lažnih optužbi? O, ne prefekte, dobro si ti to sve odvagao.“

Pilat se trže. U trenutku je zamislio sve moguće posledice i ne beše mu prijatno. Ovaj put Kajafa je možda i u pravu.

„Znači, opet da te spašavam? U redu“, nevoljno će Pilat pa huknu ne hoteći da prizna da je možda pogrešio i okrete se prema zapovedniku tvrđave Antonije, Kominiju Spartaku, i reče da odvoji nekolicinu ljudi i pošalje da stražare kraj grobnice.

Kominije Spartak dade znak rukom da mu priđe centurion koji je stajao kraj ulaznih vrata.

„Eto, i to ćemo rešiti. Ali, pazi, Kajafa, dužnik si mi i to ne mali“, reče Pilat dok je prao ruke u maloj srebrnoj posudi s kraja trpeze.

„Ja bih reko da nam se interesi podudaraju, tako da smo

uzajamni dužnici, ali i poverioci“, odgovori prvosveštenik već prilično samouvereno.

„Do sada, za razliku od tebe, imam samo štete, javili su mi da je nekoliko mojih ljudi postradalo u toku dana. A koliko se sećam, tvrdio si mi da će se obezglavljeni buntovnici razbežati. A šta se desilo? Upravo suprotno! Mislim da si smišljeno usmerio sa sebe sav gnev naroda na mene i moje legionare, a to ima svoju cenu, svešteniče!“

Povišen ton Pilatov ton Josif bar Kajafa je shvatio kao krajnje ozbiljnu pretnju, što je uistinu i bila.

„Prefekte, doista tako nešto nisam mogao da pretpostavim da će se dogoditi. Da jesam, bez svake sumnje bih te na to upozorio.“

„Ono što od tebe i tvog sveštenstva očekujem jeste da mi predate Galilejčeve sledbenike i krivce za napade na moje ljude. Na kraju krajeva, svoje političke oponente ti i tvoja stranka najbolje poznajete. Ne tražim od tebe da mi predaš kanajce, niti da izdaš svoje caduke. Čak ni da se sa svojim Judejcima sukobljavaš. Tražim od tebe da mi buntovnike pohvataš i predaš. Zar je to mnogo što od tebe očekujem. Uostalom, zar nisu tvrdi da će bez svog vođe biti obezglavljeni?“

Kajafi ne beše pravo, moraće da se u nekom trenutku u Sinhedrinu otvoreno sukobi sa svojim političkim protivnicima, a pritom je znao da tako može lako da izgubi i poziciju koju je do tada držao. Mislio je da će posao svršiti odstranjivanjem Jehošue. Nije verovao da će se stvari u ovolikoj meri otrgnuti kontroli, no, istovremeno je znao da svako zlo nosi i ponečeg dobrog u sebi, a to što će tek morati da smišlja nova rešenja, nije ga preterano brinulo. Uostalom, nije mu to ni prvi a ni poslednji put. Iz mnogo zamršenijih i težih situacija se izvlačio, pa će i s i iz ove izvući. Samo što sada nema mnogo vremena, moraće da požuri.

„Ostavljam ti rok od tri dana po šabat u da mi predaš ubice legionara, i odreda sve propovednikove sledbenike, ali i da mi potkažeš viđenije bundžije“, bio je neumoljiv Pilat. „Korvusu će ih tvoji ljudi predati ili ga k njima odvesti. Jasno?“

„Za ime boga, prefekte? Znaš da to nije tako jednostavno, a i nemam tome vične ljude, a hramovnu stražu ne mogu da

koristim izvan hrama.“

„Je li? A sinoć si mogao da ih pošalješ na goru? Uostalom, ne zanima me šta možeš, a šta ne možeš. Korvus ima moja jasna uputstva a ti znaš njegovu revnost. Na koncu, imaš svoje sluge i nemoj mi reći da nisu vični progonu tvojih neprijatelja? Kažem ti, ne bi trebao da ti bude nikakav problem da pohvataš taj šljam. Nikakvim isprikama ne pokušavaj da se pravdaš. Pošto su pored tebe, trgovci i menjači novca imali najveću korist, jer ste debelo zaradili ovih dana, možete da izdvojite nešto novca da za taj posao pošteno platite najamnike.“

„Verujem da će se nešto moći oko ostataka Jehošuinih sledbenika poraditi. Moje uhode su mi prenele da ih je na brdu Golgolet bilo, ne više od dvojice ili trojice. Neki su viđeni da skriveni među hodočasnicima napuštaju Jerušalaim. Oni koji nisu otišli, moguće je da se kriju u gradu ili oko njega. Svakako, učiniću sve da ti pomognem da ih uhvatiš. Pa zar nismo prijatelji?“

„Kako ti drago, ja svoje rekoh, Jozefuse“, odgovori mu Pilat i mirno nastavi sa obedom, praveći se da je prečuo Kajafinu poslednju tvrdnju.

Prvosveštenik začuta, bilo mu je jasno da se više sa Pilatom ne vredi sporiti i ubeđivati ga da nije sve onako kako to on vidi, zato je sačekao koji čas pristojnosti radi, jer je očigledno, bar što se Romeja tiče, razgovor bio okončan i ustade uz izvinjenje da je prilično kasno, da je šabat nastupio, te da mora odmah i brzo da krene kako bi radi dogovorenog mogao što pre ljude da otpravi.

Prilikom pozdrava Josef Kajafa reče Pilatu da će se o zahtevima posavetovati nakon šabata sa svojim sveštenstvom i narodnim prvacima u Sinhedrinu, pa će mu bez odlaganja javiti o namerama i onom što kani preduzeti.

„Svoje ti rekoh, pa ti vidi kako vam je najbolje da činite, ja u to ne ulazim, ali, valjda ti je jasno, interesuje me samo krajnji ishod“, škroto mu odgovori Pilat ostavši na svom mestu.

Napustivši Pilatove odaje, Kajafa se sa pratiocima žurno zaputi ka izlazu iz rezidencije, gde su ga čekale sluge. Više nije morao da se pretvara pa je ljutnja pokuljala iz njega.

„Nezahvalni neznabožac“, prosikta besno. „Šta on misli,

da ja za njim čistim? Pet godina radi mira u kući umirujem verni narod da ne diže bune, da bude trpeljiv u svojoj bogobojaznosti.“

„Šta nam je sada činiti?“, upita ga jedan od pratilaca.

„Ne znam, Šamuele, moraću dobro da promislim. U svakom slučaju, moraću smisliti način da čineći Pilatu po volji ne učinim ono što nam može nauditi.“

„Da li je to moguće?“

„Moguće je, moguće, dragi moj Šamuele, i te kako je moguće“, odgovori uz osmeh koji je kazivao da već smišlja rešenje problema koji je pred njim postavljen.

Kada je prvosveštenik napustio rezidenciju Pontija Pilata pred kojom su ga čekale sluge kraj nosiljke sa upaljenim bakljama, već se uveliko smrklo i zvezde su već tritrale ne nebu, – brzim korakom je prošao kraj njih i stupio preko nevelikog trga. Jedan od trojice bakljonosaca pohita ka vrhovnom svešteniku, no ovaj ga otpravi od sebe. Svima beše jasno da je Josef Kajafa besan, pa odlučiše da mu se sklone sa očiju. Tokom povratka, izdvojen, zamišljeno je hodao pognute glave kojih desetak koraka ispred svojih pratilaca ne prozborivši sve do kuće sa njima ni jedne jedine reči. Tek kada je kročio kroz kapiju svog doma, okrenuo im se i rukom pozvao Šamuela koji mu bez reči priđe.

„Šamuele, uzmi sluge i otidi u potaji Kanaancu i poruči mu da mi odmah dođe i opomeni ga da dobo pazi da ga niko ne vidi kada bude dolazio. Jesi li me razumeo?“

Šamuel zausti nešto da kaže ali Kajafa podiže ruku i preteći procedi kroz zube: „Da nisam ni glasa čuo!“

Šamuel se povuče i blago se pokloni kahana rabiju te se udalji i pozva dvojicu slugu, pa sa njima skoro trčeći nestade u noći. I dok je Šamuel već hitao opustelim jerusalaimskim ulicama, Josef se zaputi uz stepenište i uđe u kuću u kojoj ga je čekao Hananije sa pitanjem šta je hteo neznabožac.

„Šta je hteo? Šta bi taj uopšte hteo?“, nervozno odgovori tastu. „No, ko zna zašto je to dobro?“

„Govori, šta se dogodilo“, zabrinuto podviknu Hananije.

Josef bar Kajafin prvo sebi natoči vina u kupicu, pa kada

otpi dobar gutljaj tihim, skoro nehajnim glasom ispriča u kratkim crtama tok razgovora koji je vodio u namesničkoj palati. Dok je pričao, Hananije je sve vreme sedeo pognute glave i zamišljeno gladio svoju dugu staračku bradu. Kada je završio, starac je ostao neko vreme duboko zamišljen. Nekom ko ga ne poznaje, pomislio bi da je zaspao, no Josef je znao da starac grozničavo razmišlja tražeći razrešenicu problema. Ni sâm Josef nije sedeo skrštenih ruku, privodio je kraju osmišljavanje svog plana.

Hananije iznenada podiže glavu i pošto duboko uzdahnu, obrati se zetu.

„Ovako ćeš učiniti...“

Josef ga odmah glasnim uzvikom prekide i ne dozvoli mu da nastavi.

„Znam ja već šta mi je činiti!“

Starac začuta iznenadivši se žestokom zetovljevom opiranjju čak i da ga sasluša. Vrhovni sveštenik iskoristi taj trenutak i nastavi.

„Još dok sam silazio niz stubište Pilatove palate počeh da oblikujem plan kojim mislim da ću postići neuporedivo više no što sam mogao čak i da zamislim kada smo se upustili u razračunavanje sa buntovnicima iz Galile. A i ti ćeš se sa mnom složiti kada ti budem izneo svoj naum.“

Iako je u prvi mah hteo da oštro prekori zeta zbog nedoličnog ponašanja i nepoštovanja koje je svojom ohološću iskazao, Hananije se ipak suzdrža i dade mu znak da je spreman da ga sasluša.

Pre nego što počeh da izlaže plan, otpusti poslugu pa tihim glasom započeh da objašnjava tastu svoje viđenje okolnosti a potom i razrešenje problema. I kada je rekao sve što je imao, Hananije konačno podiže glavu i Josef u njegovom pogledu ugleda onu dobro poznatu urotničku iskru koja mu je govorila da mu se plan i te kako dopada.

„Zete, iznenadio si me, doista“, reče Hananije i sa mukom koje su nosile njegove godine ustade. „Sada idem svom domu, a ti, uradi kako si naumio i o svemu me obaveštavaj.“

I dok je Josef stajao na na vrhu stepeništa svog doma i gledao kako se Hananijeva nosiljka udaljavalala, iz mraka se poja-

vio Šamuel sa Kanaančevim odgovorom.

Ponoć je odavno prošla, petnaesti je dan meseca aviva. Filip je sedeo u mraku na tremu kuće utonule u mučnu tišinu. Nije mogao ni oka da sklopi, bio je isuviše umoran i drhtao je, tresla ga je groznica, kao da ima malarični napad. Ipak, nije bio bolestan, niti je imao vrućicu, iako su mu se oči caklile poput žeravica. Jučerašnji događaji su u njegovu dušu i telo uneli nemir koji će, čini mu se, ostaviti duboki trag. Siguran je da će do kraja života pamtiti jučerašnji dan, jer, dogodila se nepojmljiva nesreća. Ubijen je vođa i pre svega prijatelj, Jehošua za koga su mnogi tvrdili da je pomazanik. I sâm je često bio sklon da u to poveruje. Nakon svega što se dogodilo na Har ha Setimu, nakon iznenadnog napada i okusa krvi u ustima, potom i mučnine i vatre pod grudima koja mu je palila utrobu, neodoljivog osećaja da je zlo svuda unaokolo, da ga ni rabijeve molitve nise mogu odagnati, sada zna, siguran je da njegov ljubljani vođa nije bio mešijah koga su proroci najavljivali napaćenom narodu Izrailja. Ipak, za njega je bio mnogo više od toga. Bio je čovek i pravednik, bio je duboko svestan svoje dvojake ličnosti, ljudske tvarne i ljudske duhovne ličnosti, bio je sin čovečiji i sin Božiji, mera svih vrednosti koje u sebi nisu mogli mnogi da otkriju, unatoč svim njegovim naporima da im otvori oči da vide i uši da čuju. Sada mu je tek mnogo jasnije da je rabi pokušavao da ih uputi u tajnu prividne protivurečnosti, da su svi unatoč svojom tvarnom telu, duhom svojim, božanskom česticom u neraskidivom jedinstvu sa Jahveom kojeg im je ocem predstavljao, da je ta božanska čestica svetlosti zapravo hram koji je pokušavao u njihovom svesti da utisne. Samo to nisu shvatali i siguran je da to neće ni shvatiti, bar neće mnogi među učenicima.

Koliko do pre par dana znao je da dugo sedi i uživa u prizoru nebeskog beskraj, ali u ovom trenutku mu zvezde ne donose toliko potrebno smirenje. Naprotiv, primoravaju ga da se sa sopstvenom neočekivanom samoćom hrve, pritiska ga i guši, ne može da diše, samoća i praznina ga razdiru. Kao da je u pustinji. Kao da je pustinja u njemu. Bar da ima nekog kraj se-

be, da oseti nečije prisustvo, nečiji dah ili dodir, da čuje nečiji glas ili samo reč. Ako ništa više, makar se i zavaravao da je kraj njega neko živ ko ga razume, neko ko će mu uliti nadu koju je upravo nepovratno izgubio. Siguran je da više ništa neće biti kao što je bilo, da su se i vreme i vasseljena raspolutili na dve pole koje više niko nikada neće spojiti u jedno. Kao da se čitav svet raspao, da kamen na kamenu nije ostao. To što rabi nije odabrani koji će izbaviti narod Izrailja iz ropstva, ne menja ništa, bar kada je on u pitanju, jer mu je rabijeva smrt razorila život, bar kako ga je do tada poimao. Čini mu se da mu je porušen hram koji je rabi u njemu sazdao, da je prekinuta ona veza sa vanvremenim tvorcem koju je on sam tvorio, a dar koji mu je podario, da se oseća drugačije, da vazduh udiše kao što nikada nije, da drugačijim očima gleda svet, i ljude u tom svetu, učinio da mu Elohim bude bliži a Zakon vredniji, da mu vera bude kamena i srce veliko izmisao mu je. Već mu se čini da mu u srcu drugačije odzvanja sećanje na rabijeve reči.

Na koju stranu sada da pođe? Sa kime da ide? Koga da sledi? Kome da veruje? Kako će sâm?

Pre četiri godine sve je bilo drugačije i jednostavnije. Imao je svoj život i primao je od oca i seoskog rabija nauk. Naučio ga je i vazda ga je život na njega podsećao; zakona i običaja se držao i sve je bilo jednostavno. Poput mnogih trpeo je jaram neznabožaca, uzdajući se u ispunjenje reči proroka, i sa nadom iščekivao pojavu pomazanika, potomka Davidova, spasitelja i slobodonosca; nadao se da će doživeti njegov slavodobitni ulazak u Jerušalaim, da narod Izrailjev iz romejskog ropstva izbavi. I onda je sa neba grom potresao zemlju, kao da mu je Elohim ispunio molitve. Već je počelo da mu iz sećanja čili događaj sa Jordana, noćni lov i svakodnevno krpljenje mreža često su ga sprečavali da Johananove propovedi sluša a kamoli da ga sledi, kada se iznenada na obali Jam Kinerita³⁷ pojavio drvodelja Jehošua; onaj Jehošua sin starog drvodelje Josefa, kom je grehe Johanan vodom sprao, koji je potom Svetim duhom grehe ljudske spirao – i duh sinova čovečijih ka svetlosti upravljao. Čuo je Jehošuinu propoved kraj jezera. Bio je tog dana jedan u mnoštvu naroda koji se okupio na obali ali možda jedini čije je srce uzdrhtalo, jedini kome je nebo reklo: pogledaj ga, čuj ga i sledi

ga; kao da se Sveti duh na njega spustio, svetlost ga je preplavila.

Kada ga je Jehošua potom pozvao da za njim krene i da ga sledi, nije se ni trena dvoumio, pristao je. Nije mu naredio niti ga je ičim uslovio. Da jeste, sigurno bi njegov poziv odbio, jer pomazanik ne naređuje niti moli, njemu se slobodnom voljom prilazi i čista srca, spasenja radi. Na slobodnu mu je volju odluku ostavio, ali, dobro se seća, samo ga je upozorio da ako odluči da za njim krene, moraće sebe da se odrekne, upravo onako kako se i on sam sebe odrekao. I ne samo telesnosti već i svega tvarnog.

„I imetka“, pitali su neki pre no što su se predomislili.

„Da, i imetka“, odgovorio je uz blagi osmeh.

Nije se čega naročito imao odreći a kraj Jehošue mu ništa nije nedostajalo. Niko od onih koji su ga pratili ne behu gladni niti žedni, niti je iko bio go.

Očito tad nije u punoj meri shvatio njegove reči, iako je verovao da jeste. Verovao je, jer beše pun sebe, verovao je u ono što je želeo da vidi, a sebi značaj da dâ i ciljeve zemaljske, blagodatne da ostvari. I nije bio jedini. Vremenom je počeo shvatati kako je rabi menjao njegov vid i njegov sluh. I snove mu je menjao. Danas, danas ga doista shvata i stidi se svoje nekadašnje uobrazilje. Sada zna da je u početku tako malo znao. Ukoliko je uopšte bilo šta znao? Zapravo, do pre dan ili dva umeo je da kaže da ne zna mnogo više no što je znao onog dana kada je na obali Jam Kinereta prišao rabiju. A ove noći se pita da li je išta naučio, ili ga možda izjeda pitanje da li sve stečeno znanje ima više ikakav smisao. Da li se konačno otesao oholosti, pita se.

„O, kako se stidim“, šapuće dok blagi lahor donosi mirise kedrova i makije sa one strane gradskih zidina.

Da li uopšte postoji više išta što može da ga začudi? Možda ipak sve ovo samo sanja? Možda je ovo samo ružan san? Samo njegov košmar? Možda je zapao u bunilo iz koga ne može da se povrati? Doista, možda je tišina u ovoj noći samo privid? Štipa se za obraz. Oseća bol. Ne sanja. Prokleta je budan i nema vrućicu, nije u bunilu, svestan je, iako ga trese nekakva čudna groznica. Sasvim je svestan svega što se odigralo i što se događa.

Samo, ne zna ono što će uslediti.

Tama ga pritiska, u grudima oseća bol. Guši ga. Teško diše. Groznica je odraz stvarnosti jučerašnjeg dana. Tama je stvarnost. Gde je svetlost, pita se. Ne, ova noć nije privid, ne može se zakleti da se razlikuje od predhodnih noći, teško da će shvatiti po čemu će se razlikovati od onih koji će doći, a opet, oseća, pre nego što zna, da više ništa nije niti može biti kao što je bilo. Ništa.

Posmatra zvezde, iste su, trepere kao i svake vedre noći, ni mesečina ih ne može sakriti. Sve miruje kao da se ništa nije dogodilo. Sve je to isto kao godinama što je bilo i čega se seća. Ipak, čini mu se da tamu oseća tvarnom, smolastom, čini mu se da je vidi kako se poput magle valja uz stepenište i guta sve pred sobom. I njega na tremu će progutati.

Da li je možda čudno što se upravo sada seća rabijeva prekora? Da li je to u njemu proradila griža savesti ili tek samo seta povređenog i razočaranog čoveka? Nije li ga to možda strah od sutrašnjeg dana sapeo? Možda bes zbog ponašanje ostalih sledbenika? Ili ljutnja na građane Jerušalaima koji su povili šiju?

„Toliko sam vremena s tobom proveo i nisi me poznao, Filipe?“, čimi mu se da čuje rabijev glas.

„Da, nisam te poznao“, šapuće Filip. „Izvini molim te.“

Rabi je juče krst kroz Jerušalaim proneo bez ropca, bez stenjanja; ni jedan jedini jauk se nije od njega čuo, iako je za sobom ostavljao krvave tragove na kamenju.

Zar je ovo moralo da se desi pa da tek onda počne da uistinu spoznaje odavno mu izgovoreno?

Čini mu se da ga je juče onaj zemljodjelac, Šimun iz Kirine, što je sa rabijem krst nosio, bolje i iskrenije spoznao. Ni on, poput rabija, nije roptao.

„Zašto nisam prišao rabiju i krst mu poneo?“

Seća se da mu je jednom prilikom rabi rekao: ko je video mene, video je Oca. Sada se pita da li je Šimun iz Kirine kroz njega Oca spoznao? Da li mu je rabi otvorio svoje srce? Da li je taj tihi čovek u njegovom pogledu video svu dubinu njegove skrbi, ili sav bol koju je u sebi godinama sabirao? Ili možda mnogo duže i mnogo više? Možda muku čovečanstva ili njegov

greh? Samo, nije li rabi rekao da greh ne postoji? Ipak, sumnja u to, jer i sâm je grešan; da, grešan je neizmerno što nije pristupio rabiju i krst mu poneo makar i njega samog raspeli na krstu.

Da li je doista Šimun iz Kirine u njemu video i Oca?

Mora da jeste.

„Da li je video ono što nisam bio sposoban da vidim?“,
jauknu Filip i zgrči se.

Nikada to neće saznati.

Zašto nije imao snage i smelosti da pride rabiju i ponese njegov krst? Zašto nije imao dovoljno vere? Zašto nije imao hrabrosti? To što nikog tamo ne beše, ni Šimona sina Jonina, onog koji je voleo da ga zovu Kefom, kamenom, stenom na kojoj će nov hram sazdati. Ne, Šimun sin Jonin nije bio kamen na kome je ostao trg krvi iz rabijevih rana dok je svoj krst nosio. Ni njegovog brata, Andreja nije bio tamo. Gde se zavukoše oba Jakova, i onaj stariji, Zabadejev i onaj mlađi, Alfejev? Nije video ni Šimuna iz Kane, ni Ta'umu. Razočarao ga je revnosni Johanan. Šta je sprečilo Jehudu iz Kariota da se pojavi ili Metitjahua i Natanaela?

„Šta ako ne strah?“, sâm sebi glasno potvrdi sumnju.

Ali je zato Mirijam iz Migdale, malog seoceta na obali Jam Kineret, iz Isaharova plemena, bila uz rabija. Pratila ga je čvrsta i postojana svojom ljubavlju i u svom bolu. I Mariam, majka rabijeva je sa svojom mukom i jadom bila kraj svoga sina. Posmatrao ih je ne ispuštajući ih iz vida i prateći svaki njihov korak.

Gde su se ostali učenici skrili? Zašto nisu iskazali odanost? Strah za sopstvenu telesnost ih je zaogrnuo. To ih je Sata-nel kao klasje vijao. Nije li im tako pokazao sopstvenu moć? Nije li time dokazao svoje prvenstvo na zemlji? Doista, čije je carstvo zemaljsko?

Možda treba da krene putem kojim je rabi išao?

Da li je svetlost sa druge strane poimanja?

Da, tama je tvar, poput ove smolaste mrkline koja ga okružuje. Ne, tama nije nedostatak svetlosti, tama je progono-stvo svetlosti. Prepoznaje u sebi trag moguće spoznaje. Da li ga to oživljava žiška božanske svetlosti u njemu? A šta ako ju je rabi svojom smrću probudio?

Toliko toga im je govorio, toliko toga rekao a oni, a, oni ga nisu razumeli, niti poznali. Siguran je da će, uspe li spoznati bit njegovih reči, to odrediti njegovu budućnost. Ljut je na sebe, ali i na svoje prijatelje.

Prijatelji? Doista, gde li su? A behu se razbežali. Svi su se po gori razbežali. I da li su bili prijatelji? Čiji su oni prijatelji bili? Njegovi? Rabijevi? Sve je sada drugačije, u sve sumnja.

Ne može da prestane da misli na rabija i njegove reči. Možda zato što ga više nema? Moguće, jer je svoj život izgubio? Nije li često govorio da ako kô život izgubi njega radi, naći će svoj? Jeste, upravo im je tako govorio. I čudili su se, i sam se rabiju čudio. Kako život da nađem ako ga izgubim? Zar carstvo obećano nije ovde, na Sijonu? Zar prah ovaj i zemlja ova koju Jahve dade svom izabranom narodu nije carstvo božije? Zar mešijah nije trebalo da zarad toga dođe? Zar nije trebalo da Izrailju donese slobodu? I ako izgubim život gde ću pronaći i Oca i svoj život ako ne ovde na slobodnom Sijonu? Zar nam upravo o tome nije govorio? Zar o tome nije govorio i Jakov Pravedni? Zar zbog toga nije ušao u Hram i napravio sav onaj metež? Zbunio ga je kada ih je pitao kakva je korist čovjeku ako sav svijet zadobije a duh svoj izgubi? Čini mu se da je sve pogrešno shvatao. Kome je Jehošua govorio? Njemu? Ostalim sledbenicima? Sveštenicima u Hramu? Perušimima ili ribarima? Književnicima ili ženama? Doista, kao da su ga jedino žene shvatile.

Ima li tog blaga koje donosi sloboda Sijona kojim može čovek otkupiti duh svoj?

Filip uzdahnu. Sada se sve raspalo. Ne razmišlja o tome da li sada Jehošua sedi kako je besedio, sa desne strane Oca. Raspet je i umoren na jeziv način, ali na način na koji su tisuće pravednika već stradale od romejske obesne vlasti. Bio je prisutan poniženjima kojima su ga Romeji izložili; posmatrao ga je iz prikrajka, skrivajući se kao kukavica. Pita se da li je njegova prisutnost, makar i takva, kukavička, izgovor da ostale može da osudi jer su se razbežali? Kako je malo bilo potrebno da razotkrije sopstveno licemerje i strah, bojazan da će izgubiti sebe, svoj život i sve ono što u ovom svetu poznaje.

Nije li to pomanjkanje vere? Da li to što je na koncu svega sakupio malo kuraži i prišao i neko vreme stajao uz majku

rabijevu dok je ovaj umirao na krstu, a masa dokonih gradskih znatiželjnika se udaljavala, jer im više nije bilo interesantno, beše odricanje od sebe? Sumnja. Samo ga je stid naterao da potisne strah. Jeste, izdržao je poglede nekoliko caduka i perušima koji bejahu došli na stratište, valjda da se uvere da im više nikakva opasnost ne preti od buntovnika. Nije pokazao da se uplašio od Romeja koji na stratištu behu u mnoštvu, jer, kako da pokaže strah dok stoji kraj rabijeve majke. Nikada se tako jadno nije osećao, iako je desetinama raspeća bio očevidac: Čak i dok je kraj stotina još uvek živih mučenika prolazio nemoćan da im pomogne, nije se tako osećao, iako su vazda jad i nemoć bili u njemu prisutni. Teške to behu godine za decu Izrailja: kraj puteva kojim se i sa rabiem kretao, video je mnoštvo raspetih kako im gavrani mrtve oči zobu. Ipak, daleko od toga da je nekog od njih poznavao, nije ih voleo kao rabija.

I konačno, sramotno je bilo kako je rabi skinut sa krsta i kako je pogreben. Poput kakvog tata su ga pogrebili, na brzinu i kriomice, pred sumrak, u sâm smiraj dana. Da ne beše plemenitosti Josefa, ko zna kako bi se sve to okončalo. O tome ne želi sada ni da razmišlja, muka mu je od svega.

Nakon pogreba, pošto se zahvalio Josefu na svemu što je učinio i rastao od njega, u prvi je sumrak pokojnikovu majku doveo u kuću rabijevog starijeg brata Jakova, uglednika, jednog od prvaka među starešinama jerusalaimskih zajednica.

Rahla, žena Jakovljeva, odmah je naredila robinjama da skrhanu, od tuge i bola obnevidelu rabijevu majku smeste u postelju. Nešto kasnije sluškinje su, krećući se poput utvara, jednu za drugom gasile svetiljke i luče, tako da je na kraju u kući i na dvorištu zavladala tama. Jakova nije bilo u kući. Marijam je, seća se Filip, u jednom trenutku upitala Rahlu za Jakova, da li zna gde je ili kada će doći; da li on uopšte zna šta se sa Jehošuoim dogodilo? No Rahla je samo slegla ramenima i oborila glavu, ni reč nije izustila a njemu se učinilo da je zapravo time rekla da ne želi ništa da zna. Na mah je pomislio da Jakov možda i ne zna da je Jehošua uhvaćen pa potom svezan pred sudije izveden; da je osuđen na smrt, potom krvnički mučen i na kraju raspet. Mada, kao što mu je u tom trenutku, tako mu je i sada sve to izgledalo prilično čudno.

Jakov i Jehošua su bili skupa tokom predhodnih dana, zapravo od časa kada je Jehošua kroz gradske kapije ujahao na mladunčetu magarice u Jerušalaim praćen narodom, skoro da se nisu razdvajali. Zajedno su odlazili u Hram, prisustvovao je svim rabijevim propovedima. Dok je prvih dana Jehošua govorio okupljenom narodu, isprva mu je glasno potvrđivao i podsticao divljenje prisutnog puka svakoj Jehošuinoj besedi, svakoj tvrdnji, svakoj reči. Kasnije, dok je Jehošua propovedao okružen mnoštvom radoznalog sveta, Jakov se povlačio u stranu gde je stajao neretko sâm i duboko zamišljen. Moglo se steći utisak da je bio odsutan duhom i da ga nije slušao.

I prekjuche su bili skupa u Hramu, razmenili su nekoliko reči pred dverima hrama da bi se potom celivali u obraz a potom rastali. Da, toga se dobro seća, rabi mu je odmahnuo dok je Jakov odlazio a sâm je ostao još neko kraće vreme na terasi. Dok je Jakov praćen slugom i nekolicinom kanajaca i nazirita sišao niz široko kameno stepenište i nestao u gomili sveta koja se preko tržnice razilazila, rabi je svoje je učenike otpravio, a sâm je prišao ogradi i u potpunosti tišini posmatrao kao krv rumeno sunce kako zalazi za krovovima Jerušalaima. Od tog trenutka više ga niko koga je poznao nije video.

Sada, dok se priseća, čini mu se čudnim neočekivani Jakovljev nestanak. Tokom celog jučerašnjeg dana nije ni pomislio na Jakova i njihov rastanak do ovog trenutka, a da jeste, kao što to sada čini, bilo bi mu čudno što se rabi onako osamio, jer te večeri, taj jedan jedini put, za razliku od svih ostalih dana, i ne samo otkako su došli u Jerušalaim, učenike ne bi otpravio od sebe da ga čekaju na tržnici, gde je koji dan ranije prevrtao stolove i tezge menjača i trgovaca, već bi im dozvolio da budu uz njega. Kada je nakon nekog vremena sišao, bili su okupljeni na već skoro opustelom trgu pod zidinama Hrama. Seća se da je bio u društvu sa Jehudom iz Kariota i Jakovom, sinom Alfejevima, kada je rabi sišao; stajali su nešto postrance pošto su se predhodno duže zadržali u dvorištu Izrailjaca, pokraj dvorišta sveštenika, potom su u povratku zastajali na stepeništu zvanom četrnaest stepenika, jer su se, priseća se, oko nečeg živo prepirali. Samo, nakon svih ovih uzbuđenja sada se više i ne seća oko čega. Posve je ubeđen da je predmet njihovog sporenja bio kraj-

nje nebitan, jer, da je bilo išta bitno, sigurno bi se čak i ovako umoran i nakon svih strahota kroz koje je tokom jučerašnjeg dana prošao, ipak prisetio i ne bi mu u sećanju ostala samo slika trojice dečaka koji su kraj njih protrčala glasno se dovikujući.

„Ali, setiću se“, promrmlja sebi u bradu.

Vreme mu sporo prolazi. Zvezde ne blede. Do jutra još ima.

I dok sedi pod zvezdanim nebom na tremu, dok ga besanica muči a umor mu kao kamen pritiska ramena, dok mu telo vapije za odmorom a duša za okrepljujućim snom koji nikako da mu na oči dođe, zaglušen je nepodnošljivom tišinom prve noći bez rabija. Počinuo bi, ali kako kada san ne dolazi na oči? Iza njegovih leđa kuća je utonula u tišinu i mrak. Odavno nikakav zvuk iz nje ne dopire. Pita se da li je Marijam budna ili ju je umor obhrvao? Možda spava? Možda sanja sina? Nada se da je jadicni san dubok i bez košmara; previše se napatila tokom jučerašnjeg dana.

Pred oči mu poput iskre blesnu slika sa Maslinske gore, svetla i žarka, kao da nije bila noć. Učenici u pokretu, i rabi se kreće, kao da titrave senke kolo oko njega igraju dok se sa vrhova planine spušta magla. Slika tamni. Sa svetlošću i zvukovi nestaju. U tami koja nestaje prepoznaje obrise maslinjaka. Prigušene su boje, magličasti puzeći pramenovi nagoveštavaju noćne i opore mirise. Oseća strah, dok mu se u grudima dah grči. Čuje glasove. Nerazgovetni su i daleki. Poput jeka odzvanja u njemu.

Trže se. Kao da je na tren zaspao?

Da. Evo, setio se što su mu ona trojica dečaka sa stepeništa ostala u sećanju. Pa prošle noći su i oni bili među učenicima na gori Maslinskoj, sedeli su sa Natanaelom kraj vatre, sva trojica, i to onda kada je rabi sa sobom poveo Šimuna sina Jonina i dvojicu Zevedejevih sinova, Jakova i Johanana na molitvu. Seća se da je sedeo nasuprot njima i čudio se otkuda oni tu, jer, prvi ih je put tog dana susreo, i gotovo je bio siguran da ih čak ni sam rabi ne bi za sledbenike onako golobrade primo već bi ih domu otpravio. I dok ih je posmatrao, s vremena na vreme je pratio pogledom rabija kako se sporo niz stranu udaljava sporim korakom. Zapazio je da nije daleko odmakao, tek toliko koliko se može kamenom dobaciti, kada je ovu trojicu ostavio

da ga čekaju a sâm otišao pedesetak ili koju stopu dalje i dublje zašao među masline. Čak i pod nejakom, ali nestvarnom plavičasto-srebrnastom mesečinom, mogao je da nazre rabijevu figuru – kako oslonjen na stenu kleči i moli dok se sa strane među kvrgava stabla i uvijene grane maslina uvlači magla. Iako beše samrtno tiho, nije čuo njegov glas, sumnja čak da ga je i Šimun čuo koji mu je bio mnogo bliži.

U nekom trenutku je osetio da blagi povetarac sa gore širi čudan, opor i težak, na trenutke neprijatan miris – i ostatke nekakve izmaglice koja se razvlačila po zemlji poput zmija. On- da ga je valjda umor savladao, te je utonuo u dubok san.

Kada ga je galama probudila, nije više video onu trojicu golobradih dečaka. Kasnije je zaboravio na njih. Sve do malo- pre. Kada se nekako povratio, uočio je da su među učenike ba- nuli oružnici i prepao se. Nije znao šta se dešava, no, ni to što napadači ne behu Romeji, nije ga manje uplašilo, bilo je jasno da ništa dobro ne može da očekuje. Nije sasvim siguran da li je rabi pre njihovog dolaska okončao svoju molitvu i zaseo kraj vatre sa preostalim, još uvek budnim učenicima ili je došao kas- nije, privučen galamom i nastalom zbrkom. Ugledao ga je kako uspravan i raširenih ruku, poput brane obesti stoji pred ljudima sa oružjem. Vika i buka podigla je na noge i ostale spavače koji su pokušavali da od sebe odagnaju prvi san.

Oko golog tela samo je obmotao platno kojim beše pokriven, ni sandale nije stigao da nazuje, kamoli da ih pričvrsti za noge. Kada je pritrčao mnoštvu koje je galamilo oko već sve- zanog rabija, shvatio je da učenika tu više nema, da su se svi razbežali i ostavili ga samog na milost i nemilost napadačima. Onako zatečenog, neko ga je zgrabio za prekrivku. U hipu se otrgao ostavivši mu plahtu i onako nag pobegao je u mrak. Tek kasnije, kada se sve umirilo i kada je bio siguran da je ostao sâm, vratio se na mesto na kojem je spavao i pronašao svoju ko- šulju i sandale.

Vreme prolazi. Oslonjen na zid pod tremom Filip je gle- dao zvezde kako trepere. Oseća nervozu u stomaku, mišići mu podrhtavaju. Poslednja večera sa rabijem je živa u njegovom se- ćanju. Najednom je Pesah prestao da za njega ima onaj značaj

koji je imao koliko do sinoć. Čak i do onog trenutka kada su kopljanici praćeni nekakvom obesmšljenom urlajućom svetinom odveli svezanog rabija. I dok se prisećao rabijevih beseda izrečenih uz večeru, pred njegovim očima su se smenjivali likovi učenika za niskom trpezom u sobi gornjici. Pred očima mu je i Jehošuin lik, smiren i blag ali njegov glas kao da je do neba dozezao, prorekao je da će se svi oni sablazniti i da će ga se odreći, jer je pisano da će se udarom na pastira ovce razbežati, i jeza ga protrese. Kao da je bio vidovit, kao da je znao šta će se i kako će te noći i tokom sutrašnjeg dana događaji odvijati. Doista, svezaše pastira konopcima i lancima ga sapeše. Obistinilo se ono što je izrekao, odveli su ga a svi se poput ovaca razbežaše i u mraku posakrivaše.

Zar nije rekao Šimonu da će nas sve zaiskati Sotonel i kao pšenicu razvejati? Sada je posve jasno da reči Šimunove behu zaludne i neiskrene. Zar nije rekao: rabi, s tobom sam spreman i u tamnicu i u smrt ići.

I šta je samo nakon jedva nešto više od jednog časa učinio? Šta su svi ostali učinili? Da li je pratio rabija? Sve će biti da nije. Da li ga je iko pratio? Nije. Nisu li se svi razbežali kao uplašeno zverinje? Zar se Šimun nije zaklinjao da se on neće sablazniti čak i ako se svi ostali sablazne? A opet, ostvarile su se rabijeve reči da će ga se upravo on, Šimun, prvi te noći odreći. Zar posle svega iko može u rabijeve reči da sumnja? Zar se sve što je rekao nije obistinilo?

Priznaje Filip, i sâm je uzmakao i u mrak podvijena repa, poput poslednje fukare pobegao? Zar je moralo uopšte tako da se okonča? Da li je moralo da dođe do tragičnog događaja? U čemu je rabi pogrešio? I da li je? U čemu smo svi mi pogrešili? U očekivanjima? Možda u nadanjima? Jesmo li slušali ono što nam je govorio? Kao da smo čuli ono što smo želeli da čujemo. Šta nam je zapravo govorio?

Poslednja propoved u Hramu beše čudnovata. U trenu je posumnjao da se rabi premišlja da li da narod povede. Kao da ga je nešto pokolebalo, kao da je želeo da odustane od nauma. Možda je stoga i bio onako tužnog izraza lica kada je ostao sâm i posmatrao zalazak sunca nad Jerušalaimom? Ili je znao šta će biti? Da li je shvatio da mu nismo potpora? Rabijeve sumnje i

razočaranje u sledbenike sada je postalo razumljivije Filipu, bar u meri u kojoj je posumnjao u sebe. I sopstveni kukavičluk, ali i ostalih iz družine od prošle noći, postaje mu jasniji. Obični ljudi, plašljivi, od krvi su i od mesa. I gladni. Gladni svega. Možda bogatstva i vlasti ponajviše.

A gde je Jahve u svemu tome?

U tihoj i nestvarno tamnoj noći Filip bludi, umoran i obezglavljen, dok mu zbrkane misli i dalje naviru bez cilja i smisla, samo strah i pogubljenost prepoznaje oko sebe i u sebi. Ne napušta ga osećaj da je izgubio tlo pod nogama.

Vilica mu trne, srce snažno u grudima bije, kao što je tuklo i prošle noći dok se po mraku batrgao i lomatao silazeći sa Gore Maslinske pošto je navukao košulju i na noge svezao sandale. Kretao se što je tiše i opreznije mogao a opet žureći da što pre stigne do istočne gradske kapije, i ako je ikako moguće neprimećen pored stražara prođe i u Jerušalaim se uvuče, nadajući se da će nekog od učenika susresti. No, nikoga nije video na putu. Ni kraj gradskih bedema, ni kod kapija ih nije bilo. Dok se kretao uskim i krivudavim gradskim ulicama skrivajući se u modrim i gustim senkama usnulih kuća, ni žive duše nije video niti mimoišao. Kao da je Jerušalaim opusteo. Ni pas na njega nije zalajao, ni štakor mu put nije prešao. Kao da je bio jedini budan te noći na gradskim ulicama. Kao nikada do tada, u grudima mu se širila praznina, u dahu je osećao teskobu, u srcu usamljenost. Bio je sâm, i osećao se još usamljenijim, poput poslednjeg čoveka na svetu.

„Šta li je sa Jehošuoem? Da li je živ? Gde su ga odveli? Možda u Antoniju? Sigurno su ga odveli Romejima u Antoniju, gde bi inače? Samo, nisu ga Romeji svezali nego Izraeljićani. Možda će ga Irodu predati da mu sudi kao što je Johananu, sinu prvosveštenika Zaharijaha? Hoće li, kao što je proroku, i rabiju da odrubi glavu? Da li je ovo noć pogroma, jer izbavljenja neće biti? Zar na Pesah? Šta ću sâm? Kuda ću?“, šaputao je dok se, gubeći dah, kretao uskim i krivudavim ulicama tonući u zejtinjave mrke senke. Kako je vreme odmicalo, sve se sporije kretao i sve je pliće disao. I sopstvene se senke pribojavao. Sopstvene damare nije prepoznavao. I onda, kada je u njemu usahla svaka

nada da će makar i slučajno nabasati na nekog, kada je već počeo da se i od sopstvenog života oprašta, zateče se pred poznatom kućom. Kao da ga je nevidljiva ruka milostivog dovela pred kapiju Šalomitine kuće.

„O, blagodarim tvojoj ruci koja me noćas vodi, ti Milosni i Najveći“, prozborio je zagledan ka nebu i zvezdama koje još nisu počele da blede.

Nije se ni trenu dvoumio, a i zašto bi, zar ga dovde nije doveo Blaženi i Svemogući? Prišao je vratnicama i snažno zalupao šakom po njima. Nije prestajao da udara dok ih ne otvoriše.

„Filipe, ti?“, začuo je drhtavi tanani ženski šapat nakon što su se vrata odškrinula.

Nije prepoznao jedva čujni glas, ali je bilo izvesno da je osoba iz mraka njega prepoznala, što je bilo važnije.

„Da, ja sam“, tiho je odgovorio.

Kada su se vrata otvorila u dubokoj senci je ugledao Arsinojin lik. Dobro ju je poznavao i već mu je bilo neshvatljivo da joj nije prepoznao glas. Tren kasnije začu Šalomitu koja se pojavila sa lojanicom u ruci. Drhtava svetlost joj je obasjavala lice praveći duboke lelujave senke koje je na njenom lepom licu bakarne boje bacala nemirna kovrdžava riđa kosa.

„Šta se desilo?“, upitala ga je dovoljno glasno da prepoznata slutnju i otkrije zabrinutost.

Arsinoja, koja je stajala pred njim u vratima, obori pogled i povuče se u duboku senku, oslobađajući prostor Šalomiti koja iskorači pred Filipa. Šta da joj kaže? Bio je zatečen, iako je znao šta će ga pitati. Šta bi ga drugo pitale? A on je ipak zatečen. Čuti. Pokušava da otvori usta, da izusti, samo ne polazi mu za rukom. Onda iz tame kuće začu dobro poznati glas.

„Ko je to? Šta se događa?“, upita Mirijam.

„Filip je“, šturo joj je odgovorila Šalomit ne skidajući upitan pogled sa Filipa.

„Da li je neko veliko zlo?“, drhtavim glasom izreče svoju sumnju zgrčena Arsinoja.

„Ne može ni glasa iz sebe da pusti“, reče drhtavim glasom Šalomit.

Mirijam priđe i stade kraj Šalomite, tako da joj slabašno svetlo lojanice obasja blede lice. Filip nije mogao da skinе po-

gled sa njenih krupnih tamnih očiju koje su ga sa strahom gledale. U njima je prepoznao začetak straha, straha koji se vidi i u njegovim očima. Šta da joj kaže? Nije znao ni kako da joj kaže to što bi možda i mogao, nije nalazio onu prvu reč koja bi mu odrešila jezik, posle koje bi mogao da diše. Osećao se bedno, ne zbog svog izgleda koji se možda ogledao u neverici Arsinojinih očiju, stideo se što ove noći stoji pred rabijevom ljubljenom ženom bez njega.

Tek kada ga je prigušen krik protresao poput udarca biča, progovorio je. Govorio je brzo i sa prekidima, muklo i nerazumljivo. Više se i ne seća šta je izgovorio, samo zna da je to grč u njegovom želucu zborio, očaj i nemoć su kuljali iz njega i preplavljivali svojom haotičnošću zatečene žene.

Šalomit se prva pribrala i naložila mu da k Jakovu ode, da i njega i staramajku obavesti o nesreći, pa da sa njima dođe pred Antoniju.

Bez razmišljanja i sa osećajem olakšanja i tanane nade pohitao je ka Jakovljevoj kući.

Nedugo zatim je stigao pred Jakovljev dom i po vratima snažno i nervozno zalupao, uznemirujući uspavanu i pustu ulicu. Kada su sluge otvorile teške dveri, niko ga u kuću ne pozva, pa je na ulici sačekao rabijevu majku, jer Jakova ne beše u kući.

I pre nego što je stala pred Filipa, Jehošuina majka, onako sitna i drhtava starica pod svetlim velom, kojoj je ubrzano i hroptavo disanje odavalo uznemirenost – svoje širom otvorene tamne oči – bez suza ali sa nekakvim čudnim mirom koji odaje pomirenost sa sudbinom – upravila je u mladog prijatelja svog sina, kao da ga pita: *šta sad?* Kapiju su za njom uz tešku i neprijatnu škripu zatvorile sluge.

„Idemo“, jedva je progovorio da bi potom nesigurnim korakom krenuo niz uličicu a ona za njim.

Noć se još nije povukla, na istoku još su treperile zvezde dok su ćutke hodali uskim i mračnim uličicama ka hramu i mračnoj romejskoj tvrđavi koja ni po čemu dobrom ne beše poznata.

Tek kada su stupili na široku i kamenom popločanu ulicu trgovaca, starica progovori muklim glasom i upita Filipa šta se to zapravo noćas dogodilo. Ponovo ne nalazeći pravu reč

kojom bi majčinom uhu započeo priču, jauk Filipov oda njegov osećaj krivice, i tek je potom mogao da joj ispriča šta se i kako na Maslinskoj Gori i u vrtu Get Šemani odigralo. Pričao je starici tiho i sa prekidima, iako mu se više nije ni jednom jedinom rečju obratila niti ga išta više pitala. Sve vreme dok joj je pričao, starica je hodala tiho, poput duha, ni glasa nije ispustila, samo ga je jako stezala za podlakticu. Ni jednom jedinom uzdahu niti jauku nije dopustila da joj iz grla izađe. Što su više odmicali od Jakovljeve kuće, što su bili tvrđavi bliži, njegov glas je bivao sve tiši a korak sporiji. S vremena na vreme je pogledavao ka staroj rabijevoj materi, lice da joj vidi, ali zalud, nije ga video, bila je noć i bilo je odveć tamno, a senke mutne i onespokojavajuće, a i ozarje kojim je bila zaogrnuta onemogućavalo je da joj vidi bol na licu. Ni onda kada su stigli na veliki trg, nije se oglasila, samo je stala i osvrnula se ka hramu, no ni tada Filip joj ne ču glasa. Ako se pod moćnim bedemima hrama i pomolila Jahveu, učinila je to u sebi, bez glasa i uzdaha. Čutala je i kada im je pred romejskom tvrđavom prišla Mirijam.

Nije primetio kada je zora počela da rudi. Tek kasnije, kada je sunce sa istoka rasprostrlo prve zlatne senke po izglačanim kamenim pločama tržnice, shvatio je da su zvezde nestale a nebo postalo svetlije i rumeno, ali sva ta lepota nije mogla da ispuni prazninu koja je bila u njemu.

Kada su raskrilili teške dveri i pustili ih da kroče u romejsko zdanje sa ostalim svetom koji se neznano kako okupio, osetio je da mu neizvesnost razdire grudi, srce mu je snažno tuklo da do daha nije mogao da dođe. Ne zna kako je staramajku pridržavao kada se i sam teturao na nesigurnim nogama.

Neizvesnost beše velika. Strah još veći, a očaj beskrajn. I kasnije, dok se Jehošui sudilo, stajao je kraj majke njegove i Mirijam. Osvrtao se, pogledom je tražio poznata lica sledbenika, ali nigde nikog nije opazio u blizini, nije ih video ni među mnoštvom okupljenog naroda, nikog do Jehude iz Kariota kraj njih. Na mah mu se učini da je ugledao Šimuna, sina Jonahova. Ne beše nikoga da se suprotstavi rulji koja je na pominjanje rabijevo imena i pitanja šta sa njime da se čini, vrištala *raspni ga, raspni!* Da li je to isti onaj svet koji je samo nekoliko dana ranije prostirao palmino granje i svoje haljine po putu kojim se taj

isti božiji čovek, drvodjelja i sin čovečiji, Jehošua bar Josef, kretao ulazeći u Jerušalaim? Da li je to isti onaj narod, koji mu je kličući izlazio u susret, koji ga je gradskim ulicama pratio i ushićen vikao: *Blagosloven ko dolazi u ime gospodnje!*³⁸ Osana na visini! Osana sinu Davidovu! Da li je to hteo da im poruči kada je za večerom rekao da ćemo zaplakati i zaridati dok će se svetina radovati?

„Samo, ne vide da je iko zaridao“, prošaputa.

Ni kasnije, dok je Jehošua ulicama Jerušalaima nosio krst, nikog od učenika ne beše, do njih dvojica, Filipa i Jehude iz Kariota, koji beše stamen u svojoj postojanosti i ljudskoj trpeljivoj istrajnosti. Stradalnika, kao ni ucveljenu majku njegovu ne ostaviše same. Mariam su pridržavali u njenoj slabosti i bodrili da izdrži u dostojanstvu. Imala je u njima dvojici oslonac, snagu su joj davali da ne poklekne. Pazili su i na njenu sestru, Kleopovu ženu koja ju je sve vreme pratila noseći tugu u tišini svojih koraka. I potom, stajali su na stratištu nemi pod krstom na kojem su rabija kao kakvog zločinca raspeli.

Dok je Filipa razdirala nemoć, činilo mu se da nikada neće moći da oprostí onima koji ne behu uz rabija. Šta je moglo da ih spreči da budu pored rabija? Zar mu se nisu, koliko do juče, krvlju svojom kleli? Od mnoštva sledbenka i učenika nikog do njih dvojice ne beše na gubilištu. Nisu li to izdali sebe izdajući rabija, i to onda kada mu je bilo najteže. Zar se tako lako odrekoše rabija? Zar tako porekoše svoje zakletve na vernost? Da li ih strah učini tako prokletim?

Nakon što raspeti rabi slabašnim glasom izgovori: *oče, u ruke tvoje predajem duh svoj*³⁹, i dušu ispusti, učini mu se u trenu da je ugledao mladog Johanana kako se kreće kroz gomilu. No, već u sledećem trenu ga je izgubio iz vida, jer Mirijam kriknu i zavapi.

„Bože moj, Bože moj, zašto si ga ostavio?“

Tada mu se od suza vid zamuti i nikog više nije video ni ti čuo, jer se do Svemogućeg uzdiže jauk majke Jehošuiine valjajući se preko Sijona kao magla. I lelek Mirijam uzdizao se k nebu.

Učini mu se da je mrak pritisnuo zemlju, iako je tek deveti čas prošao kada je Jehošua dušu svoju predao Blaženom.

Mnogi od onih koji su došli na stratište da vide pogubljenje buntovnika, shvatiše da su videli samo smrt nemoćnog čoveka. Sve one tvrdnje koje su glasno govrile da je lažac, optužujući ga za jeres i otpadništvo od Hrama, za buntovništvo protiv Iroda i za bunu protiv romejske vlasti, više nisu imale nikakvog smisla. Čak ni tvrdnje da je samozvani car Izrailja, behu besmislene, jer na krstu je visilo samo izmučeno ljudsko truplo prekriveno ranama nanesenim rukom neznabožaca.

Na krstu je mirovao mrtav čovek. Oni koji su na njega tokom suđenja hulili, koji su ga pljuvali dok je krst kroz Jerusalim pronosio, sada, kada im ništa više ne beše interesantno, razišli su se, ali njihova ruganja i hule odzvanjale su u Filipovoj duši. I smeh mnogih odjekivao je u njegovim ušima, bljutav i veroloman; smeh koji je smrdeo na trulež i kal.

Pred očima mu titraju slike odrpanih i krezubih pijanaca koji su oko krsta, podvriskujući i teturajući se, igrali kolo. I dok su poskakivali, dahćući od napora utrkivali su se ko će rugobnija imena mučeniku nadenuti, ne bi li se Romejima dodvorili, uvredama kojima bi ga unizili, da bi se koji trenutak potom do obesnih stražara kuražno dovlačili kako bi još malo vina iskamčili.

„Vidite ga, vidite!“, vrištali su bljujući pljuvačku. „Hvalio se da je mnoge izlečio i spasao od smrti a sebe ne može da spase; ej, care, gde su ti tvoje legije da te sada izbave?“, galamili su jedni dok su drugi kričali: „Hajde, da se nagodimo, daj nam carstvo zemaljsko a mi ćemo tebe sa krsta skinuti, kada su te tvoji junaci napustili.“

„Šta sam mogao“, pita se Filip i odmah odgovara: „Ništa“.

Doista, nije mogao da pomogne rabiju. Ni njegovoj materi, ni Mirijam nije mogao da pomogne.

Sada mu se čini da su njih dve bile mnogo jače od njega. Ni kada je mučeniku pristupio kopljanik, nije ni reč izustio. Nije se pomakao ni kada je legionar uz kikot, podbadan od onih sa kojima je stražario, procedio: ako si svemoguć, sa krsta siđi. Kada je mučeniku krvnik pod sisu gvozdeni vrh koplja u meso zario, samo je glavu oborio i molio se za spas duše jadnika, dok je

neko međ Romejima uz smeh dobacio: „Neka ga otac sada spasi pa ću mu poverovati.“

Niko tad ne vide da se neka čudna tvar, koja isprva beše jedno, na dva dela podelila i da je tama koja se iz te tvari oslobodila – svetlost dnevnu razvejala po zemlji kao što vetar razvija klasje žita. Samo se Filipu učini da ga je dotakao hladan dah koji mu ohladi čelo i osuši suzu u oku. U trenutku nije ništa čuo niti video, zrak nije mogao da udahne, kao da se davio. U sledećem trenutku prethodnog osećaja se nije sećao, kao da ga nije ni bilo. Svet je bio tvarni, opipljiv i lepljiv dok se tama tiho i neprimetno širila Jerušalaimom.

„A nudio sam mu carstvo zemaljsko. Sve je moglo biti njegovo“, učini se jednom od onih pijanaca da čuje nečiji glas dok je tonuo u vrtložni san.

Drmusanje na tren prestade. Kroz san Filip čuje piskavi ženski smeh i svoje ime kojim ga devojka doziva, ali ne može da otvori oči. Mamuran, pokušava da podigne ruku i da zamahne, da otera dosadnog stvora koji mu ne dozvoljava da spava, da se odbrani od nesnosnog drmusanja i štipanja, ali ne uspeva. Maše i udara u prazno.

„Hajde, probudi se“, vikao je štrkljasti devojčurak dok je drmusala Filipa.

Bilo je to lepuškasto tamnoputo raspupelo devojče, iako je imala tek možda trinaest leta. Neukrotiva divlja kestenjasta kosa joj je lelujala dok je pokušavala da ga probudi drmusanjem. Krupne i pronicljive bademaste oči smejele su se dok ga je gurala i štipala razgolićene muške grudi i snažna ramena.

„Probudi se. Hajde, diži se, čoveče!“, ponavljala je dok je smejući se skakutala oko njega.

Filip se sa teškom mukom budio iz dubokog i čvrstog sna. Nije mu jasno što ga bude, čini mu se da je tek zaspao. Pokušava da se odbrani. Na trenutak otvara krmeljive oči. Ne prepoznaje devojku koja ga štipa za obraz.

„Daj, pusti me, pa tek što sam zaspao“, gundā.

Seća se da je noćas bio uzrujan i da je dugo bdeo budan,

tako da je verovatno tek pred zoru zaspao. Ima utisak da je od tada prošao tek treptaj.

„Da, kako da ne“, smeje mu se devojčurak pokazujući dva reda blistavih zuba. „Hajde, Filipe, ustani. Celo si jutro prespavao. Kasno je“, devojčica ponovo počinje da ga drmusa.

„Dobro, dobro“, napokon je uspeo da potpuno otvori oči. „Hajde, prestani već jednom. Budan sam.“

Kada se razbudio, upita devojčicu koja je još uvek stajala nad njim, za vreme.

„Ih, odavno se razdanilo“, odgovori mu šeretski. „A i sunce je već visoko. Rekla bih da je četvrti čas već odavno prošao.“

Filip se počea po glavi i sa mukom ustade i protegnu se.

„Kako se zoveš?“, upita je.

„Batrija“, odgovori mu krupnooki devojčurak.

„Batrija, kažeš“, promrmlja Filip česući se iza uha. „Čudno neko ime.“

„A što bi bilo čudno?“, upita ga devojčica nakon što se pomeri par koraka u stranu, na sigurnu udaljenost od njega, pa ga prkosno i pronicljivo odmeri podbočivši se.

„Prvi put čujem da se neko tako zove.“

„Pa šta, mnogo toga ćeš ti još po prvi put da čuješ, dragi moj“, podrugivala mu se tamnokosa devojka bademastog pogleda.

Filip je pogleda začuđen, pa pošto mu nije bilo do nadmudruvanja sa malom mudricom, želeći da prestane njeno izrugivanje, upita je da li joj je došao gospodar.

„A što to tebe briga?“, upita ga.

„Pa, treba mi“, odgovori joj Filip uz osmeh. „Muške stvari.“

„Ha, muške stvari, ma nemoj“, huknu i srdito mu okrene leđa i osta tako stojeći. Nakon nekog vremena mu tiho konačno odgovori na pitanje: „Nije došao.“

Dok je pokušavao da istegne kičmu, upita je da li zna gde je i kada će doći? Batrija se okrete i počea da ga posmatra kao da želi da se uveri u nešto što je samo njoj bilo sumnjivo. Onda se prenu i reče da njoj niko ne polaže račune, pa da stoga i ne zna kada će se gospodar vratiti. Onda preksti ruke na gudi-

ma. „Uostalom, moje je bilo samo da ti kažem da ti je gospodari-
rica poručila da je vreme da napustiš Jakovljeve dvore“, i kada
to izreče iznenada se okrete i otpraši ka kući.

„Hej, sačekaj trenutak“, doviknu joj Filip.

„Šta pa sad opet hoćeš?“, drsko ga upita kada se okrete.

„Kako je stara majka?“

Devojci preko lica pređe senka, potom ispusti jedva čuj-
ni uzdah i odgovori mu da je dobro. Ovaj se put ne zaputi ka ku-
ći, nego ostade da stoji i da netremice ispod oka posmatra Filipa
i njegove pokrete, a možda je samo očekivala sledeće pitanje.

„Jesi li je videla?“

„Nisam, ne izlazi iz sobe. Niko ne ulazi u njenu sobu. Ni
gospodarica ne ulazi a i zabranila je da je bilo ko od nas obilazi.“

„Tako znači“, zamišljeno promrmlja Filip. „A zašto?“

„Otkuda ja mogu to da znam?“, odgovori mu pomalo
uvređeno, ali mu tren kasnije obazrivo priđe i nakon što se uve-
ri da je niko ne promatra, tiho nastavi kao da se tren ranije nije
durila. „Moj ti je savet da požuriš, što pre da kreneš, grdne su
legije krenule na Jerušalaim, sa svih strana ga pritiskaju, a i ro-
mejski vojnici se po gradu razmiledi, i kako čujem, vas, Jehošu-
ine učenike posvuda traže. Zato mi je gospodarica i naredila da
te otpravim. Plaši se da te ovde ne zateknu pa da ima kakve
neugodnosti ili nedajbože nešto mnogo gore.“

Filip, koji se upravo ukočenih udova uputio ka valovima
i posudama sa vodom, okrete se i pogleda je začuđeno.

„O čemu ti to pričaš? O čijim i kakvim legijama govo-
riš?“

„Ne znam ti ja to, Filipe, ne znam. Ja ih videla nisam, a
ovo je samo ono što čuh. Samo, ne pitaj me kada i od koga. Ne
mogu ti to reći, i za mene i za tebe je bolje da ti ništa ne kažem.
I posle, nemoj da te nisam upozorila, nađi kakvo utočište, jer se
gradom zlo grdo valja.“

Potom se hitro udalji ne osvrćući se više k Filipu, koji je
zaronio glavu u svežu vodu u valovu i konačno se razbudi. Kada
se uspravi, rukavom obrisa lice i okrete se ka kući i u širom
otvorenim vratima ugleda Rahlu, Jakovljevu najmlađu ćer, pa
joj priđe i upita za zdravlje rabijeve matere.

„Eh, kako je“, odgovori mu Rahla. „Kako može biti“, i odmahnu rukom.

„Jadnica“, prošaputa Filip i uzdahnu pa zavrte glavom. „Shvatam, svima je to teško palo.“

„Muškarci“, jetko i sa vidljivim prezirom reče Rahla i uzdahnu, pa ponovo odmahnu rukom kao da se miri sa sudbinom. „Ne znam šta vam je sve to trebalo? Uostalo, kušajte čorbu koju ste sami zgotovili.“

Filipu bi neprijatno i obori glavu. Rahla uđe u kuću i ostavi ga samog i pometenog. Kada podiže pogled i osvrnu se, nikog više ne beše na dvorištu. Bilo mu je jasno da je posve sâm i da su mu svi u domu Jakovljevom okrenuli leđa, više tu nije bio dobrodošao, pa se opuštenih ramena i uz duboki uzdah okrete ka kapiji. Dok je preko dvorišta hitao ka izlazu, u dnu dvorišta ugleda Batriju kako izviruje iza ugla pomoćne zgrade i u neverici vrti glavom dok ga strelja pogledom. Kada je konačno izašao na ulicu, ostavio je vratnicu širom otvorenu, a za njime niko nije došao da je zatvori i spusti zasun.

Nije ga više bilo briga šta se dešava u Jakovljevoj kući, mučila ga je pomisao da je sâm i prepušten ulici, nije znao na koju bi strnu da krene. Da potraži utočište u Šalomitinom domu učinilo mu se neprikladnim. Izbor koji mu stoji na slobodnoj volji nije veliki; da izađe iz grada i pritaji se negde, u nekoj od pećina na Gori maslinskoj ili pak da od svega digne ruke i zaputi se kući u Galilu, ili pak da ostane u gradu i potraži nekog od rabijevih ljudi, ukoliko je iko od njih u gradu pretekao. Računa da je Johanan sigurno u gradu, jer mu je kuća unutar gradskih zidina, pa što bi on bilo kud bežao? Osim ako ona mala Batrija nije govorila istinu o progonu rabijevih sledbenika.

Kako je sve više razmišljao, sve mu se više činilo razumnim da je još neko od učenika došao na isti zaključak. Zato reši da se zaputi k Johananovom domu. Onda se trže, Johananova kuća je u južnom delu grada, moraće da prođe kroz centar grada ili da ga u širokom luku zaobiđe, jer ko zna, možda je ona priča o progonima u gradu i legijama koje idu na Jerušalaimu tačna. Ko zna, možda su Romeji poharali Johananovu kuću, a sve koji su se tamo zatekli utamničili ili čak i pobili. Možda su već i legije stige? Ako su mu sumnje opravdane, onda ne bi va-

ljalo da im se nađe na putu, stoga mora da požuri i da se što pre skloni sa glavnih ulica, zato krete ka zapadnoj četvrti, da izbegne središte grada i trg pred Hramom.

Nedugo potom već je hodao uskim uličicama i još užim, senovitim prolazima ka jugu zaobilazeći Hram u širokom luku.

Već se dobro razdanilo kada je pred kapije doma Josefa sina Kajafinog pristupio visok i naočit, mada ne toliko snažan tamnopusiti čovek obučen u široke lanene haljine boje peska. Glava i deo lica bili su mu obmotani tankim šalom koji je skrivao donji deo lica. Video mu se samo gornji deo izrazito tamnog lica pravilnih crta koje su krasile doboko usađene – ispod kao ugljen crnih obrva – svetle i neočekivano živahne oči.

Bio je to Ishak, Amharit, čiji su preci još pre par generacija doselili u luku Aškalon na južnoj obali Filistije, davnašnjeg kanaanskog carstva. Da li toj činjenici Ishak može da zahvali za nadimak Kanaanac ili postoji koji drugi valjani razlog, u Jerušalaimu pouzdano niko ne bi mogao da pred bogom svedoči čistog uverenja da istinu govori. A da je taj nadimak stekao i pre nego što se pojavio u Jerušalaimu i u njemu se nastanio sa svojim dućanima i mnogobrojnim slugama koje je, kako se ispostavilo doveo sa severa, iz luke Ako u kojoj je već imao razrađene poslove, mnogi će mirne savesti moći potvrditi. Kako bilo da bilo, njegove sluge, kao i mnogobrojna čeljad koja su ih sa svojim majkama pratila, ili nisu hteli ili pre će biti, nisu znali o poreklu nadimka išta da zbore. No ako bi se po karakteru Ishakovom moglo suditi, sve će biti da je onaj koji ga je Kanaancem prvi prozvao, želeo da time ukaže na jednu od njegovih nesumnjivih osobina, surovost i odsustvo svake samilosti prema onom ko mu se nađe na putu. Kao trgovac a još više kao lihvar, po tome je bio dobro i nadaleko poznat. Pred hramom su njegovi ljudi najskuplje obredne životinje prodavali, ali i po najvišem kursu novce menjali. U svakom slučaju, svim tim pretpostavkama koreni dosežu ipak u davnu prošlost, ali i nesumnjivo daleko van zidina prestonice Jehude. Ne retko, u dalekim gradovima koje je svojim poslovima često pohodio sa karavanima, u Tzoru, Si-

donu, Gebalu ili nekom severnijem gradu, mada putovao je taj podjednako i na istok i na jug, pratile su ga priče da je u svom poslu temeljit, ali da je i čovek bez samilosti. Možda su baš i zato mnogi sa njim sklapali razne poslove o kojima nisu želeli, oni podjednako kao i sâm Ishak, da se mnogo govori, pogotovo ne u javnosti ili o pojedinostima. Pričalo se da je Ishak na svim svojim poslovima dobro zarađivao, pogotovu na onim o kojima se nije javno govorilo, ali to niko nije pouzdano znao a radoznalaca koji bi postavljali suvišna pitanja jedva da je i bilo. Jedino što ga je sa putovanja po tim dalekim krajevima do Jerušalaima pratilo bili su pritajeni i neprovereni rumori.

Pred dverima kuće prvosveštenika pridošlica nije morao dugo da čeka, jer se na njegovo odsečno i snažno lupanje po debelim vratima sluga brzo pojavio oprezno odškrinuvši teške, bakarnim pločama i klinovima učvršćene optočene vratnice.

Glasom koji nije trpeo pogovor, Ishak reče slugi da ga je vrhovni sveštenik pozvao i da ga očekuje. Kako se sluga premišljao da li da namernika odmah pusti u dvor ili da ga ostavi da na ulici, pred vratima sačeka proveru njegove tvrdnje – Ishak snažno odgurnu vrata i iznenađenoga slugu, i otresito stupi u dvorište.

„Vodi me k Kohenu Gadolu, odmah!“, preteće zapovedi sluzi.

Uplašeni sluga hitro zatvori vrata i trčeći pohita da pretekne pridošlicu koji je grabio dugim i brzim korakom ka palati u dnu vrta i uspe sav zadihan da ga pretekne, te galameći ustrči uz stepenište i uleti u kuću. Ishak ne beše ni stupio na široko kamenito stepenište koje je vodilo na natkriljenu i bršljanima prekrivenu senovitu terasu, pojavi se Josef u pratnji slugu koje otpusti čim ugleda tamnoputog gosta. Dok se Ishak uspinjao ka vrhu stepeništa na kojem ga je domaćin čekao, uočio je da se Josef mrgodi i ispod oka zagleda na sve strane.

„Očekivao sam te noćas“, tiho ali i vidno ljutito procedi Josef Kajafa. „Zar ti sluga nije preneo da odmah dođeš?“

„Svešteniče, pravo zboriš, tvoj rob je mojim momcima tako preneo poruku, od reči do reči.“

„Pa, što ne dođe odmah?“, jetko će prvosveštenik. „Da nije bila preša, zar bih ljude u po noći tebi šiljao?“

Ishak ne odgovori odmah, nego lagano sa lica ukloni šal i pokaza širok osmeh.

„Uvaženi, ta i sâm znaš da se dostojanstveniku kakav si ne ide noću, poput tata. Uostalom, tako nešto ne priliči ni čoveku moga ugleda“, odgovori hitro Ishak.

„Ali ne ide ni da mi na šabat u dom ulaziš u po bela dana i to na velike dveri, da te ceo Jerušalaim vidi?“, Josef Kajafa odvrati pridošlici, i ne čekajući odgovor nastavi: „Šta će reći? Vrhovni sveštenik o Šabatu poslove sa trgovcima i bankarima sklapa! Ne ide to tako. Ovo je bilo izuzetno neoprezno s tvoje strane.“

Ishak zastade. Na njegovom kamenom licu ništa nije ukazivalo na ljutnju, no kada je progovorio bilo je više nego jasno da kotroliše svoju jarost.

„Svešteniče, zar se tim rečima dočekuje zvani gost? Ti si mene zvao, zar ne, nisam ja tebe molio da me primš. Uostalom, stidiš li se nečeg?“, upita Ishak.

„Ne izvrći, znaš da nisam tako što mislio. Šabat je, a ti si preduzimljiv čovek od posla i imetka, narod može pogrešno shvatiti tvoj dolazak k meni u ovo doba dana. A i razlog što sam te zvao zahteva oprez, i to naročiti oprez, a i stvar je hitna.“

„Da li sam ja to nešto pogrešno razumeo? Zar si me zbog kakva posla zvao?“, hladno će Ishak. „Bejah u uverenju da si me zvao da me za svojom trpezom kao dragog gosta dvoriš.“

Josef začuta na trenutak, očito je da mu je bilo jasno da su susret i ovaj razgovor nesretno započeti, pa kako nije želeo da se tako i završe, bilo mu je na korist, a i najpametnije da prećuti uvredu. Uostalom, zbog mnogo važnije stvari je noćas slao sluge.

„Hajde, hajde, nemoj biti na kraj srca, što bismo se bez ikakve potrebe nadgornjavali, ta odrasli smo i ozbiljni ljudi. Hajde uđi u kuću, imamo mnogo prećih poslova“, pomirljivo će Josef i ukloni se Ishaku sa puta, propuštajući ga da prođe terasom i uđe u kuću.

U kući Josef naredi slugama da mu donesu vina i posluženje, pa povede gosta u lične odaje kako bi na miru i daleko od tuđih očiju i ušiju progovorili o poslu koji mu je bio na umu.

Ishak se udobno smesti na ponuđeno sedište i ne reče ni

reč. Dok je savršeno miran čekao da sveštenik prvi progovori, nemarno je sređivao nabore svoje odore. I tek pošto sačeka da se sluškinje udalje nakon što su usule vino u srebrne pehare, Josef progovori.

„Ne bih te noćas zvao da nije nešto neočekivano i mimo svake moje volje iskršlo. Doista, nametnut mi je hitan i veoma važan, istovremeno i osetljiv posao koji se ne može odlagati, mora biti brzo i u tajnosti obavljen“, izgovori u dahu i pomalo dramatičnim tonom vrhovni sveštenik, potom začuta. Dok je ćutao, pomno je i ispitivački posmatrao ponašanje gosta. I kako ovaj ni na koji način ne pokaza šta mu je u pameti, nastavi. „Ne sumnjam da ti je išta promaklo od skorašnjih događaja, pa ni jučerašnje nemilo i uznemiravajuće raspeće onog malog nesretnog propovednika iz Galile, drvodeljca Jehošue. Nebitna osoba, ali sklona grdne i čak neprocenjive štete da pravi. To je onaj obesnik koji je, ako nisam u krivu, i tvoje poslove pred hramom ugrozio pre neki dan kada je rasturao tezge trgovcima i menjačima.“

Kako to nije bilo pitanje, već više tvrdnja izrečena na uljudan način, za nešto što se među njima podrazumeva, Ishak je samo klimnuo glavom i to jedva primetno i krajnje oprezno. Bejaše on čovek kome nije moglo išta iole značajno u Jerušalaimu da promakne ili bude nepoznato, pogotovu taj nemio događaj pred Hramom, no u ovom trenutku nije znao šta sagovornik ima na umu pa beše krajnje suzdržan.

Pošto izosta očekivana Ishakova reakcija, vrhovni sveštenik nastavi.

„Romeji, kao što to obično biva, ni ovom prilikom nemaju nikakva obzira. Ne poznajući osobine i verovanja našeg blagorodnog i ponositog naroda, pritiskaju bez osećaja mere, traže previše i kada za to imaju razloga a sve češće i kada ga nemaju čime, prave veću štetu nego što bi bilo ko imao koristi, uključujući i njih, naravno, O nama, tebi i meni ne bi trebalo ni govoriti.“

„I kakve veze to ima sa mnom?“, prekide ga Ishak.

„Možda ti se u prvi mah čini da nema nikakve veze s tobom, no ko zna šta se iz toga može sutra izroditi. Ili prekosutra! Vremena su teška i nemirna a nama, i tebi i meni, potreban je

mir, jer u protivnom ne samo poslovi, već i naš položaj može biti ugrožen“, brzo odgovori Kajafa.

„Dobro, da se ne sporimo a i ne dužimo, šta očekuješ od mene?“

„Potrebno je da telo raspetog galamdžije nestane iz grobnice i to što pre, ako može i noćas. Da ga nema, kao da ga nikada nije ni bilo.“

„Noćas? Zar ti je tako hitno.“

„Žurba nije do mene“, odmah će Josef. „Prijatelju, ako iko to može da učini, to si ti“ pa ne čekajući bilo kakav odgovor ponudi Ishaku nagradu u zlatu i to toliku količinu koju niko ne bi mogao odbiti.

„Razumem“, reče Ishak nakon nekoliko trenutaka grozničavog razmišljanja. „To ti je očigledno izuzetno bitno, samo nisam siguran šta time želiš da postigneš?“

„Tebi to nije bitno. Nudim ti zlato i neka sva tvoja znatiželja na tome ostane. Ukloni leš tako da ga niko nikada ne pronade. Ništa više od tebe ne tražim.“

„Svešteniče, meni tvoje zlato nije potrebo, imam ga dovoljno. Uostalom, zar nisam onaj koji Hramu daruje velike novčane darove i to upravo u zlatu“, odsečno će Ishak. „Jakako, znam da su ti od mog zlata draže poslednje leptre stotina tisuća siromaha koje ti o prazniku u hramu ostavljaju. Siguran izvor tvog bogatstva i moći.“

Vrhovni sveštenik se napravi da je prečuo ovu opasku pa ga upita šta želi za nagradu, ako već za zlatom ne mari.

„Povlastice, svešteniče, hramovne i svetovne povlastice želim“, spremno odgovori Ishak. „Zlata imam dovoljno. Povlastice koje mi možeš dati trebam. Za ostalo ću se lasno i sam postarati.“

„Koje povlastice?“

„Ne sitničari, svešteniče, ne sitničari“, uz podsmeh odgovori gost. „Bilo koje povlastice da su mi od koristi, tebe neće ništa koštati a dobićeš ono što ti očigledno donosi interes za koji i ne moram da znam koji je.“

„Pa ako baš tako biti mora – neka i bude tako“, uzdahnu Josef i konačno pruži ruku Ishaku. „Dogovoreno?“

„Dogovoreno“, odgovori Ishak ispružene ruke.

Podne je, sunce je već visoko odskočilo, jara titra odajući mu nestvarne i bleštave obrise kuća kraj kojih prolazi, i retkih prolaznika koji su se njima kretali u ovom delu grada. Filip se pita šta se u gradu doista događa? Na licima ovih nekoliko prolaznika koje je susreo nije ništa zazorno primetio. Možda se ništa i ne događa od onog što mu je ona mala sluškinja napričala. Ko zna? Ipak. A šta ako su doista legije pred zidinama grada, ili možda već i pred zidinama hrama? Ili su čak i u njemu? Crne misli odsekoše mu noge pa ne može ni korak da napravi. Stoji oslonjen o vreli zid nevelike kuće. Zaustavlja dah i osluškuje. Ništa se čudno ne čuje, nema cike niti piske, niko ne zapomaže, niko Jahvea ne priziva, niko Šemhazala ne proklinje, ni zveckanje oružja ne čuje. Samo običan ulični žamor. Onda se priseti Batrijinih reči i shvati da možda nije na Romeje mislila, jer mu nakon njihovog spominjanja reče: a i romejski vojnici se po gradu razmiledi.

„Na kakve je to legije mislila?“, prošaputa, no na to pitanje nije imao odgovor. Tren kasnije već se naprezao ne bi li otkrio nešto sumnjivo. Neizvesnost i stalno iščekivanje postalo mu je nepodnošljivo. Nema nerava za to. Požele da nekog poznatog vidi, da bilo kakvu novost čuje. Ne može da shvati da je grad koji je koliko juče odzvanjao glasovima mnogih koji su prethodnih dana preplavili ulice danas utihnuo, makar bio i šabat, jer na desetine i stotine hiljada hodočasnika iz vascele Jehude i Galile, iz celog Malhut Jizraela⁴² sjatili su se i ispunili ga kao da su se tu skupili svi koji stoje uspravno sa Bogom, svi odabrani iz plemena Ašer i Dana, Efraima i Gada, Jisakara i Maneša, Nafitalia i Rubena, Zebuluna i Benijamina, Šimuna i Jehude, ali i mnoštvo njih iz rasejanja, dece Izrailja koje je sudbina raselila širom postojećeg sveta. Možda je grad zanemio jer nema više Jehošue da propoveda poklonicima koji su se iz udaljenih i nebrojanih gradova u Jerušalaim slivali, iz daleke Anti-hije, iz Tira i Palmire Sirijske ili još dalje, iz Tarse, pa i iz Cezareje Kapadokijske, iz koje je sretao namernike. Možda je vernika iz Aleksandrije i Memfisa bilo ponajviše. Ne sme dušu pred Gospodom da greši, mnoštvo njih iz Mileta, Efesa ili čak i iz Ni-

keje je u hramu susretao. I sa njima se Jehošua rado razgovarao i ne samo na aramejskom, mnoge od njih je i na koini podučavao.

Odlučio je da više ne izbegava prometne ulice pa napusti zabiti sokak i krete ka velikoj i bučnoj ulici. Ubrzo začu vrevu. Kada je kročio u prometnu ulicu, ugledao je mnogobrojne dućane sa raznolikim asurama i sagovima te raznobojnim tkaninama. Ovom ulicom nikada nije prolazio. Živost, lak i neusiljen metež ukazivao je na to da dućani nisu pripadali Izraelićanima već strancima, Persijancima, Jelinima, Misircima i Filistejcima, Romejima i mnogim drugim neznabošcima. I što je najbitnije, nikakva opasnost mu nije pretila.

Tren kasnije zakoračio je među ljude i sa olakšanjem se utopio u masu. Doista, ni po čemu se nije razlikovao od većine. Ipak, nije zanemario potrebu da bude oprezan, osluškivao je, pokušavao je da uhvati iskidane rečenice koje su sa svih strana dopirale do njega i da ih poveže u kakvu takvu celinu, ne bi li šta saznao od onoga što se na ulici priča ili događa, pa ako ima sreće i dozna nešto. Tako zadubljen u osluškivanje nije ni primetio da je prošao kraj kule Hipik. Tek kada je ugledao visoku kulu Mariam i bele kamene zidine Irodove palate koja se kupala na jarkom suncu, uočio je i prve romejske vojnike.

Kretao se među ljudima i među njima se osećao siguran. Romeji ga neće razlikovati od drugih prolaznika koji su se tiskali gradskim ulicama.

Toliko mu se toga ovih dana izdešavalo da su mu se opažanja izoštrila; počeo je da opaža i ono što ranije nije. Dok se sa mukom probijao kroz gužvu, priznao je sebi da zapravo ne zna kako jerušalajmske ulice tokom podneva izgledaju. Pa on je tek u nekoliko navrata hodočastio u Jerušalaim i to isključivo o Pesahu. A tada gde bi mogao da ide ili da boravi? Kao sav ostali mnogobrojni svet koji se slivao u grad, kretao se centralnim ulicama od gradskih kapija ka hramu i tada bi najviše vremena provodio na tržnici i u samom hramu. I predhodnih dana nije nikud sa takvog puta skretao već je skupa sa ostalim sledbenicima pratio rabija prilikom njegovih odlazaka u hram. Kretali bi se sporo kroz gužvu trudeći se da praćeni svetinom koja je narastala od jugoistočne kapije do hramu i svakim danom bila sve

veća i veća ne izgube rabija iz vida. Nakon svega, nije više siguran da li je sav taj svet pratio rabija ili su to bili tek obični hodočasnici koji su u grad stizali iz pravca Betlehema i slučajno se u isto vreme i istim putem kretali ka istom cilju, da se u hramu pomole i žrtvu paljenicu Jahveu prinesu. Na ovakav način do jutros nije razmišljao, činilo mu se da prate vođu a u najsmelijim maštanjima možda čak i pomazanika. Ta mu se pomisao tada dopadala. Sada nije siguran da li je sve bilo tako. Nikada nije zalazio u druge, udaljene i skrajnute delove grada.

Kako je tek pola puta prešao a do Johananove kuće u donjem gradu ima još dosta, ubrzao je korak. Usput je bar nekoliko puta zastajao i povlačio se dublje u senku da propusti male grupe romejskih vojnika pod oružjem koji su krstarili gradom. Osećao je nelagodnost dok se kretao duž zidova palate te nakon nekog vremena skrenu u prvu poprečnu ulicu i zađe među kamene kuće gornjogradskih bogataša. Ubrzao je korak a šalom koji mu je dotad sve vreme stajao oko vrata, pokrio je glavu. Kretao se senovitom stranom ulice trudeći se da bude neprimećem i da što je pre moguće stigne do južnih četvrti donjeg grada.

Osvrće se s vremena na vreme ne bi li primetio da ga neko prati. Niko ga nije pratio. Na licima ljudi ne primećuje zabrinutost. Šabat je, mora da je to razlog ovalikog spokoјstva među svetom koji kraj njega promiče?

Iznenada ga trže glasno dozivanje.

„Filipe!“

Zastade u pola koraka ne znajući šta bi, da stane i da se okrene ili da nastavi kao da se poziv ne odnosi na njega. Sopstveno ime je doživio kao neprijatnost. Odluči da se ne osvrće pa ubrza korak dok mu je srce snažno tuklo.

„Filipe, stani, čoveče“, ponovo se oglasi onaj glas koji mu je sada zvučao više nego zapovedno. „Kuda juriš?“

Nije imao kud, morao je da stane, ali ga je strah sprečio da se odmah okrene i da vidi ko ga to zove.

Kada mu se trenutak kasnije nečija ruka spustila na rame zadrhtao je, učinilo mu se da će se srušiti.

„Pobogu, šta je sa tobom, Filipe? Pa, ti to drhtiš kao prut?“

Kada se okrenuo ugledao je blago Evodovo golobrado lice uokvireno tamnim uvojcima koji su mu padali uz duguljasto lice pravilnih crta.

„Uh, Evode, ti si?“, sa olakšanjem promuća Filip.

Evod beše jedan od mnogih rabijevih učenika koji su ga često i revnosno sledili tokom njegovih putovanja.

Dok su se grlili i celivali u obraz, Filip je iza Evodovih leđa ugledao još jedno poznato lice. Irodion, momak iz ugledne perušimske kuće iz Tarsa. Hvalio se da njegova porodica potiče direktno od rodonačelnika velikog plemena, Venijamina. Visprenost i promućurnost niko mu nije mogao osporiti a bio je i krajnje uljudan momak, dobrog porodičnog vaspitanja i po svemu sudeći još boljeg obrazovanja. Ni Evod nije zaostajao za Irodionom. Seća se da su se po mnogo čemu razlikovali od ostalih mladih ljudi koji su iskazali interesovanje za rabijeve poduke tako da im nije bilo teško da upadnu u oči.

Isprva su mnogi zazirali od njih. Kasnije je saznao da su obojica prva svoja znanja stekli u Tarsu od Irodionovog ujaka koji beše rabin i po svemu sudeći ugledan među tamošnjim perušimima, mnogo toga u njihovom ponašanju ali i rabijevom odnosu prema njima je bilo jasnije. Svoje sticanje nauke u Tarsu nisu spominjali, ali se Filipu činilo da su mnoga svoja znanja stekli i u tamošnjim školama, jer su njihova tumačenja knjiga bila prilično čudna i odudarala ne samo od rabijevih već i od onih koje su ovdašnji perušimi praktikovali. Pričalo se u potaji da je Irodion rođak nekog Ša'ula, krutog i nepomirljivog perušima sa drugačijim viđenjima nauka, koga je bio glas da je jedan od zakletih protivnika Johanana Ha'Matbila, možda veći i od same Irodijade, ali, kako su neki tvrdili, da ni prema Jehošui ne bi imao simpatije kada bi se susreli. Stoga su se mnogi čudili rabiju što je ovu dvojicu k sebi primio, neretko su se i bunili sumnjajući u njihove dobre namere, ali rabi je bio istrajan u svom odnosu prema njima pa su se na koncu morali sa time pomiriti i prestatu da o njima govore sa zazorom. Posle svega, ni sam nije bio načisto šta da misli i kako prema njima da se ponaša, a prema Irodionu pogotovu. Taj osećaj ga je i sada preplavio, nepoverenje je bilo snažno, iako je do malopre žudeo za poznatim licem koje bi mu u ovim nesigurnim okolnostima pružilo neka-

kvu sigurnost i oslonac.

„Eh, Evode, drhtim, kako i ne bih, pa rabija nam pogubiše“, odgovori mu Filip. „Obezglaviše nas i razvejaše.“

„Da, pravo govoriš. Obezglaviše nas i razvejaše“, ozbiljnog lica odgovori mu Evod.

„I mi smo očajni“, smrknuto prošaputa Irodion.

„Bejasmo prisutni“, tihim glasom reče Evod nakon što se obazre unaokolo. „Videli smo te kraj staramajke i Marijam, Kleopove žene. I Jehudu iz Kariota smo videli kraj vas“, nastavi tiho klimajući glavom.

„Ja vas ne spazih tamo“, reče Filip.

„Bejasmo tamo. I Mirijam videsmo kako uz vas sa svojim družbenicama stajaše“, reče Irodion pa ga odmah i upita kuda je krenuo.

Filip ga pogleda i u grudima opet oseti titraje nelagode; doista, možda su zaziranja prema ovoj dvojici bila opravdana, nije na odmet biti oprezan, ne mora im baš sve reći.

„Bejah sa rabijevom majkom“, započe uz dubok i bolan uzdah. „Jadnica. Nije lako izgubiti sina jedinca, pa još ga gledati kako umire na onako sramotan i ponižavajući način.“

„Da, da, mogu da zamislim“, sa sućutom promrmlja Irodion.

Filip iskoristi priliku pa reče da je tek oko podneva ostavio Jehošuinu majku i izašao da vidi šta se u gradu dešava i šta se priča, da bi im odmah postavio pitanje šta njih dvojica rade.

„Mi?“, pomalo zbunjeno se Irodion okrete ka Evodu, kao da traži potporu i pomoć. „Mi. Eto, i mi izašli da tražimo nekog od naših, ali nigde nikog, kao da su svi u zemlju propali.“

„Pa, ni ja nisam nikog video, iako sam pola Jerušalaima pretabanao“, brzo reče Filip. „Nego, čuo sam da se gradu približavaju nekakve legije. Znete li nešto o tome?“

Evod i Irodion se zgledaše u čudu.

Irodion ga začuđeno pogleda i reče da nisu primetili ništa čudno, iako su se kretali najprometnijim ulicama u nadi da će u njima sresti nekog ili novosti čuti, ali ničeg uznemiravajućeg nema, čak je i mirno, što nije ni čudno, šta bi čovek od šabata mogao pa i da očekuje u Jerušalaimu i to za vreme praznika.

„Doista, ništa slično nismo čuli, a ni ono što smo videli u

gradu ne ukazuju na tako šta“, sigurnim glasom odgovori Evod. „Ono, Romeja ima posvuda ali nema ih više nego što su obično prisutni na ulicama o Pesahu. Uočljivo je jedino da kolone hođočasnika polako napuštaju grad.“

„Pa, evo, i sam vidiš da Romeji patroliraju i nikog ne diraju“, skrenu mu pažnju Irodion na petoricu pripadnika gradske kohorte koji su išli ulicom.

I konačno Filip odagna sumnje, pa im reče da se zaputio ka Johananovoj kući u nadi da će tamo pored njega pronaći još nekog od učenika. Evod mu predloži da i njih dvojica krenu sa njim pa skupa nastaviše put.

Usput počеше da pričaju o događajima koji su se predhodnih dana odigrali i atmosferu u gradu učinili prilično uzavrelom. Evod se priseti rabijevog upada u Hram kada se onako žestoko okomio na trgovce i menjače novca. Nije mogao da skrije svoje zadovoljstvo dok je opisivao metež koji je nastao kada je razbacivao tezge i razvaljivao torove i kaveze oslobađajući jadne životinje.

„Oh, kakvu je tek uzbunu digao rabi kada je korbačem nagnao trgovce i menjače novca u beg, to je trebalo videti“, sa ushićenjem je glamio Evon zaboravljajući na oprez.

„Da, samo ne gubi iz vida da je to rasrdilo sveštenike. Pored toga mnogi su pobesneli, jer im je propala dobra zarada, a tih je, ne zaboravite, bilo mnogo“, podseti ih Filip na stvarnost. „I ovo što se dogodilo može i te kako biti posledica njihove jarosti.“

Dok su pričali o ovim događajima, Filip nije mogao a da ne primeti da im je sve to bilo zabavno i uzbudljivo. Uostalom, i sâm je bio svedok svega što se u hramu događalo. Isprva je i sâm u svemu tome uživao verujući da je to veliki početak njihovog uspona i velikih promena koje će konačno dovesti do oslobođenja ugnjetenog naroda.

„Da, u pravu si. Prerano smo se poradovali“, zaključí Irodion, ali odmah, uz širok osmeh nastavi. „Čoveče, moraš priznati da je osećaj samopoštovanja bio izvanredan. Zar to nije dovoljan dokaz da smo možda i mogli da uspemo, pa videli ste kako je prisutni narod sa odobravanjem propratio zbivanje.“

„Ali, nakon što su rabija osudili i raspeli, sve je palo u

vodu a strah se zavukao među gradske zidine i ljudi su se smirili a onog poletnog i inatnog duha u ljudima koji nam je davao nade, netragom je nestalo, kao da ga nikada nije nio bilo“, zaključio sa setom u glasu Filip.

„Doista, da mi je samo znati zašto niko nije došao na goru u zakazano vreme? To baš beše čudno. Da je bar samo neko došao? A ono baš niko. To nisu čista posla“, vrteći glavom reče Evod.

„Da, a danas nisam čuo da je iko spomenuo rabijevo ime, a mogu ti reći, od jutros smo među narodom. Ipak juče je bilo nereda po gradu, što jeste, jeste“, zaključio Irodion i ućuta pa počeo da se osvrće i posmatra dešavanja na ulici.

„Kakvi neredi?“, iznenađeno upita Filip. „Nisam ništa čuo.“

„A i kako bi, pa sve si vreme bio uz rabijevu majku“, odgovori mu Irodion. „Ali bilo je, i u gradu a bogami i van zidina.“

„Ipak, polet naroda je brzo splasnuo“, sa žaljenjem zaključio Evod. „Nego, da li si čuo za Jehudu iz Kariota?“

„Ne, nisam. O čemu je reč? Šta je bilo?“

„Ubio se, bar tako kažu“, obavesti ga Evod.

„Kako? Zašto?“, zaprepasti se Filip.

„Načuli smo da je griža savesti zbog izdaje rabija“, reče Irodion.

„Nemoguće! To je suludo“, brzo će Filip. „Od koga ste to čuli?“

„Priča se a glasine se brzo međ narodom šire“, odgovori mu Evod.

„Nego, ti nešto malopre spomenu neke legije?“, upita Irodion očigledno želeći da promeni neprijatan predmet razgovora.

Filip klimnu glavom.

„Ko ti je to rekao?“

„Jutros me je Jakovljeva robinja požurivala da što pre krenem, jer reče, mnoge legije su ka Jerušalaimu krenule“, odgovori mu Filip. „Više od toga nisam mogao od nje da izvučem, kao da se nečeg plašila.“

„Koliko je meni poznato, Jakov nema robinje, mogao bih se u to zakleti. Nego, kako se zove?“

„Čini mi se da reče: Batrija“, odgovori brzo Filip pa doda. „Devočurak od nekih dvanaest, možda trinaest godina, ne više, onako, tamnoputa i lepuškasta.“

„Batrija, veliš“, zamišljeno ga je gledao. „Siguran si?“

„Ma, jesam, siguran sam. Baš sam joj rekao da ima čudno ime.“

„Ako to nije bila sluškinja, dragi moj Filipe, znaš li ti sa kim si razgovarao?“

Filip ga je sav zbunjen gledao ne shvatajući šta to ovaj hoće da mu kaže. Možda je bio bunovan, ali nije bio u bunilu.

„Batrija je neznabožački demon, dragi moj.“

Kad vide da ga Filip zapanjeno gleda, Irodion nastavi sa neskrivenim zadovoljstvom.

„Da, da, dragi moj. Ako to nije bila jedna od Jakovljevih ćerki koja se našalila sa tobom, računam da si imao neverovatno sreću. Hajde, razmisli, da li je pobegla kada se neko pojavio? Mora da je bilo tako, inače ne bismo sada ovde stajali i sa tobom razgovarali. To ti se, sva je prilika, Šemhazal preobrazio u demona, proždiračicu ljudskih duša, da ga ne bi prepoznao i otkrio njegove stvarne namere.“

Filip je zapanjeno buljio u Irodiona jedva shvatajući šta mu ovaj govori. Hladne graške znoja počele su da mu se slivaju niz čelo. Očito da legije o kojima mu je govorila Batrija nisu bile romejske, baš kako je i sam posumnjao a ako je ovaj momak u pravu, to i nije bila niti robinja niti ljudsko biće.

„Da me slučajno ne navodiš da pomislim da je taj demon ili sam Šemhazal, makar šta da je u biti, hteo da me upozori da nam se legije tame približavaju? Ima li to kakvog smisla?“

„Hoću samo da kažeš da je moguće da su se rabijevom smrću jerusalaimske dveri otvorile mračnim legijama i da zlo preti.“

Jedva da su zamakli za prvi ugao kada se za njima prolomi snažan i grleni uzvik.

„Eno Jehošuini ljudi, ona trojica, drž'te ih!“

Filip se okrete i ugleda nekog nepoznatog čoveka koji je trčao ka njemu i pritom dozivao nekolicinu romejskih legionara koje bejahu tik iza njega.

Ne časeći, Filip se dade u beg pokušavajući da sustigne

Irodiona koji je ne osvrćući se trčao iza Evona koji je pak grabio niz ulicu vešto izbegavajući da se sudari sa prolaznicima.

Filip se nije više osvrtao, trčao je svom snagom. Nakon nekog vremena, primetio je da je Evon skrenuo u desnu ulicu a Irodion odmah za njim. I kada htede da krene za njima, predomisli se i odjuri na suprotnu stranu, na levo, tamo gde ga, nadao se, neće pratiti progonitelji, nastavivši da trči koliko su ga god noge nosile.

Kada više u njemu ne beše snage, stao je i tako, sa dušom u nosu, jedno je vreme stajao oslonjen o zid trošne jednospratnice, jednog od mnogobrojnih bezličnih a sličnih zdanja u nizu, čiji su u zemlju utisnuti kameni temelji tvorili pravilnu liniju inače preuske ulice u kojoj bi se teško mimoišla dva tovarna magarca. Od umora nije osećao smrad truleži koji se širio, niti primećivao prljavštinu koja se taložila sa obe strane skoro presahlog toka otpadnih voda. Pred očima mu je titralo, kao da ga je podnevno bleštavilo paralisalo. Pričinjavalo mu se da se ljudske senke kreću po ispranim, nekada belim zidovima kuća na suprotnoj strane uličice, kao da od njega beže. Pogledom je pokušao da uz ulicu isprati seni hodočasnika koje su se gubile u treperavim isparenjima grada. Dvoumio se, nije znao na koju bi stranu sada krenuo. Nikakvo spasonosno rešenje nije imao niti je video izlaz. Kuda bi sada? Ka južnoj gradskoj kapiji neće nikako, neće putem koji vodi na Goru maslinsku. U vrt Get Šemani njegova noga više neće da kroči, u to se noćas toliko puta zakleo. Ka severu neće, tamo je hram, tamo su Romeji, tamo je Antonija sa svojim tamnicama. Na zapad? Možda? Krenuo bi ka moru, da glavu sačuva i sve da zaboravi? Samo, moraće da prođe kraj kuće prvosveštenika, neće moći da je mimoide. I odluči, krenuće ipak ka istočnoj kapiji, samo da se iz ove klopke izvuče. I pre nego što se odvojio od zida i krenuo dalje, duboko je udahnuo vruć vazduh.

Što se više približavao gradskim dverima, to ga je više strah za grlo stezao, znoj mu se niz vrat slivao i košulju natapao. Sačekao je pravi trenutak da poveća grupa kraj njega prođe te joj se priključi da sa njom izađe iz grada i krene širokim putem.

Prateći grupu iznenada se nađe u blizini Johananove kuće. Na mah zastade, nije znao šta da čini, da li da nastavi sa gru-

pom i izađe iz grada ili da zakuca na Johananova vrata i potraži sklonište kod prijatelja ako je uopšte kod kuće ili ako mu je više prijatelj. Pomisao da će, ako ništa više, bar nešto saznati o saborcima koje nije video od one kobne noći, prevagnu, te zastade i odvoji se od grupe koja nastavi dalje da se lenjo kreće. Sačekao je da ostane sâm pa skrete u bočnu ulicu i uskoro se nađe pred dobro poznatom Johananovom kućom koja se ni malo nije razlikovala od drugih kuća u ulici. Beše sapeta dvema skoro istovetnim i jednako neprepoznatljivim kućama, za koje bi se moglo reći da su i neugledne. I kuće na suprotnoj strani ulice bile su slične, niti veće ali ni bogznakoliko manje od njegove, i sve behu oblepljene sasušanim i skorelim blatom i u belo okrečene, sa nešto uvučanim vratnicama od debelih i grubo tesanih dasaka i u prizemlju visoko postavljenim malim prozorima sa drvenim kopcima koji su se iznutra zatvarali. Kao i sve kuće u ovom delu Jerušalaima, i Johananova je imala malo i skrovito zadnje dvorište.

Filip oprezno zalupa po vratima pa se nervozno obazre, ulica beše pusta, ni žive duše nije bilo na njoj, čak ni pasa nije bilo. Napeto je osluškiavao. S druge stane vratiju nikakvog šuma da čuje, vladala je tišina. Kao da u njoj nema ni žive duše.

Možda i nema nikog, pomisli, no ipak se odluči na još jedan pokušaj i snažno zalupa šakom po vratima. Morao je da se uveri pre nego što će otići dalje.

„Ne verujem da nema nikoga“, reče, više sebe da umiri.

Tren kasnije ču tihe korake sa druge strane vrata.

„Johanane, ja sam, Filip. Otvori“, povika priljubljene glave uz dveri. Onda začu kako se pomera reza i zasun podiže da bi se vrata konačno odškrinula i provirila lepuškasta i nasmejana Lidina glavica.

„Hajde, uđi, Filipe“, reče mu dok se pomerala u stranu kako bi ga propustila da uđe.

Kada je ušao u kuću, nakon podnevnog bleštavila dočeka ga skoro mrkli mrak pa nesigurno zastade. Trebalo mu je neko vreme da se privikne na tamu koja je vladala u donjem delu kuće.

„Da li se ovde nešto dešava?“, upita Johananovu sestru.

„Ništa“, odgovori mu.

„Da li je Johananan kod kuće?“, upita je.

„Nije“, ponovo odgovori kratko i nezainteresovano za dalji razgovor.

„Hoće li skoro doći?“

„Jutros je nekud izašao i nije mi rekao kuda će. On mi nikada ništa ne govori, tako da ne znam gde ide niti šta radi. Pitaj one u gornjici. Možda oni nešto znaju.“

Filip je pogleda i nasmeja se.

„Znači, gore ima nekog?“

„Ima“, odgovori mu Lida dok je postavljala zasun na ulaznim vratima.

Filip zahvali i već u sledećem trenutku grabio je uz drveno stubište ka gornjoj odaji u kojoj zateče Šimuna kako stoji u uzanom otvoru izlaza na terasu, zagledan nekud u daljinu.

„Šalom šabat“, pozdravi ga Filip.

Kad začu pozdrav, Šimun se spretno okrete i razvuče širok osmeh.

„Ah, to si ti, Filipe. Toda la'El“⁴¹“, odgovori šireći ruke, no Filip ga ne zagrli, ostao je da stoji kraj stubišta.

„Dolazim iz Jakovljeve kuće“, reče. „Mariam sam sinoć nakon pogreba odveo k Jakovu, samo njega ne beše kod kuće. Ni danas do podneva se nije pojavio a ni od koga u kući nisam mogao da saznam, niti gde je a još manje kada će se vratiti.“

„Kako je Mariam?“

„Kako? Kako mora. Kako može. U koroti je.“

„A Jakova nema, kažeš?“

„Nema, nego, gde je Johananan?“

„Otide do grada.“

„To znam, reče mi Lida, nego, dok sam dolazio, sreo sam se sa Irodionom i Evodom, ali se razdvojismo dok smo bežali od progonitelja koji nas iznenada zaskočiše.“

„Težak i nesiguran čas“, zaključi Šimun spuštajući se na duške položene uz zid kraj sofre i uz osmeh pozva Filipa da i on sedne, da ne stoji tako kao kip nasred sobe.

Filip pokaza rukom na terasu i zaputivši se ka izlazu, reče da će radije na terasu, tamo će u hladu zastora od palminog lišća sedeti.

Nije bio preterano surevnjiv u odnosu na Šimuna; dodu-

še nije se moglo reći da ga je podnosio, ali nije voleo njegovu nadmenost i preku narav. Umeo je Šimun svojom prividnom otvorenošću i napadnom druželjubivošću ili preteranim saosećanjem za druge da prikrije svoju karakter koji se tek u dužem razdoblju mogao uočiti, a on je već prečesto koračao drumovima Galile i Jehude rame uz rame sa Šimunom, prateći Jehošuu, te ga je upoznao. Da, Šimun nije mogao Filipa da prevari, stoga mu je i bila nepojmljiva rabijeva pažnja koju je posvećivao ovom ribaru širokih ramena i snažnih mišica. Stoga je rešio da mu se ukloni sa očiju, a time i izbegne svaki mogući razgovor ili svađu, jer ko zna šta bi se još moglo dogoditi naročito nakon preksinoćnih događanja.

Filip je bio siguran da Šimun svoju nervozu, možda i strah pokušava da prikrije prostosrdačnošću. Mada, ko u ovim okolnostma nije zaplašen, i sam je danas toliko puta bio isprepadan. Verovatno su i ostali iz družine u strahu bar koliko su to i građani Jerušalaima nakon neočekivanje romejske brutalne odmazde koliko zbog bunta, toliko zbog napada bodežara.

Neko vreme je vladao mir kada se začu lupa po vratima, Filip se trže i hitro ustade i uđe u sobu, Šimon je već klečao kraj stepeništa provirujući u donje odaje a rukom davao znake Filipu da bude miran. Odozdo je dopirao prigušen i nezrazgovetan ali miran razgovor. Onda začuše Lidu i odahnuše.

„Sve je u redu, Natanail je stigao“, dovuknu im Lida.

Tren kasnije ugledali su Natanailovu čupavu glavu kako se pojavljuje.

„Kako to izgledaš“, upitao ga je Šimun iznenađen njegovim izgledom.

Sav u ritama Natanail je bio u očajnom stanju. Lice mu je bilo prljavo i u modricama a brada raščupana dok mu je košulja bila sva poderana. Podsećao je na pustinjaka.

„Gde si se tako uneredio“, bio je znatiželjan Šimon.

Natanail odmahnu rukom i uz mukli uzdah sličan jauku spusti se uz zid na pletenu prostirku kraj stepeništa.

„Dajte vode“, prošaputao je krkljajući.

Filip doda Natanailu krčag sa vodom koji mu je bio nadohvat ruke. Dok je gasio žeđ a niz bradu mu se slivali tanki mlazevi vode i natapali prašnjavu košulju, Filip ode do najda-

ljeg ugla sobe i sede na ćilim i osloni podbradak na skupljena kolena koje je čvrsto obujmio rukama. Netremice je gledao Natanaila koji je izgledao kao da se od života deli i bi mu ga nekako žao. Nikada se ničim nije posebno isticao, jedino možda svojom povučenošću, retko je i malo govorio, iako je bio rečit, ali je rabijeve propovedi pomno slušao. Njegovoj skromnosti i ophođenju prema drugima niko mu ne bi mogao naći kakvih zamjerki. Ono što mu niko ne bi mogao osporiti jeste da je rabija revnosno i u stopu pratio tokom njegovih putovanja i vazda mu bio pri ruci, slušao ga je bez suvišnih pitanja. Ni na šta se taj nije žalio. Ne seća se da je sa bilo kog putovanja poslednjih godinu i po dana izostao. Doduše, bio je mlad i neoženjen, pa je valjda stoga i mogao, a koliko se seća bio je poslednji koga je rabi k sebi pozvao.

Dok je Natanail gasio žeđ, Šimun je sedeo nasuprot njege i posmatrao ga češajući nadlanicu, nervozno je čekao da ga obaspe pitanjima. I doista, u trenutku kada je odvojio krčag od ustiju, Šimun mu se odmah obrati.

„Da li uopšte znaš šta se dogodilo i šta se u gradu događa? Gde si bio do sada? I šta si uopšte radio?“

Dok je dolazio do daha, Natanail molećivo pogleda ka Šimunu, kao da mu kaže: sačekaj malo, ako boga znaš. Filip htjede da se umeša i opomene Šimuna da ostavi čoveka na miru, no odustade; kada Šimun nešto umisli teško da bi prigovor imao smisla. Zato je i odlučio da ćuti. Neće ni jednu jedinu reč da progovori, gledaće šta će se događati i slušaće kako će se razvijati razgovor. Bio je siguran da će nakon skorašnjih događaja u ovom danu mnogo više o saborcima saznati, nego li je to imao prilike u predhodne tri godine. Ovako ili onako, mnogi će se prikazati i videće konačno njihova prava lica.

„Gde si se skrivao celu noć i juče vasceli dan? Kao da si u zemlju propao?“, pritiskao ga je Šimun.

„Čekaj, ako znaš za Boga, pusti me da danem dušom“, preklinjao ga je Natanail.

Šimun se okrete Filipu pa pokazujući rukom na Natanaila reče:

„Je l' vidiš ti ovoga? A dok su našem rabiju sudili, dok su ga onako zverski mučili on se negde zavukao, poput škorpije se

pod neki kamen skrio i samo je na sebe mislio, jedino se brinuo o tome kako da svoju glavu sačuva, o rabiju ili o nama nije taj ni mislio.“

Filip ništa ne odgovori. Nije se ni pomakao. Gledao je preda se, kao da mu se Šimun nije ni obratio, kao da nije ni prisutan u sobi. Čutao je i gledao u prazno.

„Pa, šta hoćeš, Šimune, pobegao sam. A zar se niste svi razbežali?“, odbrecnu se Natanail. „I ti si pobegao. Gde si ti bio cele noći?“

Šimun se namrgodi, da bi tren kasnije napravio nedužan i zaprepašujuć izraz lica. Čas je gledao u Filipa, čas u Natanaila, da bi se konačno obratio Filipu.

„Vidiš li ti njega? Čuješ li šta on priča? A ko je prvi potegao nož na kopljanike? A? Ko? Ko je branio rabija?“

Bio je ljut. Izgledao je uvređeno. Onda pozva Filipa da svedoči o nemilim događajima u vrtu Get šemani.

„Hajde, Filipe, kaži mu.“

Ali, Filip se nije ni pomerio. Sedeo je povijen i brade oslonjene o kolena. Onda malo izdignu glavu da zausti, ali se u poslednjem trenutku suzdrža, zna on da bi to bilo suviše, jer, svako se seća vrlo dobro samo onoga što mu odgovara i onog čega želi da se seća, bez obzira šta se gore stvarno događalo te kobne noći. Ostalo prećutkuju ili potiskuju u zaborav, kao da se nije ni dogodilo. Na koncu ostaje u sećanju samo ono što se želi, bilo to istina ili ne. Vazda je tako bilo i što bi sada bilo drugačije.

„Pa, da, ćutite“, nastavi Šimun da sikće. „A kada je trebalo braniti rabija, vas nigde ne beše.“

„A ti si ga odbranio?“, odbrusi mu Natanail.

Šimun na trenutak zaneme, gledao je u Natanaila razgoračenih očiju i otvorenih usta. Takvu drskost nije očekivao od tihog i povučenog Natanaila. Tek kada se malo povratio, progovorio je.

„Vidi, vidi, malog, razgoropadio se. Gde ti je poštovanje prema starijim?“, upitao je Natanaila pokušavajući da pokaže kako je nadmoćan i kako ga ne dotiče njegova drskost. „Samo, nezahvalniče, ja, ja sam stao pred oružnike i kopljanike, ja sam na njih nož potegao, ja i niko drugi. Ja sam onaj koji je bio spre-

man za rabija u smrt da idem. Ako treba, naravno, i u vatru i u vodu!“

Tren kasnije oglasi se i Natanail. Delovao je smireno, glas mu beše ravnomeran dok se Šimunu činio drskim i izazivačkim.

„Pa što nisi za njim u tamnicu krenuo? Zašto sa njime nisi udarce bičeva i goveđih žila primo? Ili, zašto umesto njega ne ode u smrt? Što mu bar ne ponese krst?“

Šimun preblede. Na trenutak podiže stisnutu pesnicu ali se suzdrža i spusti ruku.

„Eh, ne greši dušu Natanaile“, nakon nekog vremena odgovori Šimun pomirljivo. „Svi ste čuli kada mi je rekao da spustim nož. Hajde, zar nije bilo tako? Recite! Što sada ćutite? Ispašće da lažem i da se hvalim! Kažite! Ispašće da me rabi nije sprečio da se suprotstavim zlotvorima!“

U to se na stepeništu pojavio Jakov stariji, sin Zabedejev i zbudjeno gledao čas Šimuna čas Natanaila. Konačno primeti i Filipa u uglu sobe.

„Šta se to ovde događa? Što toliko galamite?“

„Ma, ništa“, odgovori Šimun rezignirano odmahujući rukom, pa kao da se doseti nečeg upita. „Nego, jesi li video nekog od naših? Svi se raspršiše, ne može čovek da ih sakupi.“

„Jesam. Jutros sam pred Hramom video tvog brata. Reče mi da si ovde, da si se pojavio. Bio sam noćas sa Johananom dok se nismo na gori u mraku pogubili. Do skora bejah sa Šimunom iz Kane. Kaže da je bio sa Ta'umom i tobom, Natanailo. Ispričao mi je šta se dogodilo na prilazu gradu.“

Natanail samo klimnu glavom.

„Tako, znači svi su tu negde, uglavnom živi i zdravi. Niko nije bačen u lance niti mu se neko drugo zlo dogodilo“, zaključi Šimun.

„Neće biti“, prekide ga Jakov stariji. „Jehuda iz Kariota je mrtav. Doduše, to sam samo čuo, nisam ga video. Kažu da se izvan zidina grada, dole, negde na putu za Beit Lehem, podno Maslinske gore o neku granu obesio.“

Šimun ga iznenađeno pogleda. Htede nešto da kaže, ali se povuče i koraknu u stranu pa priđe oknu i zagleda se preko

krovova kuća ka južnim zidinama grada koje su bleštale na suncu.

„Kako? Zašto?“, jedva promuća Natanail. „Ne razumem. Zašto bi to uradio?“

„Eh, zašto? Ko to zna?“, odgovori Jakov i slegnu rame-nima. „Nepoznati su putevi gospodnji. A možda se nije obesio? Možda su ga Romeji ubili? Možda oružnici? Ili su ga razbojnici opljačkali pa obesili, da izgleda kao da se sâm ubio.“

„A, ne, dragi moji, taj se sâm ubio, verujte mi na reč“, umeša se Šimun. „Znam ja i zašto.“

Svi ga začuđeno pogledaše.

„Šta je, šta se čudite?“, upita ih raširenih ruku. „Pa, to je bar svakom ko ima oči da vidi i uši da čuje, jasno.“

Kada shvati da ga niko neće ništa pitati, Šimun se nakašlja pa reče Jakovu da i on sedne, pa potom podiže prst iznad glave i reče da će im sve potanko ispričati.

Kada se Jakov smestio, Šimun ih sve redom značajno odmeri. Procenivši da im je strpljenje na izmaku, ponovo se nakašlja i poče tiho da zbori, toliko glasno da ga jedva mogu čuti.

„Znate da je Jehuda znao sa novcem, ali i da ga je voleo“, pa zastade i ponovo odmeri utisak koji je na slušaoce ostavio pa nastavi. „To nije nikakva novost, zar ne?“, onda ponovo napravi stanku. Tren kasnije je ponovo progovorio, samo sada odmeravajući i naglašavajući svaku reč. „Do-bro, da li se sećate poslednje večere?“, i dok je prelazio pogledom od jednog do drugog stekao je ubeđenje da ga pomno slušaju. „Ja je neću nikada zaboraviti. Sećate se da je rabi još ranije sumnjao da će ga neko izdati. A mi smo mu se kleli u vernost. Tvoj brat, Jakove, sećas li se, upitao ga je ko bi to mogao da bude, ali nije dobio odgovor. Posle večere, kada je trebalo da krenemo, rabi mi reče da ponesem nož pa k sebi pozva Jehudu i obrati mu se rečima: idi i učini što ti je kazano. I onda je Jehuda otišao a mi smo sa rabijem pošli na Goru Maslinsku. Meni je to sve nekako bilo čudno, ali opet, ko zna, pomislih, možda su se nešto dogovorili, no sada mi je već sve to mnogo jasnije. Te noći, gore u vrtu, pozvao me je rabi da sa njime pođem, da budem uz njega dok se bude molio. Valjda stražu da mu čuvam, šta li? Možda je zato rekao da ponesem nož, zbog straže, pomislih tada. E, sada, dolazimo na

ono najvažnije. Kada smo se nakon nekog vremena vratili, prišao mu je Jehuda iz Kariota i u obraz celivao. Jedva da sam udahnuo vazduh kad se iznenada pojavise bojovnici, oružnici i kopljanici sa lučama i obikoliše nas i počеше da se o Jehošui raspituju. Jehudin poljubac je bio znak da nas zaskoče. Kažem vam, braćo moja draga, Jehudin poljubac beše poljubac izdaje.“

„Jakove“, prekide Natanail Šimuna. „Bio si kraj rabija sa Johananom kada je Jehuda došao, daj reci šta su razgovarali.“

Jakov stariji uzdahnu i poče se češkati po glavi premišljajući se šta da izgovori.

„Istinu da vam kažem, ne sećam se najbolje, nisam obraćao pažnju. Uostalom, vazda je neko dolazio rabiju i sa njim o nečem razgovarao. Kada bi taj potom otišao neko drugi bi mu prišao. Što bih prisluškivao sve te razgovore.“

„Ali kako sam čuo Jehuda je bio uzbuđen, gestikulirao je, bar je to bio utisak onih koji su ih videli neposredno pre pojave oružnika. Nemoguće je da se ne sećaš“, inistirao je Natanail.

„Čoveče, nisam obraćao pažnju. Možda Johanani može nešto više da kaže o tome“, iskreno odgovori Jakov stariji.

„Ma, čuj“, umeša se Šimun. „Mogao je taj i da odglumi. Uostalom, zar i sam rabi nije govorio da se proročanstva proroka Zahariha imaju ispuniti, a jedno od njih beše da će onaj ko izda učiniti to za trideset srebrenjaka. E, čini mi se da su se i te Zaharijahove reči ispunile“, umeša se ponovo Šimun.

„Dobro“, upita ga Jakov sumnjičavo, „ali u celoj toj priči ne vidim vezu sa njegovom smrću. Hajde, objasni nam zašto bi se obesio ako je već uzeo tih trideset srebrenjaka kako veliš? I gde su sada ti srebrenjaci? Zapravo, otkuda znaš da se o trideset srebrenjaka radi? Jesi li ih video?“

„Griža savesti i stid. Stid i sram. Zar ti se to ne čini normalnim?“

„Da budem iskren, meni baš i ne“, odgovori Jakov stariji i zavrte glavom.

„Pazi, dva su tu trenutka ključna. Verovatno si propustio da to primetiš“, otpoče Šimun strastveno da iznosi svoje viđenje. „Prvo, možda i najbitnije, rabi je izrekao proročanski sud o onom ko će ga izdati. Sećate li se toga?“

„Ne, ne sećam se“, reče Jakov.

„Ni ja se nešto ne sećam“, ogłosi se i Natanail.

Filip je ćutao i pomno pratio razgovor i dalje sedeći u uglu sobe.

„Romislite malo! Hajde, setite se, rekao je: *teško onome čovjeku koji izda sina čovječijeg, bolje bi mu bilo da se nije ni rodio*⁴². Da li se sećate?“

„Ne shvatam? Šta time hođeš da kažeš? Kakve to veze ima sa Jehudom?“, upita ga Natanailo. „Uostalom, kada je to izrekao?“

„Kada? Pre neki dan“, nabusito odgovori Šimun.

„Bogami, nešto se toga ne sećam“, promrma Natanail odmahujući rukom.

„Jeste, rekao. Tada tome nisam pridavao značaj, ali sada, sada mi je sve kristalno jasno“, uporan je Šimon. I kada vide nevericu kod prijatelja nastavi: „Ljudi, kako ne shvatate? Pa očigledno je da je rabi znao šta će se desiti i ko će ga izdati, i tim rečima je prokleo izdajnika. A ko je nečasnom smrću okončao svoj život? Pa Jehuda! Obesio se! Eto, jasno je kao dan da je on izdajnik. Uostalom, proroci su to prorekli, a ja sam to samo povezo.“

„Dobro, ja se nešto kao kroz maglu sećam da su Jehuda i rabi pred polazak nešto razgovarali“, doda Natanail. „Samo, kakve to veze ima? Pa nije to prvi put da rabi šalje Jehudu kakvim poslom. Reci, zar bi rabi svesno poslao izdajnika da ga izda? Ma hajde, to zvuči neverovatno. I to baš kada je očekivao dolazak narodnih prvaka sa razih strana na dogovor o zajedničkom delovanju. To ne pije vodu. A šta ako ga je poslao po novce zbog ljudi koje je očekivao da se pojave? Mnogo ljudi je trebalo nahraniti i napojiti, zar ne?“

„E, ali zaboravljaš da je Jehuda bio srebroljubiv i da je to i sam rabi jako dobro znao, pa zar ga zbog toga nije sam u par navrata korio“, zavrte glavom Šimun. „I te kako je voleo novce.“

„Baš, kada bolje razmislim, može biti da sve to ima nekog smisla“, reče Jakov.

„Eto! Vidite!“, uzviknu Šimun.

„Meni se ne čini da je tako, ali, dobro. Nego, objasni ti nama, Šimune, kako znaš da je u pitanju trideset srebrnjaka?“,

upita Natanail.

„To je bar jasno“, spremno dočeka Šimun. „Zaharijah je svojim proročanstvom predvideo da će se izdaja zbog trideset srebrenjaka zbiti.“

„Jesi li ih ti video?“

„Naravno da nisam, kako bih?“, odgovori hitro i uvređeno Šimun pa odmah nastavi. „A opet, nakon svega ubeđen sam da je i sam rabi predviđao da je proročanstvo sa njime mora obistiniti kao što su se i ostala obistinila. I u to sam više nego siguran.“

„E, ne bih se baš mogao složiti sa tobom“, uporan je Natanail. „Zar nije rabi rekao i to da će mo se svi mi sablazniti o njega te noći?“

Šimun podiže pogled i zagleda se u Natanaila. Ne beše mu prijatna ova opaska. Jakov ne reče ništa, samo je nervozno grebao noktima po nadlanci.

Ohrabren tišinom, Natanail nastavi.

„Sećate se, kada je to rekao, svi smo digli glas i kleli se u sopstvenu vernost? I ti Šimune! I ti si se kleo u vlastiti život. Pa, tebi je rabi rekao da ćeš ga se tri puta odreći pre nego što petao drugi put zapeva.“

„Nije istina!“, povika Šimun.

„Je li? Doista nije?“, mirno ga upita Natanail ne skidajući pogled sa Šimuna. „Hajde seti se, zar ti nije rekao: Šimune, Šimune, evo vas zaiska Satanel da vas vije kao pšenicu. Eh, Šimune, pa zar nas nije razvejao po planini, zar se nismo razbežali i ostavili rabija na milost i nemilost oružnicima?“

„Ne, ne i ne!“, uporan je Šimun. „Seti se, rabi mi je rekao da se moli za mene da vera moja ne prestane; i da kada se obratim, utvrdim braću svoju u veri.“

„Meni se čini da je rabi nešto drugo rekao pre nego je otišao da se moli. Zar nije rekao da se molimo da ne padnemo u iskušenje? To je i vama trojici gore ponovio, zar ne Jakove? Hajde, kaži nešto, bio si tamo.“

Jakov obori glavu i ništa ne reče.

„A šta ste vi radili? Umesto da se molite, pali ste u iskušenje, zaspali ste. I ti si Šimune zaspao“, zaključio Natanail.

„To je kleveta“, povika Šimun ljutito. „Sve si to izmislio.“

Samo ne znam zašto?“ Onda se trže i uzviknu. „Znam, znam. To sam od vas i mogao očekivati, očigledno je, zaverili ste se protiv mene!“

Natanail je delovao spokojno, beše posve miran.

„Ne izmišljam Šimune. Nema ovde bilo kakve urote“, onda se okrete prema Jakovu. „Hajde, reci, Jakove, niste li sva trojica zaspali? Nije li rabi dolazio i budio vas?“

Jakov ne reče ništa, samo je gledao u pod preda se i neprimetno klimao glavom i s vremena na vreme uzdisao i ponovo nastala neprijatna i mučna tišina.

Nakon nekog vremena Natanail ustade i tako stojeći nastavi.

„Mali Aleksandar, drug mog bratanca, Išmaila, koji beše uz mene te noći na gori, iskrao se u svojoj radoznalosti da prati rabija verujući da je Mešijah i sve je video i čuo. Kasnije je mom bratancu ispričao a ovaj meni. Eto kako znam.“

„A-ha!“ , uskliknu Šimun. „A šta su oni tamo tražili sa tobom? Da nisu i oni deo tvoje urote?“

„Moje urote?! Ne budali Šimune. A zar je važno šta su dečaci tražili tamo? Uostalo, hteli su čista srca da slede čoveka za koga su verovali da je Mešijah. Čuli su da je došao u Jerušalaim da narod Izrailja spasi iz ropstva i da donese pravdu. Eto zašto bejahu uz mene te noći. Mali Aleksandar je hteo da se pridruži rabiju u borbi protiv nepravde i zla, jer mu je onaj koga je Pilat otpustio iz tamnice, ubio sestru.“

„Ipak, Natanaille, sve to što reče ne opovrgava Šimunove sumnje u Jehudinu izdaju. Doista, gde je išao te noći? Možda je doista išao da dovede kopljanike i rabija da im celivom izda?“, reče Jakov.

„Ne znam“, odgovori Natanail. „Ne znam kao što niko od nas nije znao gde je toliko puta išao po rabijevom nalogu. Što ranije niko nije postavio to pitanje, nego sada? I to samo po sebi nije nikakav dokaz, ponajmanje nije za izdaju. Na kraju krajeva, i Šimuna rabijeve reči terete. Priseti se.“

„Šta?“, povika Šimun tresući se od besa. „Optužuješ me da sam ja izdao? Mene optužuješ? Mene, najodanijeg i najrevnosnijeg njegovog sledbenika. Zar nije za mene rekao da sam ja, baš ja, kamen na kome će sazdati svoj hram na zemlji? Na me-

ni! Ne na ikom drugom već na meni!“

Natanail mirno, sa blagim osmehom na licu netremice je posmatrao Šimuna i kada ovaj izreče sve što je imao, odgovori mu poluglasno, ali posve jasno.

„Šimune, ti si optužio Jehudu, ja tebe ipak nisam. Samo rekoh ono što je rabi glasno pred nama izrekao. Ili, ako već hoćeš; da, optužujem te. Ali, optužujem i sebe. Zapravo, sve nas podjednako optužujem. Sebe koliko i tebe. Rabi je bio u pravu, zlo nas je preplavilo one noći, strah nas je za naše telesine ophrvao. Zar ne počinismo grešku? Svi odreda. Uvek nam je govorio da ljubimo jedni druge kao što je on nas ljubio. A šta mi učinimo? Šta upravo činimo? Svađamo se, međusobno se optužujemo, ali pre svega pokušavamo da opravdamo sebe i sopstvene postupke. Samo još da vidim kako će neko samog rabija da optuži za sopstvenu smrt.“

„Dragi moj, mislim da si preterao i samo...“, započe Jakov, no snažna lupa po ulaznim vratima ga prekide u pola reči i sve ih natera da se osvrnu ka stepeništu.

Šimun priđe otvoru u podu i kroza nj iskrivljene glave pokuša da dokuči šta se dole dešava. Prvo začu Libu a potom i prepoznatljive muške glasove. Sa olakšanjem se ispravi i okrte Jakovu. Osmeh na njegovom licu zameni malopređašnju zabrinutost.

„Sve je u redu, to su stigli Alfejevi sinovi“, reče pa stade na vrh stepeništa da ih dočeka.

Tren kasnije pojaviše se, prvo Matitjahu pa za njim i Jakov mlađi.

„Jeste li dobro?“, upita ih Šimun kada se popeše na sprat.

„Be'ezrat ha-Šem⁴³, jesmo, ali jedva“, odgovori Matitjahu.

„Gde ste do sada?“, upita Natanail.

„Ma, pusti, jedva živu glavu izvukosmo. A ti?“

„Pričaću vam kasnije“, odgovori Natanail.

„O čemu to vas dvojica? Šta to od nas tajite?“, umeša se Šimun.

„Ma ništa“, odgovori Matitjahu i odmahnu rukom.

Uto se oglasi Jakov mlađi, Matitjahuov brat.

„Napolju je strahovita prižega, imali ovde vode?“

„Ima, naravno“, odgovori mu spremno Natanail pa se saže i dohvati krčag i doda mu ga. „Nije pun, a ni voda nije hladna“, reče kao da se izvinjava.

„Dobro je, okupljamo se“, reče Jakov stariji trljajući ruke. „Samo, gde su ostali?“

„Doći će“, odgovori mu Šimon. „Svi će k meni doći.“

Jakov mlađi ga pogleda preko krčaga ali mu ništa ne reče, jedva primetno zavrte glavom Metatjahuu koji je čekao na red da se napije vode.

Natanail se nasmeja ali ni on ništa ne reče.

Kada utoliše žeđ, braća izađoše na terasu gde sedoše na asure prostrte pod nadstrešnicom. Natanail im se ubrzo pridruži.

Šimun sede kraj Jakova starijeg na dušek, nasuprot Filipu i tiho mu reče da obrati pažnju na onu trojicu napolju, jer mu deluju sumnjivo, pa se potom umiri.

Zavlada lepljiva tišina, vazduh je bio topao, čak ni blagog strujanja ne beše. Dok im se znoj slivao niz lice, sedeli su zatvorenih očiju. Teško se disalo i više nikom nije bilo do razgovora ili je sukob Šimuna i Natanaila ostavio za sobom neprijatnu napetost koja se osećala u ionako teškom zraku. Filipu se učini dok je ispod oka pogledavao na Šimuna i Jakova starijeg, da vreme sporo prolazi. Onda Jakov stariji lagano ustade uz stepenice i lagano izađe na terasu pa sede kraj Natanaila i Matijahua. Vreme se i dalje sporo razvlačilo, kada je i sedmi čas prevalio Filipu se učini da je vrućina i dalje neizdrživa.

Ovo što je do sada čuo u Filipu je izazivalo nezadovoljstvo. Pita se da li je trebalo jutros da napusti Jerušalaim. Ovako, ostaje mu da sačeka rasplet ovih događanja koji će se tek razbuktati kada svi budu na okupu, jer neko je rekao da su svi u gradu i da će se okupiti. Ipak, kako je moguće da niko rabijevu smrt ne oplakuje, pita se. Duboko je nezadovoljan. Utisak mu pojačava očita Šimunova nervoza, koji s vremena na vreme baca pogled prema terasi uz očigledan napor da razabere bar deo razgovora koje se tamo vodi.

Bilo je jasno da se i pored prividnog mira koji je vladao u sobi, u vazduhu osećala pritajena napetost i skoro opipljiva

netrpeljivost. Filip je imao osećaj da Šimun samo čeka da zaiskri kakva varnica pa da plane. Za to vreme sa terase je dopirao na momente žustar, ali ne i razgovetan razgovor one trojice. Nisu se svađali. Možda je napolju prijatnije, ili bar podnošljivije, pomisli Filip. Učini mu se da bi bilo bolje da i on izađe van, na terasu. U svakom slučaju, bar bi vreme brže prošlo ukoliko bi pratio razgovor na terasi i stoga se pridiže i lagano izađe kroz uzane i niske vratnice.

Kada ga ugleda, Natanail mu se obradova.

„E, baš dobro, Filipe, što si naišao, kao poručen si.“

Filip požali što je izašao, no više nije imao kud.

„O čemu se radi?“, upita, pa brzo doda: „Nadam se da se ne svađate?“

„Ma ne“, odgovori ovaj.

„Ne svađamo se“, pridruži mu se i Matitjahu. „Što bismo se svađali?“

„Ma, pitam. Onako“, smušeno odgovori, kao da se izvinjava i neodređeno odmahnu.

„Sećaš li se da si mi, kada si se vratio sa Jordana, rekao da ste našli onoga o kome su pisali Mojsije i proroci? Rekao si da je Johananan kupač obznanio dolazak Mešijaha i da je to Jehošua, sin Josefov“, potseti ga Natanail.

„Da, sećam se. Pa?“, odgovori Filip suvo i sa zazorom. Nije baš bio siguran da ih ovo pitanje neće odvesti do sporenja.

„Bio si tada ubeđen da je Jehošua onaj koji će spasti narod Izrailja, je l' tako?“

„Da, bio sam“, odgovori Filip nakon kraćeg premišljanja iščekujući sa oprezom nastavak ovog propitivanja.

„Eto“, obrati se Natanail svojim sagovornicima. Onda se ponovo okrete ka Filipu. „Šta si se stegao? Hajde, smesti se“, pa kada Filip sede, nastavi. „Upravo sam im pričao o tome. Kako ste me ti i Johananan ubedili da pristupim stranci.“

„Ah, da, da“, više za sebe, sa setom promrmlja Filip i sede postrance. Blagi lahor mu je prijao pod dubokom senkom. Bar je prestao da se znoji.

„Ovde je prijatnije nego unutra“, reče i zaklopi oči. Možda će ga sada ostaviti na miru.

„Eto“, zadovoljno zaklima glavom Natanail.

„Davno je to bilo. Sledio sam proroka, Johanana kupača. Verovali smo mu. Zbog njega sam i pristupio Jehošui. I nisam se nikada pokajao zbog toga“, reče Filip i promeškolji se na asuri tražeći pogodniji položaj.

„I? Da li je bio mešijah?“, upita ga Natanail.

„Eh, Natanaile, mnogo toga ne razumemo, mnogo toga nismo naučili, a i nije na nama da sudimo. Vreme će valjda mnogo toga učiniti vidljivim i razumljivim“, pomirljivo mu odgovori Filip.

„Voleo bih da si u pravi“, zabrinuto reče Jakov mlađi.

„Znaš“, iznenada će Matitjahu. „Doista ne znam šta bi trebalo sada da se dogodi što bi moglo da me ubedi da ga nismo zalud sledili. Gde mi je tada bila pamet? Ništa mi nije nedostajalo, imadoh porodicu i zavidan imetak. Dobro, kao sakupljač poreza nisam bio omiljen. Pa šta? Nisam bio jedini! Bio sam jedan u mnoštvu onih koji su za Romeje radili. Da nisam ja, bio bi neko drugi. Ipak, niko nije mogao da mi ospori da sam se strogo pridržavao Zakona i Tore. Onda se pojavio Jehošua, i čuo sam njegovu propoved i priznajem da mi je pružio nešto novo i drugačije; očito ono što mi je bilo potrebno. Onda sam ga ponovo čuo u iskreno mu poverovao. Pružio mi je nadu. Učinio je da jasnije vidim kraj naših muka. I doista, bio sam spreman da ga sledim. Kada me je pozvao, nisam se dvoumio i pridružio sam mu se. Pristupio sam mu i sledio ga. Uostalom, Filipe ti to jako dobro znaš. Da, priznajem verovao sam da će nas izbaviti iz ropstva. Doista, kao što je i vasceli Izrailj vapio za mešijahom, i mi smo, i ja sam, i ti si, svi smo! I kada smo gledali narod koji mu je sa verom prilazilo i slušalo ga, ispunjavao nas je nadom, bili smo ubeđeni da će nas doista doneti slobodu, jer su nas mnogi pre njega izigrali i izdali. I samo pre sedmicu dana bio sam sklon da se zakunem da je našim mukama došao kraj.“

Onda Matitjahu začuta i zagleda se nekud u daljinu.

Niko nije ništa rekao, svi su ćutali. Konačno se tiho oglašio Jakov mlađi.

„Biće da smo sami želeli da u njemu i njegovim rečima vidimo ispunjenje naših nadanja i reči proroka Zaharijaha“

„Biće da je tako“, potvrdi Natanail i duboko uzdahnu.

„Znać“, iznenada će Filip. „Jednom prilikom sam pratio

rabija i Mirijam na kraćem putu.“ Onda začuta i zavuče se dublje u senku. Počeša se po potiljku kao da se priseća nečeg davno zaboravljenog. Nakon nekog vremena se prenu i uz setni osmeh zaključí: „Uostalom, kada se od nje razdvajao?“

Matitjahu klimnu glavom i nasmeja se.

„Jest' vala!“

„Da. U svakom slučaju, ispričao nam je svoje iskustvo iz pustinje. Nikada pre, a ni kasnije nije o tome govorio, stoga vam je ova priča nepoznata, a ja je do sada nisam spominjao, jer ni rabi nije. No, evo kako je tekla ta njegova priča. Četrdeset dana i noći boravio je u pustinji nekih godinu dana pre nego što nam je prišao i pozvao nas da ga sledimo. Sve vreme u pustinji nije osetio glad. Na posletku ogladne. Tada k njemu pristupi neznanac i reče mu: Reci da ovo kamenje postane hleb i postaće. Glad ga je mučila, bio je u iskušenju, ali odupro se. Odbio ga je rećima da je pisano da čovjek ne živi samo o hlebu. Nedugo potom taj se čovek povukao, ali je za sobom ostavio svoj trag. Eto, to nam je ispričao.“

„Ne razumem“, reče Jakov. „Šta si time hteo da kažeš?“

„Ništa više od onog što je nama rabi rekao. A još nam je rekao i sledeće: nakon tog događaja više nije osećao niti glad niti žeđ. Rekao nam je još i da mu se razbistrilo u glavi i da je tačno znao šta mu je i kako činiti. Svoj je put jasno video. Ali, izgleda da se zlo nije predalo, niti ima konačnu nameru da se povuće“, odgovori Filip. „Povlači se samo da zavara, ne da bi se predalo.“

„Ne razumem te baš najbolje“, uporan je Jakov mlađi.

„Ni meni nisi jasan“, konačno se oglasi i Jakov stariji koji je sve vreme sedeo ćuteći.

„Hoće da ti kaže da zlo vlada na zemlji, eto šta hoće da kaže, da je tu, oko nas, da nas vreba i prati, često i vara, zavodi, da upravlja nama. Eto, to je hteo da ti kaže“, obrecnu se Matitjahu na brata. „Jehošua, sve i da je bio sâm mešijah, ovaj put nije uspeo, zlo je nadvladalo kao i toliko puta. Sve će biti da ni Jehošua nije ono što smo mislili da jeste. Nije ono za šta nam se predstavljao.“

„Zar je ikada za sebe tvrdio da je mešijah?“, upita ga Filip.

Natanail ga pogleda prilično ljutito i ispljunu drvce koje je preturao iz jednog u drugi kraj ustiju. Filip je baš počeo da ga nervira.

„Opet se praviš pametan“, reče Natanail Filipu. „Samo, da znaš, i juče smo se do krajnjih granica upinjali da ispravimo što se dalo ispraviti, ali nismo imali sreće, ako ne veruješ, pitaj Matitjahua ili Ta'umu.“

Znao je da je Filip uvek bio takav, pomalo zagonetan, nikada nije jasno i glasno iskazao šta misli. Jehošui je bio naalik. Vazda je izokola govorio i sa nekakvim poučnim pričama im se sa visine obraćao.

„Nije, ali zato nije ni osporavao verovanje da jeste“, potvrdi Jakov mlađi.

„Dozvolio nam je da se nadamo i da verujemo rečima Johanana kupača.“ uzviknu Natanail. „Vreme i događaji su opovrgli tu sliku koju smo imali o njemu, sada, da li sopstvenom ili njegovom krivicom više nije od značaja.“

„To što je od nas očekivao da verujemo njegovoj reči, i u drugačija poimanja zakona, ne znači da nas je navodio na to da verujemo da je mešijah“, usprotivi se Filip.

„Zar nas nije navodio, ma šta ti tvrdio, naročito pred dolazak u Jerušalaim, pa i tokom propovedi u hramu, da poverujemo da su proroci o njemu govorili? Zar nije poslednjih dana umeo često da kaže: neka se zgodi što je pisano“, usprotivi se Natanail.

„Svako čuje ono što želi da čuje, svako vidi ono što želi da vidi“, odgovori mu Filip i odmahnu rukom.

„E, sada! Opet mudruješ“, prebaci mu Natanail odmahnuću rukom.

„Pratili smo ga i slušali, ali da li smo ga čuli? Jednostavno, i sam sam zbunjen, više ni u šta nisam siguran.“

„Možda će prilikom drugog dolaska uspeti?“, iskaza svoju nadu Jakov stariji.

„Vidiš!?“, obrati se Natanail Filipu i pokaza na Jakova. „Vidiš ga! Evo, on ga još uvek doživljava kao mešijaha. Pazi, molim te: drugi dolazak. Nije nego! Idem sada, pa ću opet da navratim kada onaj satrap Pilat odjezdi u Romu a Josef bar Kajafa u Misir. Hajde, molim vas, uozbiljite se!“

„Sećam se“, upade Jakov stariji ne obraćajući pažnju na Natanailovu opasku, „jednom prilikom je rekao da naš naraštaj neće proći dok se sve ono što je propovedao ne zgodi. Onda i sve ovo što je pričao ima smisla, jer tako je u knjigama proročkim pisano. Samo, pitam se da li svemu tome daje smisao nešto što tada nismo shvatili, što bi tek sada mogli da shvatimo?“

„Vrlo moguće“, klimnu Filip glavom.

„Kako da ne“, nasmeja se Natanail.

Filip se suzdrža, nije video smisla ovoj raspravi, žao mu je što se uopšte upleo u priču koja nikuda nije vodila do u svađu i međusobnu omrazu.

„Jedino što možeš da shvatiš, ako u tim vašim glavama ima ičega, jeste da smo bili u strahovitoj zabludi“, reče i ljutito se iskezi Natanail. „I niko nam nije kriv što smo pogrešno procenili okolnosti i stanje, kao i naš položaj u svemu tome. Pobogu, pa juče smo dolazeći, nedaleko od gradskih kapija za dlaku izbegli pokolj bezglavim bekstvom.“

Jakov mlađi ustade i ode do ograde. Natanail je okrenuo glavu na drugu stranu i počeo da frkće a Matitjahu je sve vreme sedeo i zamišljeno ćutao.

Iznenada se začu škripa šarki u prizemlju. Tren kasnije do njih dopreše mukli i jedva razumljivi muški glasovi.

Filip se trže i obazre, Jakov mlađi je i dalje stajao kraj ograde zaklanjajući sunce koje se bližilo zahodu, a Matitjahu je već ustao i stao u prolaz ometajući ga da vidi šta se dešava u sobi, zato se izdiže i uspe da kroz prozorski otvor pogleda u sobu u kojoj je napeti Šimun stajao kraj stepeništa, onda obrisavši graške znoja sa vrata i šepajući ukrućenih udova odgurnu Matitjaha na stranu i uđe u sobu i ugleda Ta'umu i Šimona iz Kane kako sede u uglu sobe u kojem je sedeo pre nego što je izašao na terasu.

„Kada ste došli? Nisam vas čuo“, upita Šimuna.

„Pa, ima tome“, odgovori mu ovaj i upitno pogleda u Ta'umu kao da želi njegovu potvrdu. „Skoro tri četvrti časa, zar ne?“

Ta'uma klimnu glavom u znak odobravanja.

„Što ne dođoste k nama, na terasu?“, upita ih Matitjahu.

„Eto, nismo, umor nas savladao pa se ovde odmaramo“,

odgovori Šimun iz Kane ne baš uverljivo.

Onda se ponovo začuše glasovi u prizemlju, samo sada glasnije i razgovetnije, ali Filip ih nije razaznao.

„Ko je to stigao?“, upita konačno Šimuna koji je silazio stepeništem u prizemlje.

„Andrej i Jehuda, sin Jakovljevi. Čini mi se da je i Johanan sa njima“, odgovori ovaj i sjuri se niz stubište.

„Valjda smo sada svi na okupu“, zaključí Ta'uma.

Ubrzo se na stepeništu pojavi Jehuda Tadej, sin Jakovljevi i bratić rabijevi koga počesto zвахu i Levaj u Andrijinom društvu. Nedugo za njima pope se i Johanan u pratnji Šimuna.

„Svi smo tu“, uzviknu Šimun zadovoljno trljajući ruke i osvrnu se kako bi osmotrio prijatelje, pa hitro ode do izlaza na terasu i pozva one koji behu napolju da uđu a sam stade oslovnjen na zid između izlaza i malog bočnog prozora, mesta sa kojeg je imao odličan pregled na prostoriju i prisutne.

„Braćo, kao što je i vas, i mene je snažno pogodila rabijeva smrt. Iskreno, očekivao sam sve drugo samo ne to. Priznajem, nagoveštavao nam je poslednjih sedmica svoj skori odlazak, samo, njegov odlazak nisam ovako zamišljao, kao što verujem da niste ni vi. Ipak, ono što morate da znate jeste da su naša pojava u Jerušalaimu i njegove propovedi u hramu izazvali veliku pažnju naroda, ali i pometnju među našim političkim protivnicima. Svedoci ste da su građani Jerušalaima i cele Jehude pohrlili u hram da nas vide i da nas čuju. Hrlili su onako kako su nas i dočekali kada je na mladunčetu magariice prolazio kroz gradske kapije sa oduševljenjem.“

„Hteo si reći: da ga vide i da ga čuju“, prekide ga Jehuda.

„Dobro, de, baš moraš da mi meriš svaku reč. Naravno! Da ga vide i da ga čuju!“, obrecnu se pa nastavi. „Sam njegov ulazak u hram i srdžba koju je iskazao prema menjačima i trgovcima, dali su narodu nadu da će se mnoge stvari temeljito promeniti. Tada su mu poverovali i oni koji behu najsumnjičaviji spram njegove reči. To, da će se sveštenstvo uzbuditi, znali smo unapred, računali smo i na sukobe sa vrhovnim sveštenikom i Sinhedrinom. O Romejima da i ne govorim. Ali ovako brzu i svirepu odmazdu naših protivnika, ipak, nisam očekivao. Iznenadenje je bilo tim veće jer početni uspeh naše borbe za

slobodnu i pravednu državu ustrojenu po božijim zakonima nije nagoveštavao tragičan rasplet i njegovu smrt. Ovo je trebalo da bude tek početak. Naravno, niko ozbiljan nije mogao računati sa time da ćemo koliko danas ili sutra podići ustanak. Ipak, odgovor je bio krajnje neočekivan, sumnjam da ga je i sam naš predvodnik i učitelj, naš rabi Jehošua, očekivao tako žestokim. Sada mi se čini da i izostanak svih onih što je trebalo da dođu na razgovore nije bio slučajan, naprotiv. Siguran sam da su se mnogi potrudili da osujete Jehošuine napore da objedini razjedinjene narodne vođe, da okupi narod oko jende ideje kojoj smo se priklonili sa toliko vere i elana.“

Poslednje reči izgovorio je na dramatičan način a onda je začutao. Nekoliko trenutaka vladala je grobna tišina.

„I šta će sada biti sa nama?“, upita Natanail.

Šimun ga pogleda i zausti da mu odgovori ali ovaj mu ne dozvoli već nastavi: „Od naših nadanja nema ništa. Sve nam se raspršilo a da nismo ništa ljudski ni otpočeli. Nas nekolicina smo juče pokušali da sa gore siđemo i uđemo u grad, okupili smo i neke sledbenike a i mnoštvo naroda nam se pridružilo, bilo je i onih koji iz daleka dođoše sa namerom da nam se pridruže. Kako smo čuli da je Josef bar Kajafa okupio Senhedrin kod sebe, nadali smo se da ćemo osloboditi rabija, ali avaj, bodežari napraviše glupost a Romeji nas napadoše i poteraše te pogubismo se po maslinjacima i vrletima. Jedva živu glavu sačuvamo.“

Matitjahu potvrdi Natanailovu priču i ukratko ispriča kako se jedva spasao od romejske potere koja ga je neko vreme gonila, sve dok nije uspeo da pred sumrak zavara trag i sakrije se među stenjem.

„Da, da. Teško je, doista je teško. Nisam siguran da neće nastaviti da nas progone“, zaključi Šimun.

„Znači ništa od našeg ustanka?“, prekide ga Šimun iz Kane.

„Kako sada možeš uopšte tako nešto i da pitaš? U dubokoj smo žalosti zbog Jehošuine pogibije“, tronutim glasom je govorio Šimun dok se kretao kroz sobu od jednog do drugog, zagledajući im se u lica, pa kada stade pred Natanaila rukama razdrhlji košulju na grudima i povika. „Kako samo možeš? Kako

možeš?“

„Šimune, ne pričaj gluposti“, iznenada progovori Ta'uma. Sedeo je opušteno i prodorni pogled nije skidao sa Šimunovog lica. Sve vreme je laganim pokretima palca i kažiprsta prebiraio brojanicu, kao da se silno dosađuje. Onda se promeškolji i nasmeja, bilo je očigledno da izaziva Šimuna. Kada je ponovo progovorio više niko u sobi u to nije mogao da posumnja. „Da nisi možda pomislio da će ti neko poverovati na toj tvojoj otužnoj predstavi?“

„Kako se usuđuješ?“ prosikta Šimun i koraknu ka Ta'umi.

„Uostalom“, povikom ga u pokretu zaustavi Ta'uma, da bi odmah dodao tišim glasom: „Jasno mi je šta hoćeš, samo to ne prolazi kod mene.“

„Šta time hoćeš da kažeš? Ti to mene za nešto optužuješ?“

Prisutni se uskomešaše.

„Zar vam nije jasno da smo prevareni?“, uskliknu Šimon iz Kane besno. „Čemu sav naš trud? Svo ono lomatanje po Galili i Jehudi? Bezmalo sam ga tri pune godine pratio. Tri godine! I slepcu je jasno da je svemu došao kraj.“

„Jeste“, umeša se i Matitjahu. „Obećan nam je bio dolazak carstva božijeg i vlast na zemlji, a gle, šta smo dobili? Ništa. I sada još treba da budemo sretni ako živu glavu sačuvamo. A da sam sve od sebe dao za našu stvar znate svi vi, a i Jahve mi je svedokom. Meni nema ko šta da zameri.“

„Ti to optužuješ?!“, povika Andrej, sin Jonin i preteći se uspravi, netremice gledajući Matitjahua spreman da reaguje ako bi se ovaj osmelio da uđe u sukob sa njime.

„Braćo moja“, povika Johanana. „Nije vreme za omrazu i međusobna optuživanja, svađom nećemo ništa rešiti. Valja gledati da prvo glavu sačuvamo na ramenima. Posle, lako ćemo hladne glave da se dogovorimo šta nam je da činimo.“

„Johanana je u pravu“, povika Šimun i stade nasred sobe. „Valja videti šta Josef bar Kajafa i njegovo sveštenstvo smeraju. Siguran sam da nas Irod neće progoniti kao što nije progonio ni sledbenike proroka Johanana kupača. On je raspećem rabijevim u svakom slučaju namiren i sada je na tronu posve siguran, da-

kle, od njega nama nikakva opasnosti ne preti.“

„A Josef bar Kajafa? A Romeji? Što bi Josef odustao od progona. A i velikaši iz Sinedrina nisu bezopasni“, prekide ga Andrej.

„Verujem da nas neće ostaviti na miru, goniće nas do poslednjeg. Da li će to da čini vrhovni sveštenik ili Romeji, Irod ili svi oni skupa malo je sada važno“, spremno odgovori Šimun.

U sobi je zavladała mučna tišina i napetost. Filipu se činilo da strah steže vratove i guši prisutne.

„Ne sumnjajte da nas traže, jedva sam danas uspeo živu glavi da sačuvam samo zahvaljujući brzim nogama“, iznenada dobaci Filip. „Romeji nas progone sa Josefovim slugama, u to nemojte sumnjati.“

„Eto, vidite“, reče Johanan, koji je sedeo kraj starijeg brata na asuri uz niski astal od tesane grube daske. Tren kasnije je hitro ustao i pošto je otrešao nevidljivu prašinu sa haljine progovori. „Braćo moja, jutros sam rano izašao iz kuće. Prvo sam otišao do hrama, zašao sam među ljude i razgovarao sa mnogim. Strah se uvukao u njih. Neverica vlada. I zbunjenost. To, da su romejske straže unaokolo, nema potrebe da vam napominjem, i sami ste mogli da ih vidite pa čak i da osetite njihov gnev i bes. Da li nas se toliko plaše, ne znam ali je očito da je garnizon u Antoniji na nogama. U to sam se uverio sopstvenim očima. Podozrivi su. Na žalost, ne možemo ništa više da učinimo. Ništa. Sve se izjalovilo. Gotovo je. Kraj.“

„U pravu je Johanan, ali ne posve, verujte mi. Dobro, možda u ovom trenutku i izgleda da je sve izgubljeno, ali, jutro je pametnije od večeri, videćemo šta nam valja kada sve ovo prođe“, prekide ga Šimun. „Sada nam nema preče stvari no da se pritajimo i u tišini iziđemo iz Jerusalaima, dok se duhovi u gradu ne smire. Nakon toga, okupićemo se i večati pa skupa mudru odluku doneti. Predlažem da se ovde, u Johananovoj kući primirimo dan ili dva, da napravimo dogovor pa da nakon toga u potaji izađemo iz grada i kasnije se okupimo.“

„Kuda bi smo išli?“ upita Ta'uma.

„Jeste, kuda bi smo sada?“ , podrža ga Šimun iz Kane. Zavlada tišina. Svi začutaše.

„Možda bi bilo najpametnije da odemo kućama“, više za

sebe promrmlja Ta'uma. „Što je bilo, bilo je.“

„Eh, tebi je do šale“, prekori ga Šimun iz Kane. „Na rabi-jev poziv ja sam sa sopstvene svadbe otišao, kuću sam i nevestu ostavio, roditelje i braću i sestre napustio da ga pratim i skupa sa njim borim za pravedne i svete ciljeve naše vere. Tri godine sam se po Galili, Samariji i Jehudi lomatao. I šta sada? Da se tek tako vratim kući? Šta da kažem, izvinite, nije sve ispalo kako sam se nadao. Ne ide to tako.“

„Da, da, u pravu je Šimun“, dobaci Matitjahu koji je se-deo između Ta'ume i Jakova. „I ja sam se svega odrekao, poro-dice, bogatstva da bih ga sledio. Iskreno sam verovao da je po-mazanik, potomak iz kuće Davidove, da je naš oslobodilac, da će nas izbaviti iz ropstva i da ćemo se uz njega na tron popeti. Ko u trenutku kada smo ga pratili prilikom ulaska u Jerušalaim nije verovao u skoro izbavljenje? Ko? Hajde, budite pametni pa mi recite šta sada da radim?“

U sobi je vladala nelagodnost i nervoza. Matatjahu je prelazio pogledom od jednog do drugog prijatelja. Čitali su oborene glave.

„Verovao sam mu, slepo sam mu verovao“, nakon nekog vremena ponovo se oglasi Matitjahu, kao da sebe prekorava. „Verovao sam svakoj njegovoj reči, verovao sam u njegovo poz-vanje, svrhu njegovog dolaska, u oživotvorenje proročkih pred-skazanja. Čak i kada je Johanan kupač posumnjao iz Irodove tamnice, nisam sumnjao da je on taj. Kupač je posumnjao, ali ja nisam. I šta beše pre sedmicu dana? Sav onaj narod koji ga je dočekao sa palminim granama i koji mu je klicao, verovao je. Zar niste pevali psalm: *Stoje noge naše na vratima Jeruša-laime. Neka bude mir oko zidova tvojih i čestitost u dvorovima tvojim*⁴⁴. A samo koji dan kasnije, koliko juče, taj isti narod je postao verolomna rulja koja je urlala: *raspni ga, raspni ga!* Ko će mi odgovoriti, šta se ovo događa? Ja više nisam pametan. Da li smo doista bili zavedeni njegovim rečima ili smo bili u zabludi spram naroda? Da li je on sam živio u sopstvenim zabludama ve-rujući u sve ono što nam je govorio. Možda je pogrešio što je u nas verovao? Ne znam šta više da mislim.“

„Čekajte, čekajte“, povika Andrej i skoči sa svog mesta pa stade do brata koji je sve vreme stajao poput kakvog kame-

nog kipa i ćutao. „Ne valja nam ovako. Ako sada bude svako samo o svojoj mucu mislio, neće na dobro izaći. Zar nismo svi u ovom? Zar nismo skupa pratili rabija do poslednjeg trena? On se ipak žrtvovao za nas, da nije bilo njega, one bi nas noći možda sve pohvatali i u tamnicu bacili. Možda i na krst raspeli. Stoga sada moramo da se držimo zajedno i da mislimo kao jedan, da skupa nađemo izlaz. A posle, kako je kome volja. Ali ko bude želeo da nastavi našu borbu može mi se pridružiti, ja od nje neću odustati. Nikada!“

„Da, u pravu je Andrija. Naravno, ni ja ne odustajem. Nikako! Verujem u našu konačnu pobedu i izbavljenje Izrailja“, progovori Šimun trudeći se da bude što ubedljiviji. „Braćo, jaki smo samo u slozi i međusobnoj ljubavi, nikako u razdoru i neslozi. Pa zar van nije jasno, oni i očekuju da se jedni na druge ostvrimo. Okrenite se oko sebe. Šta vidite? Samo pohlepu za bogatstvom, raskoš na dvoru i po kućama velikaškim. Ni prvosveštenici se ne libe od gozbi i pijanki. Setite se, nije li sav taj njihov razvrat koji su od Romeja prihvatili Jehošua osuđivao? Kao i Johanan kupač pre njega. Greh i razvrat su odavno zavladao Jerušalaimom. Sodoma i Gomora! Svi ste vi osuđivali tu izopačenost. Zar se niste zakleli da ćete se do kraja boriti da se ta kuga iskoreni iz Jehude a zabludnela deca Izrailja povrate veri otaca i vrednostima za koje se Jehošua tako zdušno i predano borio? Podsećam vas da smo se zarekli na siromaštvo i čistotu. Davao nam je primer svojim suzdržanim životom i odricanjem od bogatstva. Sada je vreme da mu bar deo toga vratimo. Stoga moramo da se njemu za ljubav, zarad sećanja na njega i na sve ono što je učinio da postanemo bolji ljudi, držimo skupa, moramo da dišemo kao jedan, onako kako nas je učio.“

„I šta predlažeš?“, upita ga nepoverljivo Natanael.

„A šta je sa njegovim bratom? Sa Jakovom?“, upita Jakov mlađi.

„Ne znamo šta je sa njime? Nema ga već drugi dan. Pita-nje je da li je uopšte živ?“, odgovori Andrej.

„Jehuda, gde ti je otac?“, ponovo će Jakov mlađi.

„Ne znam“, odgovori Jehuda. „Doista ne znam. Ali tu je cela zajednica Ebionita. I zar nikom ovde nije palo na um da i o

njima valja povesti računa? A i o Mirijam, ili o Jehošuinoj majci?“

„Da, u pravu je Jehuda“, zaključí Šimun. „Marijam, majku učiteljevu smo sasvim izgubili iz vida.“

„Lepo, smetnuo si je s uma“, zajedljivo se oglasi Natanaíl.

„Pa, mislio sam na preče stvari, kao i na ono što nas očekuje i na ono što moramo koliko sutra da činimo“, odgovori mu Šimun pravdajući se. „Uostalom, nisi je ni ti ovih dana nešto spominjao.“

„Braće, Šimun je u pravu“, umeša se Jakov, sin Zabadejev.

„U pravu?“ dobaci mu Jehuda sa podsmehom. „Dobro. Znači, nikom ništa. Što je bilo, bilo je, idemo dalje. Zaboravi prošlost. Je li?“

„Jehuda, kako možeš tako da pričaš, stvarno te ne razumem“, prekori ga Jakov. „Doista me zanima šta si time hteo da kažeš?“

„Nisi li ti sa svojim bratom i Šimunom bio na gori Tavor sa rabijem? Niste li nam vi govorili o preobraženju rabijevom u svetlosti? I sada, nikom ništa“, upita ga Jehuda.

„Ne razumem te“, jednako će Jakov. „Kakve to sada ima veze sa ovim?“

„Nije li vaša majka, Jehošuina sestra?“, upita Jehuda, sin Jakovljevi.

„Da? Pa šta? Pa to svi znaju“, odgovori mu Jakov već manje samouveren.

„Ništa“, odgovori mu Jehuda. „Ništa! Samo, čini mi se da si ga se brzo i lako odrekao i zaboravio.“

„To nije istina!“, uzviknu Jakov.

„Sećaš li se, Jakove, kada smo se spremali da krenemo na put za Jerušalaim, obojica ste mu pristupili, isturajući majku preda se. Išli ste mu u potaji, da vas niko ne vidi niti da vas čuje.“

„O čemu ti to govoriš? To nije istina“, usprotivi se i Jehonan.

„Ne greši dušu Jehonane“, prekide ga grubo Jehuda.

„Znamo mi tebe Jehuda, uvek si bio sumnjičav prema

nama“, dobaci mu Jakov.

„Tačno“, odgovori ovaj. „Tačno. Ali, zar ne zaiska vaša majka od mog strica povlastice za vas dvojicu, za sestriće njegove? Zar ga nije po vašem nalogu molila da kada dođe carstvo njegovo, da jedan sa desne strane a drugi s leve strane zasednete? Da li možda nječiš da vam je odgovorio da ne znate šta ištete. Jakove, nije li te pitao da li možeš piti čašu koju će on piti? Nisi li odgovorio da možeš. Hajde, reci ovde pred svima da li si ispio čašu koju je on ispio? Ne, dagi moj rođače, nisi popio čašu žuči koju je on ispio? Nisi, dragi moj Jakove, nisi kao što nije ni tvoj brat. I ti bi sada sve to da zaboraviš? Razumljivo. Da je ispalio drugačije, kako bi se ponašao?“

Jakov ništa ne reče, samo odmahnu rukom, kao da kaže: ma, ne vredi se sa tobom preganjati, i sede kraj Johanana koji je sve vreme držao oborenu glavu.

„Čini mi se da je malo ko od vas doista znao moga strica“, sa gorčinom u glasu reče Jehuda i stade kraj prozora i zagleda se preko terase.

„Braćo moja“, povika Šimun. „Sa svađom nećete nikuda stići a neprijatelji vaši će se radovati. Zato, budimo složni. Razumem Jehudin bol. Možda je njemu ovde najteže, ali nije Jehuda samo njemu bio blizak rod, bio je i drugima“, onda se obrati svim prisutnim. „Smirimo se i promislimo trezveno. Sutrašnji dan će biti ionako nov izazov za sve nas, bolje ćemo videti ono što je za nama i ono što je pred nama.“ Onda se okrenu ka Jehudi. „Prijatelju moj, znam da ti je rabijeva smrt teško pala, kao i to da si za oca zabrinut, lično se nadam se da je živ i zdrav“, onda zastade na tren, kao da se nečega priseća pa podiže prst u visini glave i njime protrese dok mu je na licu titrao tajanstveni osmeh. Onda priđe Šimonu iz Kane i zagrlji ga. „Brate moj, otiđi do kanajaca da vidiš šta se kod njih dešava. Pazi dobro, raspitaj se za Jakova. Možda je kod njih, ili pak možda što-god o njemu znaju? Pitaj ih da li je rabi sa njima šta utanačio a da nama nije rekao. Je li to u redu?“

Kada mu ovaj nakon kraćeg nećkanja klimnu glavom, Šimun se okrenu i obrati svima.

„Rabijevo delo i njegove reči nisu mrtve. Njegova je vera potrebna ne samo nama, već i njegovim, sada našim sledbeni-

cima, ovom narodu bez obzira šta neko o njemu mislio. Evo, kunem vam se svojom čašću da ću istrajno i nepokolebljivo slediti rabijev nauk i širiti njegovu reč i otkrivati je sinovima Izrailja pozivajući ih na borbu za oslobođenje od tiranije Romeja i onih koji im ljube skute, tako mi Jahve pomogao. Želim da nastavim njegovo delo, stremiću ka ostvarenju njegovog cilja. A vi braćo, nadam se da ćete me u tome slediti kao što ste i njega?“

„Hoćemo, Šimune, hoćemo“, odazva se Andrej. „Zar ne braćo?“

Onda se Šimun okrete ka Johananu.

„Brate, tebi su u gradu skoro sva vrata otvorena, molim te, otidi onamo gde nisi stigao do sada da uđeš, zakucaj na sva vrata i raspitaj se da saznamo kakvu nam sudbinu Romeji i one njihove sluge iz Sinhedrina spremaju. Proveri, možda ni Irod ne sedi skrštenih ruku, nepredvidiv je vazda bio. Raspitaj se, što više saznamo, biće nam lakše da odlučimo šta nam je korisno da radimo.“

Iako je već drugu godinu u Judeji, Hektor, nikako da se navikne na ovdašnju klimu. Već neko vreme je legionar, prošao je carstvo, bio je u Dalmatiji i u Heladi, ali nigde ne beše ovakvog čudnog vremena. U njegovom rodnom mestu Čeraselu, malom gradiću na jugu Sicilije, nedaleko Raguze, iz kojeg je pucao pogled na more, ovakvih pojava nije bilo. Pa ni u Dalmatiji. Leta su bila topla a zime hladne. A ovde si danju mogao da lipšeš od vrućine a noću da se smrzneš od zime. Čuo je on da je tako i u afričkoj pustinji, ali nije verovao. Sada veruje i ne bi ni za živu glavu tamo nogom kročio.

Kada mu je danas centurion rekao da će sa ovom dvojicom noćiti pod vedrim nebom čuvajući grob nekog Judejca, Hektor se sneveselio, ali i potrudio da se dobro opremi za jedan takav, za njega nimalo prijatan poduhvat. I evo ga već neko vreme dreždi sa Voritom i Vladom kraj vatre koju su zapalili u zavetrini na domak grobišta isklesanog u krečnjačkoj steni koje su trebali da čuvaju. Za razliku od gorostasnog i ćutljivog Vlada, koji potiče iz carskog Sirmijuma golobradi Vorit koji je prošle

godine doveden kao popuna legiji stalno se nešto vrpoltio i gundao.

„Šta pa ima ovde da se čuva?“, pitao se i sam sebi je odgovarao: „Grob!?“ Onda bi vrteo glavom i nastavljao: „Samo da mi je znati kome je palo na pamet da čuvamo grob?“

„Dobro, Vorite, hajde, dosta je bilo. Umukni već jednom“, prekori ga Hektor.

„Dobro, a zar tebi ovo nije smešno?“, nije se ovaj predavao.

Pa kada mu Hektor ništa ne odgovori, okrete se ka Vladu koji je stajao postance oslonjen na stablo pa ga upita: „A šta ti misliš o svemu tome?“

Kada mu ni Vlad ne odgovori Vorit zamuče.

Kada je sunce počelo lagano da tone k zapadu začuše muški smeh i glasove koji su bivali sve glasniji i jasniji. Judejci, zaključili Hektor i ustade. Vorit ga je sledio i brzo, više po navici nego očekujući kakvu opasnost, nataknuo na glavu svoj kasis⁴⁵ i latio se svog kratkog gladisa koji mu je visio o desnom boku.

Dok su Hektor i Vorit stajali kraj ognjišta, Vlad je i dalje nepomično stajao u zavetrini skriven stablom i gustom maki-
jom tako da ga pridošlice nikako ne bi mogle videti.

Konačno se pojaviše četvorica Judejaca u nekim haljinama od grubog lanenog platna opasani platnenim pojasom i sa kožnim kacigama natučeni diboko na oči, koji kada ugledaše dvojicu Romeja ustuknuše na trenutak.

„Uh, uplašiste nas“, reče jedan od pridošlih, očito im beše kakav predvodnik mada se to ni po čemu ne bi moglo zaključiti.

„Ko ste vi?“, upita Hektor.

„Mi?“, zbunjeno upita onaj isti Judejac pa ne čekajući odgovor nastavi: „Pa, mi, ovaj, mi smo straža. Da, mi smo straža. Poslali su nas da ovde stražarimo. Da čivamo grobnicu“, smušeno odgovori.

„Ko vas je poslao?“, nastavi Hektor sa ispitivanjem.

„Ko nas je poslao?“, zbunjeno ponovi pitanje Judejac. „Samo su nam rekli da ovde dođemo i da pazimo na grobnicu da joj se niko ne približava i ako neko dođe da vidimo ko je i šta traži.“

„Ko ti je to rekao?“

„Kako ko, pa sveštenici“, začuđeno odgovori Judejac čudeći se takvom pitanju.

„A šta ćete vi ovde?“, upita drugi Judejac.

„Istom obavezom“, odgovori Hektor i mahnu im da priđu. „Rekoše da nećete doći. Zbog tog vašeg praznika.“

„Eh, ko nas pita, praznik ili ne, nama dođe na isto“, odgovori Judejac prilazeći vatri. „Nego da se predstavim, ja sam Jehuda, a ovo su moji ljudi, Aaron, Mošej i Jonah.“

Dok ih je predstavljao, prozvani uz lak naklon podizahu ruke radi prepoznavanja, ali ostadoše na svojim mestima.

„Dobro, dobro“, Hektor nestrpljivo prekide Jehudu koji htjede još nešto da kaže. „Pridite i sedite ovde“, pokazujući rukom na prostor oko ognjišta.

Kada se smestiše Judejci iz svojih pletenih torbi izvadiše hranu i krčage vina pa odložiše kraj sebe na zemlju.

„Šta vam je to?“, upita Vorit mada je i njemu samom bilo jasno o čemu se radi.

„Šta bi bilo, hrana i piće“, odgovori uz smeh Aaron. „Duga je noć a čovek lako gladni i ožedni.“

„Jeste li se vi čime založili?“, upita Jonah kidajući poveći komad hleba.

„Jesmo, pre nego što smo krenuli ovamo“, konačno se Vid oglasi prilazeći vatri.

Jehuda se trže i brzo odmeri Vida. „Uh, uplaši me. Nisam te video“, reče.

„Hoćete vina?“, upita Mošej pružajući koziju mešinu k Romejima.

„Neka, hvala“, odgovori Vid. „Možda kasnije.“

Mošej sleže ramenima i spusti mešinu kraj sebe pošto je otpio dobar gutljaj. „Kako hoćete, ali noć će biti duga i hladna.“

Hektor smrknuto pogleda u Mošēja a potom u vedro nebo. Da, zna on vrlo dobro da će noć biti hladna. Čak i da je leto, bilo bi hladno a kamoli sada, ne početku proleća. Opet, bio je ljut i na Vida, što je morao da tako bahato odbije uljudnu ponudu da se založe vinom. Ko zna da li je time uvredio Judejce, pa da ih više ne ponude.

Vreme je odmicalo, što je na nebu bilo sve više zvezda,

bilo je sve hladnije, Hektora ni ćebe koje je poneo sa sobom nije moglo da ugrije. S vremena na vreme je ustajao ne samo da proveri grobnicu, već i da protegne noge i kretnjom da se koliko je to god moguće ugrije.

„Hladno?“, upita ga Jehuda kada se ustajući treći put zimogrožljivo stresao.

„Jeste. Ukočih se“, odgovori cvokoćući.

„Nisi se navikao?“

„Nisam.“

„Čini mi se da se ni tvoji ljudi nisu naviknuti na naše hladne noći.“

„Biće da nisu“, odgovori Hektor i poče da cupka. „Teško se čovek navikava na neprijatnosti.“

„Hoćeš malo vina? Ili možda nešto jače?“, smejući se upita ga Mošej.

„Priznajem da bi mi sada dobro došlo bilo šta“, uz osmeh odgovori Hektor.

Mošej se grohotom nasmeja, i pošto namignu Hektoru, okrete se ka Jehudi i zatraži od njega da ne cicijaši i doda vrč sa rakijom. Tren kasnije Jehuda se isteže pa pruži Hektoru zemljani vrč koji ga spremno prihvati i pošto izvadi plutani čep dobro se založi.

Kada htjede da vrati vrč Jehuda mu reče: „Pa da, Romeji! Kakvi ste to vi ljudi? Samo na sebe mislite. Hajde, daj i prijateljima da se i oni malo zagreju.“

Hektor se zahvali i pruži vrč Voritu koji ga zgrabi i poče da ispija rakiju.

„Uh, ala ovo pali“, reče dok je brisao usta. „Baš je dobra.“

„A tek što nam je vino dobro“, grohotom se nasmeja Mošej preuzimajući vrč. I dok je prilazio Vidu reče mladom Romeju preko ramena: „Takvo vino u životu nisi pio.“

Vid otpi jedan, pa pošto promulja rakiju u usima otpi još jedan gutljaj da bi potom pio iz vrča kao da vodom gasi žeđ. Judejci su ga gledali, ali mu niko od njih ne zameri. Hektoru bi neprijatno, taj Vidov postupak učini mu se nepristojnim.

Konačno Vid uz zahvalu vrati vrč Judejcima koji redom otpiše po gutljaj dva pa ponovo ponudiše Hektora.

„Mi nemamo šta da vam ponudimo za uzvrat“, reče snebivajući se.

„Čoveče, ne budi smešan, pa ovde smo na istom zadatku, zar ne?“, reče Jehuda koji mu je i ponudio vrč pa ne čekajući odgovor doda: „Ljudi smo, iste nas muke muče i moramo se ispomagati. Zato se nemoj stideti, biće vremena“, i pogledom potraži podršku svojih prijatelja. „Zar ne?“

„Svakako, svakako“, uzviknu Aaron i smejući se izvuče iz svoje torbe još jedan ništa manji vrč od onog koji je Hektor držao u rukama. „Vidi, ima toga još!“

Hektor otpi pa pruži rakiju Voritu te vrč poče da kruži, od ruke do ruke, od usta do usta dok ne ostade prazan.

Nedugo zatim Romejski legionari i judejski oružnici sedeli su kraj vatre i časkali uz vino. Mošej i Vid su se sporili oko toga da li je bolje crno ili belo vino. Vid, iako je sa očiglednim zadovoljstvom ispijao Mošejevo gusto crno vino, hvalio je suva bela vina iz okoline carskog Sirmijuma odakle potiče.

„Priznajem, nisam imao prilike da pijem ta, kako veliš panonska vina, nisam ti tako bogat čovek da sebi mogu tako nešto da priuštiti. Zadovoljavam se ovim našim a kako mi se čini večeras i tebi baš prijia“, šaleći se Mošej doda već poluprazni meh sa vinom Vidu kome se jezik već počeo uplitati.

„Istinu zboriš, dragi moj prijatelju, mi, sirotinja, ne možemo sebi tako šta vredno poput carskih vina priuštiti, nama su dobra i ova judejska vina.“

Jehuda koji je sedeo kraj Hektora i sa njim živo razgovarao, uočio je da je Vorit već počeo da drema pa reče Aaronu koji je sedeo kraj njega da skokne sa Jonahom i pogleda da li je sa grobnicom sve u redu. „Nemoj da posle bude problema!“, i doviknu im dok su se udaljivali od vatre. Potom se okrete ka svom sagovorniku u samouvereno mu reče: „Ne brigaj, prijatelju, biće sve u redu. A i koja bi pa budala dirala grobnicu. Stvarno ne znam kome je ta budalaština pala na um.“

„Ne znam ni ja. Onom našem zapovedniku Titu Kominiju Spartaku tako nešto sigurno nije. Njemu jedino device mogu da preokupiraju pažnju, taj se ni za vojna pitanja ne interesuje, osim ako ga Pontije Pilat ne nagna. Sumnjam da je u to umešao prste Opulije Katulijana Korvusa, suviše je on veliki računčija

da bi mu ovakve gluposti pale na pamet. Dakle, mora da je to neka vaša, judejska zavitlancija. Šta bi drugo moglo da bude?“

„Misliš?“ , zupita ga ozbiljno Jehuda.

„Ma da, zar i ti to ne misliš?“ , pogleda u Jehudu i dobro potegnu još jednom iz meha. „Dobro vam ovo vino.“

„Nisam baš siguran. Da je tamo neko hteo da vam se naruga, ne bi nas slali.“

„Ma, šta ja znam, bila šala ili ne ja se evo, smrzavam“, pa ponovo potegnu još malo. „Baš je dobro.“

„Dobro, jašta. Samo ti pij, imamo mi toga još.“

Aaron i Jonah se vratiše sa veću da je sa grobnicom sve u redu, pa sedoš kraj vatre i založiše se vinom. Nedugo zatim Aaron reče da bi mogao malo da dremne pa se udobno smesti bliže vatri.

„Pametno“, zaključi Hektor pa upitno pogleda svog sagovornika i reče, kao da mu se obraća za mišljenje. „Mogao bih i ja“, pa ne čekajući odgovor spusti se niže i ušuška se svojim čebetom.

„Samo ti spavaj prijatelju“, reče mu Jehuda.

„Ja ću sada malo, a ti posle... kad budeš hteo da dremneš, probudi me, da stražarim. Važi?“ , reče Hektor padajući u san.

Nedugo potom i Vid koji je sedeo između Aarona i Jonaha, već je pokazivao vidljive znake pijanstva, zaplitaio je jezikom i sve češće mu je padala glava na grudi. Nije prošlo mnogo i on je već spavao snom pravednika.

„Uh, jedva“, prošaputa Jehuda. „Mislio sam da ovaj grmelj neće nikada zaspati.“

„Ali imao je dobar cug“, cereći se reče Aaron.

„Umalo da ostanemo bez pijaće“, zaključi Jonah pošto je proverio količinu preostalog vina u mehu.

„Ma, pusti sada to“, prekide ga Jehuda. „Aarone ostani ovde i pazi na Romeje a mi idemo da obavimo posao.“

„Dobro, idemo“, reče Jonah i ustade i zaputi se ka grobnici. Za njim hitro krete i Mošej.

„Kad završimo posao tamo dolazim po tebe. Jasno?“ , šapatom reče Aaronu.

„Jasno“, odgovori ovaj i privuče k sebi poveću batinu.

Jehuda jedva da je prešao par koraka pošto je zaobišao stenu koja je logorištu činila zavetrinu i delila ga od grobnice, kada nalete na Jonaha.

„Šta je bre bilo? Kud si krenuo?“ , ljutito prosikta.

„Otvorena grobnica“, odgovori mu ovaj.

„Kako otvorena? Pa koliko malopre ste tamo bili.“

„Bili ali sada je ploča pomerena, a ulaz u grobnicu otvoren.“

„Jesi li baš siguran?“

„Jeste, otvoren je ulaz“, potvrdi upravo pristigli Mošej.

Jehuda uze baklju iz Jonahove ruke pa odgurnu Mošeja u stranu i prođe. Nakon nekoliko koraka ugleda tamni otvor grobnice i pomerenu tešku kamenu ploču.

„Hu majku mu“, procedi.

Onda hitro priđe ulazu u grobnicu i sagnuvši se spretno uđe u nju da bi se tren kasnije pojavio bled u licu.

„Nema leša“, tiho reče dvojici zatečenih prijatelja koji su stajali pred ulazom.

„Ništa ne razumem“, zavrte glavom Mošej. „Nisam ništa čuo.“

„Ni ja“, potvrdi Jonah. „Ne, ovo je čudno, ovo nije moglo da se uradi a da se ne napravi buka. To je isključeno.“

„Dobro, čak i da nismo čuli, kako je to moglo da se dogodi“, upita Jehuda. „I što je još bitnije, ko je to mogao da uradi?“

„Hej, ovo nema smisla“, prekide ih Mošej. „Idemo po Aarona pa da bežimo odavde dok se Romeji ne probude.“

„U pravu si“, saglasi se Jehuda i posla ih po stvari i Aarona.

Tren kasnije četiri muškaraca je napustilo vrt i otišlo u noć.

U sobi je vladala duboka tama kada se Mirijam trgla i sa strahom uspravila na ležaju, nije mogla da razluči da li je to umorom savladana upala u plitak i varljiv san, onaj koji traje tek treptaj oka ili otkucaj srca, ili je dugo i čvrsto spavala. Sedeći

u postelji koju joj je sinoć prostrla Arsinoja, srce joj je snažno tuklo dok je osluškivala; tišina koja je vladala činila joj se koliko varljivom toliko i nesnosnom, želela je da do nje dopru bar nekakvi, makar i najtiši noćni zvuci, bilo kakvi, samo da joj odvrte pažnju od muke koja je razdire, no jedino što je mogla čuti behu Šalomitino i Arsinojino plitko i ravnomerno disanje.

Mirno spavaju, zaključivši ne bez stanovite i ne baš jasne razočaranosti. Kako nakon svega što se dogodilo tokom proteklih dana mogu mirno da spavaju, pita se.

Tren kasnije već je bila na nogama i kroz otvoren prozor sa izvesnim strahom se zagledala u parče tamnog neba na kojem su titrale udaljene zvezde. Počela je oprezno da se kroz mrklinu koja je vladala spavaonicom kreće ka oknu, a parče neba oivičeno mrkim zidom postajalo je sve veće i veće, a zvezde sve brojnije. Konačno, kada je stala kraj otvora, pred njom se raširilo nebo iznad Jerusalaima na kome je titralo nebrojano mnoštvo zvezda.

„Koja li je njegova?“, prozbori jedva čujnim glasom, kao da pazi da ne probudi družbenice i odmah začuta i osta stojeći kraj prozora oslonjena glavom na zid. Odgovora nije bilo. Samo tišina. Bar da se odnekud kakav pas oglasi. Ništa. Nervoza je u njoj rasla. Ne može a da se ne seti da je samo pre kratkog vremena stajala kraj ovog istog prozora i posmatrala nebo, ali tada je njena glava bila položena na grudi njenog ljubljenog Jehošue. Nije uspela da priguši jauk i tren kasnije ponovo joj potekoše suze. Arsinoja zastenja i pomeri se, nešto promrmlja pa ponovo utihnu. Ko zna koliko ima do zore, pomisli Mirijam.

Više joj se nije spavalo; da se vrati u postelju nije mogla, ne samo stoga što se to protivilo njenim navikama, jednostavno morala je da izađe iz ove sobe koja joj je uvećavala ionako nesnosnu teskobu.

Sa mukom se odgurnu od zida i krenula da se iskrada iz sobe, tren kasnije je za sobom pritvarajući vrata izašla na podest sa koga se niz drvene stube spusti u prizemni deo kuće pa kroz kuhinju i smočnicu izađe u dvorište, zapravo brižljivo ženskom rukom uređen neveliki vrt Šalomitine kuće. Dok je silazila niz stepenište pod nogama je osećala hladan kamen nogostupa, u vazduhu je prepoznavala mirise koje je sa obližnjeg planin-

skog venca koji se spuštao sve do gradskih zidina donosio blagi lahor. Mirijam duboko udahnu i ošljunčanom stazom krete k dnu dvorišta u kome su se pod razgranatom smokvom, kraj kladenca nalazile sedeljke u kojima je često pred večer sedela sa Jehošuom, dok bi Arsinoja i Šalomit pripravljalje obed. Doduše, nije to bilo često, naprotiv, behu to retki i nedovoljno dugi trenuci tokom zajedničkih boravaka u Jerušalaimu o praznicima, u svakom slučaju ne toliko često i dugo koliko je priželjkivala.

I u vrtu vlada muk, nema nikakvih zvukova, samo se senke smokvinih grana nečujno njišu, čini joj se da se zvezde sa njima igraju. Očajna je. Oseća mučninu. Zbilo se, raspeli su ga. Hladan znoj je podseti da su je svu noć mučili košmarne misli, možda i snovi, nije sigurna više ni u šta, kao da je Satanel davi i na muke stavlja, kao da joj je demone slao u javu i u san da je mrcvare.

Sinoć, tek kada je Arsinoja užgala lojanice i kada je tmina ispunila sobu, više nije mogla da se suzdrži, pustila je suze. Nije plakala, samo su joj suze tekle, sve one suze kojima tokom prošle noći i jučerašnjeg dana nije dozvoljavala da odaju vrisak koji joj je razdirao grudi. I ne seća se kada je i da li je uopšte zaspala, kada je košmar sna zamenio grozotu jave. Vatra koju joj je u grudima zapalio Satanel i dalje plamti i prži joj dah, iz trenu u tren horde demona potpiruju i raspaljuju bes u njoj, muče je i raspinju; mora da ugasi plamen koji je satire, zato tiho ustaje i hoda bosih nogu po rasprostrtim asurama od palminog lišća. Pomisao da je samo pre sedam dana, uoči šabata Jehošua ulazeći u Jerušalaim gazio po prostrtim palminim granama dok mu je narod klicao, uznemiri je još više. Kao da se demoni poigravaju sa njenim besom i zavišću.

Da, zavidi onima kraj kojih su njihovi ljubljani, ljuta je na one koji mirno spavaju, besna je na one koji su ga izdali. Ali i ljuta je na sebe, morala je da zna, nije smela da ga one večeri pusti da ide. Da nije dozvolila da je Šimun rasrdi i naljuti, da je otrpela njegovu uvredu i da je ostala i da mu nije dozvolila da sa učenicima ode na Maslinsku goru, ne bi ga uhvatili i svezanog odveli pred romejskog namesnika. Da su nakon večere kao što su to i inače tih dana činili, došli na konak Šalomitinom domu, ne bi bilo suđenja niti bi završio na krstu. Stoga sebe krivi, nije

smela da podlegne srdžbi, zar se već nije navikla da Šimun vazona protiv nje govori? A i ko je bio taj Šimun? Ribar koji je od teškog posla i krpljenja mreže utekao u nadi da će mu se dati carstvo zemaljsko. Teško da iko od njih sada želi da kraj njegovog trona mesto zauzme.

Stala je kraj kladenca i grozničavo zagrabila hladne vode iz vedra i pljesnula se po licu. Potom još jednom, pa još jednom. Voda joj je prijala, razbudila ju je i osvežila, i sa čela i obraza skinula noćnu vrelinu, ali joj nije ugasila vatru koja ju je prljala u grudima. Zato podiže vedro i poli se po glavi. Voda joj se slivala niz kosu i vrat, natapala joj je noćnu haljinu i lepila je za grudi i vrelu kožu. I dok su njene grudi vrištale još, još, još, grabila je vedricom vodu iz velikog kamenog korita i izlivala je iznova na sebe.

Iz pravca kuće dopreše šumovi nečijeg kretanja. Mirijam se uspravi i podiže pogled ka kući i ugleda ljudski obris kako laganu izranja iz duboke senke. Nije bila sigurna, na mah pomisli da je to Arsinoja, mora da ju je čula kada se iskradala, ili možda buku koju je podigla, dok je gasila vatru što je gorela u njenim grudima. Ili je to možda Šalomit? Obe imaju lagan san.

U sledećem trenutku pretrnu.

„Nemoguće“, prošaputa uzbuđena dok su joj se grudi nadimale od neočekivanog uzbuđenja. „Nemoguće“, ponovi i poče da gužva košulju na grudima ne bi li utišala srce koje joj je snažno tuklo dok je iz senke sporo izranjala muška silueta, sada vidi, raširenih, mada i opuštenih ruku. Mirijam je znala da u kući nije bilo muških no nije se plašila, nekakav unutrašnji glas joj je govorio da nema potrebe ze strahom, naprotiv, isti taj glas joj je govorio da bi trebalo da se raduje. Samo ona nema razloga za radost. Sigurna je, to nije Šalomit a nije ni Arsinoja, to je ustinu čovek, samo kako je ovde dospeo?

„Ne boj se, ženo, ja sam“, začu tihi i suzdržan, jedva čujan muški glas.

Mirijam na mah oseti slabost, kolena počеше da joj klecaju. Htede da načini iskorak, ali noge je nisu slušale i zatetura se na stranu pa izgubi ravnotežu i pade na kolena.

„Nemoguće“, ponovo prošaputa dok se rukama pridržavala za stranicu valova. „To ne može biti!“

„Moguće je, mila moja, moguće je“, izusti muškarac koji se lagano i bez napora kretao ka njoj, kao da jezdi stazom. „Vidiš da je moguće.“

„Živ si?“, jedva prozbori gušeći se sopstvenim dahom.

„Živ“, potvrdi joj. „Življi no ikada.“

Dok se pridizala, Mirijam je jedva disala od uzbuđenja, srce joj je snžno tuklo. Svojim očima nije verovala, jednostavno nije mogla. Mora da sve ovo sanjam, pomisli i uštinu se za n-dlanicu. Bol je uveri da je budna. Ipak, ovo ne mora biti varka niti gruba obmana. Kada se uspravila, sa lica je dlanovima ukonila i poslednje kapi vode, protrljala je oči i opet isto; pred njom je stajao čovek, njen čovek, Jehošua.

„K-kako?“, promuca i u sledećem trenutku već je bila u njegovom zagrljaju.

„Valjda čudom“, blago joj glasom odgovori dok ju je privijao na grudima i ljubio.

Nije bilo sumnje, to je on, njen čovek, miris njegovih grudima prepoznala bi među tisućama mirisa. Trenutak kasnije, već smirena, Mirijam se odvojila od Jehušue i prodorno se zagleda u njegovu lice. Iako je bilo mračno, mogla je da uoči da mu je koža bila čista, bez i jedne ogrebotine, ni na čelu mu ne behu tragovi trnovite krune koju mu Romeji iz obesti staviše dok su ga krvnički batinali. Onda ga hitro primi za podlaktice i podiže ih te se zagleda u zapešća. Ni na njima nije bilo rana; kao i koža na njegovom licu dlanovi su mu bili nežni, onakvi kakvim ih pamti. Tren kasnije ih prinese usnama i stade ih celivati, onako kako je to bezbroj puta činila.

„Kako, kako?“, ponavljala je između poljubaca.

„Doista ti ne bih znao odgovoriti“, smešeći se reče joj. „Eto, jednostavno se desilo. Možda zato jer te bezmerno ljubim?“; šaputao je zagledan u njene krupne uplakane oči. „Doista ne znam.“

„Hajde, dođi“, reče mu Mirijam i povede ga do klupe pod smokvom. „Mili moj, ovo je doista čudo božije. Sahranili smo te, mili moj, tvoje smo telo sahranili.“

„Znam, video sam, sve sam video. Bejah tamo s vama.“

„I sada si uskrsnuo?“

„Uskrsnuo.“

„Kako?“

„Ne pitaj me, jer ne znam. Samo znam da sam sve vreme bio blizu tebe ali ne mogadoh sa tobom zboriti niti te dotaći iako pokušavah. Veruj mi, u tim trenucima svega sam se sećao, svakog trenutka svoga života, i svakog trena našeg života, svakog trena provedenog kraj tebe i sa tobom sećao sam se. Svega, svega sam se sećam, svake svoje želje, svoje misli, svoje molitve upućene Elohimu. I poslednjih svojih trenutaka na zemlji se sećam. Sećam se optužbe i suđenja, sećam se bola koji me je razdirao dok su mi udarcima bičem kidali meso sa pleća, sećam se i pantiću za sva vremena nemoć i uzaludnost koja me je pritisкала dok su mi zapešća prikivali. Sećam se i olakšanja kada sam napustio svoje izranavljeno telo. Sećam se širine vasseljene koju je ispunila bleštavost božanske milote koja me je primila u sebe, čiji sam deo postao. Sećam se i tebe i Marijam pod krstom. I doista, sećam se da vas nisam morao pratiti, ali bejah tu, kraj vas i u vama dok ste moje telo odnosili sa Gulgulte, dok ste mi telo mili i potom u njega utrljavali mirisna ulja smirne i aloje, dok ste vrpce na moje ranjave zglobove privezivali, dok ste moje telo u platno motali i konačno, kada ste telo u grobnicu polagali. Sećam se i tvog bola, tvog očaja i tvojih suza jer behu, čudno je reći ali istina je, i moj bol, i ne samo moj, vaseleljene. Svega se sećam, sve je živo u meni, svaki trenutak je u meni sadržan, prošli, sadašnji i budući, od postanaka do svih krajeva u beskrajju. Sa tobom sam i sa našom nerođenom ćerkom sada i u spokoju večnosti.“

„Kako je to moguće?“, pitala ga je sa nevericom.

„Ne znam, no, veruj mi, u neko vreme, moguće bezvreme, lebdeo sam među svetovima, između ovostranog i onog drugog, začuđujuće ali, takođe mi poznatog, pod sobom sam gledao tvarni svet koji me više nije doticao, jedinstvena i nepovnljiva jarka svetlost tvorila je zlatno zrcalo u kojem se odbleesak tvarnosti ogledao poput vaseljene u mom oku dok mi je u ušima odzvanjalo tvoje dozivanja, imao sam utisak kao da prelazim na drugu obalu Jordana koračajući po vodi, kao da napuštam dolinu jorgovana koju si ti tvorila svojom ljubavlju. Znam da si me dozivala i preklinjala da ostanem sa tobom. Ali to beše tek privid, pronašao sam te u sebi, tvoj duh je bio deo menu

upravo kao što bejah deo beskonačnog blaženstva u svetlosti koje obitavaše i u tvom duhu.“

„I sada si mi se vratio?“ , upita ga Mirijam.

„Kao što sam te našao, kao što sam te voleo svo ono vreme, kao što te volim sada, u beskonačnom, tako ću vazda biti s tobom, jer ćeš biti u meni kao i ja u tebi, i tvoj duh tvori beskraj kojem jedino pripadaš, makar to i ne osećala svojom dušom. Veruj mi, u jednosušnosti smo oboje sa neizrecivim i nepojmljivim.“

„Znači ostaješ sa mnom?“

„Da, mila moja, mada ne na taj način kako to želiš. Doista, neću biti kraj tebe telom koje si dodirivala, ali ću biti u tebi, jer je i neizrecivi u tebi pa onda i ja s njim, ali otkrivaću ti se uvek kada dođe čas.“

„Ne želim da ideš, tvoja je dužnost muža da brineš o meni. Bez tebe sam ništa, sa tobom sam ispunjena. Ne ostavljam me“, jauknu i obujmi ga čvrsto rikama oko struka i steže ga.

„Mirijam, veruj mi, moja telesna prisutnost je tek privid, to je varka kao i nestanak svih ovih zvezda o obdanci, nebitno je; zatvoriš li oči, svet će stati, otvoriš li ih, oživeće ali ne i onaj unutrašnji, onaj u tebi, onaj suštinski. A koliko je očiju? Očiju koliko i duša, ne zna im se broja. Nebrojane su oči ali kažem ti: otvori oči tvog duha i videćeš me jer tada svet neće zamreti. Zar ti to nije dovoljno?“

„Ne, nije mi dovoljno, nikako mi nije dovoljno“, zajeca Mirijam. „Tebe mi nikada nije dovoljno!“

„Ah, ludice moja“, nasmeja se. „Neverovatno, a bio sam ubeđen da su pametnija od Šimuna.“

„Ne zadirkuj me, ne vređaj me uspoređujući sa tim smutljivcem“, prekori ga.

„Mila moja, vreme mi je, valja mi krenuti. Zbogom mi ostaj“, reče joj pre nego što nestade.

„Neeee!“ , kriknu Mirijam.

Dok je Šalomit pokušavala, uplašena i zatečena vriskom koji ju je probudio, da se pribere i shvati šta se događa u mrkloj noći, Arsinoja je već bila na nogama i priskočila Mirijam pokušavajući da dopre do svesti unezverene prijateljice koja se gušila u jecajima.

„Mirijam, Mirijam, mila moja, sve je u redu, smiri se, sve je u redu“, govorila joj je pridržavajući joj glavu i zabrinuto zagledana u njene zemice uklanjala joj krupne graške znoja sa čela. „Hajde, smiri se, to je bio samo košmar.“

„Šta se dogodilo?“, upita zabrinuto Šalomit.

„Košmar“, odgovori Arsinoja.

Šalomit s leđa obgrli Mirijam privuče je na grudi i poče da je njiše.

„Hajde, smiri se, smiri, bićeš dobro. To je bio san“, tešila ju je.

„Bio je tu“, kroz ropac jedva joj reče Mirijam.

„Dobro, dobro“, šaputala je Šalomit.

„Ko je bio, mila moja?“, upita Arsinoja.

„On“, uspe da izusti Mirijam.

„Dobro, dobro“, pomirljivo će Arsinoja.

„Hajde, ustani, mila moja, hajde da malo hodaš“, reče Šalomit i ustade pa pruži Mirijam ruku da joj pomogne kako bi ustala.

„Veruj mi“, reče ustajući, „bio je tu.“

„Dobro, dobro, u redu, bio je.“

„Ti mi ne veruješ?“

Šalomit je pogleda sažaljivo, pa udahnuvši, reče joj da joj veruje. „Evo, i Arsinoja ti veruje, samo se smiri.“

„Pobogu, šta vam je, pa nisam luda, sišla sam u vrt dok ste vas dve spavale i dok sam stajala kraj korita i umivala se приметla sam nečiju senu. U prvi mah pomislih da se neka od vas probudila, možda od buke koju sam digla no, to ne bejaste vi, bio je to Jehošua.“

„Dobro, mila moja, dobro“, prošaputa Arsinoja.

„Prišao mi je raširenih ruku i zagrlio me je onako kako je to vazda činio i celivao me je po čelu i kosi, kao što je to uvek činio. Bio je to on, od krvi i mesa, kada me je zagrlio položila sam glavu na njegove grudi i čula otkucaje njegovog srca, čula sam i ono čudno hrapavo škriputanje u njegovim grudima. Njegove su grudi mirisale svežinom, onim divnim mirisima tek pokošene otave. Tren kasnije sam mu sa slepoočnice uklonila onaj njegov uvojak. Na njegovom licu nije bilo rana, bilo mu je čisto, ni na zapešću ne beše rana. Ni na nogama, videh. Možete

li to shvatiti?“

„Sve je u redu, prošlo je“, umirivala ju je Arsinoja.

„Pobogu, Arsinoja, čuješ li ti mene!“, ljutito će Mirijam.

„Čujem, čujem“, odgovori joj prijateljica.

„Ali nema ga“, umeša se Šalomit.

„Da, da, nema ga. Naravno da ga nema, otišao je. Pa što sam kriknula? Što?“

Prijateljice joj ne odgovoriše.

„E, pa kriknula sam u očaju što je rekao da mu je vreme da ode. Čujete li me!/? Rekao mi je: došlo je vreme da idem“, reče i ponovo briznu u plač.

„Hajde, smiri se“, skoro u glas rekoše joj prijateljice.

„Da li vi uopšte shvatate šta se dogodilo?“, upita ih Mirijam. „Shvatate li?“

Družbenice su ćutale oborenih glava.

„Jehošua je uskrsnuo iz mrtvih, pohodio me je da bi potom nekud otišao. Ipak, ipak mi je rekao da će mi doći kada dođe vreme.“

Arsinoja, koja je stajala nasuprot Mirijam i Šalomite koja ju je pridržava, samo je zavrtila glavom, nije želela da protivreći prijateljici koja je očigledno nakon muževljeve smrti i pogreba proživljavala svoje najteže trenutke u životu. Zar da je u ovakvom trenutku ubeđuje i privodi stvarnosti, ne to joj nije bilo u pameti, za tako šta uvek će biti prilike i vremena no svakako za to ovaj noćni čas nije pravi trenutak. No Šalomit nije bila tog mišljenja.

„Eh, Mirijam, jadnice, mora da si sanjala da te Jehošua doziva, ne razlikuješ više ni san od jave“, reče.

„Pobogu, nisam luda, znam šta govorim. Evo, upravo ovde“, odbrecnu se Mirijam i osvrnu se na stranu i upravi rukom u stranu. „Evo...“, i iznenada umuče u pola reči.

„Draga moja“, tronuto joj reče Šalomit grleći je. „Vidiš, nismo u vrtu, u kući smo, u gornjici. Spavala si. Sanjala si. Košmari, draga moja, to su samo košmari.“

„Ne i ne!“, trupnu nogom Mirijam pa odlučnim glasom nastavi dok joj se lice grčilo. „Odbijam da je to bio samo košmar ni san. Odbijam, čujete li me vas dve – odbijam! Sećam se svake njegove izgovorene reči, hoćete li da vam ih ponovim?“

„Nema potrebe“, pomirljivo joj odgovori Arsinoja.

„Ne, itekako ima potrebe, itekako“, uzviknu Mirijam.
„Ima jer ono što mi je rekao je doista otkrovenje!“

Dok su Arsinoja i Mirijam razgovarale, Šalomita ode do prozora i zagleda se u nebo, potom se povrati i predloži da, ako je ikako moguće, još malo počinu jer do zore ima namanje još dva časa dodavši da ih čeka neizvestan dan a i vaskolike obaveze.

„Ne, ne želim da spavam“, uzviknu Mirijam.

Arsinoja htjede da je upita da li hoće da siđu u vrt ali Mirijam je već grabila stubištem u donji deo kuće i ubrzo im se izgubila iz vidokruga. Arsinoja prekori prijateljicu što se odveć grubo ophopdila prema Mirijam.

„Pobogu, Šalomit, zar ne vidiš da je skoro sišla s uma od bola? Trebalo bi da imaš bar malo obzira prema njoj.“

„Molim te, nemoj mi držati pridike, zar da povlađujem njenoj uobrazilji? Pobogu, pa nisam licemer. Traži od mene bilo šta samo to nemoj. Uostalom, i sama znaš da bih život dala za Mirijam“, razložnim glasom odgovori Šalomit i krete ka stepeništu.

Arsinoja uzdahnu i pre nego što i ona krete iz škrinje u uglu spavaonice uze uredno složenu Mirijaminu korotnu spremu pa i ona krete za prijateljicom.

Dok je nesigurnim korakom silazila niz stube u mračno prizemlje kuće, Mirijam je napregnuto osluškiavala pokušavajući da otkrije ma i najmanji šum, tama koja ju je pritiskala činila ju je nesigurnom i ranjivom. Hladne graške znoja su joj se i dalje slivale niz čelo dok se naprezala da pogledom dosegne kakav obris u tmuni. Oseća hladan dah na obrazima i vratu. Da li se to kroz kuću duhovi kreću? Upinje sluh da čuje bilo kakav zvuk, bar tanani šum, šum koji će joj dati nadu da sve nije bilo samo san, da je živ unatoč tome što je raspet, da će ponovo doći i kao što je to toliko puta činio, sagnuti se i nežno je poljubiti u vrat ispod uha, da bi ga zagrlila i nežno milovala.

Kada je izašla iz kuće zaputila se ka klupi pod smokvom. Dok je stazom prolazila pored kamenog korita učini joj se da vedro nije na uobičajenom mestu već u koritu, i kamene ploče

kojima je prostor oko korita popločan bio je mokar, kao da ga je neko polivao.

„Ne, ipak nisame sanjala“, izusti kada je sela na klupu, kao da sa nekim razgovara. „Pre nego što se pojavio zahvatila sam vedrom vodu iz valova i polivala se po glavi, zato je vedro u koritu, ostavila sam ga tu kada se pojavio.“

Dok se prisećala sleda događaja nesvesna svojih pokreta provuče prste kroz kosu i shvati da joj je mokra. Mokra od vode, ne od znoja.

„Ne nisam sanjala, nije bio nikakvog košmara, evo dokaza, i kosa mi je mokra, znam, sigurna sam, ukazao mi se, videla sam ga, razgovarali smo.“

I baš kada htjede da ode po družbenice, na kućnim vratima pojavi se prvo Asinoja a koji tren kasnije i Šalomit. Dok je gledala svoju družbenicu kako joj lagano prilaze stazom, Mirijam oseti neprijatnost zbog malopredšnjeg razgovora sa njima. Zar je i najbolje prijateljice izdaju, upita se? Konačno iz nje provali sapeti jad i razleže se jauh.

„Plači, draga moja, plači“, šapuće joj Šalomit dok ju je grlila. „Znam da ti je teško, draga moja. Znam. Plači.“

„Zašto je moralo tako da bude?“, zapitala se Arsinoja.

„Nije moralo“, odgovara joj Šalomit.

„Pa zašto su ga ubili?“

„Ah, zašto!“, uzdahnu Šalomit. „Ljudi su to, tašti i zli. Zavist ljudska ga je ubila.“

„Ali on ni mrava nije zgazio. Kome je on, jagnje božije, bio pretnja?“

„Varaš se. Grdno se varaš, baš to što u njemu ne beše ni trunke zla, predstavljalo je za mnoge neopisivu opasnost.“

I dok je Arsinoja brisala Mirijaminu mokru, kao noć crnu kovrdžavu kosu, Šalomit je već držala pripremljenu preobuku.

„Mirijam, hajde, obuci se pa čim se razdani da krenemo, valja ići do groba, pokojniku, šiva⁴⁶ je“, reče Arsinoja.

Da, valja ići, pomisli Šalomit. Valja ići, šiva je. A šta da nije bilo Josefa iz Arimateje da izmoli Jehošuino telo? Zar da ga noć mrtvog na krstu zatekne, da ne bude pogreben kako zakoni nalažu? Šta bi od stramote radile sa njegovim telom da se dobri

Josef nije pojavio? Kako da na put otprave Jehošuu? Ko bi ga umio, ko bi ga povio? Doista, kada su mu svi okrenuli leđa, Josef je izmolio dopust da ga sa krsta skinu i pre zalaska sunca u grob polože. I ko je uopšte Josif? Ko je Nikodim? Prijatelj? Rod? Braća? Ne, ništa od toga. Sledbenici? A gde behu svi oni koji su pratili svaki Jehošuin korak? Kada ih je predvodio klicali su mu, njegov su nauk veličali, rabijem svojim su ga zvali, kleli su se u njega i mešijahom oslovljavali, čak su mu i svoj život kao zalog nudili? I u smrt za tobom, i u tamnicu, govorio je Šimun, ribar iz Vitsaida Galilskog. A šta su uradili? Razbežali se i posakrivali. Izdali ga. Odrekli ga se. Ali Josif iz Arimateje nije pobegao, nije se od čoveka odrekao, nije zakone i običaje predaka zaboravio. Sažalio se nad nevinom žrtvom, nad sinom čovekovim. Pokazao je svoju odanost rodu svome kada mnogi nisu, dao je svoje bez reči a zauzvrat ništa nije tražio. Ko zna da li je rabijeve besede ikada slušao?

„Hajde, mila moja, presvuci se, vreme je da krenemo“, šapuće joj Šalomit.

Mirijam molećivo pogleda prijateljicu; samo da je pusti da se sabere. Potreban joj je mir, i samoća. Najradije bi da ponovo uroni u tišinu i u noć, da ga ponovo doživi, onako kao što ga je maločas doživela. Oseća pritisak. Ogroman pritisak ali više ne i krivicu. Doista, moglo je biti drugačije, samo više nije ljuta na Jehošuu, ni na sebe nije ljuta što ga nije sprečila da ide na Maslinsku goru. Da li je morao na goru, poput cara Davida? Kao da je morao iznova i iznova taj put da prođe i svoje sledbenike njime da predvodi? Šta je hteo? Da se ispune proročanstva? Da li je stvarno u njih verovao bez imalo zazora? Ponekada ni sama nije bila sigurna koliko ga doista poznaje a trpezu i postelju su delili. Nakon malopredašnjeg događaja, pa makar da je samo njena vizija, za nju je stvarna, iskustvena i otrežnjavajuća, čini joj se da joj je svojom pojavom i u nekoliko reči promenio svest, ne samo o svetu već i o neizrecivoj tajni onostranog; ne sumnja, život s one strane smrti je stvarnost, njegova stvarnost a sada i njena. Zna da više ništa neće biti kao što je bilo; zna da ni njeno viđenje njega više neće biti kao što je bila bez obzira što je bio takav kakav je bio, a bio je poseban i bio je njen; jedinstven i neponovljiv iako čudan.

Arsinoja odloži ubrus i pokuša da zagrli Mirijam i da je privije na svoje grudi ali se ova izvi i odgurnu je.

„Arsinoja, šta si upravo radila?“, upita Mirijam svoju družbenici.

„Kako šta? Pa, brisala sam ti mokru kosu“, odgovori ova i prstima joj prođe kroz mokru kosu.

„Vidiš, kosa mi je još uvek mokra. Od čega? Od znoja?“

Arsinoja se trže i zbunjeno pogleda Mirijam pa potom svoje vlažne dlanove. Onda se Mirijam okrete k Šalomit i reče joj da pogleda gde stoji. Uto Šalomit načini korak unazad pa pogleda u popločan pod kamenim pločama. Bio je moker, tu i tamo još je bilo sićušnih barica.

„Vidiš“, reče joj Mirijam, „vidiš da stojiš u vodi. A i vedro nije na svom mestu, u valovu je.“

„Mirijam, nemoj“, šapuće joj Arsinoja dok joj žmarci potresaju telo. I njoj je teško, samo zna da je Mirijami neuporedivo teže, drugačija je i postojanija bila njena ljubav. Stoga i ne prestaje da je ljubi i na usnama oseća vrele obraze prijateljice, čuje damare njenog srca, na vratu njen vreli dah oseća.

„Pobogu, šta vam je? Kažem vam, bila sam malopre ovde, Polivala sam se vodom da ugasm žar u svom telu kada mi se Jehošua pokazao. Zar vam je doista tako teško da svojim očima poverujete?“, reče Mirijam.

„Dobro, dobro, božija je to volja“, šapuće joj Šalomit stojeći kraj njih čekajući da se Mirijam povрати kako bi joj preko glave navukla haljinu.

Šalomit se spušta kraj Mirijam, kleči kraj nje zagledana u njeno lice i savlja joj složenu haljinu u krilo.

„Hajde, obuci se, vreme je da krenemo na grob.“

Mirijam ukloni pramenje kose sa čela i pogleda svoju družbenicu pa prihvati košulju i lagano se uspravi puštajući da joj mokra noćna košulja spadne sa bedara na zemlju i na mah se trže pa odbaci korotnu haljinu.

„Ne, neću ovu košulju, donesite mi onu koju je Jehošua voleo, tirkiznu.“

„Mirijam, ali, ovo je korotna košulja, idemo do groba“, zbunjeno će joj Šalomit.

„Ne, ne idemo na grobište, Čemu? On nije tamo. Ne rekoh li vam da je uskrsnuo. Idemo do Johananove kuće da učenicima saopštitim otkrovenje“, odlučno reče Mirijam.

„Pobogu, Mirijam, saberi se“, reče joj Arsinoja dok joj je preko golih ramena prebacivala šal.

Mirijam je oštro pogleda i privi šal oko golog tela pa utrča u kuću.

„Šta ćemo sa njom?“, upita Šalomit.

„Pusti je, ne vredi joj protivurečiti, vidiš da nije pri sebi. Idemo k Johananovom domu“, odgovori Arsinoja i htjede da krene ka kući kada se u tamnim vratima pojavi Mirijam u tirkiznoj haljini i zaputi se ka otvoru u zidu koji je odvajao dvorište od ulice.

Nedugo zatim, tri žene glava pokrivenih velovima, kretale su se tihim i pustim ulicama. Noćne senke su izbledele kada su se našle pred Johananovom kućom. Bez i jedne reči Mirijam se izdvoji i uspe na kameni stepenik i stade pred uvučenu drvenu kapiju sačinjeni od grubo tesane tikovine ojačane bakarnom oplatom i snažno i odsečno zalupa šakom. Onda se malo odmače od kapije i umiri. Osluškiivala je, ali se sa druge strane nije ništa čulo.

„Rano je, možda još spavaju?“, reče Arsinoja.

Mirijam ponovo zalupa šakama po vratima, ovog puta jače i duže. Onda strča na ulicu i pogleda nagore, ka uvučenim malim tamnim prozorima. Nikog ne vidi, niko se ne pojavljuje na prozorima. Oseti da joj se od nervoze tresu ruke a znoj da iz svih pora izbija. Šta ako nema nikog? Gleda u prijateljice, kao da traži odgovor koje im nije postavila, na pitanje koje se podrazumeva. I u njihovom pogledu vidi nevericu i strah. I kada priđe vratima da ponovo zalupa, začu tvrde muške korake a potom i škljocanje reze, da bi se tren kasnije vrata malo odškrinula, tek toliko da kroz njih Johanan promoli svoju pospanu i uplašenu glavu.

Kada je ugleda namah mu se lice razvuče u setan osmeh.

„Johanane, nosim blagovest“, reče mu ushićeno Mirijam.

„Ma, nema veze, Bogu hvala da si živa i zdrava“, reče joj dok je širom otvarao vratnice da je propusti u kuću. „Hajde, uđite.“

„Jesi li sam?“, upita ga Arsinoja.

„Ne, nisam. Puna mi je kuća“, odgovori joj.

„Izvini što te ovako rano budimo“, reče mu Šalomit kada mu je prišla.

„Dobro, dobro, ionako je bilo krajnje vreme da ustanemo“, odgovori joj. „Nego otkuda vi?“

Za to vreme Mirijam, koja je prva prošla kraj Johanana i ušla u kuću, nakon nekoliko koraka zastade, jer ju je zapahnuo topao i ustajao vazduh donjih prostorija u kojoj je vladao gust i težak kiselkast vonj muškog znoja pomešan sa mirisima koza i ovaca. Trebalo joj je nekoliko trenutaka da joj se oči priviknu na tamu. Poznavala je ovu kuću sasvim dobro, često je u njoj sa Jehošuom boravila, zato iskorači u stranu, prema stepeništu koje je vodilo na sprat kako bi propustila pratilje da za njom uđu.

„A jeste li vi svi živi i zdravi?“, upita Arsinoja koja se poslednja ušunjala u kuću.

„Jesmo. Eno ih, svi su gore, spavaju“, odgovori joj dok je izvirivao na ulicu želeći da se brzim pogledom uveri da na ulici nema uhoda, straža ili bilo čega sumnjivog, bilo šta što bi ukazivalo na kakvu opasnost, možda nekog ko je pratio Mirijam. Onda, pre nego što će se i sâm povući u kuću i za sobom zatvoriti teška ulazna vrata, zevnu i protegnu se, te se ispravi i htede da se povuče u kuću, kada mu pažnju privuče tanka nit sunčeve svetlosti koja se poput zmije, tiho i u potaji spuštala sa zida naspramne dvospratnice i kretala kroz uličnu prašinu. Kao omađijan, nije mogao da odvoji pogled sa prašnjave ulice. Svetlost u prašini.

„Bogu hvala da ste svi živi“, reče mu Arsinoja sa olakšanjem.

Johanana se trže i za sobom zatvori vrata.

„Eh, da“, promrmlja sebi u bradu. „Zaboravih da kažem, Jehuda iz Kariota je mrtav.“

„Šta je bilo sa njim?“, upita Šalomit iznenađeno.

Johanana sleže ramenima i zavrte glavom.

„Ne znamo da li je ubijen ili se ubio. Samo nagađamo ali ništa pouzdano ne znamo. Pronašli su ga obešenog.“

„Obešen?“, iznenađeno ga pogleda Šalomit. „Kako? Zašto, za boga miloga?“

Johan an uzdahnu i samo odmahnu rukom kao da kaže: ko to zna. Hteo je da joj kaže što je sam o svemu tome naučio, ali niti je mogao da pronađe tih par običnih i jednostavnih reči. Šta se dogodilo, veruje da će teško ikada saznati. Uostalom, vremena su takva, zla i nesigurna; možda će koliko sutra većina njih, biti progonjena poput zveri, možda će ih romejski kopljanici loviti? Možda će svi biti mrtvi, možda samo neki koji budu imali manje sreće da sačuvaju živu glavu? Ko to zna?

„Neka mu je lako i sigurno putovanje“, promrmlja.

Onda začu Mirijamin uzvik na vrhu stepeništa koje je vodilo u gornjicu.

„Jehošua je uskrsnuo!“

Još mu se misao o dve nemoguće i nepostojeće reči o Jehudinoj smrti gužvala u želucu kada ga kao grom iz vedra neba preseče Mirijamin uzvik. Čini mu se da je upravo čuo Mirijam kako tvrdi da je Jehošua uskrsnuo ali ne može da poverujem sopstvenim ušima. Zar je Mirijam poludela? Pa bar je ona bila mudra i razborita. Zato zapanjeno pogleda Šalomitu. Onaj jedino mogući odgovor koji je želeo da čuje od nje izostao je.

„Šta to priča? Kako uskrsnuo?“, konačno izusti.

„Nemoj ništa da pitaš“, reče mu Arsinoja prolazeći između njega i Šalomite.

Opet se s vrha stepeništa začu Mirijamin glas koji nadjača ostale.

„Jeste, uskrsnuo je!“

Shvatao je reči koje je izgovorila i njihovo značenje, samo to nije imalo veze sa ovim svetom, sa ovim danom i sa njihovom tugom za izgubljenim rabijem, a ni sa nezavidnim položajem u kojem su se našli nakon neuspelog pokušaja da se objedine političke snage oko rabija. Kako to da poveže sa svim onim razočarenjima sa kojima se susretao u ova dva dana? Doista, trebala mu je potvrda da nije sišao sa uma, da sve ovo ne sanja, da nije poludeo. Zato pogledom potraži Šalomitine

oči, njen pogled, nadao se da će bar od njih čuti koju razumnu reč. Ali ona je ćutala, povlačila se oborene glave, skrivajući se među dubokim i tamnim senkama ispod niske i čadave drvene tavanice. Pa kada od nje ne dobi odgovor Johanu ustrča uz stepenište.

„Ženska glavo, šta to pričaš?“, konačno je progovorila neverica iz njega. „Pobogu, Mirijam, bar si ti bila razumna.“

Dok je gleda, Johanu se čini da je još uvek jedinstvena i neponovljiva. Samo da li je ovo ludilo uzrokovano velikom tugom i bolom? Gleda je i ne može da odagna misao o tome koliko joj se svih ovih godina divio, jer je plenila ne samo svojom pojavom već i mudrošću kao što je to učinila onog prvog dana kada ju je Jehošua doveo u kuću i predstavio je Josefu i staramajci. Samo, sada oseća i neku tugu. Jadnica je bez svake sumnje sišla s uma.

„Jeste, Johanane, uskrsnuo je“, ponovila je sa neskrivenom sigurnošću i nekim čudnim ponosom koji je izbijao iz njenog glasa.

Johanu je poput kipa, kao omađijan stajao pred njom na vrhu stepeništa čvrsto se držeći za rukohvat ograde. Bilo mu je teško da skrene pogled sa nje. Doista, beše to ista ona osoba, lepa i gorda, bistra pogleda, neka snaga je začuđujuće zračila iz nje, čak i osmeh joj nije silazio sa lica. Trebalo mu je neko vreme da se pribere i pokrene, priđe joj i zagrlji je.

„Johanane, veruj mi, znam šta pričam“, ponovi mu ono što je već čuo od nje, samo ovog puta tiše, ali i smirenije, krajnje samouvereno. „Veruj mi, ako misliš da sam od bola izgubila razum, da je to ono što bi moje srce želelo, varaš se. Videla sam ga, razgovarala sam sa njim ovako kao što sada sa tobom razgovaram.“

„Dobro, dobro“, pomirljivo joj odgovori i okрте se ka Šalomiti koja se upravo pela uz stubište i značajno je pogleda, kao da je pita: dobro, šta se ovo dešava?

„Sve ću ti ispričati, samo da predahnem“, reče mu Šalomit i ispe se kraj njega uz stepenište i kroči u sobu.

„Imaš li vode da nam daš?“, upita ga Arsinoja koja se već bila uspela u sobu.

„Da, imam. Oprosti. Evo, odmah ću doneti.“

I dok je Johanan sišao da donese krčag sa svežom vodom, u sobi na spratu vladao je metež. Muškarci, koji su do maločas spavali jedan kraj drugog na dušecima, budili su se nesvesni onog što se oko njih događa. I pored Mirijaminih uzvika i nastale galame, neko je u dnu sobe i dalje spavao glasno hrčući. Mora da je to Šimun, pomisli Šalomit setivši se da se Jehošua često šalio na račun njegovog glasnog hrkanja. I drugi su ga zbog toga zadirkivali.

„Lenjivci. Ceo je Jerušalaim odavno na nogama a vi još spavate“, zajedljivo uzviknu Šalomit.

Mirijam stade na sred sobe i osvrnu se oko sebe i zao-kruži pogledom prisutne muškarce. Doista, svi su tu. Kada ih čovek pogleda ovako, pomislio bi da su spavali snom pravednika, ali ona zna da su sve drugo samo pravednici nisu.

„Kako možete da spavate?“, upita ih, ali ne dobi nikakav odgovor.

Ljutnja je preplavi. Da li su tako spavali i one noći nakon što su odveli svezanog Jehošuu? Ko zna, možda neko od njih i jeste? Samo to neće nikada saznati.

„Vidi ih, babetine“, izrugala im se Šalomit.

Uvek je to činila, kad god bi joj se ukazala prilika. Nije naročito ljubila muškarce; nije im verovala, suviše su joj nepravdi i bola naneli u životu. Možda je baš zato i pristupila Jehošui, jer je u njemu videla posve dugačijeg čoveka od ostalih posednički raspoloženih mužjaka koji su u ženama videli samo vlasništvo. Za razliku od ovih kukavaca, on je bio uzvišeno i blago ljudsko biće, poput umiljatog jagnjeta. Za razliku od Mirijam, u njemu nije gledala muškarca, valjda su zato i postale nerazdvojne prijateljice, a ovu preplašenu rulju je tokom poslednjih par dana prezrela. Gade joj se ovakvi, kakvi su, uplašeni crvi za svoje male gmizave živote.

Treći je dan kako su ubili Jehošuu, a ovi nisu ni pomislili da vide kako je Mirijam. Daj bože da je neko od njih otišao bar Marijama da obiđu i da vidi treba li joj šta.

Ovih dana prema njima nije osećala jarost, valjda što ih nije videla niti razmišljala o njima, ali sada, kada ih gleda ovakve, preplašene, ne može da se kontroliše. A i zašto bi? Svi oni odreda zaslužuju samo prezir. Gleda Andreja kako

pokušavada se sakrije iza bratovljevih leđa; sinovi Zavadejevi joj se gade, eno ih, zaglavili su se u vratima pri begu na terasu.

„Kuda bežite, gnjide“, kroz smeh povika za njima. „Ne skačite sa krova, nema Romeja, to smo samo mi, žene. Ne morate se plašiti, dovoljno je da se stidite.“

„Ha, baš si mi ti nešto pametna“, odbrecnu se Andrej ispravljajući se.

„Stvarno, šta vam bi da tako upadate“, upita je ljutito Matitjahu.

„Ljudi, da li vi to shvatate, donosimo vam radosnu vest, Jehošua je uskrsnuo!“, Mirijam uzviknu i sve nadjača svojim melodičnim glasom.

Najednom zavlada tajac. Sve oči su bile uprte u Mirijam. Očigledno da su tek tada shvatili šta im govori.

„Ne gledajte me tako, uistinu je uskrsnuo!“, potvrdi im.

Kada se uspeo stepeništem do sobe, Johanana je sačekala grobna tišina. Na vrhu stepeništa stajala je Arsinoja a ispred nje Šalomit. Mirijam je stajala uspravna i raširenih ruku, kao da sam Jehošua stoji nasred sobe. Ispred nje, korak ili dva prema izlazu na terasu upravo se uspravljao Šimun.

„Braćo, radujte se, naš voljeni Jehošua je uskrsnuo“, ponavljala je dok su muškarci krmeljivih očiju sa nevericom gledali u nju kao u utvaru.

„Kako misliš – uskrsnuo?“, prvi se oglasi pitanjem Ta'uma.

„Oh, Ta'umo, neverovatno je ali je istinito. Prikazao mi se noćas, uskrsnuo je u svom telu, razgovarali smo i potom je otišao, rekao mi je da će mi se prikazati kada za to dođe vreme“, blagim glasom mu je odgovorila.

„O čemu to ona priča?“, sa nevericom uzviknu Natanail.

„Mora da je sišla s uma“, šapatom procedi Jakov svom mlađem bratu, Matitjahuu koji je stajao kraj njega i vrte glavom ne skidajući žalostiv pogled sa Mirijam.

Jehuda brzo ustade i priđe Mirijam i zagrlj je.

„Jehuda, da li mi ti veruješ?“, upitala ga je Mirijam.

„Draga moja, hajde sedi, umorna si“, šaputao joj je dok ju je vodio ka praznom sedalu u uglu sobe ispod prozora koji je

gledao na zadnje dvorište. „Hajde, sedi, odmori se“, ponavljao joj je dok je pokušavao da je smesti.

„Neću, Jehuda, nisam umorna“, otresito, skoro ljutito mu odgovori Mirijam i odgurnu mu snažno ruku. Ostala je da stoji. „Veruj mi, znam šta govorim. Došla sam da vam donesem blagovest a vi mi tako uzvraćate.“

Šimun priđe Šalomiti i Arsinoji i upita ih šta se to zapravo dogodilo da je Mirijam tako uzrujana i sva van sebe. U to im se pridružiše Andrej i Jakov, sinovi Zabadejevi i opkoliše ih.

Johanana pruži krčag sa vodom Arsinoji koja istog trena poče da gasi žed.

„Hej, šta se to tamo dešava?“, povika Ta'uma. „Šta se domundavate?“

„Braćo, polako“, obrati im se Šimun pomirljivo. „Nema razloga za uzrujavanje. Pogotovo ne za podozrivost. Samo htedoh da od Šalomite i Arsinoje čujem šta se doista dogodilo da je Mirijam tako uznemirena.“

„Misliš li da mi ne bi želeli da to isto čujemo?“, nije prestajao da negoduje Ta'uma.

„Da malo ne preteruješ?“, opominjućim tonom mu se obrati Johanana. „Poštuj ljude koji su ti u svojoj kući pružili pribežište.“

Tau'ma učuta i nešto promrmlja pa se povuče u stranu i sede na asuru da bi odmah potom nervozno poskočio i uvređeno otišao na terasu.

Šalomit se izdvoji i priđe ogradi stepeništa, i osloni se na nju pa otpoče da im pripoveda. Govorila je lagano, biranim i razgovetnim rečima, onako kako to inače žene umeju, sa emocijama i detaljnim opisima sitnica koje muškarci najčešće i ne primećuju. Počela je od samog praskozorja i buđenja ne propustivši ni u jednom trenutku da naglasi da je Mirijam ta koja je ožalošćena.

„Ona je avel⁴⁷“, ponovila je. „U svemu smo joj se našli pri ruci, a strogo se pridržavala aveluta⁴⁸“

Nije im ni jednom jedinom rečju prebacila nepažnju na koju su u svakom slučaju bili višestruko obavezni, ako ne zbog Mirijam, ono zbog Jehošue i verskih obaveza i moralnih zakona.

Nije morala da im posebno natiče na nos da su njih dve bile jedine koje su posvetile svu svoju pažnju udovi. Ipak je bila Jehošuina supruga, bez obzira koliko je neki od učenika nisu voleli.

Sve što je rekla, Arsinoja je potvrđivala klimanjem glave, ponekad neki detalj dodala a ponešto i razjasnila. Dok je Šalomit govorila svi su ćutali, neki su gutali knedle, neki pak svaku njenu reč. Kada je okončala priču, na trenutak je zavladao muk. Filipu se učinilo da je vreme stalo. Ispod oka je posmatrao prisutne, odreda su svi bili zatečeni.

„Doista vam kažem, Jehošua je uskrsnuo“, prva se oglasi Mirijam i prekide tišinu.

Filip je pogleda sa žaljenjem. Priča je toliko neverovatna da je teško u nju poverovati. Ne dešava se svakog dana da neko vaskrsne i da se prikaže u životu. Istina, slušao je priče. Ko nije? Ali, to behu tek mitovi, pripovesti o nekim dalekim i davnim, herojskim vremenima kada je još Jahve sa svojim narodom razgovarao. Ali, odavno Jahve ćuti, odavno se deci Izrailja ne obraća, mada se i oni, kako mu se čini, njemu sve manje obraćaju ili čak i iskreno mole i od njega pomoć ili savet traže, kao da su u sebi počeli samog Tvorca da vide. Voleo bi da može da poveruje ono u šta Mirijam veruje, samo, teško mu je da sve to svari. Veruje u ono što joj srce govori, siguran je da bi dala i svoj život da Jehošua uskrsne. Nije siguran da Šalomit veruje u tu priču. Ni Arsinoja mu ne deluje da je poverovala. Osvrće se i pokušava da pogledom pronikne u misli prisutnih. I nije mu teško. Poznaje ih dobro, to što prepoznaje nevericu na njihovom licu samo mu olakšava posao. Evo, Šimon, taj vatreni kanajac i onaj sumnjivac, Tau'uma, ne veruju u uskrsnuće, čini mu se da u njihovim očima vidi ljutnju. I Natanail je vidno sumnjičav. Alfejevi sinovi kao da se preračunavaju, došaptavaju se i vagaju.

„Ova je priča toliko neverovatno da me prosto ljuti“, Jakov mlađi, sin Alfejev, prekide tišinu.

„Ti Jakove, ne veruješ u uskrsnuće?“, iznenađeno ga upita Andrej.

„Ti to mene provociraš“, upita ga Jakov prilično ljutit. „Samo, da ja tebe pitam nešto? Jesi li ikada video nekog da se iz mrtvih vratio?“

Andrej huknu i odmahnu rukom, ali mu ne odgovori.

„Ćutiš?!“, nasmeja se Jakov. „Znao sam. Eto, vidiš, ne znaš kao što ni ja ne znam. Sumnjam da iko ovde zna za takav događaj. Hajde, neka me neko razuveri ako može. Što nije u Kfar Nahumu učinio da ćer Jairova oživi?!“, uskliknu na kraju.

„Pa zar je nije oživeo?“, umeša se Šimun.

„Daj, molim te, Šimune, ne budali. Zar nije sam Jehošua rekao da je devojčica spavala“, obrecnu se Jakov.

Eto, lepo se vidi linija rasepa među rabijevim učencima, zaključí Filip, sa jedne strane kolovođe su Alfejevi sinovi a sa druge Jonini. Posmatra ispod oka Šimuna i čeka kada će se i on napokon uključiti u svađu. Možda se još nije pre-računao pa se zato još nije umešao? Račundžija je on.

„Dobro“, pomirljivo će Johanan. „Šta se to po tvom mišljenju desilo, Šimune?“

„Braćo, molim vas, polako“, oglasi se Šimun. „Za sve mora da postoji neko objašnjenje, pa i za ovu, priznajem, neverovatnu priču. Ne sumnjam u dobru nameru ovih žena, mada“, onda zastade i poče da vrti glavom da bi potom nastavio, „no, dobro, neću da omalovažavam Mirijam, bila je uzbuđena a i ko ne bi bio u takvoj situaciji. Evo, predlažem da stvar vrlo jednostavno razrešimo, neka Arsinoja i Šalomit odu do grobišta kako red i običaji nalažu i neka ih prati Tauma i što da ne, i Andrej pa neka dobro osmotre grob. Mirijam neka ostane ovde, na sigurno, možda bi tamo izazvala podozrenje.“

Jakov stariji hitro ustade i založi se za Šimona i zatraži bratovljevu podršku, no Johanan je stajao zamišljen kraj Arsinoje. Tek kada ga je Arsinoja gurnula laktom, prenu se i strese, pa se okrete Šimunu i reče mu da mudro zbori.

„Bilo bi dobro, da pohitaju dok se još nije potpuno odjutrilo, dok nema ljudi na ulicama, a ni Romeja.“

„Hajde, požurite, vreme ne radi za nas“, podviknu Šimun i gurni Andriju, koji se nećkao da pođe.

„Zašto ja?“, upita nabusito Andrija.

„Eh, zašto ti“, prekori ga Šimun. „Pametan si i spretan, a i dobro zapažaš stvari. Tau'ma je pak podozriv i sumnjičav, tako da ste odličan spoj a pošto pratite žene u koroti nećete izazivati ničiju sumnju.“

„Vala, dobro i pametno zboriš“, podrža ga Jakov stariji.
„Hajde, hajde, pohitite.“

Kada su stigli nadomak Josifova vrta u kojem beše grobnica u kojoj je Jehošua pogreben, sunce je tek izdgrejalo, ali se još nije izdiglo iznad krovova grada, još im blagom toplotom nije pomilovalo lica.

„Hajde, požurite, može neko da naiđe“, rače Arsinoja.

Šalomit obrisa velom graške znoja sa lica pa ubrza korak i sustiže prijateljicu koja je prošla kroz uzan prolaz i ušla u neveliki Josifov vrt. Ta'uma i Andrej su ih pratili u stopu. Ta'uma je sustigao Šalomit kada je ova iznenada stala i on samo što nije naleteo na nju. Htede da je upita što je stala kada ugleda Arsinoju koja se već vraćala uzanom stazom i zabrinuto vrtela glavom.

„Ovde nešto nije u redu“, reče im Arsinoja.

Od visokog čempresa i Šalomite Ta'uma nije video grob, samo delić staze koja iza Arsinojinih leđa savija u desnu stranu.

„Što ste stali?“, znatiželjno upita pristigli Andrej.

„Šta nije u redu?“, pita Ta'uma.

„Sve, zapravo, ništa. Ne znam“, odgovaraova zbudjeno.
„Ništa nije u redu.“

„Pobogu ženo, šta pričaš? Kako ništa? Kako sve?“, ne shvatajući šta priča, upita je Ta'uma.

„Nema groba“, odgovori Arsinoja.

„Kako može da nema groba?“, upita Andrej. „Šta buncaš?“

Šalomit prođe pored prijateljice i zaputi se stazom ka grobu.

„Ne budali, Arsinoja, juče smo bile i grobnica je bila tu“, Šalomit ljutito prekori prijateljicu pa zaobišavši veliku stenu i sjuri se onih nekoliko koraka niz stazu na zaravninu kraj koje beše u krečnjačkoj steni uklesana grobnica.

Doista, grobnica beše tu, ali beše i otvorena. Šalomit se osvrnu ne bi li bolje uočila okolinu grobišta i na mah pomisli da je pogrešila, da se spustila na pogrešnu stranu stene. Možda je ipak trebalo još malo da idu stazom, možda su se prevarili, biće da je grobnica sa druge strane stene? Dešava se da čovek

pogreši. Možda ovo nije Josifov vrt? Ionako se jedva vidi a i obe su smetene događajima oko Mirijam. Ova dvojica ovde nisu ni bili, pa od njih i nema neke koristi. Htede da se povrati ali Arsinoja u pratnji dvojice pratilaca prođe kraj nje i zaputi se ka otvoru u steni.

„Pogrešile smo“, reče Šalomit prijateljici. „Grob mora da je sa druge strane stene.“

Arsinoja joj ne odgovori već se saže i rukom pređe po ivici otvora u steni, zatim se spusti na kolena i pregleda klesanu kamenu ploču koja je ležala kraj ulaza.

„Nismo. Isključeno je da smo pogrešile“, zaključí i oseti kako joj srce snažno i brzo bije u grudima.

Uznemirena Arsinoja se okrete ka pratiocima i zaključí: „Ipak je ovo njegov grob.“

„Kako?“, upita Ta'uma.

Arsinoja odlomi komad maltera sa ivice otvora i razmaza ga na dlanu.

„Evo, i malter je odvaljen! Nije stigao ni da se stegne kako valja. Vidite“, i poturi im dlan sa vlažnim krečnim malterom.

Šalomit se kraj Arsinoje provuče u uzani otvor grobnice i na trenutak zastade u ulazu, grobnica beše tamna kao noć, ništa nije mogla da vidi. I ono malo svetla što je dopiralo izvana sprečavala je svojim telom da osvetli unutrašnjost špilje, zato se pomeri u levo i sačeka par trenutaka da joj se oči priviknu na polutamu.

„Šta vidiš?“, upita je Arsinoja.

„Je li tu?“, dovuknu Andrej.

„Ništa ne vidim. Sačekajte, da mi se oči priviknu“, doviknu im.

Grobnica je mirisala na aloju i smirnu. Nije bilo sumnje, mirisala je na ulja kojima je Nikodim namazao Jehošuino telo pre nego su ga platnom umotali.

„Mora daje tu“, šaputala je dok su joj se oči privikavale na tamu.

Stajala je pognuta i oslonjena leđima o zid uske i duboke, grubo isklesane grobnice u mekanom krečnjaku. Osećala je na leđima da joj se sitne ali oštre izbočine zabijaju u leđa, suprotna strana je bila ukoso isklesana i u njoj beše izdubljena

na oko dva, dva i po lakata od poda udubljenje u zidu koje se protezalo skoro celom dužinom špilje. Izdubak je bio taman tako da nije mogla jasno da vidi koliko je duboko, niti da li ičega ima u njemu. Ispruži ruku i provuče je po tami. Na mah se trže i povuče ruku. Učini joj se da je nešto dodirnula. Nije bilo sumnje, nečeg ima ali u trenu nije bila sigurna da li je to on?

„Mora da jeste“, promrmlja. „Eto, Prevarila se, nije uskrsnuo.“

Tren kasnije je ponovo, sada opreznije ispružila ruku da ispipa udubljenje i dotače nešto mekano. Platno. Onda grozničavo nastavi da pipa po udubljenju tražeći Jehošuino telo, telo koje je pre dva dana tu bilo položeno, za koje joj se koliko tren ranije činilo da je tu. No, ničeg osim platna ne beše u udubljenju u zidu špilje. Onda dograbi platno i onako zgužvano pritiskajući ga na grudi pa bez daha kroz otvor grobnice istrča napolje.

Pred grobnicom se ispravi sa plaštenicom koju je grčevito pritiskala na grudi.

„Prazna je“, jedva je uspela da izgovori tresući se kao prut.

Arsinoja i dvojica muškaraca su je gledali sa nevericom.

„Šta to govoriš?“, upita je Ta'uma koji se prvi snašao. „Kako prazna?“ Onda ugledaše platno u njenim rukama i zaneme.

„Prazna je. Nema ga“, ponovi Šalomit.

Ta'uma poskoči i već u sledećem trenu se sagnu i provuče kroz niski otvor u kamenu i odmah se nađe u tamnoj unutrašnjosti grobnice.

Doista, jedino udubljenje u steni bilo je prazno. Nije odmah poverovao svojim očima, jer mu je sve to u tolikoj meri bilo nepojmljivo da je morao da opipa svaki delić udubine, svaki kutak špilje.

„O, milostivi, šta se to zbiva?“, šaputao je dok je dlanovima prelazio preko zidova grobnice. Onda se pribra i izlete iz grobnice i susrete Andrijin uptni pogled. Samo je zavrteo glavom, jer nije mogao ni reč da izusti. Trebao je vazduh, mnogo vazduha da dođe k sebi.

„Nema ga“, konačno je progovorio.

„Šta pričaš?“ , viknu Andrej.

Šalomit se obazre ali Arsinoje nije bila više tu.

„Gde je Arsinoja?“ , upita.

Muškarci se obazreše i zburnjeno zглеdaše.

„Maločas beše tu“ , reče Andrej pokazujuću mesto na stazi kraj sebe.

Šalomit ustrča uz stazu do iznad stene i nedaleko odatle ugleda Arsinoju koja je stajala na raskrsnici staza.

„Arsinoja, sačekaj“ , doviknu joj.

„Šalomit, izgleda da je Jehošua doista uskrsnuo“ , promrmlja Arsinoja. „Ovo nije normalno!“

Šalomit je zagrlji. Osećala je kako joj se prijateljica tresе, kao da ju je groznica spopala.

„Smiri se, draga moja“ , grli je i šapuće. „Smiri se.“

„Ovo je sve suludo“ , povika Arsinoja. „Izgleda da je stvarno uskrsnuo.“

„A možda je neko provalio i uklonio telo?“ , sumnjičavo će Ta'uma koji im je upravo prilazio.

„Nije isključeno, samo ko bi tako nešto uradio i to o šabatu?“ , češajuće bradu reče Andrej koji se uspinjao stazicom. „Stvarno mi sve ovo ne ide u glavu.“

„Možda Romeji?“ , zburnjeno reče Ta'uma.

U to ih prenuše grleni povici.

„Šta tražite ovde?“ , povika Vlad, jedan od trojice stražara.

Arsinoja se hitro okrete i nedaleko od sebe ugleda romejskog vojnika kako na nekoliko metara od nje podbočen i raskrečenih nogu između dva stabla čempresa stoji i hitro stade ispred Šalomite.

„Šta je, šta se dernjate?“ , ponovi stražar.

Kada shvati da im od vojnika ne preti nikakva izravna pretnja, Arsinoja ga bolje osmotri i zaključii da se upravo probudio.

„Vlad, šta se to tamo događa?“ , začu se još jedan grubi muški glas.

„Ma, neke protuve galame“ , odgovori Vlad i protrlja ići pa se pogleda niz stazu i iza Andrejevih leđa ugleda otvoreni ulaz u grob a golemu i tešku ploču kraj ulaza.

„Nebesa!“, uzviknu. „Hektore, diži Vorita i dolazite ova-
mo!“

Tren kasnije pojavi se i drugi Romej.

„Šta je, šta se dereš? Gde gori?“

„Grob je opljačkan!“, uzviknu Vlad još uvek buljeći u
otvoren grob.

„Šta tamo ima da se opljačka?“, upita Hektora ne shva-
tajući još uvek šta mu ovaj govori.

Kada se pojavi Vorit i ugleda otvoren grob na koji je još
uvek ispriženom rukom pokazivao prvi vojnik, prenerazi se i
uzviknu.

„Uh, majko mila, nastradaćemo!“

Hektor se prvi otrže iznenađenju i priđe Ta'umi i zgrabi
ga za nadlakticu.

„A ti si otvorio grob? Hoćeš da kradeš od mrtvih?“

Ta'uma ga je gledao prestrašeno ne znajući šta da
odgovori.

„Kako bi mogli?“, umeša se Arsinoja. „Upravo smo stigli.
To je grob muža moje rođake, i bio je otvoren kada smo sišli
odozgo“, i rukom pokaza na stazu.

„Ne slušaj je, vidiš da laže. Ko ga je otvorio ako nisu
oni?“, doviknu Vid.

„Ma, vidi ih kakvi su, šaka jada“, i pokaza rukom ka
Ta'umi koji se skupio od straha. „Taj ne bi mogao ni kamen da
pomeri a kamoli onoliku stenu“, promrsi Vorit i nastavi da
kuka.

„Šta vi tu radite?“, upita Šalomita koja je prišla Arsinoji.

„Šta radimo?“, uzviknu Hektor i opsova.

„Mora da su ih šiljali da čuvaju grob. Šta drugo?“,
prošaputa Arsinoja svojoj prijateljici.

„A zašto?“, upita ova zbunjeno. „Što bi čuvali grob čove-
ka koga su upravo ubili?“

Arsinoja slegnu ramenima ni sama ne znajući odgovor
na to pitanje koje je i nju mučilo.

„Ko bi to znao? Čudan su svet ti neznabošci“, dobaci im
Andrej.

Dok su njih dve tiho razgovarale Ta'uma se povrati od straha i zaključí da je nemoguće da je iko mogao da ukloni onoliko stenu u tišini a da stražari to ne čuju.

Za to vreme Hektor je već bio kraj groba i sagnuvši se brzo ušao u kriptu.

„Nema ga!“ , uzviknuo je kada je izašao na svetlost dana.

„Kako ga nema?“ zacvili Vorik.

„Kripta je ptazna! Jednostavno ga nema!“

Vorit besno skide šlem i tresnu ga o stazu i opsova pa upita prijatelje šta da rade? Niko mu ne odgovori.

„Nastradaćemo“ , opet reče Vorit.

„Prestani već jednom sa tim tvojim, nastradaćemo pa nastradaćemo“ , dreknu Hektor. „Rećićemo da su nas Judejci pred zoru zaskočili kada smo zadremali.“

„U, a, gde su ona trojica?“ , uzviknu Vlad.

„Vorit, gde su?“ , dreknu Hektor na mladog i već previše uplašenog vojnika.

„Ne znam, nema ih.“

„Kako ih nema, ti si zadnji bio na straži“ , nije prestajao da viče Hektor.

„Da, ali“ , htede nešto da kaže mladi Vorit ali se zagrcnu.

„Šta, ali?! Šta, ali?!“ , nije prestajao da grmi Hektor.

„Pa spavali su. Svi ste spavali“ , jedva dođe do reči Vorit.

„I... i kao što si rekao, budio sam te pred zoru.“

Hektor se razgoropadi i isturi bradu pa se podignutom pesnicom ustremi na Vorita. „Daću ja tebi, lažljivče! Koga si ti budio?!“

Vlad hitro stade ispred Vorita i zaustavi od besa izbezumljenog Hektora.

„Pusti me, pusti me da mu ja kažem koga je on budio“ , nije prestajao Hektor.

„Polako, polako“ , umirivao ga je Vlad. „Tvoj bes i dreka neće nam pomoći.“

„Ali jesam, Hektore. Kako se ne sećaš? Rekao si da te pustim na miru i da idem da spavam“ , mucajući dobacivao je Vorit preko Vladovog ramena.

„Lažeš, pseto franačko!“ , nije prestajao da urla Hektor.

Videvši da situacija izmiče kontroli Vlad dreknu na Haktora koji na mah ustuknu i zapanjeno se zagleda u prijatelja i učuta.

„E, tako! Tišina sada“, oštrim tonom obojici se obrati Vlad. „Glas više da nisam čuo. Svađa nam kao ni međusobne optužbe neće pomoći. Moramo smisliti šta da radimo.“

„U pravu si, izvini“, reče pomirljivo Hektor. „Možda da kažemo da su nas pred zoru napali Judejci?“

„I? Šta onda? Misliš da ćemo se time izvući?“, zakuka Vorit.

„Sumnjam, ali druge nam nema“, odgovori mu Hektor i ode da pokupi stvari. „Ili mislite da dezertiramo?“

„Ne budali“, uz psovku odgovori mu Vlad.

„A da ove optužimo da su otvorili grob i ukrali leš?“, upita Vorid svoje prijatelje pokazujući rukom na Arsinoju i Šalomit.

„A gde je telo?“, upita ga podrugljivo Vlad. „Otvorili grob, ukrali mrtvacu pa ga odneli i sakrili, jel, i onda se vratili, da nam se predaju. Ko će u to poverovati?“

„Hajde, ne pričajte svašta. Idemo!“, dreknu Hektor.

I dok su se legionari užurbali i nervozno kupili svoje stvari i spremali da krenu, Arsinoja se iznenada otrže iz Šalomitinog zagrljaja i potrča niz stazu. Ova se iznenađeno okrete i pogleda kuda se to uputila.

„Haj'dmo za njom“, reče Andrej i odvoji se od stene. „Ko zna da se Romeji ne povrate pa da nas ne svežu i ne optuže da smo mi ukrali rabijevo telo.“

Šalomit uzdahnu, pa i ona nemajući kud požuri i uskoro sustiže Arsinoju koja je već grabila ka nekom kozaru kojeg zaustavi i sa njim odpoče žustri razgovor gestikulirajući i pokazujući uz stazu u pravcu Josifovog vrta.

Kada su joj prišli, Arsinoja im se obrati.

„Bogami, biće da je doista uskrsnuo.“

„Pobogu, ženo, šta pričaš? Ne budali!“, odbrusi joj Ta'uma.

„Evo, ovaj dobri čovek ga je video. Upravo je ovom stazom silazio“, pa se ponovo okrete golobradom mladiću. „Hajde, dobri čoveče, reci im ono što si mi upravo ispričao.“

Mladić koji je zbunjeno gledao čas u Arsinoju, čas u njene prijatelje na čijim licima je čitao nevericu, čas u nemirne koze koje su se razmилele unaokolo, nervozno odgovori da tu nema bog zna šta da se kaže i samo reče da je video čoveka u beloj košulji kako bos hoda, koji ga je pozdravio u mimohodu.

„I to vam je cela priča“, odgovori i krete za kozama. „Eto, to je sve.“

„Kako je izgledao taj čovek?“, pokuša da ga pita Arsinoja ali ne dobi odgovor od pastira koji je već dobro odmakao jureći da okupi svoje raspršeno stado.

„Budi razumna, Arsinoja, ko zna ko je to bio!“, Ta'uma pokuša da je urazumi.

No Arsinoja nije obraćala pažnju na Ta'umu već pohita za pastrom ne odustajući da iz njega izvuče koju reč više. „Pa, kako ti je izgledao?“, upita kozara kada ga sustiže.

„Obično“, nervozno joj odgovori. „Kako bi izgledao? Obično.“

„Kako obično?“, nije se dala Arsinoja. „Visok, nizak? Da li je bio svetle ili tamne puti, crne ili smeđe kose? Da li je imao rane po licu i telu?“

„Ej, ženo, šta si se navrzla na mene. Rekoh, izgledao je obično.“

„I nije izgledao kao neko ko je uskrsnuo?“

„Bog stobom, ženo. Jesi li ti normalna?“

„Obično, pa da, ti kao znaš kako izgleda uskrsnuli“, besno mu odbrusi Arsinoja.

„Arsinoja, prestani već jednom i ne pravi gluposti“, pokuša Ta'uma da je smiri.

„Ne znam, kao što ni ti ne znaš“, obrecnu se uvređeno kozar. „Izgledao je obično i nemoj mi više dosađivati.“

„Kako obično i normalno?“, uporna je bila Arsinoja.

„Pobogu ženo!? Uostalom bio je u prolazu i samo smo jedan drugog pozdrvili.“

„Da li je nosio kakve stvari?“, tvrdoglavo nastavi Arsinoja.

„Ne sećam se.“

„Znači nije bio hodočasnik?“

„Otkuda bih ja to znao“, odgovori kozar.

„Arsinoja, čemu sva ovo, to što radiš mi se ni malo ne sviđa“, nervozno uzviknu Ta'uma. „Šta bi u praskozorje hodočasnik ovuda tumarao? Je l' hoćeš da nam pokažeš da je Mirijam doista videla uskrslog rabija?“

Arsinoja ne obrati pažnju na Ta'umu već nastavi da se raspituje.

„I nisi ništa čudno primetio?“

„Čuj ženo, pusti čoveka na miru, najbolje je da se gubimo odavde jer, ko zna šta se još može zbiti, sigurno je da će se uskoro i Romeji ovde pojaviti a onda, ako nas zateknu loše će nam se pisati“, prekide je već prilično nervozni Andrej.

Na spominjanje Romeja, kozar se trže i obazre na sve strane pa uplašeno upita gde su Romeji i ne sačekavši odgovor, žurno se okrete i otrča niz stranu za svojim stadom koje je odmicalo i brzo se izgubi među rastinjem.

Šalomit uzdahnu i značajno pogleda Arsinoju pa krete na drugu stranu sa namerom da se prateći Andreju što pre udalji.

„Možda je neko namerno uklonio truplo iz groba?“, reče Šalomit kada su se već prilično udaljili od grobišta.

„Misliš?“, zpita Andrej. „Misliš da nije uskrsnuo?“

Šalomit odmahnu glavom ali ništa ne odgovori. Ta'uma se nasmeja i izrazi svoju bojazan.

„Uskrsnuo, ma, hajde molim te.“

„Ne znam, zbunjena sam“, odsutnim glasom reče Šalomit.

„Nije nemoguće“, skoro za sebe jedva čujno reče Arsinoje.

„Samo zašto bi neko uklonio truplo iz groba, i to još pored Romeja, pa to je neprilično?“, glasno je razmišljao Andrej.

Na to pitanje mu niko ne odgovori. Ostatak puta do Johanonove kuće nisu ni reč progovorili.

„Kada se vrate i čujemo kako stvari stoje, videćemo šta da radimo“, zaključio Šimun i sede na dušek i privučer astal pred

sebe. Onda se priseti da su se jučer dogovarali da Šimun iz Kane ode do svojih prijatelja i da vidi šta se kod njih dešava ali i da proveri da li je možda Jakov kod njih ili možda nešto o njemu znaju a i Johanan je tebao da ode do grada i tamo gde nije nogom stupio sada da uđe i da se raspita šta Kajafa sprema, ali da oni to nisu učinili pa ih prozva.

„Šimune, Johaname, vi juče ne odoste da vidite ono što smo se dogovorili?“

Johanan ga pogleda zbunjeno pa kada se priseti, klimnu glavom i reče da će otići do grada ali da je sada već više nego jasno šta to hramovni sveštenici smeraju.

„Dobro, de, Šimune, otići ću, samo da su nešto imali na umu da čine, već bi nas potražili. Ali ići ću da ne bude posle nekih nesuglasica ili prekora“, reče Šimun iz Kane i nevoljno ustade i poče da se sprema.

„A šta ako se doista desilo čudo?“, bojažljivo upita Johanan.

„Zar ti zaista veruješ da tako nešto može da se dogodi?“, dobaci mu Matijahu.

Johanan mu ne odgovori, samo slegnu ramenima i povuče se u stranu. Šimun pogleda jednog pa onda drugog i nemoćan raširi ruke. Šta da kaže? Šta da kaže ovim ljudima? Zbunjeni su i uzrujani. I uplašeni, kao što je i sâm. Gleda ih i jasno mu je da su svi uplašeni, teško mogu da sakriju strah. Možda i sa pravom? Ko ne bi bio uplašen nakon svega? Ono što im možda tamo neko sprema sve ih plaši. I sam oseća na plećima teret neizvesnosti. Najradije bi da nestane samo, teško mu je sada da se povuče, jer, vazda se isticao, trudio se da rabijevi sledbenici u njemu prepoznaju nekog na koga je i sâm rabi polagao veru i na koga je računao u svom pokretu. Šta bi ovi ljudi, i ne samo oni, rekli ako bi se sada povukao? Doduše, ovako nešto nikada se nije dogodilo pa ne zna kako da postupa, šta da čini, šta da govori; u glavi mu je grdna zbrka. Već dva dana nema odgovora ni na jedno pitanje koje bi sebi postavio. Svakim trenom mu situacija izmiče iz ruku ma koliko da se trudi da je drži pod kontrolom. Oseće se kao da je u čamcu bez vesala usred oluje. Do pre neki dan jasno je video cilj koji mu je rabi predstavio, video je sebe kako sedi kraj njega na tronu

Davidovu ali sa Jehošuinom smrću sve se urušilo, nema više onog tako zavodljivog cilja i oseća kao da mu izmiče tlo pod nogama, nema ničeg za šta bi se mogao uhvatiti. Samo do pre dva dana činilo se da je uspeh koji do pre tri godine nije ni sanjao – nadohvat ruke. Zar je jedan običan ribar mogao računati da će biti oslonac pomazaniku kome je sveta dužnost bila da povрати slobodu narodu Izrailja i vaspоставi skoro zaboravljeni tron Avramov. To što je dok je bio ribar bilo nezamislivo, o čemu je i sama pomisao bila neopisiva ludost i detinjarija, pre samo jedne sedmice bila je izvesnost na dohvat ruke. A sada? Šta? Ništa! Sve se kao kula od karata srušilo. Više nije siguran ni šta mu današnji dan nosi a kamoli sutrašnji. Nije siguran da će glavu na ramenima sačuvati. Ostao je bez vođe, bez predvodnika koji je znao i mogao da odluči, za sve njih. Sada ne zna šta i kako da dela, kako da sam donese odluku koja može za i za njegov ali i za druge da bud sudbonosna. Možda i kobna? Nije siguran da u njemu ima te snage. Kako ove ljude da pokrene? Ne zna on to. Opet unutrašnji glas mu govori da mora da ih pokrene, jer ko bi ako ne on? I umesto da se buka malo stiša kako bi se bar malo sabrao, dolazi Mirijam sa svojom uobraziljom. Samo da se ne raščuje i ne rašire glasine o navodnom uskrснуću. Zna on kako od jedne najobičnije priče mogu da se stvari naduvaju kao kvasno testo na suncu. I ako bi takva glasina stigla do Romeja, progonili bi ih i teško da bi živu glavu mogli da izvuku iz grada. Romeji bi ih sve za primer raspeli bez zazora i ostavili da im gavrani oči na krstu iskljuju i meso sa kostiju kidaju.

Otkako su se juče nekako okupili, pokušavao je da ohrabri braću i da ih privuče k sebi. Čini mu se da u tome nije uspeo, ma koliko da se trudio. Oseća podelu među njima, čini mu se da tek na nekolicinu može da računa, na brata i Jakova starijeg. Možda još samo na Johanana. Jakovljevi je brat, pa bi ga stoga podržao ako ni zbog čega drugog? Ostali su se pokazali nepouzdanim. Tau'ma mu naročito pruža povoda za pozdrivost. Neverni Tau'ma koji je svojim sumnjama k sebi privukao oba Alfejeva sina, pa i onog prgavca iz Kane. Taj mu se carinik još od prvog dana nije dopadao. Jehuda Tadej⁴⁹ jeste hrabar, ali što se njega tiče i neodređen, uostalom, on je

Jakovljević sin, pre će k ocu nego k njemu, naročito ako bi Jakov hteo da preuzme vođstvo među Jehošuinim sledbenicima. A ko zna, možda nešto i taji od njega. Tih je. Tiši nego što to na njega liučić. Od oca mu nema ni traga ni glasa. A šta ako su bili u uroti? Doista, ovako mu se cilj nikada nije činio dalji. A i Filip je posebno čudan odkako je došao, samo čuti. Skoro da dve rečenice nije izgovorio, sedi sa strane; nit zbori niti mrmori, čuti i ispod oka prati šta ko priča i šta ko radi. Ponaša se čudno, svakog stavlja na svoj tas i meri. I njega odmerava, zna to Šimun, zato mora da bude na oprezu. Lukav je Filip, lukav, i ko zna, možda je nečija uhoda? Moraće na njega posebno da obrati pažnju. Sve je uznemireniji, pokušava da se smiri jer zna da će, nastavi li ovako, izgubiti meru, a tada će biti u bezizlaznom položaju – izgubiće ionako nesigurno prvenstvo.

Nakon nekog vremena zaključić da je možda preterao. Priznaje, Filip i Johanan su sve vreme bili uz Mirijam i rabijevu majku na stratištu. Optuživati Filipa za izdaju nije primereno. Ali opet, vidljivo se čudno ponaša. Bar da može da zna šta mu je u glavi i koliko može da računa na njega? Ako uopšte može, jer nikada nisu bili naročito bliski. A i Natanail mu je sumnjiv. Stalno mu nešto protivurečić. One njegove optužbe u vezi sa Jehudom iz Kariota ne može da mu zaboravi. I ko je on uopšte da njemu, stamenom i kao stena čvrstom Šimonu, protivurečić, ili što je ješ gore, da sumnja u njega. Pa, nije se samovoljno one noćić povukao kako ga je optužio, to je od njega Jehošua tražio. Zar im nije zabranio da se suprotstave kopljanicima, zar nije iskoračio ispred svojih odanih prijatelja i predao se progoniteljuma?

„I šta sam mogao da činim? Ništa“, mrmlija sebi u bradu.

„Šta kažeš?“, upita ga Jakov stariji koji je sedeo kraj njega.

„Ma, ništa, ništa, od grdne brige počeh sam sa sobom da pričam“, odgovori mu i odmahnu rukom i ponovo utonu u svoje misli.

Jučerašnja čarka sa Natanailom nije prva koja se među njima desila, varničilo je i ranije, samo nikada tako otvoreno. Oni sukobi nisu u odnosu na ove čarke ništa, sada je opet sve posve drugačije i treba se u svemu ovome snačić. Nije to lako. I

sâm se u toku one proklete noći osećao napuštenim i samim, i njega su progonili, imao je utisak da se ceo svet protiv njega urotio, da ga proganjaju kao zver. Morao je da beži i to ne samo od oružnika, nego i od građana Jerusalaima. Nakon svega, zar nije uspeh i to što je uspeo da nakon rabijeve pogibije oko sebe okupio sve njih? Sumnja da bi se u ovoj gužvi i sam Jenošua bolje snašao. Stoga, ubeđuje sebe da mora biti čvrst i odlučan, da mora da se ovim ljudima nametne kao vođa. Stoga ne sme dozvoliti nikakva iznenađenja, niti da ga iko poljulja u nameri ili da ga izvede iz ravnoteže. I to što ga evo Filip opet sumnjičavo gleda ne sme da ga uzrujava ma koliko mu to nije pravo.

Filip. Natanail. Moraće na njih da pazi. Skrenuće i Andriji pažnju na njih, čim se vrati.

I kao da ga ništa ne brine, lagano ustaje i smešeći se prilazi Alfejevim sinovima. Ipak, Filip mu i dalje ne izlazi iz glave. Možda su ga sveštenici vrbovali i potplatili?

Prolaz pored Filipa i dok mu se smeši mrmlja: „Znam ga dobro. Znam ga“, i klima glavom dok smišlja šta valja da čini i čime pažnju ljudi da na sebe privuče, i što je bitnije, njihovu veru u sebe da učvrsti.

Kada priđe Jakovu i Matitjhu, oni prekinuše razgovor i upitno ga pogledaše. Smeškajući im se Šimun sede nasuprot njima.

Uverava sebe da u njegovim postupcima moraju da prepoznaju sigurnost ali i odlučnost. Pre svega odlučnost čoveka koji zna šta radi, koji ima vere i u sebe i u njih. Mora da stekne njihovo poverenje. Nikako ne sme da im pokaže da je zbunjen, niti sme da prepusti inicijativu sumnjičavcima poput Tau'me ili smutljivcima poput nekih drugih. A bogami ni ovoj dvojici, Alfejevih sinova. Procenjuje da bi mnogi među sledbenicima lako mogli da se priklone Jakovu a to nikako ne bi bili dobro po njega. Protiv šire urote neće imati nikakvih izgleda. Jakov bi sa sinovljevom potporom mogao da privuče na svoju stranu nekolicinu a to bi bilo isuviše opasno, to bi moglo dovesti u opasnost njegove interese. Zato mora biti mudar i oprezan, da mu situacija ne izmakne kontroli. Možda bi trebalo da pokuša da pokaže preduzimljivost i odlučnost tako što bi

uspostavio veze sa grupama sa kojima je Jehošua kovao planove o zajedničkoj borbi.

„Dobro, momci“, obrati se Alfejevim sinovima. „Kako se vama ovo čini?“

Jakov ga pogleda i slegnu ramenima. Matitjahu frknu i odmahnu rukom.

„Nije baš da ne verujem u uskrsnuće“, poče Šimun. „Ipak, to se ne dešava svaki dan, bar ja to ne pamtim.“

„Priznajem, ni ja“, procedi Jakov i nastavi da sređuje nabore svoje košulje.

„To se nije nikada dogodilo“, progundā Matitjahu.

„Dobro, nije baš da nije. Ranije, kažu da je bilo toga“, uz osmeh nastavi Šimun zadovoljan što polako razbija napetost koja je među njima vladala od juče. „Ruku na srce, koliko ja znam za moga veka nije desilo da neko uskrsne.“

„Upravo tako“, škrtο potvrdi Matitjahu.

„Da, da, knjige govore o uskrsnuću“, Šimun pokuša da navede vođu na svoju vodenicu.

„Govore“, opet će Matitjahu nevoljno.

„Ali proroci su govorili i o lažnom proroku i njegovim čudima kojima zavodi ljude, o lažnom princu svetlosti. Što i uskrsnuće ne bi bilo lažno? Nije uvek sve onako kako na prvi pogled izgleda. Lako je zavesti čoveka“, iznenada se umeša Jakov.

Šimun se trže i zapanjeno pogleda Jakova. Trebalo mu je nekoliko trenutaka da se sabere, baš ga je izbacio iz ravnoteže. Šta to ovaj hoće da kaže? Da je i sam rabi bio sredstvo Satanelovog plana? Zar doista misli da bi rabi mogao biti lažni prorok? Onda bi i Johonan kupač takođe bio lažni prorok? Onda je sve laž. Ili to on njemu nešto pebacuje?

„Sumnjaš li ti to u rabija, Jakove?“, brižnim glasom upita.

„Vazda sumnjam u zlo“, odgovori Jakov. „Da, sumnjam u rabija, jer i u sebe sumnjam. Nikada ne znaš kada se i čija volja ostvaruje, a čovek je mali, isuviše mali i sitan.“

„A ja sam mislio da samo Ta'uma sumnja“, reče Šimun.

„Eto, vidiš, prevario si se“, odgovori mu Matitjahu.

U jednom bi se Šimun mogao složiti sa mlađanim Jakovom, nepoznati su putevi Tvorčevi, ali i Satanelovi su podjednako nepoznati. Samo vera njihova je bila dokaz da se nad Jordanom Sveti Duh pojavio, mada je to, ako gleda Jakovljevim očima, mogao biti i sam đavo.

Malopre, kada je čuo Mirijam, nehotice je pomislio da bi možda bilo dobro da je Jehošua doista uskrsnuo, onda bi ga narod sa punom verom sledio, tada ne bi bilo sumnje da je mešijah i od Jahvea poslat da izbavi narod. Ko bi u to mogao da posumnja? Ko bi smeo? Onda bi se njihovi snovi ostvarili i vlast nad narodom Izrailja bi zadobili, Romeje proterali a na tron Davidov bi zaseo uskrsli Jehošua. A on sam bi možda bio vrhovni sveštenik umesto Josifa bar Kajafe. Pa zar nije Jehošua sam rekao da će na njemu svoju hram sazdati. Sada je ovaj smutljivac, Jakov, Alfejev sin, posejao seme sumnje. Opet, nada da će se brzo stvari razjasniti, valja samo da sačeka da se ono četvoro vrate sa grobišta, tada će biti sve jasnije. Ko zna, dokazaće se da nije uskrsnuo, da je to samo Mirijamna umislila? A možda ipak jeste? Moguće je da se sve na kraju izvigne na dobro i na korist. Ako je istina to što Mirijam kaže, Jehošuino uskrsnuće ne može čak ni neznaoštvo Romeje da ostavi ravnodušne. A šta ako uskrsli sa sobom dovede nebesku vojsku i porazi Romeje?

Uskoro će se sve razjasniti, ne treba im više od tri četvrt časa da odu do groba i da se vrate. Čak i ako bi morali proveriti radi da uklone i potom ponovo postave ploču na ulaz u grobnicu, neće im trebati više od jednog časa.

Sa bolnim grčem na licu, znojav i skoro bez daha, Andrej je batom svojih koraka i škripom dasaka dok se uspinjao stepeništem, još pre nego je stupio u sobu na spratu Johananove kuće na mah je privukao znatiželju prisutnih u gornjici i prekinuo svaki razgovor.

„Nema ga“, uviknuo je Andrej da bi se već u sledećem trenutku iznenada zacenio od kašlja i naglo presamitio zbog čega je poklekao gubeći ravnotežu. Pao bi na pod da se nije

oslonio jednom rukom o zid. Disao je hroptavo i plitko pokušavajući da dođe do daha.

Kad ugleda brata, Šimun se uplaši i jauknu, pomislio je na mah da je ranjen, te poskoči sa mesta na kojem je sedeo i naglo se uspravi i ne skidajući pogled sa brata odgurnu Jakova starijeg koji se počeo uspravljivati da bolje vidi šta se to sa pridošlicom događa, pa ga preskoči i prihvati brata. Tek tada uspe da ga bolje osmotri u kako nigde nije video krvave tragove, odahnu.

„Bogu hvala nisi ranjen.“

„Ma, kakvi ranjen, nisam“, odgovori ovaj.

Samo to saznanje još uvek mu nije odagnalo sve strahove: Da li su ga progonili? I ko? Možda Romeji? Ili neko drugi?

„Jesi li dobro? Ko te juri? Šta se dogodilo? Gde su ostali?“, sručio je bijucu pitanja na Andriju koji je sa naporom uspevao da dođe do daha, ali ne i da se uspravi.

U međuvremenu prišao im je i Jakov i pružio Andreju vrč sa vodom koji ovaj zgrabi i poče halapljivo da ispija.

Dok je pio, tanki mlazeve vode su mu se slivali niz bradu i natapali prašnjavu košulju.

„Vidi ga, duša mu u nosu, kao da ga legije gone“, podgurkujući Šimuna iz Kane kroz zube reče Matitjahu.

Kada utoli žeđ i odloži prazan vrč Andrej obrisa bradu podlakticom pa se uspravi i uz dubok uzdah iskorači ka sredštu sobe i reče da je grobnica otvorena i da je telo i pored romejske straže koju kraj grobnice zatekoše nestalo.

Mirijam htjede nešto da kaže ali se predomisli i odustade. A i šta da kaže a da to već nije rekla? Da ih prekori zbog neverice? Zbog sumnje? Uostalom, u koga su oni sumnjali? Kome nisu verovali? Njoj ili Jehošui? Ona je u biti sada samo Jehošuin glasnik. Ona im je samo prenela njegovu poruku da je uskrsnuo, da je učinio ono što je nagoveštavao da će se zbiti i ako im to nije jasno, ne može im pomoći. Suvišno je sada čak i da se priseća razgovora koje je nekada vodila sa Jehošuom, kada mu je govorila da greši, da ova družina koju je okupio oko sebe ne zavređuje njegovu pažnju. Možda ne svi, ali većina njih nije bila dostojna njegovog poverenja. Koliko puta mu je to govorila? Eh, da može sada da ih vidi i da ih čuje? I

kada htjede da ustane oseti bol u krstima. Odkako ju je Jehuda smestio na jastuke u uglu sobe, oseća blagu mučninu koja se vremenom pojačavala. Sličan osećaj je imala i jutros. I predhodnih dana je imala jutarnje mučnine. Dok je posmatrala i slušala Jehošuine učenike mučnina joj se pojačavala. Bar da su Šalomit i Arsinoja bile kraj nje. Zahvalna je ona Jehudi na brizi, samo nema on taj osećaj koji poseduju žene, ne može joj pružiti onaj spokoj koji sa sobom nosi ženski dodir ili samo pogled. Filip kao da je toga svestan pa sedi sa njene druge strane i čuti, nije se ni pomakao; samo su mu oči žive i tužne. Prepoznaje u njima onu vrstu razočarenja koju i u sebi otkriva. U jednom trenutku su im se susreli pogledi. Nekakva snaga je prostrujala između njih, čudna i nemušta. Sigurna je da su se razumeli.

Terško ju je pogodila Jakovljeva opaska i sumnja Alfejevi sinovi. Zar je moguće da nakon svega njihove sumnje u Jehošuu budu tako čvrste?

„Gde je Tau'ma?“, uzviknu Šimun iz Kane.

„Zašto si sam?“, umeša se Natanail.

„Gde su žene? Šta im se dogodilo?“, upita Matitjahu koji je već ustao i mlatarajući rukama počeo da viče „Da li smo bezbedni?“

„Je li te ko pratio dovde?“, insistirao je Natanail.

„Hajde, pričaj već jednom“, nestrpljivo dobaci Jakov mlađi nervozno ustajući sa svog mesta.

„Polako, ljudi, polako“, povika Šimun pokušavajući da smiri duhove. „Sačekajte da bar dođe do daha.“

„Ma, šta ti to pričaš“, besno dobaci Matitjahu. „Dok se on povрати, Romeji mogu da upadnu i sve da nas pobiju.“

„Niko me nije pratio“, jedva uspe da prozbori Andrija. „Nema razloga za strah. A evo i ostali stižu.“

„Hoćeš li već jednom da počneš da pričaš šta ste videli?“, nervozno će narogušeni Matitjahu.

„Dobro, dobro, samo polako“, žustro mu odgovori Andreja. „Smiri se i ne kevcí kao besan pas.“

U tom se trenutku na stubištu pojavi prvo Šalomit pa za njom i Arsinoja. Kada ih ugleda Andrej duboko udahnu i pozva ih da potvrde ono što je rekao, da je grob provaljen i da tela nema.

„Kamena ploča bila je odvaljena a grobnica prazna. Ali ovaj, tamo zatekosmo romejske vojnike, legionare ili pripadnike gradske kohorte, ko bi znao“, izusti dramatičnim tonom.

„Šta? Romeji razvalili grob?“, upita neko.

„Ma ne, nisu Romeji. Njihova straža. Koliko smo mogli da ih razumemo, bili su tu tokom noći, očito da čuvaju grob. Zašto i od koga nije jasno, ali to je činjenica“, dopuni Ta'uma Andrejin iskaz. „Koliko sam shvatio, sa njima su bili i neki oružnici. Sada da li ih je Josef bar Kajafa slao ili neko drugi nismo uspeli da saznamo iz haotičnih i nevezanih romejskih priča. Ali kada smo stigli, tih oružnika više nije bilo i to unosi zabunu u celu priču.“

Šalomit samo potvrdi što ova dvojica već rekoše i posvedoči da su se tokom noći napili i čvrsto zaspali pa stoga nisu ni čuli ni videli šta se dešavalo, a da je grob otvoren i da je prazan, nema sumnje, sama je u špilju ulazila i osvedočila se da je prazna.

Arsinoja istupi i pokaza im plaštenicu i ubrus koji su mirisali na aloju.

„Evo, uverite se i sami“, skoro uzviknu.

Mirijam iz Arsinojinih ruku uze ubrus i plaštenicu i poče ih premetati po rukama i zagledati.

„Doista, ovo su ubrus i plaštenica koju je Nikodim doneo. Evo, vidite“, i raširi ubrus i poče sa njim da ide u krug pokazujući ga svakom ponaosob. „Vidite, vidite blage krvave tragove sa Jehošuinog čela? To su rane od trnove krune kojom ga Romeji ovenčашe dog su ga krvnički mučili, samo, vi to ne znate, nije vas nigde bilo“, siktala je Mirijam.

I dok je plaštenicu prinosila licu i duboko udisala njene mirise Filip ustade i potvrdi da je to doista plaštenica kojom su umotali Jehošuino telo pre nego što su ga položili u grobnicu.

„Još osećam miris njegovog znoja i njegove krvi“, teuzviknu Mijrijam. „I jutros sam iste te mirise osetila kada mi se prikazao. Valjda vam je sada svima jasno da je uskrsnuo.“

Dok je Mirijam stajala na sred sobe sa plaštenicom u rukama, Šalomit se okrete ka Arsinoji koja je stajala kraj utihlog Ta'ume i uputi joj zabrinuti pogled, kao da je pita: šta sada?

Arsinoja uzdahnu i slegnu ramenima pa jedva čujno izusti: „A šta ako je doista uskrsnuo?“

Tau'ma ih sažaljivo pogleda pa se odvoji od zida i prošavši između Arsinoje i Šalomit i priđe Mirijam.

„Mirijam, duboko poštujem tvoju ljubav koju gajiš prema našem rabi, moja se ljubav prema njemu nikako ne može porediti sa tvojom ali ipak, dok ga ne budem video živog i od krvi i mesa jednostavno ne mogu poverovati u to što tvrdiš.“

Mirijam je neko vreme sa čuđenjem posmatrala Ta'umu da bi se u jednom trenutku trgla, kao da je njenim telom neka snaga protutnjala i smirenim glasom mu reče: „Tau'ma, dragi moj dečače, ta otkuda ti uopšte pomisao da ja verujem? Ja znam da je on uskrsnuo.“

„Dobro, ima li iko predstave šta se doista dogodilo?“, upita Natanail.

„A šta ako je doista uskrsnuo?“, upita nesigurno Jakov stariji. „Šta ako?“

„Molim te, Jakove, ne pričaj koješta, pa nisi valjda malo dete pa veruješ u bajke“, obrecnu se Jakov mlađi. „Vidiš da je jasno da su grobnicu otvorili oni koji behu sa Romejima. Napili glupe Romeje i uklonili truplo. Ako shvatimo čiji je to interes znaćemo ko je uklonio Jehošuino telo iz grobnicea tada ćemo sve znati pa i kako da se ponašamo i šta da činimo.“

Mirijam ih ljutito ošin pogledom pa priđe svojim družbenicama koje su i dalje stajale kraj stepeništa koja su vodila ka prizemlju kuće i obrati im se otresitim tonom, dovoljno jasno da je svi čuju i dovoljno glasno da svi začute.

„Stidim ih se, ovo što rade i kako se ponašaju doista ume da boli. Kako li tek Jehošuu, koji je dotakao nepojmljivog, boli njihova samoživost“, pa nakon što uspe da zadrži suze doda: „Hajde, idemo, ovde očigledno više nemamo šta da tražimo, zalud smo i dolazile. Nadam se da je Jehošui sada konačno jasno da je sa ovom bratijom zalud traćio dane i reći“, pa se uputi ka stubištu. I pre no što siđe okrete se i reče: „Život će vaš biti takav da ćete se i noću i danju plašiti, baš kao što reče Mojsije. *Jutrom ćete govoriti: kamo da je večer, a večerom ćete govoriti: kamo da je jutro*⁵⁰“, pa ne čekajući da vidi posledice svojih reči na prisutne, spusti niz stube i izjuri na ulicu.

„Samo ti idi“, doviknu za njom Šimun. „I nije ti bilo mesto među nama!“

„Šta joj je to značilo?“, upita Šimun iz Kane.

„More, kurva“, uzviknu Šimun. „Govorio sam ja vama, ali niko nije hteo da me sluša.“

„Kako vas nije sramota?“, usprotivi im se Jehuda. „Eh, da je živ i da se sad kojim slučajem pojavi, voleo bih da vas vidim. Sve bih dao da je u pravu i da je Jehošua stvarno uskrsnuo.“

„Uskrsnuo, uskrsnuo“, zaurla Šimun iz Kane, „Dokle da slušamo te gluposti? On nas je uvalio u ove muke moramo da se krijemo kao pacovi. Da nije bilo njega ne bi smo bili u ovoj situaciji. On nas je prevario svojim obećanjima o carstvu nebeskom na zemlji.“

„Jeste, tako je“, dreknu Matitjahu. „I molim te, umesto da se uspne, on bi da uskrsne, je li? A, koga je pitao da može da uskrsne? Koga? Nas nije. Dosta mi je bre toga.“

„Da, da, bilo bi krajnje neozbiljno od njega da je uskrsnuo“, zaključí Jakov mlađi. „Kraaajnje neodgovorno. Ama, meni prvo nije jasno kako mu je uopšte palo na um da će tek tako uzbuniti sav onaj narod koji se okupio u Jerušalaimu?“

„Mene još više zanima zašto smo mi naseli na njegove priče da će rasterati lihvaru i krvopije, razrušiti njihov hram sablazni i za tri dana izgraditi nebesko carstvo“, reče Natanail.

„Ako tebi nije jasno, meni jeste! Poverovali ste, jer ste bili pohlepni. Samo vas je vlast interesovala, sve ono blago što se premetalo iz ruke u ruku pred hramom. Ma, znam ja vas. A ja, ako sam i grešio, to bar priznajem, za razliku od vas“, odgovori mu Jehuda pa nakon promišljanja doda: „Ovde više nemam šta da tražim. I zbogom, braćo, odoh ja!“

Šimun pomisli da je bio u pravu kada je Jehuda u pitanju.

„Sretan ti put!“, doviknu mu Šimun i pljesnu rukama. „Eto, braćo, sada svako pokazuje svoje lice. Jeste li ga videli? Eto, pere ruke od svega, sada smo mu mi krivi.“

Gledajući za Jehudom, Natanail uzdahnu pa poluglasno zapita: „Šta li se događa u gradu?“

„Biće da je nešto značajno“, zaključí Andrej.

„A da neko ode tamo i da proveri?“, upita Natanail.
„Mogao bi“, zaključio Andrej. „Eto, što ti ne bi skoknuo?“
„Zašto ja?“
„Zašto ne?“, odvratio mu Andrija gledajući ga pravo u oči.
„Nemojte se svađati“, prekide ih Šimun. „Sada nam razdor nije nimalo potreban. Moramo se držati skupa inače smo propali.“

„Šta predlažeš?“, upita ga Jakov stariji.
„Da sačekamo.“
„Ja sam saglasan“, reče Jakov stariji.
„I ja sam“, hitro dobaci Andrej i laktom gurnu Johanana u rebra.

Johanana se trže i zbunjeno promuća:
„Ja, ja nemam ništa protiv.“
Ostali su ćutali.
„E, ako smo se tako dogovorili, onda je stvar jasna; sačekaćemo“, zaključio Šimun.

I onda na trunatak zavlada tišina i muk koji svojim pitanjem prekide Andrija.

„Dobro, a šta ćemo posle?“
„Videćemo, videćemo“, odgovori uz zagonetni smešak Šimun. „Svako zlo u sebi krije i ponešto dobrog. Nema toga zla koje u sebi ne rađa klicu kakve koristi, zar i sam rabi nije tako govorio?“

„Naravno da nije“, odgovori mu jetko Filip, „no, hajde da čujemo šta ti je na umu?“

„E, pa nije to tako jednostavno kako ti to misliš, prilike su teške i nepredvidljive, budimo strpljivi i ne naglimo pa će nam se rešenje samo u nekom trenutku nametne.“

„Da, da sačekamo da Romeji dođu po nas i raspnu nas“, jetko mu odbrusi Natanail.

„Ko ima pametniju razrešnicu neka je iznese, ko pak ne želi da sačeka razvoj događanja može da ide, eno, vrata su mu dole otvorena, slobodno može da ode kao što je Jehuda otišao, ali da zna, time za sobom zatvara vrata. Nema mu više povratka“, ošto reče Šimun i izađe na terasu čime dade znak da je ovaj razgovor što se njega tiče okončan.

Dok je odmicala niz pustu ulicu Mirijam se nije osvrkala, grabila je kratkim ali odlučnim koracima blago se njišući u bokovima a njenim je pratiljama bila jasno da je napeta.

„Ne sećam se kada sam je videla ovako ljutitu“, reče Arsinoja osvrćući se za Šalomitom koja je upravo napustila Johananove jerusalaimski dom zatvorivši za sobom vrata.

„Mislim da je ishitreno postupila“, pomirljivo će Šalomit. „Mogla je da se suzdrži, pa i da je uskrsnuo, ljudi moraju to da progutaju i svare, ne dešava se to svaki dan. Stvarno je ne poznajem takvu.“

„Smiriće se, videćeš“, odgovori Arsinoja i požuri da sustigne Mirijam koja je lagano odmicala. „Mirijam, pobogu, sačekaj nas“, doviknu joj.

Mirijam stade i ukopa se u mestu, ali se ne okrete, već tako ukočena nasred prašnjave ulice i bez i jedne jedine reči sačeka prijateljice. Kada je sustigoše nastaviše skupa.

„Šta?!“, dreknuo je Korvus kada ga je centurion probudio i još uvek bunovnom saopštio vest o nemirima u gradu nakon što se raščulo da je telo propovednikovo nestalo iz grobnice.

„Kako nestalo?!“, upitao je sedajući na ivicu postelje.

„Nemam predstave šta se dogodilo, upravo sam čuo od legionara iz Antonije. Tamo je uzbuna i neko komešanje. Tit Kominije Spartak je poludeo, dao je da izbičuju trojicu koji su stražarili kraj groba. Podelio im je po pedeset udaraca svakom. Ko zna da li će preživeti.“

„Prokletstvo“, promrmlja i ode do umivaonika da se umije. Noćas je do kasno bio budan, sve dok u gradu nije zaveo red. I sada ga opet čekaju glavobolje, doduše još ne zna kakve ali nije se nadao ničem dobrom. Čini mu se da je jedva oko sklopio. Dok se umivao zatražio je od centuriona da mu prenese sve detalje za koje je saznao.

„Stražari su pred zoru zaspali, bar tako oni kažu, a kada su su se probudili kamen je bio pomeren a grob prazan. Onda su ovi u strahu pobjegli. Doista ne znam više pojedinosti osim njihove tvrdnje da pred sumrak dođoše troje-četvoro judejskih oružnika da i oni čuvaju grob.“

„I? Gde su ti Judejci?“

„Nestali tokom noći. Očigledno.“

„Tako mi Jupitera, nekome ću za ovo da oderem kožu sa leđa“, povika Korvus.

„Šta da radimo, zapovedniče?“, upita centurion.

„Jesi li poslao ljude na to groblje?“

„Jesam“, odgovori ovaj spremno. „Centuriju.“

„I?“, Korvus podiže glavu ka centurionu dok je zatezao pertle na sandalama.

„Pa, naredio sam da rasteraju svetinu i nikom ne dozvole pristup grobištu dok ne dođemo.“

„Dobro si to učinio“, prekide ga Korvus i brzo krete ka izlazu pošto pokupi šlem i mač.

Centurion ga je u korak pratio.

„Hajde, digni na noge dve centurije“, dobaci mu u hodu Korvus. „I vodi ih na groblje a ja idem prvo do Pilata. Svakog ko širi pobunu, hapsi! Jesi li me razumeo?“, dobaci mu dok je zatezao pojas.

„Hitam“, odgovori centurion i odjuri ka vežbalištu na kojem behu okupljeni vojnici.

„I čekajte me tamo!“, doviknu mu Korvus, ali nije baš bio siguran da ga je centurion čuo.

Još dok je u pratnji četvorice svojih vojnika išao hodnikom palate ka Pilatovim odajma čuo je njegov besan glas kako grmi. Korvus pomisli da ne bi voleo da je u koži onog na koga bljuje vatru.

Nedugo zatim stajao je u vratima i gledao kako razjareni Pilat viče na Tita Kominija Spartaka vojnog tribuna i zapovednika utvrđenja. Pretor, Silvije Tavrije Brutus, i kvestor, Livije Hermije Filip stajali su sa strane i nemo posmatrali događaj.

„Ovo je nedopustivo! Žalosno! Ti si bruka“, vikao je na Spartaka koji je oborena glave i opuštenih ramena stajao na

sred velike prostorije. „Ni kozu ti čovek ne može poveriti da čuvaš, pred nosom bi ti je ukrali.“

Onda se okrete i ugleda Korvusa i dreknu.

„Katulijane Korvuse, imenujem te za zapovednika Antonije. Hoću do zalaska sunca da mi dovedeš krivce za ovaj nered. Jasno?“

Korvus pogleda prvo u Kominija Spartaka koji se preznajavao a potom u pretora i kvestora koji stajahu iza Pilata koji mu kao po komandi klimnuše glavom, pa tek onda u prefekta.

„Učiniću što se može, prefekte. Ne očekuj nemoguće, jer u ovom nema mog udela. Ja mogu...“

„Nemoj da mi se unapred pravdaš!“, oštro ga prekide Pilat. „Znam ja šta ti možeš. Te prevarante ćeš pohapsiti i dovesti mi. Sa leđa ću im kožu odrati. I, da! One njegove učenike. Sve njih. I sve koji po gradu šire laži o vaskrsenju i podbunjuju pohvataćeš makar to bili i sami sveštenici iz hrama. Jesi li razumeo?“

Korvus klimnu glavom.

„Razumeo“, smireno odgovori. „Da u tamnicu bacim ceo Jerusalem.“

„I ceo Jerusalem ako treba! Naravno!“, dreknu Pilat. „I ko se bude protivio ne štedi ga nego seci! Bez milosti! Jasno!?“

„Kristalno jasno, prefekte“, odgovori Korvus.

I pre nego što se okrenuo i pokušao da se udalji, Pilat uperi kažiprst u njega i ošinu ga pogledom, kao da mu kaže: pazi šta radiš, posmatram te!

Korvus samo klimnu glavom pre nego se okrete i zaputi se ka izlazu.

Pošto je neko vreme stajao nepomično i gledao u leđa svog oficira, čoveka u kojeg je u ovim okolnostima imao jedino još poverenje, Pilat se okrete ka Tavriju Brutu i Hermiju Filipu.

„Ako ovaj čovek ne zavede red u gradu niko neće, pazite šta vam ja kažem.“

„Prefekte, šta mi da radimo?“, upita ga Tavrije Brut.

„Ti ćeš obznaniti, nagrada je deset, ne, ne, nagrada je sto sestercija za onog ko mi dovede krivce za ovu sramotu. Jesi li me razumeo? Sto sestercija!“

Brut i Filip se zbunjeno zгледаше.

„Šta je? Šta tu stojiš? Miči svoju lenju guzucu!“, dreknu na Bruta pa se okrete Filipu. „A i ti? Šta чекаш? Pripremi se za suđenja!“

Ovo poslednje Korvus nije čuo jer je u tom trenutku već hitao kroz kapiju prefektove jerusalemske rezidencije ka gradu i groblju. I da je čuo za nagradu koju je Pilat raspisao za glave krivaca postupio bi na isti način.

I kada su se svi razišli, kada je zavlаdala tišina u prefektovoj palati Pilat drekom dozva jednog od službenika koji su svu gužvu pratili iza poluzatvorenih bočnih vrata pisarnice.

„Otići ćeš sa stražarima iz opvih stopa do Josefa Kajafe i dovešćeš ga makar i svezanog ako ustreba! Razumeš?“

„Razum“, smušeno odgovori pisar.

„I pazi šta radiš! Glavom mi odgovaraš!“

Katulijan Korvus nije još ni prišao groblju a već je uočio neuobičajena dešavanja koja mu se nisu svidela. Bilo je očito da se glasine više nisu mogle suzbiti. Na desetine ljudi je hrlilo sa groblja ka gradu. U trenu je shvatio da je njegova naredba centurionu da nikoga ne puštaju bliže razvaljenom grobu više nema nikakvog značaja, ovim ljudima koje je susretao bilo kakav dokaz više nije bio potreban, oni nisu ni morali ništa da vide. Bilo jo dovoljno da čuju ono što su želeli da čuju, a tu vest kao da je samo nebo vrištalo.

Prilazeći grobištu još iz daleka Korvus je uočio da su njegovi ljudi pritešnjeni mnoštvom naroda koji se galameći tiskao u pokušavaju da priđu grobu. Nije mu mnogo trebalo da shvati situaciju. U trenu je doneo odluku, izvadio je svoj kratki mač i potrčao je ka rulji koja se galameći opasno pretila da provali bedem satkan od štitova njegovih ljudi. Pratiocima nije bilo potrebno da izda nikakvo naređenje, pratili su svog vođu kao što su ga svih ovih godina pratili. Kada je uz gromki poklič uleteo među narod koji se tiskao, pratili su ga u stopu zlokobno udarajući mačevima po metalnoj oplati štitova.

„Sklanjajte se! Razlaz!“, vikao je Korvus na okupljene udarajući one ispred sebe.

U strahu, izmičući pred iznenadnim naletom legionara, svetina se zatalasa. Isprva pokušашe da potisnu one pred sobom a potom i da se rasprše.

U tom času stražari koji su kraj groba odolevali pritisku naroda koji su hteli pošto poto da se uvere da je propovednikova grobnica prazna, čuvši glas svog zapovednika, kao po komandi snažno počеше da potiskuju poljuljane redove Judejaca. Njihovi isukani mačevi i isturena koplja delovali su zastrašujuće. Žene zakukaše. Neko prizva mešijaha. Nekolicina starijih ljudi u strahu pred Korvusom padoše na kolena dok ih jedni pokušашe da zaobiđu a drugi da ih preskoče, mnogi izgubiše ravnotežu i popapdaše a oni koji za njima nadirahu pregaziše ih.

„Dosta je bilo cirkusa“, grmeo je Korvus. „Rasteruj rulju!“

Uplašeni narod se povijao pred kopljima legionara, vapaji i zapomaganja pregaženih se mešao sa povicima Romeja i jaucima povređenih.

Narod je bezglavo bežao sa groblja. Tren-dva kasnije jedva da je kraj grobišta bilo još nekog. Oko groba je u širokom krugu bila postavljena formacija gradske kohorte spremna da bez premišljanja postupi po naređenju pristiglog komandanta.

Na pristojnoj udaljenosti od vojnika okupila se omanja grupa žena i pokoji muškarac i počеше da pevaju psalme.

Korvus opsova i pogleda centuriona, pa mu dade jedva primetan mig i ovaj posla nekolicinu legionara na grupu koja se u trenu razbeža.

„Dakle, da čujem?“, reče Korvus centurionu skidajući šlem. „Šta si otkrio?“

„Čudno, doista“, započе centurion. „Nema tragova oruđa kojim bi odvalili kamen. A bio je malterom zalepljen za stenu. Moralo ga je bar trojica-četvorica odraslih ljudi pomeriti i to ne bez buke. Nije mi jasno kako ih bednici nisu čuli, tako čvrsto niko ne može da spava. Vojnici pogotovu, mora da su bili trešteni pijani.“

Kad vide Korvusov nepoverljiv pogled, centurion se pomeri u stranu da ga propusti i pozva da se sam uveri.

Dok je Korvus razgledao otvor groba i kamen kojim je bio zatvoren, centurion mu je saopštio da su dve žene jutros posetile grob u pratnji dvojice muškaraca pre nego što su stražari pobjegli i nakon toga su najverovatnije razglasile navodno uskrснуće. Kako je čuo, među njima je bila propovednikova žena i njena sluškinja. Od nekolicine ovde prisutnih Kajafinih sveštenika tokom meteža saznao je da učenici raspetog nisu uočeni.

„Gde su ti sveštenici?“

„Bejahu ovde neko vreme i objaviše da su sledbenici raspetog rabina razvalili grob i ukrali telo i potom pozvaše prisutni narod da širi glas da je otkrivena podla pevara. Zatim naložiše rulji da se razide, pa pošto ovi to ne htedoše, odoše.“

Korvus se osvrte oko sebe ne bi li uočio koji detalj da je promakao njegovim ljudima pa ne našavši ništa naredi da zatvore i zazidaju grob a potom da odredi tri contuberniuma da stražari dan i noć i da nikom ne dozvole pristup.

„I ako se pojave sumnjivci neka ih svežu i da mi ih odmah privedu“, reče pre nego što napusti groblje.

„A ako se opet one ženturače pojave?“

„I njih neka mi privedu. Udovicu naročito!“

Nedugo zatim našao se pred Kajafinom kućom.

„Ovo je tako neprijatno“, vajkao se Josef bar Kajafa izlazeći mu u susret. „Zvao me je Pontije Pilat i evo, upravo se spremam k njemu da pođem. Nije mi jasno kako su smutljivci uspeli pored straže da...“

Korvus nije bilo do ćaskanja pa naglo prekide Josefa bar kajafu. „Svešteniče ne prenemaži mi se, ti si poslao svoje ljude da opiju stražare i da ukradu leš.“

Prvosveštenik htjede da nastavi ali se zagrcnu.

„Ja? Ja poslao nekog?“, jedva progovori. „Varaš se. Grdno se varaš.“

„Ne nječi!“, povika Korvus. „Znam vas Izraelićane, prevrtljivci ste iverolomni.“

„Ovo je uvreda! Vređaš me! Neće se na ovom završiti, da znaš! Završio si sa službom u Jehudi čim Pilat čuje za ove gnusne optužbe.“

„Ne računaj s tim, prefekt mi je upravo dao sve ovlasti“, sa prezirom odgovori Korvus. „Svi vaši, pa i tvoj život sada je u mojim rukama.“

Predsedavatelj Sinhedrinom začuta.

„Nemam ja vremena za tvoje prenemaganje, nego ti meni reci ako ti nisi, ko je u to umešan!“, oštrim i povišenim tonom nastavi Korvus. „A koliko da znaš, rešiću ja ovu misteriju i ako si slučajno u nju iole umešan, visićeš na krstu kao i onaj Galilejac!“

„Biće da je jedan od mogućih krivaca Nikodim. Ali, ako bolje razmislim, biće tu još zaverenika. Ček, ček, da promislim“, snishodljivo odgovori Kajafa i poče duboko zamišljen da mrmlja u sebi gladeći svoju dugu već prilično prosedu bradu.

„Hajde, brže to!“, uzviknu Korvus.

„Da, i Josif iz plemena Efraim je umešan, siguran sam. Njih dvojica su u dosluhu.“

„Ođake je taj Josip?“

„Iz Ramataima“, odgovori pa se pljesnu po čelu i nasmeja. „Ah da, vi to mesto zovete Arimateum. Pa, to je onaj što je dao grobnicu i izmolio telo za ukop o Pilata“, objasni mu Kajafa.

„Tako znači, iz Arimateuma. U redu“, preseče ga ponovo Korvus.

„Ali on ovde u Jerušalaimu uma kuću. Tamo odmah kraj grobnice. Dobro ga pritisni i veruj mi, priznaće imena svih zaverenika, priznaće taj sve, i ono što jeste i ono što nije.“

„Daćeš sluge da odvedu moje ljude do njih i posebno čoveka koji pokojnikovu ženu poznaje, da je mojim ljudima pokaže. Hoću i njegove učenike da mi daš.“

„Ali ja ne znam gde su oni. Odkuda bih ja to mogao da znam gde su oni?“, pokuša Josef da se opravda. „Biće da se još uvek kriju po pećinama na Maslinskoj gori. Tamo ih valja potražiti ako nisu napustili grad i zaputili se za Galilu.“

„A ovde u gradu? I nemoj mi samo reći da nemaš svoje žbire i uhode, ražalostićeš me?“ Onda se hitro okrete i posla

robinju po nekog čije joj je ime došapnuo. „Eto, brzo ćemo sve to obaviti.“

Ubrzo se pojaviše dvojica neugladnih Kajafinih slugu.

„Čujte vas dvojica, odvešćete romejsku gospodu gde budu tražili i rećićete im sve što znate. I nemojte da se slučajno budu žalili na vas. Razumeli?“, naredi im Kajafa.

„Razumeli smo gospodar“, odgovoriše mu u glas.

Kajafa se okrete Korvusu, raširi ruke i nasmeja se.

„Eto! Bićete zadovoljni uslugom, dragi Korvuse. Ako moja pomoć bude i dalje bila potrebna, nakon posete Pilatu biću u Senhedrinu. Tamo ćeš me naći budem li ti potreban.“

Onda se pozdraviše i Kajafa napusti svoju kući i ode put prefektove palate nakon što je Korvus u pratnji slugu i svojih vojnika otišao.

Vreme je sporo prolazilo. Bez vesti o događanjima u gradu rasla je i napetost u gornjici Johananove kuće. Onda su se nenadano pojavili Irod i Evod.

Nije bilo potrebno navaljivati, Irodu se razvezao jezik, napokon je u centru pažnje rabijevih sledbenika.

„U gradu je pometnja. Ne znate šta ste propustili da vidite, neverovatno. Vest se širi poput oluje. Kada čusmo šta se dešava i o čemu je reč, pohitasmo k rabijevom grobu. Kada stigismo tamo već beše puno svakolikog sveta. Jedni su dolazili drugi odlazili. I šta da vam kažem, odmah smo uočili romejske kopljanike. Bilo ih je svuda, najviše oko same grobnice. Kao da su čitavu satnija na okupu a uočili smo i nekollicinu hramovnih sveštenika“, i kako bi ostavio još veći utisak okrete se Evodu, godila mu je pažnja sa kojom su ga slušali, činilo mu se da tako ni samog rabija nisu nikada slušali. Pa kada Evod potvrdi njegove reči klimanjem glave nastavi: „Okupili su se, bogami skoro, pa čitav Sinedrin. Prepoznali smo u toj gomili i neke perušime a bilo je i nazirita i ebionita, ali sirotinje i prosjaka beše ponajviše. Svi su pričali da je ploča sa grobnice oštećena i otvorena i da je telo netragom nestalo, kao da su lično tome svedočili. Pritom su i dosoljavali, verujte mi, svašta smo čuli.“

Jedni su pričali da smo pokojnikovo telo u potaji sklonili, drugi su opet tvrdili da su ga najverovatnije caduki odneli, da mu se grob ne zna, da mu sledbenici i sirotinja na grob ne dolazi i da od njega ne napravi mučenika. Neki su taj čin pripisivali Romejima iz istih razloga. Drugi su opet osporavali takve tvrdnje jer doista nemaju smisla tvrdeći da će baš sada od njega napraviti mučenika što niti jednim niti drugim ne ide na korist. Bilo je i onih koji su tvrdili da je uskrsnuo, ta se priča uglavnom među priprostim narodom i sirotinjom lako širila. I šta da vam pričam, opšta pomama je nastala kada se proneo glas da je uskrsli viđen“, prekide svoju priču na trenutak kako bi vodom iz krčaga ovlažio već osušena usta.

„Viđen?!“, uzviknu neko. „Gde je viđen?“

„Niko nije mogao da sa sigurnošću kaže ni gde a kamoli ko ga je video“, iskoristi trenutak pa se i Evod umeša.

„Onda su Romeji naredili da se narod razide“, nastavi Irod svoju priču ne dozvoljavajući Evodu da mu preotme pažnju prisutnih. „One koji behu bliži grobnici poteraše i oni se počеше povlačiti i gurati one iza sebe i nastala gužva i metež. Oni koji behu spređa pokušavali su da se udalje, oni otraga da se što više približe grobištu. U jednom trenutku Romeji potegoše mačeve i počеше pljoštimitice preko štitova da udaraju, pa se galama do neba diže. Cika i vriska mešala se sa komandama i zapovedima Romeja; zapomaganje onih koji behu priklješteni nadjačavali su glasove onih koji pevahu psalme u slavu spasitelja.“

„To nikako po nas ne valja“, uzviknu Natanail.

„Naravno da ne valja!“, podrža ga Matitjahu.

„Hajde, vas dvojica, ne kukajte. Da čujemo šta je bilo. Uostalom, nikada se stvar na krajnje zlo ne prevaljuje, biva nešto u celoj mucu i na korist. Videćete“, prebaci im Šimun.

Irod ih na trenutak pogleda, ali odmah nastavi obodren Šimunovim rečima.

„I onda, uspesmo nas dvojica nekako da se izvučemo iz gužve u stranu gde smo se pritajili, potom kad nastala opšta bežanija utekosmo na mesto odakle smo mogli da pratimo razvoj događanja. Mogu da vam kažem da ono što videsmo nije bilo ni malo lepo, ljudi bežahu na sve strane, jedni preko drugih se spoticahu i padahu. Onda smo se dogovorili da pohitamo

ovamo da vas o svemu obavestimo. Sa mesta na kojem smo bili nismo mogli ka izlazu koji beše zakrčen te preko kamene ograde se nekako prebacismo pa pobegosmo. Krenusmo na sever da izbegnemo gužvu. Nakon nekog vremena skrenusmo na istok, ka hramu. U tom delu grada stvari su bile posve drugačije, vladao je mir.“

„Ali i zlokobna napetost“, dobaci Evod pa brzo nastavi: „U momentu kada smo izbili na kamen trgovačke ulice videsmo ljude da nam u susret iz pravca Hrama trče ljudi.“

„Jeste, upravo je tako bio“, ponovo priču preuze Irod „Nismo znali šta se pred Hramom događa. Htedoh da Evoda povučem, da i mi bežimo, kada ugledam Benjamina kako nam hita u susret i zaustavih ga. Jedva me je prepoznao onako prestravljen. Vidim čovek ne može da dođe do daha, do reči još teže, vučem ga u stranu, govorim mu da stane, pitam ga šta se događa, od koga beži, a on bez glasa, kao riba na suvom, samo otvara usta i nešto bi da mi kaže ali ne može, vuče me i očima preklinje. Uvukosmo ga u uzan prolaz između dve kuće i povedosmo ga dalje, u dubinu prolaza, pa onda stadosmo u neku kapiju, tek da nas sa trgovačke ulice ne vide. Jadnik, jedva je uspeo da se sabere. Strašno, kaže, užasno, oni sikariji poludeli, napali dvojicu Romeja i pred hramom ih na smrt izboli. Ej, u po bela dana. Romeji poludeli, hvataju koga stignu. I on je čuo da je Jehošua ustao iz mrtvih. I on reče da jedni sumnjaju, drugi pak veruju. Narod pohrlio u Hram k sveštenicima, da im posvedoče o uskrsnuću. Navodno, Romeji tvrde da je u pitanju prevara, krađa leša.“

„Dobro, šta sveštenici pričaju?“, upita Šimun.

„Ne znam. Svašta se priča. Navodno i Senhedrin zaseda. Neko je razglasio da je i sâm Irod razaslao svoju vojsku da hvataju one koji o čudu šire glasine. Caduki za sve okrivljuju druge stranke, nas, nazirite, ma, sve. Priča se da su počeli da u kuće upadaju i na ulice ljude izvode pa da ih u lance stavljaju. Neki Jakova optužuju za pobunu, drugi pak kažu da je Jakov u potaji telo iz grobnice uzeo i nekuda ga odneo a svoje žbire po gradu razaslao da razglase vest o uskrsnuću, da narod podbuni i na ustanak navede. Treći pak pričaju da je Jakov pobegao iz Jerušalaima odmah kada su Jehošuu uzaptili i da se u pustinji

sakrio. Opet mnogi govore, a čini mi se da i sam Pontije Pilat to misli da je ovo sve naše maslo. Razaslao je svoje straže da nas pohvataju. I tako, nas trojica kretosmo dalje, sada već mnogo oprezniji. Izbegavali smo velike ulice, kretali se malim i uskim ulicama i prolazima između kuća, preskakali ograde i kroz bašte prolazili, samo da izbegnemo straže, bilo romejske bilo Irodove. Boga mi, susretali smo i sluge Josifiove i straže hramovne po ulicama. Kažem vam, braćo moja, zlo i naopako se sprema.“

„Uh, sve mi ovo nije trebalo“, besno procedi Šimon iz Kane i počeo da se besno bije dlanovima o glavu. „Ej, luda glavo, gde ti je bila pamet.“

Što je vreme više proticalo, nervoza i strah su se sve više uvlačili među učenike. Jedno vreme su sedeli ćuteći, sa jedne strane behu Šimun, sa bratom Andrijom i Zabadejevim sinovima, Jakovom i mlađanim Johananom, nasuprot njima sedeli su Alfejevi sinovi, Jakov i Matitjahu, i Šimun iz Kane. Natanail je u jednom trenutku snažno huknuo i izašao na terasu i pridružio se Filipu i Ta'umi koji su tamo već neko vreme boravili.

Neizvesnost je ophrvala Šimona. Do juče mu beše lako, sledio je Jehošuu i nije morao da lupa glavom, rabi je i za njega donosio odluke. Kada nije znao kako ili šta da radi od rabija je dobijao je upute. Što mu nije bilo jasno pitao bi i dobijao je odgovore, pa čak i kada ga nije sasvim razumeo, nije se mnogo žalostio, znao je da će ovaj u svakom trenutku doneti pravu odluku. Verovao mu je jer je u njegovim rečima i odlukama prepoznavao i sopstvene interese ili bar onaj konačni, krajnji, tako očaravajući a pritom je osećao da je prvi do rabia. Zar sam rabi ne reče da mu je on najodaniji sledbenik. Godilo mu je to. Samo, sada se sve promenilo, kao da je na glavačke postavljeno. Rabija više nema, mrtav je. Jedan od hramovnih sveštenika koji se tamo zadesiše su sve mu potanko ispričali. I Johanan mu je sve to potvrdio. Rekli su mu da je Jehošua već bio mrtav kada mu je pod levu sisu Romej zario vrh koplja. Nije se pomerio niti je jauknuo, samo je krv pomešana sa vodom iz pluća potekla.

Nije bilo potrebno ni cevanice da mu lome. To su mu rekli i drugi koji su bili na stratištu. Sada ga muče poslednji događaji. Nije mu jasno ko bi mogao da napravi tako bogohulnu rabotu i da u potaji razvali grobnicu i ukrade pokojnikovo truplo? Manje ga muči pitanje gde ga je odneo. Zasigurno to nije jedna osoba uradila, mora da ih je bilo više, najmanje trojica. Onaj koji je to smislio zasigurno nije bio među njima. I čemu sve to? Šta su hteli time da postignu? Kome da naude? Pokušava da dokuči kome bi bilo u interesu da prikaže nestanak pokojnika kao uskrsnuće. I ništa mu razumno ne pada na um. Ili je možda bio neki drugi interes po sredi? Suludo je uopšte pomišljati da bi Romeji imaju korist od takvog čina. Naprotiv. Priča o uskrsnuću samo bi im štetila, razumno je bilo očekivati da bi krađa bila povod za moguće nemire. Definitivno to ni cadukima ne bi odgovaralo, kao ni Irodu. Ni perušimskoj stranci to ne bi išlo u prilog, kao ni trgovcima. Dakle, najverovatnije će biti da Josef bar Kajafa nije umešao svoje prste u to nepočinstvo. Biće da je on na koncu bio najzadovoljniji ishodom suđenja i onim groznim mukama na koje je stavljen pre razapinjanja. S druge strane ne vidi ni jedan jedini razlog zašto bi Jakov i njegovi ebioniti pokušali da uklone Jehošuino telo iz grobnice. Jakov i Jehošua baš i nisu delili iste stavove. Jakov je bio oprezniji, nije podržavao bune i ustanke, osuđivao je sikarije. Taško da su tako nešto uradili kanaji. Jedino ako su na tu ideju došli baš sikariji. Nije isključeno. Možda su tako hteli narod da podbune, pa da dok metež traje sprovode svoj krvavi pir? Ko zna, možda će neko ipak doneti spasonosnu novosti? Možda će pronaći rabijevo telo? Možda će se time okončati cela priča?

Andrej ustade i poče da se nervozno šeta po sobi.

„Ovo neće na dobro da izađe“, reče zabrinuto i lupi pesnicom o dlan.

„Moguće, sve je moguće“, zaključí Šimun. „Ipak nadajmo se najboljem.“

Šimuna brine to što se rabijevi sledbenici međusobno svade i dele, osipaju se i sve ih je manje. Neizvesnost i nervoza je zavladala, a što je još gore sukobljavaju se međusobno. Ne, neće ovo na dobro izaći, siguran je ako nešto ne preduzme,

samo ne zna šta iako je jasno da ako pusti da stvari teku svojim tokom svi će se raspršiti na sve četiri strane sveta.

Jasno mu je ko je sa njim, ali tačno vidi i ko nije. U manjini je. One, sebi nenaklonjene, moraće da privuče na svoju stranu. Johanan mu se nekako čini najmekšim, nije ni na čijoj strani, mađa njemu naginje, uostalom Jakov mu je brat, a on će ga već podržati. Potom, Natanaila bi morao da privoli k sebi. Onaj sukob s početka ne mora biti nerešiv problem. Što bi se oko Jehude iz Kariota sporili? Ionako je mrtav a pred njima su mnogo veće muke koje valja pregurati preko glave. Uostalom, prvo valja glavu sačuvati. To što je izašao na terasu govori da nije ni na čijoj strani. Onda Filip. Da, Filip mu je nepoznanica i dalje, čuti, niti zbori ni rumori, samo sedi i ispod oka posmatra. Do sada se ni na čiju stranu nije svrstao. Što je još gore, nije se ni izjašnjavao ni o čemu. Da zbori, videlo bi se šta mu je u glavi, ali ovako, očas se može na neku stranu odrediti. On je najveća nepoznanica. Ti su najgori, teško ih je isprovocirati. Bogu hvala što one ženturače odoše. Ipak, ona Mirijam može da napravi grdnu pometnju, ako bi joj okolnosti išle naruku. Jehudu teško da će moći privući, Jakovljevi je sin. Ako ništa više bar zna sa njim na čemu je.

Udubljen u svoje misli, Šimun nije ni primetio kada se Jehuda uspeo stubištem u sobu. Tek žamor koja je nastala njegovim iznenadnim i krajnje neočekivanim pojavljivanjem nakon što je onako bučno otišao prenuo ga je. Jedva da je uspeo da se popne u sobu a već su ga skolili i obasuli pitanjima, onako zatečen i zbunjen nije mogao da se odbrani od nasrtljivaca.

Šimun se probi do zbunjenog Jehude zagrlji ga i celiva pa mu potom pruži vrč sa vodom rešen da ni na koji način ne pokaže zlovolju izazvanu malopredašnjim burnim odlaskom.

„Hajde, brate, osveži se“, reče mu brižnim glasom, pa kada ovaj zahvali i poče da pije, okrete se prisutnim i gurajući ih dalje od Jehude povika. „Zaludnici, pustite čoveka da se povrati. Duša mu u nosu, a vi ga skolili sa svih strana. Siguran sam da nam nosi važne vesti.“

Kada se ovi malo udaljiše a Jehuda se napi vode, Šimun ga ponovo zagrlji kao da mu je rod rođeni, kao da mu je brat bliznac, kao da se pre nekog vremena nisu pokrville.

„Oh, kako mi je drago što te vidim u dobrom stanju“, reče. „A baš sam se brinuo za tebe. Strepeo sam da ti se neko zlo ne dogodi, nedajbože da si na Romeje naleteo pa da si u sukobu sa njima nastradao.“

Dok je Šimun pričao, Jehuda je nastavio da gasi žed i pošto je popio poslednju kap, širokim pokretom podlaktice obrisa je mokru bradu i ispustio zvuk zadovoljstva.

„Brate, nešto mi kaže da nam nosiš važne vesti“, reče mu Šimun na kraju.

„Nažalost, ne donosim dobre vesti“, odgovori Jehuda i osvrte se oko sebe tražeći mesto na kome bi se smestio, ali tako da bude u središtu, da mogu svi da ga vide i što je bitnije, da može on sve da vidi.

Šimun kao da mu je čitao misli i privuče uz ogradu stepeništa malenu četvrtastu asuru od palminog lišća i ponudi ga da se smesti na par šarenih i tankih jastuka. I dok se ovaj smeštao, privuče najbliži niski astal i postavi ga pred njega pa naredi Jehonanu da donese vode i nešto da prezalogaji, čudeći se njihovoj nebrizi i površnosti.

„Jehuda, pobogu čoveče, hoćeš li ti to da svi presvinemo od nestrpljenja?“, povika u jednom trenutku Matitjahu.

Jehuda zakoluta očima i nemoćno raširi ruke kao da se predaje.

Šimun odmahnu rukom i sede kraj Taume, koji se promeškolji i nakašlja. U to stiže Johananova mlađa sestra sa vrčom vode i pladnjem sa hlepčićem, tvrdim ovčijim sirom i glavicom crnog luka kraj posude sa maslinovim uljem. I pre nego što je ponude spustila na stočić pred Jehudu, ovaj dograbi komad sira i luk pa halapljivo poče da kida i jede presni hleb.

„Eto, vidite. Šta sam vam rekao“, neprirodnim pokretom ruke kojim htede da privuče pažnju prisutnih, obrati se Šimun družini. „Sačekajte čoveka da dođe k sebi.“

Par minuta kasnije, Jehuda je počeo da im potanko opisuje događanja od onog trenutka kada je otišao iz Johananove kuće. Nije mogao a da odoli iskušenju i ne ode do rabijevog groba a tamo je uočio romejske vojnike, pripadnike gradske kohorte, čak i nekolicinu romejskih činovnika, sveštenike je video sa hramovnom stražom a i ljudi i slugu Josefa bar Kajafe

je bilo. Posle su stigli u većem broju i starešine. Trebalo mu je vremena da se probije bliže grobnici i da stane ispred romejskih stražara i da se tako izloži opasnosti da nekom od njih ne bude po volji pa da dobije koji udarac pesnicom. A da mu je strahovanje bilo opravdano potonji događaji su potvrdili. Najedared se Romeji razgoropadiše i prisutan narod rasteraše na sve strane, jedva je i sam živu glavu izvukao. Bežeći od Romeja priključio se jednoj povećoj grupi, da čuje šta pričaju a bogami i da se utopi u masu, da ga neko kojim slučajem ne prepozna.

„I? Šta narod priča?“, upita nestrpljivo Šimun.

„Eh, narod kao narod, svašta priča. Jedni su tvrdili da je Jehošua doista uskrsnuo. Tih je bilo prilično, mada nisu bili i najbrojniji. Većina je sumnjala u tu mogućnost, mada...“

„Dobro, dobro“, prekide ga Šimun. „Nego, da li si uočio nešto što bi se nas ticalo?“

„Moglo bi se reći“, reče Jehuda nakon kraćeg razmišljanja, „uplašile su me priče o našoj krivici koje su se čini mi se brzo širile među narodom. Bili bi proganjani kao zveri i teško bi se iz grada neopaženo izvukli. Ljudi nas poznaju i ne bi bilo malo onih koji bi nas za nekoliko srebrnjaka predali vlastima, koliko je onih koji su spremni da za nekoliko lepti i rođenu majku izdaju? Opet, ništa umirujuće nisu bile ni glasine o mogućoj krivici sikarija za sve ovo, njima ionako odgovaraju smutni događaji. Kažu da su izvršili nekoliko napada na Romeje, pričalo se da je žrtva napada bio i neki član Sinhedrina, samo nisu znali da kažu o kome se radi a pričalo se da je bilo napadnutih i među sveštenstvom. Opet, bilo je i onih koji su bili spremni da se klade da je telo nesretnika uklonjeno kako bi se pričom o uskrsnuću narugali Romejima. Ni oko toga nisu mogli biti složni oni koji su verovali da su grobnicu obili Isiji. Neki su bili mišljenja da su to uradili ne zbog Romeja već da bi unizili sveštenike u hramu. Kako god bila priča, svi su se manje ili više, pre ili kasnije složili da je uskrsnuće Jehošuino, bilo ono lažno ili pravo, usmereno protiv Romeja. Neki su prstom upirali na Josefa bar Kajafu. I da znate, što više razmišljam sve mi je logičnije da je to njegovo delo.

„Nakon nekog vremena nabasasmo nedaleko od hrama na poveću skupinu ljudi. Kada pridismo videsmo da su opkolili neke narodne prvake, perušime i caduke među kojima behu i hramovski sveštenici koji se tu slučajno zatekoše, kako to sami rekoše mađa im ja baš nisam bio sklon da poverujem, lukavci su to. Izdvojiše se trojice i stadoše pred okupljeni narod te rekoše da su ovde nazočne sve same najumnije i najpametnije glave Jerušalajmske i sve Judeje, da su pristali mnogi poglavari i prvaci narodni, te da su svi skupa kod groba bili i da su se dugo i temeljno međusobno savetovali i svi oni svoj obraz i svoje iskustvo založiše da o događaju narodu sluđenom svakojakim lažima i izmišljotinama istinu otkriju za nauk. Rekoše i to da su na lice mesta bili i romejski činovnici, sudije od znanja i iskustva, baš kao i među narodnim prvacima štovane judejske sudije što su znanjem i iskustvom obdareni. I tako, zaključili su složno da nikakvog uskrsnuća nije bilo. Onda istupi jedan među njima i reče narodu da je zločinac i bundžija, prevarant i lažac, Galilac, Jehošua sin Josifov, dobro poznat vlastima po svojim prevarnim radnjama širom Galile, Somrona i Jehude, koji je sa svojim sledbenicima, lopovima i secikesama, prevarantima svih fela i mnogim razvratnicama koje su ga sledile, buntovne neredne pred najsvetiji judejski praznik uzrokovao svojim neverničkim napadima na narodne svetinje i od boga dat poredak, pravedno kažnjen i raspet na krstu, te da je svoju grešnu dušu ispustio po pravdi i zakonima Tvorčevim. I unatoč svom zlu koje je činio, skrbi judejskom je po božijim zakonima i narodnim običajima pripremljen i u grobnicu stavljen. Onda obznanije prisutnom narodu koji je u tišini slušao, uz najavu da će se o tome svi obavestiti, kao vlasti tako i sav narod Jerušalajma, da su njegovi sledbenici, tati i zločinci na silu u grobnicu provalili i telo upokojenog uklonili. I ponovi: nikakvog uskrsnuća nije bilo! I još je zapretio da će svi oni koji budu širili lažne vesti i narod uzbuljivali i podbunjivali, biti strogo kažnjeni za širenje jeresi i pobunu. Kajafin čovek, je najkraće govorio, samo je izjavio da on svemu što je rečeno nema šta da doda niti da oduzme.“

Dok je Jehuda govorio Filip je mogao da vidi strah na licima učenika. Jedino u šta su svi bili sigurni i što se jasno

ocrtavalo na njihovim licima jeste da oni nisu provalili u rabijevu grobnicu ali da je očito da je zaludno to ikom dokazivati, osuđeni su i pre nego što im je i suđeno. Nije više bitna istina, nije bitno da li je Jehošua uskrsnuo ili ne, nije bitno ni ko je uklonio njegovo telo ako nije uskrsnuo, jedino je bitno i jedina je istina koja se u Jerušalaimu neće moći poreći, ono što su izjavili sveštenici, narodni prvaci i Romeji. To je nepobitna istina i oni su tu nemoćni. Svako će naći svoj interes da bude tako. Muku njihovu ne umanjuje ni sve ostalo što im je takođe nepoznanica. Jedino što im preostaje jeste strah. O ostalim pričama koje su kolale među narodom oko grobnice i pretpostavkama u koje su i mogli da poveruju u meri u kojoj su mogli i da posumnjaju, više ih nisu brinule. Sada im je jedino bilo važno kako da živu glavu na ramenima sačuvaju a Filipu je od svega toga bilo muka.

Kada je završio sa opisom događaja na groblju, Jehuda oseti da su mu usta suva pa se ponovo lati za vrč i otpi nekoliko dobrih gutljaja. Nije više osećao glad ali ga je ono preteklo parče hleba mamilo pa ga je dohvatio i njime obrisao unutrašnjost zemljane činije u kojem je na dnu bilo nešto malo preteklog maslinovog ulja. Sir i luk je odavno pojeo.

„Dobro, i šta je bilo posle?“, obazrivo mu se obrati Šimun. „Dugo te nije bilo. Mora da si još ponešto saznao?“

„Hajde, prijatelju, pričaj“, dobaci mu Natanail. „Vidiš da umiremo od želje da sve saznamo.“

„Dobro, dobro, sve ću vam ispričati“, reče otežući svaku reč, kao da se nešto premišlja. „Budite malo strpljivi.“

„Čoveče, bog stobom, govori!“, povika Jehuda iz Kane.

Kako svi u jedan glas skočiše i počеше da viču na njega, Jehuda zaključí da je ipak preterao, pa podiže ruke uvis, u znak predaje, pa i on viknu da ih utiša i obeća im da će sve ispričati.

„Kao što rekoh, krenuo sam prateći masu sveta. Niko nije obraćao pažnju na mene. Računao sam da tamo gde je puno sveta, obično se mnogo priča što znači da se svakovrsne vesti šire pa je do njih lakše i stići. Računao sam da ukoliko više vesti saznam, lakše ću istinu od neistine da razlučim pa sam često pred magazama i dućanima zastajkivao i naizgled zainteresovano zanatsku i trgovačku robu razgledao a u stvari oslu-

škivao sam i slušao šta ljudi pričaju, šta misle i šta priželjkuju, čemu se nadaju. Tako, neka pijačarka prepričavala je tvrdnje neke njene stalne mušterije da je neki njen rođak jutros prošao sa slugom kraj groblja i da je dok je ovom davao upute, video čoveka kako izlazi iz groblja. Kaže da ih je u prolazu pozdravio i pozeleo im dobar dan. Ta se mušterija klela da je taj čovek mogao biti onaj uskršli, jer ko u to doba boravi na groblju. Slušao sam i razgovore muževa. I opet isto, neko je od nekog čuo da je tamo neko ozbiljan i od poverenja susreo ili se mimoišao sa uskrslim, neki su govorili o pravedniku i nepravedno osuđenom, drugi pak to negirali, prvi su korili neverni narod koji nikada, ničim i ni sa kim nije zadovoljan, koji savakom manu i zamerku nalazi, drugi pak spočitavali naivnost tom istom narodu optužujući ga za lakovetnost i povodljivost.

„Bilo je i onih koji su tvrdili da su slušali propovedi raspetog. Čuo sam nekog čoveka da je čuo da je onaj za koga su neki držali da bi mogao biti uskršli govorio aramejski sa jakim galilskim akcentom, a da je tako potvrdili su oni koji su sa njim prozborili koju reč i to preneli draugima. Pozeleo sam da vidim nekog ko tvrdi da je svojim očima video rabija. Ali takvog ne beše. I tako, slušajući ljude, stupih na trg. Opreznosti radi, pomerio sam se u stranu da osmatram; sveta je bilo prilično, kretao se ali još više je bilo onih koji su stajali u grupama i živo razgovarali. Mnogi su se uspinjali širokim stepeništem i išli u hram. I pored naizgled uobičajene živosti, i pored galame okupljenih, činilo mi se da vlada neka napetost.

„Dok sam tako stajao, premišljao sam se da li da se uputim u hram da od sveštenika koju reč čujem jer oni koriste svaku priliku da poukama i tumačenjima narod usmeravaju a naročito u ovakvim okolnostima ili da izađem iz grada i bezbedno napolju sačekam noć.

„Onda odlučih da ipak odem u hram, moguće je da tamo znaju šta nameravaju vlasti, možda može da se sazna šta prvaci iz Sinhedriona smeraju, ili Josef bar Kajafa. Ume taj da dela na svoju ruku. Opet, braćo, i pored sve znatiželje, plašio sam se, šta ako bi me neko kao sledbenika Jehošuinog prepoznao i pokazao stražarima? Možda bi me vlasti bacile u tamnicu, kao Johanana kupača ili Romejima predali, da me kao rabija na krst

raspnu? A i sami znate kako je, Irod je uvek imao uhode jer se od svih i svakog pribojavao.

„Ipak, na koncu znatiželja je u meni prevladala pa reših da se opet umešam među narod koji se uspinjao ka hramu. Tamo sam ustanovio da nema onoliko sveta kako sam pretpostavljao tako da me je lako bilo uočiti. Prišavši bliže, na kružnim stepenicama pred levitskim podestom, videh nekog starca koji je pozivao na pokajanje svet koji se oko njega okupio. Sinovi Izrailja, grmeo je dižući visoko ka nebu svoju ruku, pokajte se, jer se sudnji dan pred nama. To krv pravednička, sina čovečijeg vrišti i na vašu glavu pada. Pokajte se dok još ima vremena. Pogledajte, nebo se crveni! Znajte da se to legije božijih anđela spremaju da krenu. Gnev božiji sručiće se na nas jer se narod u razvratu i u svojoj oholosti opoganio i na dogovor sa Jahveom zaboravio, pretio je starac, Nisu Romeji na krstu razapeli pravednika već su to gramzivost i razvratnost učinili, ponavljao je okupljenima kojima se u očima video strah. Ubrzo su ga hramovni stražari i oružnici skolili i savladali, ruke mu na leđa svezali a šalom mu usta zapušili te je na komcu jadnik umukao. A od naroda mu niko pomoć ne pruži, niko se čak i ne usudi da prekori obesne stražare i grube oružnike da tako sa starcem ne postupaju.

„Pošto tu ne videh sveštenike, uputih se kroz Nikanorova vrata pa preko dvoriša Izrailja ka istočnom dvorištu sveštenika sa nadom da ću ih tamo sigurno zateći i čuti pa možda sa nekim od njih i prozboriti ako bude bilo prilike. Kada prođoh kraj oltara, na tremu pred svetilištem ugledah sveštenike koje je opkolila raspamećena svetina. Tu beše i onaj lukavi starac, Hananije koji je u nekoliko navrata pred hramom pokušavao da rabija pred narodom izvrgne ruglu. Gledam ga kako uzdignutim i pretećim prstom uperenim u nebo preti okupljenim da se čuvaju lažnih proroka, koji im dolaze u odelu ovčijem, a iznutra su vuci grabljivi i trovači njihove duše i poziva ih na uzdržanost očinskim glasom da budu mirni i poslušni. I gledam one ljude okupljene oko Hananija i muka mu je od svih njih, svi bi oni najradije greh svoj krvlju jagnjeta oprali i žrtvom paljenicom, jer samo na sebe misle. Neprijatno mi je bilo dok sam slušao žene i muževe kako se tiskaju oko

sveštenika i prizivaju Tvorca da ih spase sablasni ljudske, kao da se sami već nisu sablaznili. A šta je sa milošću, htjedoh ih pitati, al' odustadoh? Nije li nam, braćo moja, rabi skrenuo pozornost da milost hoće, a ne žrtvoprinošenje? Pravednici žrtve prinose a milost ištu grešnici. Samo tamo ne videh pravednike, najmanje to Hananije beše, samo grešnike videh koje bi valjalo pokajanju privesti. Ali kako? Za to nisam imao ni hrabrosti ni snage, možda ni dovoljno vere. Sve što uočih beše samo strah koji u ljudskim srcima obitava, strah za mali ljudski bezvredan život koji se svakog trenutka može okončati. Mali ljudi i veliki strah. Bepomoćni i beznadni ljudi. Ljudi bez zaštite.

„Sećate se, jednom je rabi reko da *kakvim sudom sudite, onakvim će vam se suditi*⁵¹, drugi put je to isto izgovorio, samo na drugačiji način; *kakvom merom meriš, takvom će vam se merit*⁵². I upravo, braćo moja, ovo što se događa u gradu više nema nikakve veze sa rabijem, već da to građani Jerušalaima o sebi govore i sebi sude. I tada mi bi jasno da u hramu neću ništa više moći da saznam pa ze zaputih izlazu. Na hramovnom stepeništu sustigoh ljude koji živo tumačiše navodne tvrdnje Josifa bar Kajafe izrečene pred velikašima o najverovatnijoj krađi tela s naše strane koju je izgovorio časak pre nego što stigoh pred hram. Čuh da je za rabija rekao da je u Jerušalaim samo probleme pravio, jer je u svojoj revnosti da sve i svakog napadne i omalovaži sebe doveo u sukob ne samo sa sveštenstvom i učenim ljudima, poznavaočima Tanaha⁵³, već i sa svim poštenim i radišnim građanima i bogobojažljivim narodom, a što je po Izraelićane pogubno, a naročeti se romejskim vlastima zamerio, a svi znaju vrlo dobro koliko je prgav i osvetoljubiv Pontije Pilat kad mu neko cara uvredi. Pritom, da je Pilat bio u Cezariji, pa i nekako, ali ovako, kada je tu, u Jerušalaimu, takvo bogohulno ponašanje buntovnika moglo je samo na zlo da izade. Neki su tvrdili da je Josef bar Kajafa u svojoj velikuđušnosti bio spreman da mu oprost i da se samo pokajao i priznao da su njegove reči jeretičke i da je zavodio narod koji ga je sledio. Ali, nije. Neko reče da je morao da se izvini i trgovcima i menjačima novca, naročito onim kojima je onako obesno rasturio tezge i stolove i grdnu im štetu napravio. Al'

eto, reče neko, mada je hteo, nije ga mogao spasiti ni plemeniti Kohen Gadol od srdžbe Pilatove a da se trudio i da je marljivo radio na polzu narodnom, sam mu je Jahve svedok. Ko zna, možda bi se sve na raspeću i završilo, ali vrag nije mirovao, da njegovo telo nije netragom nestalo. I tu više nije bilo pomoći, Pilat se grdno ražestio, za njega je taj bezumni čin bio ravan uvredi. Pričaju da se tako razbesneo, da je svojim mačem masivan astal izrađen od debele kedrovine presekao na pola, zapretio je da će ceo Jerušalaim kazniti, ne pronađu li te drznike koji su hteli da ga pred njegovim činovnicima i vojnicima izvrgnu ruglu. Možda Judejci i veruju u uskrsnuće, ali Romeji u to ne veruju i taj akt po njemu nije ništa drugo nego poziv na ustanak. I sada niti Kajafa niti narodni prvaci nemaju kud, zarad spasenja građana i samog hrama, i opstanka naroda Izrailja, morao je da se žrtvuje i da ponudi svoju svesrdnu pomoć Pilatu. I ne samo to, i Sinhedrin je morao da iskaže odanost vlastima. I još rekoše da je jasno da samo vrhovni sveštenik može da spasi Jerušalajim i Jehudu od besa Pontija Pilata. Čuh sve to i videh sve te ljude kako poverovaše u sve te priče pa podržaše velikaše i prvake narodne svim svojim bićem da se uključe u poteru za nama, krivcima krađe trupla nesrećnog propovednika i da kada ih pronađu i pohvataju predaju Romejima kako bi im se po zakonu sudilo i bili kažnjeni. A kako bi nas kaznili, u to nema nikakve sumnje, braćo moja. I nije samo ova skupina na koju sam slučajno nabasao govorila o ljutnji i besu Romeja, takve glasine uveliko kolaju gradom. Kako ova grupa krete na sever, ka Antoniji, i ja kretoh sa njim, činilo mi se da sa tako bio najsigurniji. Nedugo zatim, pred Samuilovom kućom, video sam okupljen svet, i prišao da vidi šta se događa. Narod je želeo da im se obrati mudri sofer⁵⁴, nadaleko čuveni poznavalac Tanaha, posebno Nevima⁵⁵ i poštovani rabi kakvih je u gradu tek nekolicina preteklo, da im potvrdi ili ospori priče da je Jehošua uskrsnuo. I tu sam se zadržao slušajući šta narod govori. I dok sam čekao da vidim hoće li Samuil izaći pred narod, seo sam kraj kladenca. Sunce je već visoko odskočilo, peklo je ali to kao da nikome nije smetalo, potreba da saznaju istinu, da dobiju potvrdu svojim nadanjima ili da čuju reči otrežnjenja bila je prejaka.

„Tamo mi odjednom dopre do svesti nešto što ranije nisam uočavao, pred propovednikovom kućom okupila se sve sama sirotinja, što gradska što hodočasnička, nadničari i težaci žuljevitih ruku i prazna stomaka, češće gladni nego siti, ljudi i žene željni pravde i hleba čije su haljine od zakrpa sačinjene. Začudio sam se kako to ranije nisam primetio. Upitao sam se gde sam i šta same sve ove godine gledao? Da li je to slučajno što sam baš sada uočio njihova lica i senke na njima, otkrio zapise u njihovim očima, nekakvu posebnu vrstu požude, ne za stvarima i materijalnim bogatstvom već za utehom, moguće i za tako žuđenim tračkom nade?“, reče i odsutno se zagleda u neku samo njemu vidljivu tačku u daljini. Nakon što prođe nekoliko dugih trenutaka, trže se i nastavi da pripoveda. „A onda se na jednoj od kapija pojavio mali, koščati čovečuljak sede kose i duge brade. Starac Samuil, glavom i bradom. Na ulicu je nastupio sporim i nesigurnim korakom prešavši nekih dvadesatak metara do bunara kraj kojeg sam sedeo. Sa naporom se popeo na kameni isput okrenuvši se okupljenom narodu koji se na mah umiri. Neko vreme starac je ćutao, samo je tamnim očima smeštenim ispod čekinjavih veđa posmatrao narod. U očima okupljenog sveta video sam neku iskonsku potrebu, koliko za spasenjem toliko i za izbavljenjem, činilo mi se. Kad starac isturi ispred sebe svoj pastirski štap i raširi ruke, masa zaneme. Potom, dovoljno glasno da ga i poslednja duša čuje, starac progovori. Odmeravao je svaku reč. Vi koji verujete, vi, siromašni, blaženi ste, jer vama je obećano carstvo božije. Blaženi ste i vi koji plaćete, jer ćete se u njemu utešiti. Krotka deco moja, gladni i žedni pravde, blaženi ste jednako, jer ćete se nasititi pravdom. Budite čisti srcem, jer će vas Elohim sa nebesa videti i učiniti vas blaženim sinovima i kćerima svojim u carstvu svome. Blažen je i onaj pogubljeni pravde radi, jer je u carstvu božijem i sedi kraj Uzvišenog. Blažen je, jer su ga progonili kao i vas što progone, blažen je jer su ga raspeli kao što vas raspinju, blažen je jer ga i dalje sramote kao što vas sramote. Lažu protiv njega i pogrdno govore, kao što to i protiv vas čine. Vi, deco moja, istinu božiju znate. Radujte se i veselite mu se, jer će biti velika plata vaša u carstvu i uz cara koji će doći jer mora doći, ne klonite duhom, čak i da vas progone kao što su njega, jer, setite

se, tako su progonili i proroke naše. I ne smetnite s uma da ste vi koji verujete i koji nadu imate u svojim srcima so zemlji. Verujte i nadajte se dolasku pomazanika sa carstvom svojim koji će narod Izrailja osloboditi. Znajte da carstva božijeg ovde biti neće ako vas ne bude, jer, ako so obljutavi, ko će zemlju Izrailja osoliti?“

„Eh, kako je to lepo rečeno“, reče Šimun . „To moramo zapisati i ljudima vazda i u svakoj prilici ponavljati.“

Jehuda kao da nije čuo Šimuna, ni na tren ne obrati pozornost na njega i ono što je rekao nego nastavi da govori: „I kada je to izrekao starac je sišao sa podesta i zaputio se svojoj kući. Narod kao narod, zagraja, trg se orio od povika, pitanja su sustizala starca sa svih strana, za rukav su ga vukli, žene su ničice pred njega padale, želeo je narod da mu Samuilo potvrdi vest o uskrснуću ili da je ospori, i šta će potom biti? Ako je doista ustao iz mrtvih, hoće li među narod da se pojavi? Hoće li nebeske armije anđela da siđu na zemlju? Hoće li Jahve zloglasnu romejsku tvrđavu, Antoniju, spržiti poput Sodome i Gomore? Hoće li se Jahve u svoj svojoj veličini i u svom svom svetlu nad Sijonom pojaviti? Svakim trenom gomila sveta se uvećavala i tiskajući se sa sviju me strana potiskivala, tako da u trenutku kada je Samuilo na svom povratku zastao da odgovri, bejah prilično udaljen od njega te ne čuh ni jednu od njegovih reči. Jedino sam mogao da nasluti po huku i uzdahu naroda. Ubrzo je starac ušao u kuću a narod se počeo lagano razilaziti pa se i ja uputih putem kojim se većina naroda zaputila. Pratio sam ih neko vreme na odstojanju, oprezno se krećući postrance, šunjao sam se pod okriljem senki priljubljen uz zidove kuća. Što smo sve više odmicali od Samuiloovog doma, to smo sve češće susretali romejske straže pod čijim su se mrkim i zlokobnim pogledima, ne retko i glasnim psovkama grupe rasipale i smanjivale se. U nekom trenutku iz poprečne ulice se začuše povici, potom i nečiji krici i bat koraka u trku. U gomilu koja je išla ulicom, nekih desetak metara ispred mene, uleteše dvojice mladića lica sakrivenih obmotanim šalovima, u rukama su držali krvave zakrivljene bodeže. Sikariji! Opet su nekog ubili, pomislih. Bezglavo bežeći uleteše među narod bezobzirno udarajući i obarajući sve koji su im se našli na putu. Oni koji su

mogli, uklanjali su im se. Ubrzo se pojavise legionari sa isukanim kratkim mačevima jureći onu dvojicu. I oni su usput udarali sve koji su im se našli na putu. Začuh vrisak. Kraj ulaza u dvospratnicu ugledah ženu kako u naručju drži dečaka grgurave kose i tamnog tena i bi mi odmah jasno da su joj Romeji posekli dete, pa pridoh i ugledah ranu na dečakovim grudima. Krkljao je a iz ugla ustiju curio mu je tanak mlaz krvi. Žena upre molećiv pogled ka meni, da pomognem. Jedino što sam mogao, beše da skinem svoj talit⁵⁶ i pokušam da zaustavi krvarenje, ali zalud. Već u sledećem trenutku dečak je sklopio oči i izdahnuo. Žena izbezumljeno poče da vrišti, da za haljine vuče ljude koji su trčali ulicom i da ih preklinje da stanu i da joj pomognu. Ja ustadoh nemoćan da išta više učini i počeh da trčim. Dok sam bežao čuo sam zveckanje oružja iza svojih leđa. Nisam se osvrtao, trčao sam, samo što dalje da pobegnem. Progonioce nisam video ali sam osećao da samouvereni i temeljni legionari sve pred sobom gaze, sigurni da će retko ko izmaći oštrici njihovog mača.“

Dok je Jehuda pričao Filip ga je pomno posmatrao, uočio je da se nešto u njemu promenilo, posumnjao je da je stanje u gradu gora nego što se iz njegove priče moglo zaključiti.

„Bežeći naleteh na Arama koji beše sa Faresom i Esrom. Od njih čuh da je Esra izlazio i sastajao se sa ostalim iz družine na gori po maslinjacima“, reče Jehuda. „Rekoše mi da su i sa Jakovljevim ebionitima u vezi. Aram kaže da su neki od naših upravo kod njih našli utočište i pozivaju nas da ih pohodimo. Fares je mišljenja da bi se svi morali okupiti i dogovoriti šta da činimo jer stanje u gradu lako može da krene u nepredvidljivijem pravcu.“

„Vidiš, okupljaju se i organizuju“, zaključí Andrej okrećući se bratu.

Šimun protrlja bradu i nervozno huknu.

„Ne smemo dangubiti. Vidite, ljudi nas trebaju. Pozivaju nas da ih predvodimo.“

„Naravno, zato nas je rabi i izdvojio“, ogłosi se Jakov stariji. „Mora se poraditi, nije valjda da ste mislili da ćemo se tek tako prošetati kroz Jerušalaim i useliti u carsku palatu ili zasesti u Sinedrinu i Hramu.“

„U pravu si, Jakove“, uzviknu Šimun. „Moramo se pobrinuti da se okupimo i upravo sve one nezadovoljnike o koje je Jehuda malopre spominjao da primamimo k sebi.“

„E, da znaš da me nije briga za njih“, dreknu nezadovoljno Matitjahu. „Dosta mi je i sopstvenih muka, još i o njihovim da brinem.“

Šimun ga pogleda i opomenu da ne može tako da se ponaša, na šta se ovaj obrecnu i razjaren ga upita.

„Zašto ne bih mogao?“, uzviknu i prkosno izbaci bradu da svi vide njegovu odlučnost i čvrstinu, ali i da čuju šta mu je na umu pa uzviknu: „Neka se svako snalazi kako zna i ume.“

Filipu se učini da je Matitjahuov ispad među prisutne podstekao nervozu i doveo raspoloženje skoro do usijanja.

„Tokom prethodnih godina koliko smo skupa pratili rabija nisi tako govorio o onima sa kojima si delio hleb i nebo nad glavom“, potsetio ga je Jakov sin Zabadejev.

„Nisam, pa šta“, drsko mu odgovori Matitjahu. „Uostalom, nije ni bilo potrebe, ali je sada i te kako ima, a razlozi budu oči. Ako to ne vidiš šta ti ja mogu?“

Bar će sada mnogi znati, ako su pametni, na šta sa Matitjahuom mogu da računaju, zaključi Filip. Ali to ne beše sve od njega, i te kako je imao još što - šta da poruči družini.

„Možemo da zaboravimo sve ono što nas je spajalo i vodilo napred“, govorio je Matitjahu i bez zazora i pritom u oči gledao Jakova. „Više nema rabija i njegovih obećanja. Sada je valjda svima jasno da su to sve bile zablude. Čemu da se nakon svega više nadamo, naročito sada, nakon Jehudinog svedočenja, uostalom čuli ste ga!“ Onda se unese u lice Jakovu, kao da ga provocira. „Baš bih voleo da te čujem, čemu se ti to više nadaš? Gde bi ti sada da zasedneš, sa leve ili desne strane krsta na Gulgulti? Gotovo je, zaboravi na snove, nema ih više. Ovo je sada stvarni život. Probudi se, stvarnost te lupa po tvoj usijanoj glavi i budi sretan što ti je uopšte još na ramenima.“

Johanan mu srdito protivureći optužujući ga da podmeće i da je to što je rekao podlo.

„Ništa ja ne podmeće, samo vam otvaram oči“, spremno mu je odgovorio Matitjahu. „Poraz je ono što smo doživeli i to

moraš da utuviš u tu tvoju ludu glavu. Izdani smo. Gotovo je. Gotovo. Razlaz bratijo! Razlaz!“

Uto se začu lupa po vratima u prizemlju i svi pretrnuše a razgovor iznenada umuče.

„Mora da su Romeji“, uzviknu neko.

„Spašavajte se“, uzviknu Matitjahu i u hipu izjuri na terasu ne obazirući se na ostale koji ostaše u sobi napregnuto osluškivali pokušavajući da otkriju šta se dole događa. Niko se ne usudi ni da pomisli da siđe, čak se i Šimun koji je stajao blizu ograde stepeništa, povuče u stranu i stade u ugao sobe i polako se poče bez daha i bleđa lica uz zid spuštati na asuru. Lupa po vratima se ponovi, kratko i snažno. Onda zavlada tišina. Vreme im je neverovatno sporo proticalo, disali su plitko, bez šuma, širom otvorenih očiju uprtih u vrh stubišta.

„Možda nisu Romeji?“, reče Šimun.

Konačno se začuše laki ženski koraci, potom i zvuk reze i Lidin glas. Veseo Lidin glas. Tek kada se začu aramejski i muški smeh, u sobi prolomi se uzdah olakšanja.

Johan an skoči i strča niz stepenike, Šimun ustade i protrlja ruke i reče: „Izgleda da će biti još novih vesti. Može biti da da će ih i dobrih napokon biti?“, reče sa nadom dok je prilazio ogradi stepeništa.

„Ko je to došao“, upita ga Andrej dok je presamićen preko ograde pokušavao da vidi šta se u prizemlju kuće dešava.

„Agav, Artema i Irodion, čini mi se“, odgovori Šimun bratu.

„Nije Agav, već Jezekilj“, doviknu neko odozdo.

I doista, ubrzo se na stepeništu pojaviše pridošlice praćene Johananom. Behu to Artema, Jezekilj i Irodion, trojica među sedamdesetdvojjicom odabranih koj su im se pridružili kada kretose put jerusalaima.

„Šalom, braćo“, uz širok osmeh obrati im se Jezekilj, golobradi mladić mrke duge kose, koji se prvi uspeo u sobu.

„Šalom Aleihim“, odgovoriše mu mrzovoljno.

„Šta je novo?“, upita Šimun razvlačeći osmeh preko lica dok je i dalje trljao ruke.

„Mnogo toga. Odakle da krenem“, odgovori mu šeretski namigujući Irodion, ali ne beše nikog ko se nasmejao na njegovu šalu.

„Ako imaš nešto lepo da kažeš – reci, jer ono loše sam im već preneo“, jetko mu dobaci Jehuda.

Irodion ga zbunjeno pogleda pa kada u Jehudinom pogledu ne otkri ništa, zgleda se sa Jezekiljem i Artemom, pa sa nekom nelagodom reče da ni on baš nema nekih naročito dobrih novosti, kojima bi da ih obraduje.

„Uostalom ko bi danas imao dobre vesti da saopšti? Ako sam Jehudu dobro razumeo, o pometnji u gradu ste obavешteni“, dodade Artema pre nego što se lati krčaga. Tek kada je utolio žeđ reče da je bilo pljački i napada na bogataše.

„Ni perušime nisu zaobišli“, doda Irodion. „Naravno, ti napadi i ubistva ne uzbuđuje Romeje, ali napade na njihove, e, to je već druga stvar. Nekolicinu napadača su ubili a neke i pohvatali. Sada, ko je među njima bodežar a ko nije, ko je kriv i za šta a ko nije, vrag će ga znati. To Romeje ne interesuje, dovoljno je da čuju aramejski i da ga muž izgovara. Sve mi se čini da će pohvatani skončati na krstu ako ih pre toga ne ubiju bičevanjem“, zaključí Artema.

Onda neko upita šta se po gradu priča o uskrснуću i Artema, kao da je to jedva čekao, poskoči i štedro poče da priča.

„Kada prođosmo kraj Vitsaidske banje, kraj Ovčijih vrata ugledasmo mnogo sveta tamo okupljenog, čini mi se, da ih je danas bilo više nego ikada ali ne beše tamo više ničeg kao što je svakodnevna pojava. Pod onih pet tremova skoro da nikog od onog silnog mnoštva bolesnih koji su tamo stalno ležali, nije bilo. Ni slepih, ni manitih ili hromih, čak ni suvih nije bilo. Posle smo čuli priče; dok su čekali da se površina bazena zaljulja i voda zamuti, pričali su nam da se međ narodom prošetao nepoznati čovek nakon čega su mnogi ozdravili, gluvi su pročuli, slepi su progledali a hromi i suvi prohodali.“

Na Ta'umovo pitanje da li su videli tog čoveka, zgledaše se pa u glas i pomalo zbunjeni odgovoriše da nisu pa čak ni izlečene ne videše pravdajući se da je bila gužva i pometnja, a u takvim okolnostima nisu baš o svemu razmišljali, pa se nisu ni setili da ih potraže.

„Mada su mnogi tvrdili da su videli i izlečene i tog čoveka“, priseti se Jezekilj.

Ta'uma se nije dao, imao je pregršt pitanja, insistirao je da mu kažu šta su ti silni očevici uočili i kako su čudotvorca opisali, dok ga Šimun ne prekori da pusti ljude na miru. Ipak, Jezekilj mu iskreno odgovori da se, nisu oko izgleda iscelitelja raspitivali i postide se zbog toga, jer mu je sada već jasno da su naivno i lakoverno postupili.

„Ali, verujte mi, oko Vitsaidske banje ne beše bolesnih, to mogu glavom da jamčim. Zar to nije dokaz?“, upita Jezekilj.

„Ma, pusti sada to“, reče mu Šimun i očinski ga potapša po ramenu. „Nego, šta je bilo posle?“

„Ah, šta bi moglo da bude“, odgovori mu Artema, „raštrkao se narod, otišao na sve strane obznanjujući čudo uskrslog. Bilo je i onih koji su tvrdili da je sam Elohim sišao na zemlju, carstvo svoje da zavede. Kažem vam, glas se poput požara širio.“

Ta'uma je nervozno tumarao sobom češajući potiljak, s vremena na vreme pogledom je tražio podršku prijatelja, ali nije je bilo.

„Lepo, baš lepo“, nije prestajao da gundā. „Uvek isto! Sve same priče i pretpostavke. Sve sami izlečeni a niko ni jednog izlečenog nije video. Uskrsli ih izlečio a ni njega, naravno niko nije video. I naravno, tela Jehošuinog nigde nema, neumitni i neosporni dokaz da je on taj čudotvorac. Pitam se samo, kome to ide naruku?“

„Šta time hoćeš da kažeš“, upita ga podozrivo Jakov stariji naginjući se prema njemu.

Ta'uma ga pogleda.

„Ništa, ništa. Samo to što sam rekao“, odbrusi i zajedljivo mu se isceri.

Zna on ko je Jakov. Ribarev sin. Nepismen i neuk ribar koji jedva značenje šabata shvata.

Ta'uma ga još jednom prezrivo ošinu pogledom i okrenu glavu od njega, sa njime on nema šta da razgovara. I kada htede da mimohodi Šimuna ovaj ga hitro zgrabi za mišicu i privuče ga k sebi pa mu se obrati tiho ali dovoljno glasno da i ostali čuju.

„A šta ako je rabi doista uskrsnuo?“

Ta'uma mu ništa ne odgovori, čekaao je da popusti Šimunov stisak, nije želeo da se otima, bar ne odmah.

Šimun nešto nerazumljivo promrmlja pa mu pusti ruku i pomeri se u stranu.

Uto se diže Natanail koji je do tada sedeo kraj Matitjaha.

„Ama, ljudi, čuste li ga? A šta ako je stvarno uskrsnuo? Nije nego, molim te“, povika.

„Posle svega što nam je priredio, još i to da nam uradi – da uskrsne! Zašto nam je sav ovaj kaos napravio? Ne, hvala, to je ipak za mene previše.“

„Tako je. U pravu je Natanail“, umeša se Matitjahu sa svog udobnog mesta ispod prozora. „Uostalom, koga je pitao da uskrsne? Valjda se i mi nešto pitamo? Imali smo jedan cilj i jasan dogovor“, nastavio je povišenim glasom i ispruženom rukom ka parčetu neba koje se videlo kroz otvorena vrata, kao da priziva samog Jahvea za svedoka. „I šta je ispalo? Sve se izjavilo. Ako mene neko pita, ne mojom krivicom, ali ni vašom. Samo, vi znate ko je kriv. Vi znate ko je radio na svoju ruku. Samo sam to hteo da vam kažem.“

I kada završi, Matitjahu se ponovo zavalj i prekrsti ruke. Natanail raširenih ruku i na stranu zabačene glave lagano se kretao sredinom sobe i svakom od prisutnih se zagledao u lice upitnim pogledom iz kojeg je isijavala poruga.

„Polako, polako“, napokon se oglasi Šimun i ponovo privuče pažnju prisutnih na sebe.

„Ma, šta polako“, usprotivi mu se Jakov mlađi. „Nakon svega, sada je valjda svima jasno da nije bio mešijah. Jasno je i to da ni Johanan kupač nije bio prorok. Zabluda do zablude. Evo, ispostavilo se da je Jehošua posebna priča. Ili je sebe ili je nas varao. A šta ako je doista bio samo umišljena dobričina? Posle svega čini mi se da je i ona predstava na Jordanu bila njihov dogovor, jer, ne zaboravite, behu blizak rod.“

Natanail je podbočen nadmeno stajao raširenih nogu i visoko uzdignute glave sa jedva приметnim prezirom u pogledu, likovao je; svoje nezadovoljstvo i bes prenosio je na druge. Što se njega tiče, ovo društvo više nema nikakve budućnosti i njemu

je već dosta i nadanja i potucanja. Nakon svega čemu se sada ima nadati?

„Onaj haos napolju teško da može išta da izrodi, to se tako ne radi, pogotovu ne protiv dobro organizovanih i naoružanih Romeja, a i ko bi ga predvodio? Možda Jakov? To bi voleo da vidim. To što je okupio svoje ebionite i propoveda blaženstvo ovozemaljskog siromaštva zarad nebeske nagrade, teško da može biti poticaj za borbu sa Romejima. Siromaštvo pod Romejima ili pod izdankom Solomonove loze, podjednako je teško i tegobno, zar je bitno ko je vladar, trgovac će i dalje kao i lihvar svoje blago zgrtati, a danak u hramu najviše će se u kasu od sirotinje slivati jer nje i jeste najviše“, reče Natanail.

„Treba videti kako će se stvari dalje odvijati“, Šimun prekide napetu tišinu. „Ne valja olako suditi niti preko kolena lomiti. Malodušnost koja je očigledno zavladała mnogim među nama zatamnjuje razboritost. Pre svega valjalo bi da sačekamo da vidimo da li će se Jehošua pojaviti, naravno, ako je doista uskrsnuo. Ako jeste, valjda će nam se javiti? A i kome bi drugom? Valjda smo toliko zaslužili“, reče pa nakon kraće pauze dodade: „Ili bar neki od nas.“

Natanail ga pogleda začuđeno pa prsnu u smeh.

Tauma pljesnu rukama pa negodujućı uskliknu i besno se na petama obrnu i izađe na terasu.

„Vidiš, vidiš šta radiš Šimune, nerviraš ljude“, prekori ga Natanail. „Daj, pokušaj da budeš obema nogama na zemlji, kakvo crno uskrsnuće? Čemu li se ti to nadaš?“

Šimun frknu kroz nos i sasvim mu blizu priđe i unese u lice.

„Dragi moj, nikada se ne zna šta može da se desi niti zašto je dobro to što se događa ma koliko nam se u tom trenu činilo beznadežnim i lošim. Kada se desi to što se mora desiti ili ako se ne desi, videćemo šta nam tada valja da činimo. Pustimo vremenu da uradi svoje pa ćemo i mi raditi kako nam Jahve naloži. Ako se ništa ne desi, smislićemo već neki plan u zavisnosti od okolnosti ali tako da nama odgovara. Razumeš? Uostalom, ko zna možda je stvarno uskrsnuo? Ko zna?“ Kada završi sa Natanailom, okrete se i obrati ostalima. „Ko nema vere niti strpljenja, može da ide svojim putem, niko ga neće zadržati!

Ali šta ako je doista uskrsnuo? Šta će i kuda će takvi malodušnici?“

Mladi Jakov se promeškolji i nakašlja pa upita Šimuna da li on to stvarno veruje da je rabi uskrsnuo. Ovaj ga pogleda i zavrte glavom ali mu odmah ne odgovori, već mu priđe i klekne pred njega gledajući ga neko vreme. Tek kada mlađem Alfejevom sinu postade neprijatno i kada se poče meškoltiti, Šimun mu stavi ruku na rame i pokroviteljski mu se obrati.

„To sada, dragi moj, i nije toliko bitno. Zašto je bitno šta ja mislim ili verujem, važno je ono što će se dogoditi. A u tome što se bude dogodilo moramo izvući bar neku korist. Zar je nismo zaslužili?“

Jakov je posmatrao Šimuna pokušavajući da pronikne u smisao njegovih reči, ovakve priče mogle su značiti i sve i ništa. Pre će biti da mu je reč prazna, jer prgavi Šimun se baš i nije odlikovao nekom mudrošću. Lukavstvo? To da. Kao i svaki ribar, naučio se da bude strpljiv i da čeka, samo ribarenje ga nije moglo naučiti mudrosti.

„Vidiš“, mirnim glasom mu se ponovo obrati Šimun, „da narod veruje u Jehošuino uskrsnuće, a i čuo si, nazivaju ga pomazanikom. Upravo je to bitno, ne ono što ja ili ti mislimo. Zar ti to ništa ne govori? Bitno je u šta narod veruje. Nije bitno da li je Jehošua lav iz Jehudinog plemena o kojem je Johanan Ha'Matbil govorio, bitno je da li to narod veruje.“

„A i taj narod mi je neka uzdanica“, gnevno dobaci Matitjahu koji je pratio razgovor. „Kada se iko u njega mogao pouzdati? Nikada, kažem vam ja. Nikada.“

Žučnu raspravu prekidoše iznenadno treskanje vratima i brzi koraci na stepeništu, priča uminu i svi okretoše glave ka stepeništu i napeto iščekivahu da saznaju ko je došao. Tek kada se pojavi garava Rufova glava odahnuše.

„Braćo, jedva sam živu glavu sačuvao“, obavesti ih Ruf. „Pala je krv. Romeji hvataju muževe. Ko pruža otpor seku ili ga kopljima probadaju. Ono je tamo“, reče osvrćući se ka stepeništu i upirući prstom u nepoznatom i neodređenom pravcu, „kao sudnji dan, izgleda kao da je narod bez oružja ustao protiv nezabožaca.“

Rufova priča ponovo unese nespokoj u ionako napetu atmosferu.

„Eto, eto, ovde smo se zavukli umesto da smo sa narodom, da mu stanemo na čelo i da ga predvodimo“, povika Jakov stariji i okrete se ka Šumunu. „Šta čekaš, zar nisi ti obeležen da nas sada vodiš?“

„Polako“, prekide ga Šimun pa se ponovo okrete ka Rufu i upita ga da li ima mnogo mrtvih i da li ih je video?

„Ima ih“, odgovori mu mlađić u dahu, ali odmah priznade da je video samo jednog, ali da je čuo vrisku i jauke, kao i kuknjavu žena što je pouzdan dokaz da je zlo na ulici. Razbijenih i krvavih glava video je mnogo.

„Slušate li vi sebe?“, upita Jakov mlađi. „Lažemo se i obmanjujemo. Umislismo da smo odabrani, da smo stub novog carstva odabranog naroda, dvanaestorica poput dvanaest plemena Izrailjevih,. Zablude i laži. E, pa meni je sada zaista svega dosta.“

„Nemaš pravo da ove ljude optužuješ za bilo šta“, prekori ga Šimun i raširenim rukama se osvrte oko sebe. Onda sa visoko uzdignutom pesnicom i povišenim tonom nastavi. „Narodni gnev je opravdan i valja ga podržati i iskoristiti pravi trenutak ovog pregnuća građana Jerušalaima, kako bi se ostvarili ciljevi Jehošuine borbe za dobrobit vascelog naroda u kojoj smo ga svih ovih godina sledili. Zar to ne beše i naš cilj?“

„Pričom“, podsmehnu mu se Jakov mlađi, „samo pričom. Ma, znam te, Šimune. Nisi se bunio kada smo za trpezom carinika jeli, ali si protiv njih revnosno propovedao sirotinji.“

Šimun zadrhta, žile na vratu mu se nabrekoše, krv mu udari u lice.

„Huliš“, povika. „Bog mi je svedok da huliš“, vikao je ljutito. „I uskrsli Jehošua mi je svedok.“

Jakov se nasmeja i podiže ruke ka stropu.

„Još se i na uskrslog pozivaš“, i uz smeh mu dobaci Matitjahu.

„Stidite se obojica“, povika Šimun i krenu prema Matitjahuu stisnutih pesti.

„Da se nisi usudio“, prosikta Matitjahu ustajući.

„Braćo, smirite se“, uzviknu Jakov stariji. „Čemu to? Zar

da se među sobom pobijemo? Sada nam je jedinstvo najpotrebnije. Problem je samo što nemamo vođu. Da ga imamo ovih svađa ne bi bilo.“

„Izaberimo ga među nama“, spremno doviknu Andrija.

„Tako je“, podrži ga Jakov stariji. „Bez vođe nismo niko i ništa.“

„Pa ko bi do Šimuna bio najpogodniji za vođu“, ogласi se ponovo Andreja.

„Tvoj brat!? Pa, naravno, koga ćeš drugog“, jetko dobaci Šimon iz Kane koji se do tada nije oglašavao.

„Gde će ti duša“, prekori ga Andreja. „Zar nije vazda bio prvi do rabija?“

„Tako je“, potvrdi Jakov striji.

„Zaboravili ste na Jakova pravednog“, ogласi se Ruf.

„A gde je on sada?“, upita Andreja. „Nigde ga nema, čak ni u njegovoj kući ne znaju gde je.“

„Ne izazivajmo razdor“, ogласi se i Johanan upravivši svoj pogled ka Alfejevim sinovima. „Neka bude Šimun naš vođa. Neka bude stena sa koje ćemo videti dalje i više.“

„Slažem se sa Johananom, ali samo dok se Jakov ne pojavi“, nakon par trenutaka se ogласi Šimun iz Kane.

„Znači, dogovoreno?“, uzviknu Jakov stariji i zagrli Šimuna pa ga u oba obraza celiva.

Niko više ni reč ne izgovori.

„Šta nam je sada činiti, Šimune?“, upita Andrija.

Šimun kao da je jedva čekao takvo pitanje i uputivši se ka stepeništu pozva ostale da ga slede i da među ljude izađu.

„Hajde, idemo, idemo“, ponavljao je.

Andrija i Jakov stariji hitro krenuše za njim, Jezekilj i Irodion krenuše smesta dok je Artema bio u prvi mah neodlučan baš kao i Johanan, koji se premišljao, ali kada se i on pokrenuo i počeo da sledi one koji su se već tiskali na stepeništu silazeći, poput senke krete krijući se iza Johananovih leđa od pogleda onih koji su i dalje sedeli u sobi ne pokazujući nameru da prate Šimuna.

Natanail i Matitjahu se zgledaše i nemušto dogovaraše da nikuda ne idu. Ta'uma je i dalje bio na terasi oslonjen o direk koji je podupirao nadstrešnicu i kroz otvor posmatrao prizor u

sobi.

Jakov mlađi ustade i poče da se nervozno šeta ni sam ne znajući šta da radi. Filip je sve vreme mirno sedeo, ponašao se kao posmatrač, kao da ga se sve ovo uopšte ne tiče.

Kada se sa ulice začula galama, Ta'uma poskoči i priđe ogradi. Mogao je dobro da vidi ulicu, ovaj bliži deo ali i onaj udaljeniji. Na ulici nije bilo meteža a pred kućom je čuo povike na aramejskom, pa se nagnu preko ograde da bolje vidi ulaz u kuću.

I Šimun, stojeći u prizemlju čuo je galamu pa zastade u pokretu i ne otvori vrata već poče mršteći se da osluškuje spoljne zvuke i glasove. Oni koji su se oko njega tiskali umiriše se. Ostali koji su upravo silazili niz stubište, u trenutku zastadoše i ukipiše se. Niko ne zatraži da otvori vrata. Čekali su da se uvere da ih spolja ne vreba opasnost. Kada se na vratima začu snažno lupanje, Šimun pretrnu i preblede pa razgoračenih očiju pogleda u brata i Zabedejeve sinove. Buka na ulici nije prestajala, kao ni povici ljudi čiji se bat jasno razabirao. Iznenada se na vrhu stepeništa pojavi Ta'umina glava pa povika odozgo da otvore, jer su stigli Josija i mali Evod. Onda Šimun smesta otvori vrata i propusti ovu dvojicu koji poput furije uleteše u kuću.

„Šta je, što jurite kao muve bez glave“, upita ih Šimun dok je zatvarao vrata i stavljao zasun.

„Pa, tamo je gužva“, odgovori mu zadihan Josija.

„Šta se događa“, upita Andrija.

Evod, jedan od najmlađih među njima, kad na stepeništu ugleda Agava, klimnu mu glavom pa reče da su se pre nekog vremena sa njime dogovorili da se ovde nađu kako bi se raspitali šta da se radi, jer je već mnogo ljudi van grada i čekaju uputstvo, a i oni koji su još u gradu ne znaju šta bi niti kuda bi, mada ima i onih koji su na svoju ruku izašli na ulice i pridružili se narodu. Videli su Ermogena i Stahija i sa njima popričali. I oni su svedočili da mnogi veruju u uskrsnuće.

„Stahija reče da ima i onih koji su svedočili da su ga videli“, sa ponosom reče Josija srećan jer može da saopšti radosnu vest.

„Doduše niko ne zna ko niti kada, ali se priča, svakakvi

glasovi se pronose. Sveštenici pokušavaju da ih ospore ali nemaju baš neki uspeh u tome“, umeša se Evod manje ubeđen u celu priču sa uskrsnućem.

„Neki su tvrdili da ustaničke vojske idu ka Jerušalaimu“, opet će Josija.

„Ali to je malo verovatno“, sa žaljenjem reče Evod.

„Zato ste onako snažno lupali na vrata“, smejući se, zadirkivao ih je mlađani Jezekilj. „Uplašili ste se tih priča?“

Josija se napravi nevest i preču opasku i reče da su videli neke ljude iz Jakovljeve zajednice, navodno se noćas, pred zoru vratio u grad.

Šimun se ugrize za usnu. To što se baš sada Jakov pojavio ne ide mu na korist.

„Da li je došao ne znamo pouzdano. Radimo kao da nije. Na ulici se utišala galama i minuo bat koraka pa na koncu zavlada tišina. Šimun pričekava neko vreme pa potom oprezno ukloni zasun i otškrinu vrata i pogleda na ulicu. Bila je pusta i tiha, samo se jedan musavi dečaćić igrao sa kućetom te konačno širom otvori vrata i izađe napolje.

Nakon toliko vremena provedenog u skućenom prostoru koji je sa ostalima delio na spratu Johananove kuće, stojeći na sred ulice Šimuna konačno ogrejaše sunčevi zraci dok je punim plućima udisao mirise ulice pa pozva one koji su se premišljali da iskorače na ulicu.

„Hajde, izađite. Vidite, nema opasnosti“, ubeđivao ih je osvrćući se čas na jedan, čas na drugi kraj ulice. I doista, jedan po jedan, počese da mu se pridružuju.

Jakov mlađi, koji je u međuvremenu sišao u prizemlje, ostao je u vratima i osmatrao suncem obasjanu ulicu, nije se ni osvrnuo kada ga je Matitjahu dozivao sa sprata da uđe u kuću i zatvori vrata, već je sa znatiželjom pratio grupu prijatelja koji su se nedaleko od njega okupili i dogovarala na koju stranu da krenu. I kada htede ipak da se povuče u kuću, ugleda Ermogena kako ide sredinom ulice i maše rukama. Nije delovao uplašeno, niti zadihano. Njegov dolazak ga zaintrigira pa ostade da čuje kakvu novost donosi.

Tren kasnije Ermogen ubrza i laganim trkom, pomalo se gegajući zbog svoje nezgrapnosti, konačno stiže do grupe i

ispriča im da je upravo čuo pouzdanu vest od jednog hramovnog službenika, inače svog daljnjeg rođaka, da su caduki uhvatili dvojicu i svezane ih odveli Romejima i tamo ih optužili za razvaljivanje grobnice i krađu rabijevog tela. Raspitao se i saznao je da, bogu hvala, niko od njih nije Jehošuin sledbenik. Reče i to da se zucka da su ta pod batinama sve priznali.

„A ko ne bi? Romeji umeju ljudima meso sa leđa da skinu i rebra da ogole“, prokomentariša Andrej.

„Već su ih i na smrt osudili i ko zna, možda ih upravo razapinju“, zaključí Ermogen. „Čuo sam neke kako pričaju da su ta dvojica zapravo neki maloumnici, opsednuti ili štagod već.“

„Istina uvek izađe na videlo“, zaključí Šimun. „Eto, ni ta podvala ne prolazi.“

„Pa šta i ti Romeji misle, da će na taj način nekog da zaplaše. E, grdno se varaju“, samouvereno uzviknu Jezekilj. „Njima ni na kraj pameti ne pada da se to narod digao protiv njihovog nasilja, protiv nepravde i bede. Gotovo je. Neće nikog više da zaplaše bičevanjem i raspećem. Narod se digao na noge. Naučiti ćemo Romeje pameti, da više nikada ne pokušaju da od božijeg naroda robove prave.“

Osokoljen, Šimun se jedva suzdržavao da ne poleti. Glasom koji je podrhtavao od uzbuđenja pozva da odmah prođu gradom, da odu u narod, da ih narod vidi i da ga obodre.

Evod, ne beše siguran da je to dobra ideja i otvoreno izrazi sumnju da bi takav čin u ovom trenutku bio dobar, plašio se ne toliko novih nereda koliko novih stradanja.

Šimun je pak bio uporan, narod koji se buni, nezadovoljni ljudi na ulici, svi oni koji iščekuju mešijaha, koji iščekuju uskrslug bi trebalo da znaju da su mešijahovi sledbenici uz njih, da isto misle, isto osećaju, da dele njihova nadanja, da su spremni i njihovu sudbinu da podele.

„Moramo im pokazati da i mi iščekujemo dolazak uskrslug. Jedino tako će nas slediti“, reče Šimun svojim prijateljima na pustoj i prašnjavoj ulici, uokvirenoj kućama čiji su prozori bili zatvoreni i sa spuštenim i zabravljeniom kopcima. „Idemo među narod!“

Andrija krene za njim, potom se i Jakov stariji odvaži i krete a za njim i ostali, osim Johanana koji zaostade za ostalima

i nakon nekog vremena se izgubi u sporednoj ulici.

„Odoše“, doviknu Matitjahu u trenutku kada je grupa zamicala za uglom.

„Kuda su otišli“, upita Jakov brata.

„Ka hramu, bar mislim da će tamo“, odgovori mu Matitjahu i ponovo uđe u kuću.

„Šta da radimo?“, promrmlja Natanail dok se Matitjahu uspinjao stubištem.

„Da čekamo ili da i mi idemo?“, oglasila se Jakov mlađi.

„Ne znam, nisam pametan“, prozbori Natanail i protrlja čekinjavu bradu.

„Ja bih sačekao sa bilo kakvom odlukom“, oglasila se Ta'uma.

Onda zavlada na trenutak grobna tišina puna nekog iščekivanja koju Jakov mlađi prekide pitanjem koje je uputio ostaluma koliko i sebi.

„A šta ako je rabi doista uskrsnuo?“

„Ne budali“, nervozno ga prekide Natanail. „Ne dešava se to.“

„Ja ne verujem u uskrsnuće, ali ako ga vidim...“, promrmlja Ta'uma.

„Ma, neka ide do vraga sa tim“, besno povika, Matitjahu. „On je sve ovo zakuvao. Neću da čujem više za njega.“

„Nemoj tako“, smirivao ga je brat.

„A ti“, obrati se najednom Natanail Filipu, „samo tu sediš i ćutiš, gledaš i ćutiš. Misliš da si najpametniji? Hajde, da te čujemo?“

Filip jedva malo iskrivi glavu, tek da bolje osmotri Natamaila koji mu je prišao na tri koraka i napravi prezrivu grimasu pa slegnu ramenima.

„E, stvarno“, dobaci Natanail, „sve vreme ćutiš kao zaliveni meh. Tebe kao da je baš briga šta se događa? Ne prepoznajem te.“

„Ne znam šta bih kazao a da to ima smisla, zato je bolje da ćutim. A pravo da ti kažem, ni ja tebe ne prepoznajem.“

Sumnjam da bi te i rabi prepoznao da se sada kojim slučajem pojavi“, odgovori Filip i ponovo podvije noge poda se i utonu u tišinu.

Natanail, začuta u povuče se na stranu.

„Znam Filipe što ti je na umu, ali ja se nisam promenio, isti sam kao što bejah tada, ali se sve oko mene promenilo. I on se promenio.“

„Nije na meni da ikom sudim, pa ni tebi“, mirno odgovori Filip ne dižući pogled i ponovo začuta.

Ta'uma, zavrte glavom i odmahnu rukom, kao da kaže, ma, pustite ga, vidite da je budala i okrete se na drugu stranu.

Natanail se udalji i stade kraj ograde stepeništa koje vodi ka donjim odajama kuće.

„Nego, gde je Johanan?“, uputa Šimun iz Kane.

„Ne, nije bio sa njima“, odgovori mu Natanail, što i Matitjahu potvrdi.

„Mora da se iskrao“, zaključí Jakov.

„Da, to i liči na njega“, ogłosi se Ta'uma.

„Braćo, pustite Johana, neka ide gde mu je volja, nego, predlažem da ne časimo, da nas događaji ne iznenade i preteknu. Po zlu je krenulo, zlo će se i skončati. Nego, da idemo iz grada još za videla, dok su gužve na gradskim ulicama i kapijama, da neopazimice izađemo“, predloži Natanail.

„Pa, kuda bi po tvome?“, upita Šimun iz Kane.

„Kući! Kuda inače. Na obale Jam kineret“, uzviknu Natanail.

„Da, kući“, zamišljeno reče Šimun iz Kane. „I ja bih kući. Vreme je.“

„Otkada nisam bio u Kfar Naumu⁵⁷“, odsutno reče Matitjahu.

„Doista bi smo mogli da idemo kući“, i Jakov se složi sa bratom pa kada se okrete, ugleda nepomičnog Filipa i obrati mu se. „Zar ti, Filipe, ne bi da ideš kući, u Vetsaid?“

Filip lagano podiže pogled i zagleda se u Jakova koji ne mogaše da ga izdrže ni sam ne znajući zašto. Onda mu odgovori.

„Ne znam pouzdano, Jakove, gde mi je više kućište, jer još manje znam gde mi je ljuđište. Kako bih onda mogao da po-

želim da idem u Vetsaid?“

„Ne razmemt te, Filipe“, iskreno će Jakov.

„Problem je dragi moj, što više ni sebe ne razumem.“

„Ali u Vetsaidu su ti otac i majka, braća i sestre, rodbina, zar ih se nisi uželeo?“

„Ih, jesam, dragi moj, ali prvo bih morao da sebi mesto nađem, jer, ništa ni ja više nisam, kao što ništa nije kao što je nekoć bilo.“

„Pričaš koješta, Filipše“, prekide ga Natanail. „Pa naravno da više ništa nije kao što je bilo, to sada i poslednji magarac vidi.“

„Magarac možda vidi, ali pitam se da li zna razliku“, odgovori Filip i ustade. „Nastavite vi svojim putem a ja ći svojim.“

„I kuda će te taj tvoj put odvesti?“

„Da sebe pronađem“, odgovori miorno Filip. „Da Jahveu pitanja postavim i odgovore dobije.“

„Ma, radi šta ti je volja, ti si uvek najpametniji“, odbrecnu se Natanail i odmahnu rukom pa mu okrete leđa i poče da sakuplja svojih stvari pozvajući ostale da požure.

Dok su se Natanail, Alfejevi sinovi i Šimun Iz Kane pripremali za polazak, Filip je sišao niz stepenište i bez pozdrava izašao na ulicu. Ubrzo potom i ova četvorica se zaputiše ka zapadnim kapijama grada.

U kući je ostao jedino Ruf koji je sve vreme mirno sedeo na terasi u iščekivanju rabijevog dolaska.

Kada je Jakov mlađi zatvorio vrata Johananove kuće, Šimunu se učini da mu više u tu kuću nema povratka, kao da mu je odsečena otstupnica, bio je siguran da je jedan deo njegova života ostao iza njega dok je drugi, neizvesniji tek pred njim. Osokoljen spokojem sunčanog dana i tišinom koja je vladala skoro pustom ulicom napokon se oseti slobodnim, imao je utisak da može da poleti, kao da su se pred njim povukle, rasplinule i nestale sve one uznemiravajće vesti koje su donosili učenici u Johananovu kuću. Na trenutak pogleda napetog brata i osmehnu mu se pun samopouzdanja.

„Andrej, ma, videćeš, biće sve dobro, samo je potrebno usmeriti misli u dobrom pravcu, atmosfera koja je gore vladala zatrovala nam je pamet“, reče pokazujući palcem preko ramena ka Johananovoj kući pa se potom poskakujući okrete i obuhvati pogledom Jehošuzine a sada već svoje sledbenike. Eto, pomisli, tu su mnogi: Agava je tu i Josija, Evod, Jezekilj, tu je i Andrija a pored njega su Jakov stariji i Irodion a biće ih još više, mnogo više. Okupiće većinu već danas, ako ne danas onda sutra, prekosutra. Učvrstiće veru u njima i povešće ih, samo opreznije i mudrije, neće činiti greške koje je Jehošua činio.

„Hajde, braćo, hlabro, čuda su ipak moguća“, okrete se Šimun ka prijateljima pozivajući ih raširenih ruku da ga slede. Kretao se natraške pun nenadanog poleta, osmehivao se ljudima koji su ga sledili.

Kada se ponovo okrenuo, jedva da je načinio korak i našao se pred krupnim čovekom koji svojim izgledom ničiju pažnju ne bi privukao.

„Oh, izvini neznačne, za malo da naletim na tebe“, uz osmeh i sa namerom da ga zaobiđe obrati mu se Šimun.

„Šimune, stani“, tiho mu reče čovek pazeći da drugi to ne primete. „Imam za tebe poruku prijatelja...“

„Kog prijatelja?“, zabrinuto će Šimun.

„Nije važno“, spremno mu odgovori ovaj. „Odmah da si sa propovednikovim sledbenicima napustio grad, u protivnom vas ista sudbina čeka“, pa ne sačeka odgovor već krete dalje kao da nikakvog razgovora ne beše.

„Čekaj!“, uzviknu Šimun ali čovek je već nestao u masi.

„Šta bi?“, upita upravo pristigli Andrej brata.

I dok mu je vidno uznemiren Šimun govorio da ga je nepoznati upozorio da moraju da napuste grad, jer im se ništa dobro ne sprema, Andrej iza njegovih leđa ugleda poveću grupu romejskih oružnika i prebledevši kriknu.

„Bežimo, Romeji!“

U sledećem trenutku nastaje opšta bežanija.

Dok je unezvereno bežao progoniteljima, činilo mu se da mu je bekstvo iz grada jedini spas. Unutar zidina bio je laka lovina Romejima, i ne samo njima, činilo mu se da nema toga ko ga ne progoni, proklinjao je rabija što ga je svima u hramu

pokazao govoreći da na njega najviše računa. Tada mu se to činilo pohvalom, sada pak prokletstvom, jer se oseća kao progonjena gazela. Ne bi ga začudilo da mu je i glava ucenjena.

Što se više približavao dvema snažnim kulama između kojih behu masivne dveri na južnim gradskim zidinama, Šimun na je strah sve više za grlo stezao a hladan mu znoj natapao košulju.

I dok je obigravao oko kapije grada vrebajući trenutak da se umeša među hodočasnike i neprimećen provuče između straža, svašta mu je prolazilo kroz glavu. Kada se pojavila bučna grupa hodočasnika, u trenutku kada je prolazila kraj njega, priključio im se i utopio u masu i tako prošao straže i nastavio da korača širokim i prašnjavim putem, što dalje od Jerušalaima.

Nakon nekog vremena oceni da je prošlo bar četvrt časa, možda i jače, i oseti se bezbednim pa pomisli da je vreme da se odvoji od grupe i nastavi svojim putem. Doduše taj svoj put još nije osmislio, ali kada se negde povuče i sakrije, razmisliće na miru i u tišini šta je najbolje za njega.

Iskoračivši na tren iz grupe koja je nastavila svoje lagano kretanje, Šimun se spustio na koleno i dok se bavio zatezanjem olabavljenih vrpce na sandalama pomno je promatrao okolinu. Tek tada je smogao hrabrosti da okrene glavu i krišom pogleda ka Jerušalaimu. Gradskih zidina više nije bilo u vidokrugu, preko kamenjara stenovitog gorja oko kojeg je zavijao put, jedino je još kroz titravi vreo zrak nazirao još samo vrhove kula. Okolina je delovala sumorno, kraj puta, do unedogled prostirala se suha i žedna zemlja gde-gde obrasla davno sprženom travom a pri podnožju litica retkom makijom. Sunce je i dalje peklo. Kada je zategao vezice na sandalama ispravio se. Neko vreme je neodlučan stajao brišući znoj sa čela čekajući da se hodočasnici među kojima se do maločas kretao odmaknu drumom što dalje. Doista, kolona je odmica, mada, činilo mu se nedovoljno brzo. To što iz pravca grada niko sumnjiv nije dolazio uspekojavalo ga je, niko ga neće videti niti prepoznati, nikome neće biti sumnjiv.

Kada mu se kolona hodočasnika konačno izgubila iz vida, Šimun se pokrete. Teško je disao, srce mu je ubrzano tuklo, vilica mu se kočila dok mu je vreo i slan znoj slivao u oči i

nepodnošljivo ga pekao. Jedva da je načinio koji korak kada oseti mučninu i isprva blagu nesvesticu koja je svakim učinjenim korakom postajala sve teža. Zatajila se i izgubi ravnotežu pa poče da posrće. I pre nego što je izgubio svest, dok je ničice padao u prašinu, učinilo mu se da čuje poj hiljade anđela čiji se glasovi poput buka umnožavaju u svetlosti.

Sunce je i dalje bilo u zenitu kada je otvorio oči, ali prvo što je uočio da više nije bila onakva jara koja mu je vrelim zrakom sušila nepca i pekla ždrelo i pluća, osećao je blago i prijatno strujanje vazduha i, činilo mu se da mu nozdrve gulica miris vode. Nje bio siguran da li je u bunilu ili možda sve ovo samo sanja, jer to zbilja, zasigurno ne može biti.

Sa naporom je ustao ali je i dalje osećao kao da je opčinjen. Trenutak kasnij se uspravio i pošto se obazreo, zastao je i protrljao oči, kao da je bio okružen neočekivanim čudom. Drhtao je celim telom.

„Mora da sanjam“, glasno izgovori dok je pred sobom sa nevericom gledao zelenu livadu prošaranu nebrojanim poljskim cvećem neverovatne lepote i oivičenu kedrovom šumom koja mu je iz daljine nudila svoj hlad i mesto za odmor. Žubor i miris hladne vode behu neodoljivi te preko livade krete ka izvorištu zvuka i iznenada pred njim se ukaza kameni kladenac. Žubor vode mu je opčinio čula te pritrča vrelu i uroni glavu u hladnu vodu. Na mah je doživeo neizmerno zadovoljstvo, telom mu se u talasima širili milota.

Poznati svet u trenutku mu se raspršio, ništa mu više ne beše važno, ništa osim vode i blagosti koja se širila u njemu i oko njega. Zubi su mu trnuli a grlo stezalo dok je halapljivo gasio neizmernu žeđ tela i duše.

„Koliko si ti žedan?“, iznenada začu ženski glas.

Hitro se okrete i pod zategnutim krilima šakana⁵⁸, uz jedan od mnogobrojnih stožera, ugleda kako podbočena, u tirkiznoj haljini stoji mlada žena duge i divlje ride kose, bleozagasite puti i krupnih bademastih očiju u čijim uglovima je titrao nekakav tajanstven i izazovan sjaj. Na uglovima kao krv crvenih usana zavodljivo je titrao osneh koji ga je zbunio i u trenu posramio, u svakom slučaju i razoružao iako bi se mogao zakleti svime na svetu da koliko tren ranije tu ne beše ni šatora

niti ove lepotice.

„Oprosti mi, ali, otkud ti ovde? Nisam te video.“

„Aj, aj, jadniče, osim kladenca i vode u njemu ništa drugo nisi video?“

„U pravu su, ništa draugo ne videh, baš bejah žedan“, odgovori joj nakon što dođe k sebi. „Skoro me ubi jara. Činilo mi se da ću skončati na onom putu“, i nastavi da šakom uklanja kapljice vode sa lica i guste brade.

„Koji put?“, upita ga nepoznata lepotica.

Šimun pokaza rukom za leđima i okrete se, ali osim zelene livade i bliske kedrove šume koja je uokviravala livadu ništa drugo nije video.

„Kako to?“, promuca i napravi nekoliko nesigurnih koraka. „Pa, tamo, tamo je bio put, širok, širok i prašnjav.“

„Ti drhtiš?“, upita ga lepotica dok se smeštala među svilenim jastučićima rasprostrtim pod krilom šakana.

„Doista drhtim“, primeti Šimun. „Neka me iznenadna slabost skoli.“

„Hajde, Šimune, dođi, i sedi ovde, kraj mene“, reče pokazujući mu mesto kraj sebe.

Šimun se ukoči u mestu i zbunjeno se zagleda u mladu ženu. Otkuda zna njegovo ime?

„Šimun se zoveš, zar ne?“, procvrkuta mu ne skrivajući ztanosan pogled.

„Otkuda... otkuda mi znaš ime?“

„Nemoj mi samo reći da sam te zbunila? A odkud znam? Ma, znam te, Šimune iz Vitsaide, sine Jonin“, nehajno mu mahnu. „Naravno da znam. Začudićeš se šta je sve znam“, reče uz širok i zavodljivi osmeh i ponovo lako lupi rukom po jastuku kraj sebe. „Nego, Šimune, što si se ukipio? Hajde, priđi već jednom i sedi kraj mene. Uostalom, tu ti je i mesto, kraj mene.“

„Meni?“

„Da, tebi. U svakom slučaju spoznaćeš to kad-tad, pre ili kasnije.“

Dok joj je oprezno prilazio, lepotica mu se ponovo mazno obrati. „Daleko si od kuće“, pa nakon par trenutaka doda: „I očita je tvoja namera da ideš što dalje. Da li to bežiš?“

„Ah, ne“, brzo joj odgovori odmahujući rukom. „Ne, ne

bežim. Otkud? Od koga? Samo sam izašao iz grada šetnje radi, da se u miru sa Elohimom posavetujem.“

„Mora da imaš mnogo toga što bi sa njim zborio? Neka velika muka?“, uz smeh mu dobaci da bi, pošto joj bi očigledno da ga je zbunila, nastavi. „Nego, hajde, Šimune, zbori, sa njim ili sa mnom, kakva je razlika?“

Šimun se zbunjen osvrte, beše mu nepojmljiva sva rajska divota koja beše oko njega. Put na kojem je do malopre hodao nestao je, a to tako ne biva.

„Gde li samo skrenuh s puta?“, pita više sebe zbunjenog nego ovu čudnu devu. Sve mu je krajnje čudno, i ovaj kladenac kristalne i prozračne hladne vode kakvu nikada u životu nije kušao. I dok se spuštao na sag satkan od finih niti, krajičkom oka pokuša da uoči bilo šta što bi mu dalo naznaku gde se to nalazi i ko bi ova žena mogla biti. Nije mogao a da u svakom detalju ne uoči raskoš. Bogatstvo je njeno nesumnjivo, sagovi raskošnih boja behu pod šakanom, mirisni svileni jastuci, srebrno posuđe na niskim astalima od abonosovog drveta, tanki i gusti zastori na ulazu u šator. Kakva li je tek unutrašnjost? A tek njena odežda; i sama Herodijada bi joj pozavidele na haljinama.

„Hajde, pitaj“, prekide ga u razmišljanju. „Vidim da si znatiželjan.“

Šimun se trže. Da li to poseduje dar da čita tuđe misli i odkud je mogla znati da mu se svakakva pitanja vrzmaju po glavi.

„Sve me ovo zbunjuje. Gde smo ovo?“

„Usred pustinje Negava“, odgovori mu uz blagi osmeh, kao da ga teši.

„Nemoguće!“, kriknu Šimun i preblede. „Ne, to jednostavno nije moguće.“ Onda mu pade na um da se to ona sigurno šali sa njim. Vidi joj se u očima da se šali. „Ti se to šegačiš sa mnom?“

„A zašto bih?“, sa nevinim izrazom na licu upita ga.

„Jedva da sam pola časa hodao putem van jerušalaimskih zidina a ti mi ovde tvrdiš da sam u pustinji Negav. Za to je potrebno bar četiri dana dobrog hoda?“

„Kako ti volja, Šimune“, odgovori mu ozbiljno dajući mu na znanje da je prilično razočarana izraženom nevericom.

Šimun se u iznenadnoj nelagodi u kojoj se našao devojčinim odgovorom promeškolji pa pogleda unaokolo i shvati da nikog osim njih dvoje nema te zausti da je priupita gde joj je posluga, gde su sluge ili robovi, ovakav šator neko je trebalo da postavi, ovolike stvari uneti i namestiti, svu ovu hranu koja je na trpezi neko je morao pripremiti. To ona sama nije mogla, očito je, njene ruke ništa teže od kriške slatke dinje nije podigla, pa je upita gde su joj sluge i roblje?

Žena ga pogleda. Na njenom licu nije silazio blag, skoro nežan i saosećajan osmeh.

„Sluge? Robinje?“, odsutno reče zagledana u stranu. „Oni koji meni služe vazda su mi na usluzi, ma gde bila.“

Nije mu bio jasan njen odgovor. Podseti ga na rabija, i on je umeo tako da zbori, neodređeno i u zagonetkama, pa kako bi prikrio zbunjenost, nasmeši se. Nikada ranije nije video ženu koja deluje tako sigurno, čak ni ona ohola Mirijam iz Magde nije bila toliko ubedljiva u svom nastupu kao ova žena.

„Zbunjuješ me. Ne razumem te“, promrmlja skoro pokornim glasom. „Znaš moje ime a nisam ti ga ja rekao, znaš ko mi je otac i odakle sam. Kako? Prvi put si me videla pre minut-dva. Tvrdiš da sam usred pustinje, a ovo na sam Eden liči. Tvrdiš da su oko tebe oni koji te služe, ali ovde nikog nema.“

„Eto, znam ali što se zbog toga uzbuđuješ, uopšte nije bitno kako i zašto znam. Uostalom, i ti znaš moje ime a to mene uopšte ne čudi.“

„Alilah, ne znam ti ime“, izusti i u trenu shvati da je izrekao neistinu, znao je njeno ime. Zar je Alilah njeno ime? Alilah! Da! Alilah je njeno ime. Ipak zna. „Ali, kako znam tvoje ime?“, promuća zbunjeno.

„Eto!“, uzviknu lepotica i pljesnu rukama.

„Alilah?“

„Ma, vidiš da znaš. Uvek si znao, Šimune, sva su moja imena u tebi jer sam i ja u tebi. Ja sam mera tvoje zemaljske prirode.“

Šimon je pogleda ispod oka, bezuspešno je pokušavao da prikrije zbunjenost, doista, zaronivši u sopstvenu misao shvatio je da su mu sva njena imena poznata. Šapuće ih: Sukot, Ištar, Adtarta, Ala. O Bože, ima li im kraja? Da, i Kibela. Zna da

to nije sve, da tu ima još nečeg, zapravo, stah ga je da dublje zaroni u sopstvenu dušu, ko zna šta tamo može još da otkrije. Nije li rekla da je i ona u njemu? Bez obzira šta joj to znači, plaši se da makar i pokuša tu misteriju da odgonetne, jer boji se nje, ali boji se i sebe.

Kraj njeg ne sedi samo žena sa mnogim imenima, mnogo je ona tajanstvenija od toga. Svestan je da polako podpada pod njen uticaj, i više od toga, pod njenu vlast. Da li ga je opčinila ili prevarila? Kako ga je primorala? Možda to čini lukavošću? Da li joj je sve vreme potčinjen?

Pokušava da prikrije svoju slabost, upinje se da suzbije strah koj ga preplavljuje; oseća da mu je srce pod grlom, znoj mu se niz čelo sliva i muti mu vid. Ne uspeva da se otrgne otkrivanju tajne da je pored toga što je mnogoimena još i mnogolika.

Alilah se osmehnu pa brzim i uvežbanim pokretom zabaci glavu u stranu i sa čudnim pogledom proprati podrhtavanje Šimunovog tela, kao da prikriva prezir prema njegovoj slabosti. Šimun oseti da mu poručuje da joj se neće moći suprotstaviti. I pre nego što je išta pomislio, znao je da je odustao od bilo kakvog otpora.

„Nemoj me razočarati, Šimune“, reče mu tiho, pa vragolasto doda: „Hajde, založi se malo urmama.“

I dok je jeo slatke urme, posmatrala ga je zavodljivim pogledom a smešak joj nije silazio sa lica. Onda, kao da se nečeg setila, pucnu prstima i reče mu veselo:

„Zar ne veruješ u čuda?“

Nije znao šta da joj odgovori, pa više ni sopstvenim očima i ušima ne može da veruje, kamoli u čuda.

„Šimune, Šimune, zar nisi propovedao da si sa svojim rabijem čudesa činio? Uostalom, hajde, reci mi, šta je danas nemoguće?“

Šimun se zagleda u Alilahinu nemirnu kosu koja je živo pratila njene hitre pokrete. Ponaša se i govori kao da sve o njemu zna.

„Ne razumem, o čemu to zboriš?“

Alilah se naže k njemu otkrivši golo rame i pozva ga kažiprstom da joj se približi pa mu podrugljivo reče:

„Da se možda ne plašiš moje blizine? Ili lepote?“

Šimun obori glavu i puzeći joj priđe bliže.

„Eh, šta nesigurnost i strah čini od podatnih ljudi? No, razumem te, mnogi su se ovih dana osećali žrtvama sopstvene ljudske prirode. Strah je čudo, zar ne? Eh, ta ljudska snishodljiva priroda.“

„Ja? Ja se ne bojim? Zašto bih se bojao? I nisam snishodljiv“, odgovori joj nesigurno. „Baš naprotiv“, pokuša da se obodri.

„Hajde, ne trudi se, pa vidim ti strah u očima. To se ne da sakriti“, i potom umilnim, skoro zavodljivim glasom ga zamoli: „Hajde, Šimune, podigni glavu i pogledaj me u oči već jednom. Znam ja da ti možeš da se uspraviš i budeš ponosit. Možeš ti da koračaš dostojanstveno poput samog cara ili žreca, možeš se smeјati. Ali, imaj na umu da ne možeš sakriti zapis u sopstvenom oku, zapis koji ja mogu da vidim, i ne samo u tvom oku, u svačijem.“

„O, grešiš! Grdno grešiš“, pokuša Šimun da se nasmeši ne bi li delovao samouvereno.

„Neću te pitati zašto si pobegao iz Jerusalima, ali, baš me kopka, nisi li se pre kratkog vremena, tek toliko da ti srce još snažno bije, tri puta odrekao prijatelja?“

Šimun preblede i zadrhta. Otkuda ona to zna!?

„Ne, ne, to nije bilo tako, to te je neko pogrešno obavestio. Bio je to samo nesrećan splet nespornazuma u zlu času. Kobni nespornazum, kažem ti.“ Pokušao je da joj još nešto kaže, ali nije nalazio prave reči i prave dokaz za svoju tvrdnju.

„Hajde, podaj mi se a ja ću ti pak otkriti svoje tajne“, i ne čekajući odgovor Alilah ustade i povuče ga za sobom iza svilenih zastora, dublje pod šator. Šimun se nije opirao, poslušno i podatno ju je sledio, bez reči i bez otpora. Pošto ga je posadila kraj niske trpeze od crnog rezbarenog drveta na kojem su već bile prineti sreбni pladnjevi sa ovčijim i jagnječim pečenim mesom, košare sa voćem i vrčevi i kaleži sa kao krv crvenim vinom, i sama se smestila tik do njega i nakon što veselo pljesnu rukama, pa mu reče pošto se založila komadom ovčijeg mesa: „Šimune, sadašnjost i prošlost tvoju znam, sve je u tvojoj zenici zapisano“, pa ga pomiluje po obrazu. „Možeš ti biti dopadljiv

ljudima, ali tek kada naučiš kako im treba prići da bi te prihvatili. Moraš naučiti šta i kako im valja reći ono što ti je u glavi a da bude onako kako to oni žele da čuju.“

Šimun se zbuni, niko mu do sada tako nešto nij rekao, čak ni sam rabi a on je ljudima govorio i ovi su ga sledili jer ono što im je govorio želeli su da čuju, to im je bilo potrebno poput zraka, vode i hleba. Uostalom zar ga sam nije bespogovorno sledio i pratio. Ali nikada mu ovu tajnu nije odao, ni njemu niti ikome od svojih učenika a sve će biti da ju je znao i praktikovao. A ova se mladica ne libi da mu tako bitnom tvrdnjom otvori oči i prosvetli ga.

„No, vidim da si zabrinut. Budućnost ti je problem, zar ne?“, nastavi Alilah. „Budućnost ti je zapisana na dlanu“, i bez ustezanja ga uze za ruku i okrete mu dlan prema svom licu da bi preko njega nežno prešla nekoliko puta svojim dugim prstima pa se zagleda u linije dlana. Dok mu je milovala dlan, drhtao je od neočekivanog telesnog užitka.

„Kefa“, oslovi ga Alilah pa potom lagano podiže pogled i svojim krupnim tamnim očima se zagleda u Šimunove osenčene tamne, duboko usađene oči ispod izraženih i krupnih veđa obraslih čekinjastom obrvama, a mutna pogleda, valjda od nepoverenja prema ljudima a možda i samom sebi.

Zapanjeno ju je pogleadao.

„Kefa?“, zagrcnu se Šimun. Tako ga je rabi jednom i to skoro nazvao. Ponovo ga je zbunila.

„Sećaš li se ti, Šimune, kada te je Jehošua Kefom nazvao?“

„Sećam se, kako nebi“, promuca gubeći pretekle ostatke samopouzdanja.

„Šimune, možda je Jehošua doista bio u pravu?“

Šimun se upitno zagleda u Alilahu.

„To, da na tebi, kao na steni hram svoj sazda.“

„Ah, to“, odgovori joj uz usiljen osmeh.

„Da, da, samo što tu nije kraj“, reče mu ozbiljnim glasom pa se vragolasto promeškolji dodirnuvši ga vrhovima nožnih prstiju po butinama, pa se naže ka njemu i pomilova ga po čekinjastom obrazu. „To valjda pretpostavljaš?“, onda se povuče i iskosa se pronicljivim pogledom zagleda u Šimuna pa

ga upita, kao da se sama nečeg ne može prisetiti, nečeg što joj je jedva na dohvat ruku. „Važno je, dragi moj Šimune da su to i drugi čuli i zapamtili i tu okolnost valja iskoristiti, zar ne?“

„Jesu, čuli su i drugi, ali, ne razumem te, kako misliš da se to sada može iskoristiti?“, nesigurno upita.

Alilah ga prostreli pogledom i potom očigledno razočarana njegovim nerazumevanjem duboko uzdrhta i on na mah uzdrhta osetivši njeno nezadovoljstvo. Izluđuje ga. Možda to i želi? Žena je to. Da li mu to jabuku nudi, guja jedna? Ne zna šta više da misli o njoj i to ga plaši. Još koliko do malopre, kada ju je ugledao dok mu se obratila podižući ruku da ukloni nemirni pramen kovrdžave kose, uočio je njenu lepotu ali i prefinjene i negovane ruke. Na mah mu se učinilo da se iz njene divlje kosa po polju šire tanani i očaravajući mirisi i više od toga, sama neverovatna rajska lepota krajolika. I sve vreme dok su razgovarali, sve do trenutka u kome je počeo da zazire od nje i da je se plaši, nije mogao da odvoji pogled sa njenog lica, njenih grudi koje su se nadimale paleći mu telo, sa njenih ruku čije je nežne prste ukrašavalo zlatno prstenje. Mamili su ga obrisi njenog vretenastog tela koje se ocrtavalo svojom tananošću i omamljujućom lepotom ispod tanke, skoro providne svilene haljine i ispunjavalo ga požudom. Isprva je bio uveren da je pred njim žena plemenitog roda. Jedva se savladavao da pred nju ne padne ničice i ne poljubi joj stopala sve i da nije povukla krajeve košulje i otkrila koleno. Činilo mu se kao da se sam anđeo sa neba pred njim prikazao. A potom, počeo je da se pribojava. Više se ni ne pita da li je veštica. Čak mu se po glavi više i ne vrzma pomisao da je poludeo. Zna da je pred njim biće koje ga neodoljivo privlači, za kojim ludi, koje prožima svaku njegovu misao, želju, ispunjava svaki damar srca ali i kojeg se plaši. Iznenada ga trže i u stvarnost povrati njen glasa.

„Znam da je tvoj rabi poput mene nepogrešivo uočio da umeš sa ljudima, naravno, kada se potruđiš“, reče mu i on podiže pogled. „Posebice te krasi osobina što znaš kada valja jedne da poslušаш, a znaš i kada možeš drugima da se nametneš. Samo da te strah ne ophrva i savlada kao ovih dana.“

„Oh, nemoj mi ranu neprebolnu pozleđivati, doista bejah pogubljen ovih dana. Doista sam se pogubio. A i strah me

je raspolutio zarad zlehude sudbe mog nesretnog rabija. Najveći mudrac i mučenik među sinovima kuće Davidove. Oh, grdno ga je zlo snašlo. Pred mojim su ga očima svezali i odveli sluge neznabožaca, romejskih prokletnika.“

„De, de, sve znam“, reče mu sa žaljenjem i skrbništvom.

„Čuli ste?“, uprita je iznenađeno Šimun.

„Ne, Šimune, bejah tamo nazočna, ništa mi ne promiče, bez mene se ništa ne događa“, mirno mu odgovori. „Uostalom, toliko puta sam mu govorila i upozoravala šta ga može snaći, ali zalud, nije me slušao. Sve je znao šta će se i kako odigrati, ali kao i uvek, izbor je bio na njemu, moje savete nije slušao.“

„Dane i noći sam sa rabijem provodio, međutim, tebe nikad ne videh, ponajmanje kraj njega, a i siguran sam da te Jehošua nikad nije spominjao.“

„Baš si siguran?“, podrugljivo ga upita.

Šimun pognu glavu i zamisli se. Više ni u šta nije siguran. Tako ga je lako učinila nesigurnim. Zar više ni semom sebi ne može da veruje?

„Ne razumem te. Nikada te ranije kraj rabija nisam video. Nemoj me praviti ludim.“

„Aj, dragi moj, Šimune, kako ro zboriš? Razužuješ me a imala sam lepše mišljenje o tebi. Uostalom, ne zameram ti, a i kako bi me video kad si bio slep kod očiju. Uostalom, one si noći spavao u maslinjaku Get Šemani. Nije li te Jehošua budio da se za njega moliš?“

Šimun ponovo preblede. Doista, rabi ga je skupa sa Zabadejevim sinovima poveo da ga prate i rekao im da ostanu budni i da se mole a sam se pedesetak lakata udaljio i prepustio molitvi, a oni, čim se udaljio zaspase. I seća se, istina je, budio ga je i prekorio što spava.

„Kako znaš?“

„Ja? Šimune, ne pratiš me, kako me to pitaš gde sam ja bila? Aj, ne rekoh li ti upravo da bejah tamo, kraj njega, nazočna. E, da, kao i uvek, i u tom času bejah kraj njega. Vazda sam kraj njega bila, evo kao što sam i sada kraj tebe. Razgovarali samo, savetovala ga dok ste vas trojica bezbrižno spavali. Nudila sam ga da se izbavi, da ne ispije kupicu žuči koja mu beše namenjena. Mogla sam ga spasiti da se želeo spasiti. Nije slu-

šao. Nije hteo. I nešto ranije, tog dana smo razgovarali, na tersi pred hramom smo stajali posmatrajući zalazak sunca i savetovala sam ga. Sećaš se, otprovio vas je rekavši da ga dole, na tržnici, sačekate. Da, i dok ste se vi tamo zabavljali snevajući budućnost u bogatstvu i raskoši njega su sumnje izjedale a slutnje i strah su ga pohodili. Sumnjao je da je njegovo postradanje izvesnost. Uostalom, odavno je on to saznao.“

„Kako?“

„Sećaš li se, Kefo⁵⁹? Nadam se da ti ne smeta da te tako zovem? Dakle, sećaš li se kada vas jekoliko juče upitao šta govore ljudi o tome ko je on?“

„Sećam se“, odgovori Šimun, „kako da se ne sećam, često nam je postavljao to pitanje“, i pred njegovim očima su iskrsavale žive slike tih trenutaka. Samo, kako ona to sve može da zna, to mu nikako nije jasno. „Ali kako ti to sve znaš?“

„Čoveče!“, uzviknu ljutito. „Ti me doista ne slušaš! Nisam li ti već rekla da se ništa ne događa a da ja to ne znam“, onda se njen ljutiti izgled lica pređe u širok osmeh. „No, hajde, ispričaj mi šta je bilo potom?“

„Zašto da ti pričam ako ti to već sve znaš?“

„Aj, aj, Kefo, naravno da znam, samo volim da to čujem od tebe, ponekad tako lepo umeš da pričaš.“

Nije znao šta da misli, da li ga to proverava ili izaziva? Opet, ko zna, možda sa njim ima kakve planove?

„Pa, obznanio nam je svoj naum da ide u Jerušalaim.“

„Pa dobro, kako si ti to primio?“

„Kako? Kao i ostali, sa nevericom, naravno. Pokušao sam da ga od tog nauma odvratim. Ma, svima nama je bilo jasno da nije kucnuo čas da se narod podigne na bunu. Mnoge romejske legije su u Judeji, Jerušalaim se guši od njih a pritom, starešine i sveštenici su razjedinjeni, jednako kao i sam narod. Svako među njima samo o svojoj kesi i o svom dobru brine a o dobru naroda niko. I rekoh mu, rabi, to neće na dobro izići, nemoj! Al, zalud. Nema u nama jedinstva.“

„Da, da, sećam se, tada te je Jehošua od sebe oterao nazvavši te slugom Šemhazalovim. Zar ne? Nije li ti rekao da si ga sablaznio, jer ne misliš što će biti nego što je bilo. Da, da, to

je sva mudrost, zato vam je i rekao da ko hoće za njim ići neka prošlost zaboravi i okrene se onom što dolazi.“

„Jeste, baš je to rekao“, nerado potvrdi Šimun.

Alilah ga prodornim pogledom zakova za jastuk, nije mogao da se pomeri, kao da ga je opčinila. „I opet si ga sledio“, zazvučala je tako kao da nije postavljala pitanje.

Šimun se zagrcnu, kao da mu je kost u grlu stala, obori pogled i osta tako zamišljeno neko vreme pa tiho odgovori: „Ubeđivao nas je da će nam se carstvo nebesko dati.“

„Da li te je uvredio time što te je od sebe otpustio nazvavši te Šemhazalovljevim slugom?“, upita ga dok je ljuštila veliku modru smokvu. „Da li si bio ljut na njega? Ili besan?“

Šimun htede da joj kaže da nije bio ljut, niti besan, no uplaši se da ga ne prozre. Doista, bio je uvređen. I ljut. Kada je prespavao, sa jutrom se i njegova ljutnja raspršila. Ostala je samo nada da će možda rabijev naum i uspeti.

„Jesam, ali to beše tek trenutni prasak, ništa više“, odgovori joj uz tužan smešak. „Besan nisam bio, samo ljut. Dobro, bi sam povređen. Ali nije me to dugo držalo.“

„Dobro, i šta je bilo posle?“

„Posle? Pa, posle smo se mnogi od učenika i sledbenika oko njega okupili i za njim krenuli na put.“

Dok joj je potanko prepričavao potonje događaje na putu, zatim opisivao ulazak u Jerušalaim, kao i događaje u hramu, pa i one kasnije, tokom pashalne večere, sve do tragičnih zbivanja, Alilah ga je pomno slušala i povremeno klimala glavom i smeškala se. Činilo mu se da ipak nije znala baš sve, da su od nje ipak neke stvari bile skrivene i da ih po prvi put upravo od njega saznaje. Ipak nije Elohim, da jeste, znala bi sve o čemu joj je govorio. Ne, dalje nije hteo da razmišlja, možda je bolje da ne zna, zato nastavi da joj priča, ako ništa bar će odložiti konačno suočavanje. „Znaš, bio je ushićen sve vreme dok smo putovali, nije prestajao da nam opisiju ono što će se dogoditi, hteo je u hram da uđe u slavi i o tome je tako slikovito govorio da smo mu poverovali. Kako drugačije, iz dana u dan smo samo njegove priče slušali. I doista, kada smo ušli u grad narod ga je dočekao upravo onako kako nam je pričao, kao da je sam Car David slavodobitno ušao u grad. Narod ga je mešija-

hom proglasio. Ni jednom jedinom rečju nije spomenuo da će postradati. A postradao je. Grdno je postradao. Oh gospode, kako je postradao.“

„Aj, Kefo, i sam znaš, teško je bilo sa njime“, reče i uzdahnu zagledana u daljinu kroz razgrnute zastore šatorskog ulaza. „Cenio je svoju slobodu, i svoju misao. A bio je i poprilično tvrdoglav, žleo je da vazda bude po njegovom a to ne biva. Ponekad da, ali samo ponekad. Ne može vazda biti da mu se posreći.“

Onda se okrete ka Šimunu i nakon što ga dobro odmeri nastavi.

„Vidiš li ona daleka kamenita brda u onoj izmaglici? E, to su kameni vrhovi pustinje Negav. Tamo sam pre četiri godine četrdeset dana i četrdeset noći bdila nad Jehošuum. Nisam sigurna ko je koga tamo kušao, ja njega ili on mene. Četrdeset dana posta, gladi i žeđi. Rosu sa kamena smo pili, crve i škorpije pod kamenom smo nalazili i time se hranili. Sećam se, žudeo je kamen u kruh da pretvori ne bi li svoju glad utolio, al znali smo da ne živi čovek o samo o kruhu nasušnom, već i o reči, jer reč donosi čoveku saznanje o svemu pa i o svetlu nad zemljom i o tami pod zemljom. Sa onog vrha se vidi vasceli stvarni svet pod zvezdama. Sve ovo biće tvoje, rekla sam mu samo ako me poslušаш i učiniš za sopstveno dobro kako te podučim i svatujem, i pritom, rekla sam mu da nije obavezan da predamnom ničice padne i da mi se pokloni.“

„Bili ste ljubavnici?“

„Pobogu, Šimune, kakvo je to pitanje? Naravno da nismo, ili bar ne u smislu koji tebi pojavnost natiče.“

„Oprosti mi. Pomislih da si ga ljubila.“

„Eto vidiš, ne rekoh li ti ali da, ljubila sam ga, i dalje ga ljubim, svim svojim srcem, svom svojom dušom, kao što tebe ljubim, kao što ljubim svakog živog stvora koji zemljom hodi.“

„Oprosti meni nevičnom rečima.“

„Ali ne, nije po sredi toja vičnost rečima, već tgvoje pojmanje suštastva. A što se njega tiče, nije hteo da me poslušа“, nastavi Alilah ne obraćajući pažnju na Šimuna. „Hteo je sam da zadobije veasceli svet koji sam mu nudila. Ni sa Johananom Kupačem ne htede skupa, svoj svet hteo je sam

sazdati, svoju reč sam širiti, svoju je misao želeo da otelotvori. Vodio vas je od sela do sela, od grada do grada, da bi vas konačno u Jerušalaim i na Zion doveo. I šta je hteo? Šta da dokaže? I kome? Da ima izbora? Da ima slobodu da može da bira? I šta je izabrao? Put patnje? Smrt! Da li je ikoga spasao svojom žrtvom? Koga? Vas nekolicinu? Da li ste zaslužili? A mogao je sebe da spasi jer sam mu nudila spas. I mnogo više, nudila sam mu ono što je u mojoj ruci bilo, što je moje, što sam vlasna imati i dati mu.“

Onda je začutala. Oboje su gledali u daljinu i ćutali.

„No, znaš ga, uostalom, jogunio se. Žao mi je. Stvarno mi je žao kako je skončao jer tako nije morao da okonča život. Zaprvo nije morao uopšte da skonča a svet je mogao biti njegov.“

„Da, nije moralo biti tako“, odsutno ponovi Šimun pa se najedared prenu i poskoči. „Nego, reci mi molim te, verujem da i to znaš, da li je doista vaskrsnuo kako Mirijam nagovesti?“

„A šta ti o tome misliš?“, upita ga.

„Ne znam, zapravo ne, ne verujem“, odgovori joj pa se malo zamisli. „Opet, jutros je njegov grob bio prazan. Nisam više pametan. Ne znam u šta i kome da verujem.“

„Veruj meni“, uz smešak mu odgovori.

„Tebi?“, pogleda je sa čuđenjem.

„Da, što se tako čudiš? Eto, i tebi nudim isto ono što sam i njemu svojevremeno nudila.“

„Nudiš mi isto što i njemu?“

„Da, nudim ti.“

„Onda smo se dogovorili.“

„Eto, vidiš, ma znaš ti da pravo proceniš šta ti je na korist.“

„Da li te je dobro razumem?“

„Da, Šimune“, odgovori mu. „Vrlo me dobro razumeš.“

Nije mu ostavila prostor za promišljanje, niti za sumnje. Čitala mu je misli.

„Znaš, Šimune, to mi se sviđa kod tebe. Zaista cenim tvoju spremnost da u svemu otkriješ priliku za sebe i sopstvenu korist. I to je u redu, to je tako ljudski. Vidim ti u očima da već grozničavo vagaš svaku svoju reč i već kuješ planove. Ne znam

da li je Jehošua imao te tvoje osobine u vidu, ali, znam šta je za tebe rekao. E, vidiš, on neće moći na tebi hram svoj sagraditi ali ja hoću i mogu. Eto, neka to bude i njegovo nasleđe, ili njemu u čast i pomen, što da ne. Imaš li nešto protiv?“

„Ne, nemam“, spremno joj odgovori. „Ni najmanje.“

„Eto, lepo smo se razumeli“, reče mu i hitro se nagnu i poljubi ga u usta.

Šimunu se smrači pred očima, u glavi mu je tutnjalo, srce mu je tuklo pod grudima kao da je htelo da iskoči. Kada je došao do daha više se nije dvoumio, učiniće sve što Alilah bude od njega tražila.

„Nešto razmišljam“, počea se po bradi pa izgovori tiše, sa vidno prisutnom sumnjom u glasu. „Znaš, svi se nakon jučerašnjeg događaja boje.“

„Šimune, pa i treba da se boje“, spremno mu dobaci uz širok osmeh. „Strah je pokretačka sila, to bi trebalo da znaš i da iskoristiš. Usmeri njihove strahove tamo gde će tebi činiti korist. Zar je to loše? Uostalom, i sam Jahve je računao i okoristio se ljudskim strahom, zar ne?“

„Ne razumeš me, ne plaše se oni mene, Romeja se plaše.“

„Ne bi valjalo tebe da se plaše. A to što se Romeja plaše, to je tebi na korist.“

„Ali, kako da im odagnam strah?“

„Zaboga, ne bi ni valjalo da im odagnaš strah, dovoljno je da im pružiš nadu. Ako se oslobode staha tada im nećeš biti potreban. A ako ih i oslobodiš jednog pospeši druge strahove u njima ali vazda ćeš im biti potreban da im pružiš nadu.“

„Ali, kako da im vazda pružim nadu?“

„Da li vam je Jehošua pružio nadu? Da li ste je prepoznali? Sledili ste ga i verovali mu, nadali ste se, zar ne, čak i kada je bilo izvesno da je nema?“

„Doista, pužao nam je nadu. Verovali smo mu čak i kada nam je razum govorio suprotno.“

„I? Šta je od te nade danas preteklo?“

„Priznajem. Bojim se da ničega nema. Rasprsnula se kao mehur na površini vode.“

„Upravo suprotno. Stvarnost je za njim ostala a u svima

vama koji ste ga pratili prisutno je sećanje. Ali, nada je u vama i dalje prisutna, možda pritajena, ali je tu. Tek, potrebno ju je probuditi, eto, kao ja tvoju što sam upravo razbudila. To je vaš usud, potreba ljudske prirode, dragi moj. Ljudska potreb za nadom, potreba za ljubavlju, zapravo, potreba da se utoli glad koja razjeda ljudsku dušu, to je vaša duboka i iskonska priroda, ono što se u vama taloži još od vaših predaka, od nastanka sveta, od Avelja i Kaina.“

„Govoriš o mračnoj strani čoveka?“

„Ja? Zar ja govorim o mračnoj strani čoveka? O, ne dragi moj Kefo, to ti govoriš o sopstvenoj mračnoj strani. Ja ti nudim otkrovenje svetlosti ovde, na zemlji. Da, onu svetlost koju ti ne nalaziš u sebi. A nudim ti i spoznaje. Do njih moraš sam doći, ne očekuj ih od mene. Onaj ko pređe taj put i kada primi saznanje, on zapravo uzima natrag što je njegovo. Ko ostane bez saznanja, nepotpun je. Nedostaje mu ono veliko što ga čini savršenim.“

„Čeznem za savršenstvom o kome govoriš. Uvek sam mu težio i stoga sam rabija sledio.“

„Da, da, znam. Samo, saznanje se ne stiće sledbeništvom, već samootkrivanjem; ne korača se kroz svetlost u tuđoj senci. Neka tebe slede, ti vodi.“

„Što bi mi onda bili potrebni sledbenici, što bi ih vodio k otkrivanju?“

„Ne, nećeš ih voditi k svetlosti, oni će tebe slediti i služiti tebe i potrebama tvojim na tom putu jer ćeš ti biti njihova svetlost.“

„A šta ti, imaš od svega toga?“

„Moja korist jeste da se u ljudske duše useli moja svetlost, da se moj plamen razveje i da ljude ogreje.“

„Samo, sa kim da je izgradim hram tvoje svetlosti u njegovu čast?“, jedva uspe da prozbori.

„Sa kime! Pobogu, Kefa! Kako to: sa kime? Pa sa njegovim učenicima. Načini od njih apostole tvoje želje i moje volje. Učini ono što Jehošua nije želeo.“

„Uplašeni su i razočarani. Ko zna gde su sada? Verujem da su se mnogi već prestravljeni razbežali. Ne bih se čudio da su neki već sa druge strane Jordana.“

„Veruj mi, biće na tvome putu, ili će te čekati i nadajući ti se ili ćeš im u pravom trenutku pružiti ruku kao slamku spasa, daćeš im nadu jer je istrajnija od straha. Nego, Šimune, ti se sada dobro založi i odmori jer pred nama je dug put.“

„Znam“, spremno joj odgovori.

Dan se bližio kraju kada je Šalomita okončala, u poslednjih nekoliko dana zapostavljene kućanske poslove u prizemlju svoga doma, namirila je živinu i pomuzla kože koje su napokon umukle i prestale bolno da mekeću. Dok je po kući i oko nje poslovala i pritom vazda nešto gundala, Mirijam je boravila u tišini vrta uređenog ženskom rukom i sa vidljivom ljubavlju održavan, sedela je na klupi u hladu krošnje razgranate smokve čije se kvrgavo stablo uvijalo granajući se na sve strane.

Arsinoja se kratko vreme po dolasku bavila poslom na spratu da bi se potom pridružila Šalomiti u prizemlju da pripremi večeru.

Dok su još išle ka Šalomitinoj kući, Mirijam je odbila Arsinojin poziv da svrate do grobnice.

„Šta bih i koga tamo imala da vidim? Jehošua tamo nije a oni koje bih tamo zatekle ne interesuju me“, rekla je.

Ni Arsinoji se više nije boravilo na ulicu, dan je bio ionako prenapet a ljudi i događaji su ih bezočno povredili, Mirijam pogotivu. Poziv da posete grob je uputila više reda radi, ne bi li uspela da iz Mirijam izmami koju reč, da je navede na razgovor jer je bilo očigledno da je pala u letargiju nakon jutrašnjeg uzbuđenja i svega što je doživela tokom dana. Žao joj je Mirijam, srce joj se cepalo dok ju je posmatrala kako ulaže toliko napora ne bi li pronašla svog voljenog.

Nakon što su napustile Johananovu kuću, nakon ne preterano duge ali krajnje neprijatne posete grupi Jehošuinih sledbenika u Johananovoj kući, Mirijam je vođena nekom treperavom i samo njenom srcu poznatom potrebom predala se potrazi za njenim ljubljenim čovekom. U pratnji družbenica obišla je bezmalo čitav grad. Nije bilo mesta u gradu za koje je čula da je tamo viđen a da se tamo nije zaputila ne bi li ga

zatekle ili negde usput susrele. To što ga nije videla nije ju obeshrabilo. Možda su joj njegovi putevi bili nepoznati i čudni, kao i postupci, ali bila je ubeđena da on svakako zna šta čini. Kao što nikada nije, ni u ovom času nije ni jednog trenutka posumnjala u razložnost njegove odluke, pa i to što ne može da se sretne sa njim maro da ima nekakav svoj dublji smisao te je odlučila da odustane od traganja i da se vrate Šalomitinom domu. Za nju je bilo van svake sumnje da će joj se prikazati kada za to dođe pravi čas kao što je i bio noćas.

Dok se išla ka Šimonitinoj kući mislila je na Jehošuu i njihovoj ljubavi. Čudno je uolikoj meri ime dobijeno po rođenju određuje čovekov karakter. Doista, ni u jednom jedinom trenutku nije posumnjala da joj ijedno od mnogih značenje njenog imena priliči. Voljena. Doista, bila je voljena. Jehošua ju je nežno ljubio. Vesela. Kako da nije bi bila vesela kada ju je čovek koga je bezmerno ljubila i kojeg je u stopu sledila tako strasno i postojamo voleo. Koja žena na njenom mestu ne bi bila vesela? Plodna. I plodna je, pa nosi njegov plod u utrobi svojoj! Božiji i njegov dar. I ona sama je njemu bila božiji dar, zar joj to nije tisuću puta ponovio? Ipak, čini joj se da će biti da joj najstarije značenje ponajviše odgovara. U ovom trenutku joj se čini da je to značenje i proročansko. Kapljica mora. Doista, poput kapljice koja se razliva morem, Mirijamnina će se ljubav razliti i preplaviti ljudska srca i oni će Jehošuu poput nje zavoleti i nosiće ga u svojim srcima. Potrudice se da se i to proročanstvo obistini.

Nakon večere, Šalomita i Arsinoja tiho su se povukle u kuću ostavljajući Mirijam samu u vrtu na klupi pod smokvom. Znale su da joj je mir u ovim trenucima najpotrebniji. Suviše se toga u toku dana odugralo i moraće svemu da odredi mesto i značaj; da čini ono što je vazda činila, mada do sada nikada nije bila u ovako dramatičnom položaju. Ipak, bile su sigurne da će znati kako da sa svim tim izađe na kraj.

Pošto su se uspele u gornjicu, Arsinoja na čas prođe kroz veliku sobu i izađe na prostranu terasu sa koje se pružao pogled na zapad i sunce koje je zalazilo za dvorskom palatom i na sever, ka hramu koji je dominirao nad gradim svojom veličinom.

Na trenutak je pogledala ka vrtu i videla svoju družbenicu utonulu u misli. Potom je prišla ogradi sa druge strane i bacila pogled niz ulicu. Ulična vreva je počela da jenjava kada se severna zvezda pojavila nad Jerušalaimom.

U trenutku kada je već htela da se povuče i sedne u kraj terase, primetila je kako se Filip približava njenoj kući te je sačekala da se sasvim približi pa ga je pozvala. Kada joj je mahnuo, upita ga da li se to k njima uputio, pa kada dobi potvrđan odgovor, siđe da mu otvori dveri.

Kada je podigla teški zasun i otvorila vrata, Filip je već stajao pred vratima.

„Hajde, Filipe, uđi“, pozva ga povlačeći se u stranu. „Gore smo“, reče pokazujući mu rukom na stepenište.

„Da li je i Mirijam gore?“, tiho upita Filip.

„U vrtu je, pod smokvom. Tihuje.“

„Kako je?“

„A, kako je? To samo ona i Elohim znaju. Gore smo Šalomita i ja“, odgovori mu i zatvori vrata pa ponovo navuče zasun.

Dok se uspinjao strmim i uskim basamcima, Arsinoja mu reče da prođe kroz veliku središnju sobu na spratu i izađe na terasu a ona će odmah za njim, samo da mu u magazii natoči vrč vina. Ubrzo se i ona pope i pošto Filipu nasu kupicu vina sede nasuprot njemu. Eho uličnog žagora koji je lagano jenjavao dopirao je do njih. Filip se lati pehara i ispi gutljaj vina. Trenutak kasnije pojavila se i Šalomita. Kada se i sa njom pozdravi, Filip ih upita da li može da vidi Mirijam.

„Ja je ne bih uznemiravala da sam na tvom mstu“, reče mu Šalomita. „Eno, možeš je preko ograde videti, dole je u bašti pod smokvom.“

„Sa svojim je mislima“, umeša se Arsinoja. „Ne očajava, naprotiv, iščekuje ga.“

Filip začuđeno pogleda Arsinoju pa potom i Šalomitu.

„Verujete li u to?“, upita ih oprezno ne hotevši da spomene niti uskrснуće niti rabievo ime.

„Iskreno?“, upita Šalomita.

„Pobogu, Šalomita, naravno. Zar smo ikada drugačije razgovarali?“

„Ne, dragi moj Filipe, ne verujemo, ali, ona u to veruje svom svojom dušom i svim svojim srcem“, tiho mu odgovori da ne bi nadjačala ulični rumor koji je dopirao, verovala je i dole do Mirijam.

„To njena duša govori, ne i duh“, potvrdi Arsinoja. „Prevazići će to ona, samo, potrebno je vreme.“

„Nadam se“, klimajući glavom i uz blagi uzdah reče Filip. „Pretpostavljam da vas naročito ne interesuje u ovom času, ali rabijeve stranke više nema. Rasturili smo se. Natanail i njegov brat, Matitjahu i Šimun iz Kane su napustili grad. Ako im je verovati, idu kući, u Galilu.“

Pošto ni Arsinoja ni Šalomita ne prozboriše, Filip se priseti da je i Ta'uma sa njima pa im i to reče.

„A ostali su izmiledi na ulice, osim Johanana koji nije ni sa jednima ni sa drugima“, reče Filip i začuta.

Ćutale su i žene. Neko vreme, dok je sunce lagano zalazilo za zidine Jerušalaima nalivajući zapad rumenilom, na tersi je vladala tišina.

Konačno se oglasi Šalomita.

„Nemoj me pogrešno razumeti, ali me nije ni malo iznenadilo kako su se rabijeve pristaše poneli, naprotiv, pitala sam se ovih dana kako se to još one noći nije dogodilo. Nikada nisam imala iluziju o toj skupini jer bejah ubeđena da ga većina doista nije ni razumela, a to se eto i ispostavilo na koncu i to na krajnje dramatičan i po njega koban način. Tim pre mi je žao Mirijam.“

„Zar to nije ionako u ljudskoj duši?“, upita Arsinoja.

„Šta to? Na šta misliš?“, upita je Filip ne shvatajući šta želi time da kaže.

„Suviše samoljublja i gordosti beše u mnogima. Što su manje shvatali to su postajali oholiji i pritivorniji“, odgovori mu.

„Nemaš lepo mišljenje o većini rabijevih pratilaca?“, upita je sa prekorom u glasu.

„Nemam, Filipe“, spremno mu odgovori. „Zar mi upravo ono što se dogodilo ne daje za pravo?“

„Doista ne znam šta da ti odgovorim“, smušeno reče Filip, pa promeni temu. „Ali ni vi ne verujete u rabijevo uskrsnuće?“

„Ne“, sa neskrivenom sigurnošću u glasu odgovori mu Šalomit. „Ali svakako ne iz onih razloga koje sam od nekih čula jutros u Johananovoj kući. A šta je sa tobom?“

Filip je pogleda pa zavrte glavom i raširi ruke.

„Šta da ti kažem. Razum mi govori jedno, srce drugo a o nekim iskustvima doista ne bih da govorim.“

„Filipe, dobro znaš da sam štovala rabija i sa njim često vodila razgovore, možda koliko i Mirijam. Arsinoja može svedočiti da smo raspravljale sa rabijem o uskrsnuću. Ali kažem ti, rabi nam je rekao da grešimo kada smo o uskrsnuću govorile. Naopako i pogrešno je shvatanje da prvo treba umreti da bi se uskrsnulo. Njegova reč nam je otvorila oči, ako ne primimo vaskrsenje za života, kada umremo nećemo moći primiti ništa, tada više nema nikakvog života. Telo ne vaskrsava već svetlost kroz koju se oslobađa duh u čoveku, čestica smo Adonajeva. Oslobođenjem od naše tvarnosti, i duše, omogućuje se duhu da se za života oslobodi i uskrsne, to je bar očigledno.“

„Ne razumem te, Zapravo, ne sećam se da je rabi ikada tako nešto rekao“, prekide je Filip. „Objasni.“

„Sećaš se da je govorio da je čovečije telo hram svetlosti duha?“

„Da, toga se sećam. Govorio je o Svetom duhu.“

„Filipe, pobogu, o svetlosti je govorio, o svetlosti duha.“

„Nisam siguran. Ne, nisam ga tako poimao, a nisi ni drugi, siguran sam“, odgovori Filip.

„Mnogo toga niste primili na način kako je trebalo. U svakom slučaju, otkrivanjem, spoznajom svetlosti duha u sebi prestajemo biti sami, postajemo jedno sa milionima, ali i sa nepojmljivim. To je upravo čin našeg uskrsnuća, kada Elohima oslobodimo u sebi, kada se sa njim izdignemo nad sopstvenom telesnošću. I onda su razumljive njegove reči ko uskrsne neće umreti.“

„Doista Filipe, rabi nikada nije govorio o uskrsnuću u telu“, potvrdi Arsinoja.

Filip ih je gledao sa čuđenjem.

„Ali tako ga ni jedan učenik nije shvatio“, usprotivi se Filip.

„Znam, Filipe, znam“, gorko se nasmeja Šalomita. „Ni-

kad ga niste slušali otovrena duha.“

„Dobro, a kako ćete mi objasniti Mirijamnino uverenje i njenu jutrašnju tvrdnju da je telesno uskrsnuo?“

„Ne rekoh li ti malopre, to njena duša govori, njena zaljubljena telesnost kojoj je potreban tvarni dodir. Rastrojena je, njen gubitak nadmašuje sve naše gubitke. Zar nisi video koliki je njen očaj? Žalost joj je pomutila razum. I sama ljubav koju gaji dovoljna je da prenebregne njegov nauk koji je skupa sa nama primila.“

„Nadamo se da će nakon nekog vremena da se smiri i kao uvek da uskrsnuće shvati onako kako nas je učio. Uostalom, pa u snu joj se pojavio“, reče Arsinoja.

„Kažete da je rekao: ko prvo uskrsne, ne umire“, upita zamišljeno Filip.

„Upravio tako“, u glas mu odgovoriše žene.

Filip se počesa iza uha i utonu u svoje misli. Očito mu mnogo toga nije jasno. Nakon svega, nije mu ni lako da se seti svih rabijevih reči i poduka. A i kako bi, pa toliko je toga bilo u ovuh tri godine koliko ga prati. Ni žene više nisu govorile. Rekle su sve što su imale da kažu.

Sa istoka se u tišini prikradala noć, donoseći svežinu koja prenu Filipa.

„Ali, velite da je živ? Zar ne?“

U glasu mu se očitavala neverica.

„Da, Filipe, upravo tako“, smešeci se odgovori mu Šalomita.

„Pa, ako je živ onda, da li se može pokazati? I hoće li se nekom pokazati? I kako? Kada? Kome?“

„Pobogu, Filipe. Pa naravno da može. I hoće. To je izvjesno“, uskliknu Šalomita.

„Ali ne u telu?“

„U tvarnom telu? Ne! To sigurno ne!“, skoro ga žaleći reče Šalomita.

„Filipe, ako smem da tvrdim da sam dobro shvatila rabija, verujem da će se Mirijami pokazati kao vizija, bilo u snu bilo na javim, na mnoge načine, pa i kao nevidljivi duh ili kao svetlost. Uostalom, kako se sve Elohim Mošeju prikazivao? Veruj mi, predstaviće joj se, jer je njihova duhovna veza

posebna i neraskidiva jer takvu ljubav još nisam videla, kamoli doživela. Pitanje je samo trenutka i načina ali, veruj mi, neće se pojaviti u svom telu“, u razgovor se umeša Arsinoja.

U trenutku kada je sunce na horizontu zašlo a noć ovladala gradom, začu se lupka po vratnicama. Šalomit ustade u pogleda preko ograde na ulicu.

„Johanane“, reče, pa mu doviku da silazi da mu otvori, no Arsinoja je već hitala ka stubištu.

Koji tren kasnije Johanane se uspeo i izašao na krovnu terasu. Kada je ugledao Filipa iznenadi se jer mu nije ni malo ličio na onog čoveka koji je dva dana u njegovoj kući sedeo i ćutao kao riba.

„Sedi, Johanane“, pozva ga Šalomita u pokaza na mesto kraj niskog astala, pa kada se smesti upita ga kojim dobrom dolazi.

„Dođoh da se raspitam o Mirijam i da je vidim“, odgovori Johanane.

„Dole je u vrtu. Nije raspoložena da sa nama razgovara, a i mir joj je potreban“, reče mu Arsinoja i doda da je dobro s obzirom šta je ovih dan preživela.

Onda im Johanane reče da je bio kod Jakova i da je video Marjam. Reče da tuguje, da iz sobe ne izlazi.

Nakon što ispi svoju kupu vina, Filip se zahvali na gostoprinstvu i reče da mu je vreme da krene.

„Bitno je da sam vas video i da znam da je Mirijam u sigurnim rukama, uostalom, sestra me očekuje.“

„Zar je Mirijamna u Jerušalaimu?“, začudi se Arsinoja u upitno pogleda Šalomitu.

„Da, jeste, kod Johane je odsela, Huzine žene“, odgovori Filip.

„Nije li to onaj Huza što je nastojnika u domu Irodovom?“, upita Arsinoja.

„Da“, odgovori i ustade.

„Gde ćeš potom?“, upita ga Johanane. „Hoćeš li k meni?“

Filip se zahvali na brizi i reče da ni sam ne zna šta će i kuda će, ali će već nešto smisliti.

I baš kada se spremao da krene, dok se pred vratima pozdravljao sa Šalomitom, Jehuda, Jakovljevi sin, nakon što se

pozdravio sa Filipom i pre nego što ovaj stiže da napusti kuću, uspe se na sprat i u pratnji Arsinoje ode na terasu gde zateče Šalomitu u razgovoru sa Jehonanom i reče da ga je otac poslao po važnoj i neodložnoj stvari k Mirijam.

„Jehuda, nismo sigurne da bi Mirijam u ovom času želela sa bilo kome da razgovara“, reče Arsonoja.

„Verujte mi, njen je život u opasnosti. Vreme nam pone- staje.“

Arsinoja i Šalomita se zgledaše i već u sledećem trenutku se nađoše na nogama. Nisu im trebale reči da bi se razumele.

„Hajde, idemo dole“, pozva Šalomita obojicu muškaraca.

Kada siđoše u prizemlje, prođoše kroz magazu i kuhinju te izađoše u dvorište koje se završavalo malim vrtom sa razgranatom starom smokvom ispod koje je u tišini sedela Mirijam.

„Šalom, Mirijam“, pozdravi je tihim glasom Jehuda.

„Šalom, Jehuda“, odpozdravi mu šapatom.

Jehuda je pogleda i blago se nasmeši, pa pošto se spusti kraj nje na klupu položi ruku na njene šake koje su joj mirovale u krilu i jednako tihim glasom reče da dolazi od oca.

„Otac misli da si u opasnosti. Doista ti kažem, od Iroda ti preti opasnost. Događanja u gradu će neminovno uzrokovati njegovu odluku da te ukloni jer mu tvoje nerođeno dete može predstavljati opasnost po presto. Veruj mi, nemamo puno vremena, jer evo, i sama vidiš da su nastupili teški dani i bez odlaganja moraš izaći iz grada.“

„Mili čoveče“, prekide ga Mirijam, „zahvaljujem ti se na skrbi koju su pokazao i jutros u Johananovom domu. Zahvaljujme se i Jakovu na brizi, ali doista ne mogu u ovom trenutku i pod ovakvim okolnostima otići. Zar da ne sačekam da mi Jehošua dođe? Zar to od mene očekuješ?“

„Ne želim o tome da govorim, nije trenutak, veruj mi i jedino što znam jeste ono što mi je otac rekao a znaš da on ne govori zaludno. Verujem mu. Znaš da nije od ljudi bez ugleda i dobrih odnosa sa mnogim uglednicima u Jerušalaimu. Dobar je i sa Sadukjima koliko i sa Perušimima, poštuju ga i trgovci i starci iz Sinhedrina. A upravo neki od tih uglednih ljudi skrenulo mu je pozornost na opasnost koja ti preti“, pokuša Jehuda

da bude što ubedljiviji.

„Nećeš valjda reći da se već raščulo o njenoj bremenitosti?“, upita ga sumnjičavo Arsinoja.

„Ne, svakako da ne“, brzo odgovori. „Ali, otac nije prenebregao reći upozorenja već ih je murdo tumačio sa znanjima koje ima a ja sam mu preneo vest o trudnoći. Slažem se sa ocem jer zlo je vazda tu i na svakog od nas vraba.“

„Doista, možda je u pravi Jehuda“, promrmlja Johanan.

„I šta predlažeš? Da ide kući, u Galileju?“, upita Šalomita.

„Nikuda ja ne idem“, ponovi Mirijam.

„Ne, nikako“, Jehuda spremno odgovori Šalomiti.

„Nego?“, umeša se Arsinoja.

„Na Kitim⁶⁰!“

„Na Kitim?!“, uzviknše u glas Arsinoja i Šalomita.

„Čujete li vi mene? Nikuda ja ne idem!“ , ponovi Mirijam samo ovog puta mnogo glasnije.

„I ja ću sa njom putovati“, nastavi Jehuda. „Sutra zorom moramo da krenemo jer nas do Ašdota čeka dug put, skoro pet stotina stadija⁶¹. U četvrtak moramo stići u luku jer u petak izjutra isplovljava brod očevog prijatelja. Računam da će nama trebati ne više od tri dana. Deo novca za put je otac platio a ostatak je ovde kod mene“, i pokaza kesu koja mu je visila o pojasu.

„Dragi moji, zahvalna sam vam na brizi, ali to što ste naumili je neizvodljivo. Ja moram biti ovde. Srce mi govori da će mi gospodar doći.“

Johanan nije obraćao pažnju na ono što Mirijam govori, već se usredsredio na ono što je upravo čuo od Jehude.

„Jehuda, da možda ne pridaješ preveliki značaj mogućim pretnjama? Nije li dovoljno da se skloni iz grada? Možda da ode do Marte u Betaniju?“

„Ili da odemo u Kfar Naun?“, umeša se Arsinoja. „Ipak, tamo joj je kuća i imanje“, reče i okrete se Šalomiti.

Šalomit zamišljeno klimnu glavom u znak odobravanja ali ništa više ne izusti već pogleda u Jehudu koji zavrte glavom.

„Pobogu, u Kfar naumu je romejski garnizon. Ako bi oni nešto naumili, bila bi im na dohvat rukem a i Betsaid je tu, mo-

že se kamenom iz Jerušalaima dobaciti.“

Bilo je očigledno da je Jehuda u pravu, do Betsaida ime ne više od petnaest stadija najviše za sat vremena se može stići iz grada. Nikako ne bi bila sigurna kod Marte ma koliko je ona u dobrim odnosima sa Romejima. A ko zna, da li bi joj brat, El'azar, spočitao pružanje utočišta Jehošuinov ženi, bez obzira na štovanje koje je svojedobno prema njemu gajio.

„Da, u pravu je Jehuda“, zaključio Šalomita. „Čovek u čoveka danas teško može da ima poverenje.“

„Zašto sumnjaš u Martu?“, upita je Johanana.

„Ne sumnjam ja u Martu, Johanane, već u El'azara“, odgovori mu, ali ne obraloži svoj sud.

„Zašto u njega?“, opet će Johanana.

„U sve muškarce ona sumnja“, naruga mu se Arsinoja. „I da ti nešto kažem: ima donekle pravo. Pogledaj kako ste se poneli ovih dana. Kako da vam verujemo?“

Johanana začeta i obori glavu.

„Johanane, ne slušaj je. U tebe i Jehudu ne sumnjam ni najmanje. Samo pokušavam da pronađem najbolje rešenje za Mirijam“, dobaci mu Šalomita.

„Najmudrije je i najsigurnije otići što dalje odavde, van Izrailja“, ponovo se oglasi Jehuda.

„Slažem se. Čak i da je Romeji ne progone, Irodu može biti dostupna, kao i sveštenstvu, samo ako bi poželeli da je se dokopaju. Ovde je ne bi mogli zaštititi“, zaključio Johanana.

Arsinoja uzdahnu i raširi ruke.

„Ubedili ste me.“

„Uzalud vam je“, prekide ih Mirijam. „I ja se valjda pitam.“

„Mila moja, razgovaramo samo i u potrazi smo za najboljim rešenjem za tebe i dete“, reče Šalomita.

„Kada mi se prikaže, reći će mi šta mi je činiti“, uporna je Mirijam.

Šalomita pogleda žalostivo u Mirijam, pa je pomilova po obrazu i poljubi u čelo.

„Mila moja, Jehošua može ti se, to dobro znaš, javiti ma gde da si, danas, sutra, to niko ne zna. Ali obe znamo da će vreme i način odrediti on sâm. Zato, budi strpljiva i veruj, a

naše je da činimo ono što smo i do sada činile; kada nismo imale saznanja, pitale smo i strpljivo čekale na odgovore. I davao nam ih je, pre ili kasnije. Nema ti druge, nego da čekaš. Budi strpljiva i dobićeš ono za čime žudiš.“

„Ali, ovde hoću da čekam.“

„Draga moja, rauzm mi govori da je Jehuda u pravu. Njegov predlog je razuman. Stoga kreni sutra sa njim na pit.“

„A vas dve? Poći ćete sa mnom? Nećete me ostaviti?“

„Ne sutra, ali krenućemo za tobom, čim budemo mogle, za dva ili tri dana. Ne više, samo da posvršavam poslove oko kiće. Naći ćemo se u...“, i onda pogleda Jehudu. Spomenuo je Kitim ali ne i luku na njemu.

Jehuda u trenu shvati Šalomitin upitni pogled i reče:

„U lici Kition⁶² vas možemo sačekati.“

„Eto“, reče Arsinoja. „I to je utanačeno. Dakle ideš!“

„Dobro ali ne bez vas dve“, već pomirljivije će Mirijam.

„Mirijam, ne budi tvrdoglava, tvoj i život deteta je u pitanju“, nežno ali i odsečno, naglašavajući svaku reč, obrati joj se Šalomita. „Shvati, pitanje je koliko ćemo tamo ostati, a za tako nešto moramo imati dovoljno novaca, šta misliš, da to može za jedno pre podne da se skupi? Molim te, ne otežavaj svoj a ni naš položaj.“

„Doista, Mirijam“, umeša se Arsinoja.

„Gledaćemo da što više novca skupimo. Trebaće.“

„Mirijam, računaj i na moju pomoć“, pridruži se i Jehonan.

Mirijam uzdahnu i spusti pogled ka tlu. „U pravu ste, priznajem. Idemo, Jehuda.“

Onda se okrete ka prijateljucama u nakon što ih zagrlj prošaputa.

„Doći ćete, zar ne? Nećete me napustiti?“

„Pobogu“, odgovori joj Arsinoja i poljubi.

Jehuda sa olakšanjem odahnu i ustade.

„Dakle, sutra s jutrom krećemo. Dobro. Idem sada ja a pre prvih petlova eto mene pred kućom.“

Epilog

Popodne je već odavno prevalilo poslepodne naginjući ka zahodu dana kada je starac sa udaljenog kamenog pristava stigao svojoj kući na kraju nevelikog ribarskog neselja sazdanog od desetak, uz breg zbijenih kuća uzgrađenih od izbeljenog i kišama ispranog krečnjačkog kamena, koje su onako svedene sličile jedna drugoj, kao jaje jajetu, tvoreći nekoliko uzanih i senovitih stepenastih prolaza jedva nešto širih od dva, najviše dva i po hvata. Prolazi su sa malog kamenog trga vodili ka brdu obraslog makijom, koje se iza poslednjih kuća strmo uzdizalo ka nebu.

Dok je blago povijenih leđa hodao pripomažući se dugačkim štapom, blagi povetarac mu je mrsio dugu sedu kosu otkrivajući visoko i preplanulo čelo. Ceo dan je radio oko brodice izvučene na obalu. Pomagao je zetu, potom i sinovima i umorio se te mu je odmor bio preko potreban. Umorno je uzdahnuo zaključivši da se ostarilo i da više ne može onoliko da radi i da pomaže sinovima i zetovima kao što je nekoć mogao, godine su ga pritislule, prevalio je devedesetu. Više ih i ne broji. A i što bi? Koga je briga koliko je žarkih leta preko glave preturio? Bogu hvala, ako ga snaga polako izdaje, vid mu je još uvek dobar. Ne žali se doduše ni na snagu, bar mu ruke ne drhte pa još može ponešto i da zabeleži. Možda bi i više svojih sećanja pribeležio da ima novaca za papiruse. Nedostaje mu novac, kao što mu je vazda nedostajao. Zato se sve češće seća i sve ređe zapisuje ono iz prošlosti što još uspeva da održi u sećanju. Vršnjaka je sve manje, starih prijatelja, onih iz mladosti više i nema. Odavno su se sve veze pogubile, život ih je rasejao diljem ovog varvarskog carstva, neki su, kako je čuo, čak do Rima stigli, drugi do Krete, Atene i Sirmijuma, mnogi su se svrteli u Antiohiji, neki pak skončali u Jerušalaimu ili u

sirijskim pustinjama. Ima već više od tri decenije kako nikoga nije video, biće da je poslednji put na nekog od njih nabasao neposredno nakon što su Romeji razorili Veliki hram i raselili živalj Izrailja.

„Eh, ima tome dosta, možda i previše“, promrmlja sebi u bradu u trenutku kada je stigao do ulaza u kuću i svoj štap, nalik pastirskom, odložio naslonivši ga na kameni dovrtak. Potom je onako, tronut sećanjem, sa nekakvim osećajem usamljenosti i napuštenosti ušao u tamu kuće.

Nedugo zatim izašao je noseći vrč vina u jednoj i kupicu u drugoj ruci i zaseo pod nisku nadstrešnicu od palminog lišća koja mu je vazda u ovo doba dana pravila prijatnu senku za dugačkim stolom pred kućom. Već godinama mu je to usamljenički ritual otkako mu se Hila upokojila i uspela na nebo. Njegova ljubljena supruga. Dok je bila živa i bila mu potpora i životna pratilja, on bi nakon kakvog posla ili po povratku iz ribolova došao i zaseo pred kuću a ona bi mu iznosila hladno i gusto crno vino koje je voleo više nego bilo koje drugo piće. Sada to mora da čini sam, od svojih kćeri to ne može da očekuje, imaju one svoje muževe koje su dužne da dvore. I valjda stoga, ili zbog samoće na koju nikako da se privikne, svaki put se sa setom priseća svoje ljubljene druge. Često mu se desi da mu se koja suza omakne i skotrlja niz obraze i nestane u gustoj i kovrdžavoj bradi. Valjda je stoga često izvan kuće, možda se zato i trudi da sinovima i zetovima vazda preko dana bude od koristi i na usluzi, da ne bude sâm i da ne misli na Hilu. Kada ovi nemaju kakvog posla za njega, druži se sa unučićima i praunučićima, često ih u igri podučava onome što zna a što bi valjalo i sami da znaju. Uči ih slovima i rečima, da čitaju i da pišu. I tanahu i nevimu ih podučava. Za sebe ima ponajmanje vremena. Verovatno to tako i treba da bude? A i šta bi sa sobom? Zar mu noć nije dovoljna?

Danas će, razmišlja starina dok sebi naliva vino, nakon što popije ovu kupicu vina i odmori se, prvo štogod prezagajiti pa potom se latiti knjige, čitaće dok je ovog divnog svetla. Potom će, kada sunčana svetlost utrne i kada se povuče u kuću zapaliti lojanicu i možda nešto zapisati. Valja se. Duže vreme je zanemarivao pisanje, uvek je sebi zadavao obaveze, ubeđivao je

i sebe i druge da je vazda prećih i važnijih, neodložnih poslova koje bez njega ne mogu da se obave, kao da sinovi i zetovi nisu mogli da ih i bez njega valjano odrade? Zasigurno i bolje. Ma, mogli su, samo, namćor je on a sinovi mu ne žele protivrećiti a zetovi da ga uvrede. Valjda džandrljivost ide sa godinama.

Dok uživa u ukusu vina, gleda ka obali i pristaništu kraj kojeg se na blagim talasima mreška barka obasjana crvenilom sunca na zahodu. Gleda zetove kako posluju na obali. Mogu oni i sami da okrpe mreže. A i sinovi mogu da uredе onu barku koju su pre podne izvukli na obalu i prevrnuli je. Dovoljno smole i katrana je sakupljeno, I što je najbitnije, ruke su im vešte a znanja im ne manjka. A i dovoljno ih je. Ponosan je na njih. Njegov ponos: sinovi, zetovi i unuci, ćerke, unuke, praunuci. Bogatstvo i ponos njegov. Eh, samo da je Hila kraj njega, pa da se skupa ponose potomstvom. Źao mu je što bar jednog praunuka nije saćekala.

I kada je ispio poslednju kap vina, svećano sebi obeća da će poraditi da dovrši pisanje knjige i tako ispuniti odavno dati zavet. Dok je odnosio prazni vrć prisetio se da je poćesto davao ovo obećanje sebi a još nije ni blizu kraja zapisa sećanja o svojoj mladosti i rabiju; o nauku kojem ga je podučavao, o veri i neveri, o ljubavi i mržnji, o odanosti i izdajama.

I kada se povratio iz kuće nosio je svitak u ruci. Još pre nego je seo za astal, ugledao je nekakvu priliku koja se pojavila na kraju strmog i ne preterano širokog puta, na onom mestu gde prestaje divlje i škrto šiprađe i gusta mediteranska makija a kolotrag se razlivao po zatravljenoj peskovitoj zaravni koja se blago spuštajući ka debelom sinjem moru pretvarala u pešćani žal duboke uvale. Starac žmirnu par puta ne bi li bolje osmotrio pridošlicu. Beše to neki muškarac koji je na trenutak zastao, možda da se odmori ili će pre biti da osmotri ribarsko naselje. Taj nije tu da osmatra krajolik, zaključi starac i zadovoljno primeti da još uvek ima baš dobro oko jer je sa ove razdaljine mogao dobro da vidi lik nepoznatog putnika. Sa izvesnošću zaključi da ga ne poznaje. Taj sigurno nije iz nekog od okolnih naselja. Ipak prizor mu izmami širok osmeh; nasmejao se vragolasto poput kakvog derana; koraćanje po strmom putu prepunog vododerina koje su kiše vremenom napravile spira-

jući sipljivu i posnu zemlju i ogolile duboko ukopano kamenje koje je vremenom izglaćano nebrojanim ljudskoim stopalima, bilo je očigledno naporno ovom kontinentalcu, putniku nenaviknutom na ovakve bogaze već na široke i ravne puteve. Da, i oštroumnost i zdrava pamet ga još nisu izdali, a i oštro oko za detalje ima još uvek.

Sada kada neočekivanog pridošlicu više nije skrivo kameni bedem kojim je put bio omeđen i gusta makija koja je prekrivala dobar deo padine i skrivala one koji bi se kretali putem, starac ga je mogao bolje da odmeri iz svog udobnog položaja pred kućom.

Nepoznati beše srednjeg rasta i po svemu sudeći žilave građe, moguće da je bio pet, pet i po stopa visok, ne više. Imao je tamno, od sunca preplanulo ne preterano visoko čelo, mada su duboki zalisci davali takav utisak i upale oči ispod gustih čekinjavih obrva. Očito je dosta vremena provodio gologlav na suncu. Lice mu je uokviravala do ramena duga ali retka tala-sasta crna kosa i kraća ali ne preterano uredna brada. Kada je nešto kasnije prišao bliže, starac je uočio da mu brada bila poput kostreti, prošarana retkim sedim vlasima, i vetrom umršena. Kosa mu je delovala nešto svetlija, no starac je znao da je to varljiv utisak, posledica jarkih sunčevih zraka i poslepodnevnog blještavila. Uostalom, pod ovim suncem i odsjajem sa širokog mora, sve je bilo svetlije nego što je uistinu bilo. Svetla strančeva haljina koja mu je prekrivala članke svojim bogatim naborima mogla je zavarati površnog posmatrača ali ne i starca, široki pojas kojim stranac beše opasan govorio mu je da je ovaj čovek prilično mršav.

Pošto je nadlanicom obrisao znoj sa čela, stranac se konačno prenu i sporim korakom zaputi ka ribarskom naselju. I dok je prilazio starac ga je znatiželjno posmatrao, bez ikakvog zazora. A i zašto bi zazirao? Nema ničeg zbog čega bi se plašio. Za svoj život ponajmanje, uostalom, sinovi su tu, kao i zetovi. Starac se sam sebi podrugljivo nasmeja; zbog čega bi se to on plašio, i za šta? Za svoj život? Za svojih tegobnih devedesetak godina što gazi po zemlji? Čudna je ljudska priroda, zaključio gorko, odkako je u ovoj uvali pre pedeset godina svio svoj dom niko njegovu obitelj nije ugrozio, čak ni oni neznabošci, Romeji,

ali vazda oseti oprez u svojim mislima čim nepoznatog ugleda da mu se približava. Strah je čudna rabota koju je čoveku Satanel ugradio a njegove legije podgrevaju.

Pošto je sa prezirrom odbacio pomisao koja se u trenu počela rađati da bi stranac mogao počinuti bilo šta nažao njemu ili njegovim bližnjim ili čak doneti loš glas, ostao je mirno da sedi oslonjen o zid kamene kuće. Pa ni ova kuća nekako nije njegova. Mogao bi da kaže da pripada Šamielu, jednom od trojice njegovih zetova, mužu njegove najmlađe ćerke, mezimice, Sare. Sagrađio mu je pre nebrojano godina, da se u njoj skrasi nakon godina koje je proveo pohodeći mnoge zemlje, da se sa svojom Hilom konačno skrasi, da njih dvoje starih gledaju svoju decu i njihovu decu kako rastu.

Bogu hvala, Hila, da joj dušu izdigne u visine svetlosti nebeske, nije imala sreće da onako vredana i krotka, prvo praunuče na svoje ruke dočeka i da ga iz kuće iznese, svetu da ga prikaže, ali o svojim uničičima i unukama se itekako brinula. Da, bila je Hila itekako ponosna na dva sina i tri predivne ćerke koje je izrodila i njemu ih podarila.

Posmatrajući stranca koji mu je prilazio uzdahnuo je znajući da danas od pisanja očigledno opet neće biti ništa. Smiraj je dana i noć će brzo a uljudnost i gostoprinstvo mu nalažu da putnika primi u svoj dom i da ga ugosti. Sada, kada mu je skoro sasvim blizu prišao, mogao je da ga jasnije osmotri. I bio je doista u pravu. Ovaj je čovek baš mršav. Šake su mu bile koščate, sa dugim i tankim prstima. Takve su mu bile i podlaktice koje su mu štrčale iz širokih i zavrnutih rukava. Behu mršave i suve a koža ispod koje su bile uočljive nabrekle plavičaste vene beše tamna i tanka.

Sigurno je asketa? Možda nezirit? Mnoge je nazirite video u svom životu. Može biti da je ebionit? Mada sumnja. Nije ni prvi ni poslednji posvećenik koji je ovuda prošao tokom svih ovih godina otkako se skrasio u ovom ribarskom naselju i od sveta se pomalo ogradio. Ta ne preterano bitna nepoznanica, da li je stranac nazirit i ebonit, uskoro će razrešiti.

„Šalom alejhim“, ogłosi se stranac kada priđe starčevoj kući.

„Šalom, stranče!“, odgovori mu starac. „Kojim dobrom?“

„Na putu sam, poštovani. Sedmica je prošla odkako sam krenuo iz Akre, nameran sam da u Sidon stignem ako je po volji gospodnjoj.“

„U Sidon, kažeš“, zaključí starac, pa se zagleda u daljinu, nekud ka pučini, nisko nad morskim talasima. „Dug je to put.“

„Da, dug je to put“, potvrdí stranac pa i on začuta.

Jedno vreme su obojica čutali, starac je sedeo i posmatrao pučinu, stranac je gledao u pravcu ljudi koji su u daljini, na molu, krpili mreže.

„To su moji zetovi i sinovi“, konačno prozbori starac.

„A ova dečurlija? To su ti unuci?“, upita došljak i rukom pokaza na golišavu dečurliju koja se igrala na obali.

„Ne, to su moji praunučići. Elohimu hvala na neizmernoj milosti“, odgovori starac.

„Da su živi i zdravi“, reče čovek i uzdahnu.

„Vidim, umoran si“, reče starac i živnu pomerajući se u stranu ostavljajući mu mesta na klupi. „Hajde, sedi ovde“

„Blгодарim vašoj dobroti, plemeniti gospodine“, odgovori stranac skidajući zavežlja sa ramena pa ga pre nego li će sestí odloži uz uzdah olakšanja kraj klupe.

Jedno vreme su sedeli čuteći i gledali četvoricu dečaka u belim kratkim košuljama kako se igraju oko dvojice ribara koji su poslovali oko brodice izvučene iz mora i prevrnutе.

„Blažena deca nevinih duša“, napokon progovori stranac. „Njihovo je carstvo nebesko.“

Starac se prenu i iskosa pogleda čoveka kraj sebe. Taj njegov nagli pokret kao da nije iznenadio stranca, naprotiv, njegov osmeh je govorio da ga je očekivao. Odkada nije čuo tu rečenicu? Odavno. Još od onih kobnim jerušalaimskih dana. Sada mu je posve jasno, ovaj čovek nije ni nazirit niti ebionit, biće da je iz Šaulove sekte Jehošuiníh sledbenika. Kako ih ono sada zovu, pokušava da se priseti. Koina mu baš nešto i nije bila laka, nikada je nije valjano naučio, a već je dugo Jehošuini sledbenici koriste. Ah, da, priseti se: hrišćani. Mešijah. Hristos, vele na koini. I ime su mu promenili, kao da nikada nije bio sin Izrailja. Al, neka, pomisli, nema to više veze sa njim. Ne više. Odavno su raskinute sve veze.

„Oprostite mi plemeniti, nisam se ni pretstavio“, prenu

ga strančeve glas dok je upravo ustajao sa klupe. „Ja sam Išmael, sin Šamuelov, iz Bitsaide, ako znate gde je.“

„Znam. Znam gde je. Kako ne bih znao“, odgovori mu starac vidno sa setom klimajući glavom. „Bitsaid. Da, grad na obali Jam Kinereta.“

„Bili ste tamo?“

„Eh, da, bejah. Itekako. Ali, davno to beše“, odgovori starac uz uzdah dok mu senka tuge prelete preko lica. Pokušao je da se priseti kada je poslednji put bio u svom rodnom Bitsaidu. Teško mu je da izračuna, davno je to bilo, ima tome više od pedeset godina. Bezmalo jedan ceo život. Nekoliko meseci nakon što je napustio Jerušalaim obreo se u rodnom Bitsaidu. Behu to dani njegove pokore. Nema se baš mnogo čega sećati. Zapravo, nema ničega, osim tuge. Lakše mu je da se priseti mladosti, onih dana kada je sa ocem išao na vodu. Od malih nogu otac ga je učio da ribari. Prvi put je napustio Bitsaidu tek kada se zamomčio. Sa ocem je išao u Jerušalaim i tada je po prvi put video Hram. I ne samo da ga je video, bio je u njemu. Sve će biti da je tada već napunio trinaest godina. Nekih pet, možda šest godina nakon svoje prve posete Hramu čuo je da je Johanan, sin Zakarijahov, Ha'Matbila počeo da propoveda a ubrzo, možda beše već sledeće godine pristupio mu je pokajnički da ga ovaj okupa, da sa njega spere ljudske i ovozemaljske grehe. Od tada ga je revnosno sledio i njegov nauk upijao svim svojim bićem i svom svojom nevinom mladenačkom dušom. I kasnije, tokom celog svog dugog života nije se njegovog nauka odrekao, pa i onda kada je za rabijem Jehošuu krenuo. Bio je prisutan na Jordanu i onog dana kada je Johanan Ha'Matbil okupao Jehošuu i nad svetom vodom Jordana pustio svoj grleni glas proroka, jer Johanan beše onaj što više u pustinji, kao što je to prorok Zaharijah pre toliko vekova prorekao. Evo, i danas se toga događaja živo seća, kao da je bilo juče. Potrebno je samo da ga neko bilo čime potseti na to vreme i žive bi mu se slike vraćale, a od tada je prošao više od jednog ljudskog veka. Tog se dana zbililo ono što je Johanan vazda svojim sledbenicima i narodu koji ga je pratio i slušao govorio, da je došao onaj koji ide za njime. Da, tada mu se doista činilo da se dogodilo čudo, da ih je sve svetlost sa neba

dotakla, da je sveti duh na njih sišao. Poverovao je rečima Johanana da se pojavio onaj koji dolazi za njime, mešijah, pomazanik, izbavitelj naroda Izrailjevog. A ko ne bi? I ko nije? Pred njima je okupan i pročišćen stajao Jehošua, sin Josefov. Pred njegovim očima ali i očima Judeje voda Jordana pročistila je spasioca. Mešijah je stajao među njih u svoj svojoj lepoti, u svoj svojoj jednostavnosti i jednosušnosti. Tada je svoje ushićenje preneo svom prijatelju Natanailu i svedočio pred njime da je Jehošua bar Josef ha' Nacri, onaj o kojemu su proroci govorili. Verovao je tada iskreno da je taj čovek doista tako željno očekivani spasilac i izbavitelj naroda Izrailja. Ubrzo je poslušao Johanana i napustio ga pridruživši se Jehošui; sledio je onog koji dolazi za prorokom Jehonananom kupačem. Jehošuu je u stopu pratio pune tri godine. Istina, Jehošua nikada za sebe nije rekao da je mešijah, više je voleo da ga oslovljavaju rabijem. Drugi su to o njemu govorili, pa i njegovi sledbenici, ali ne i pred njim ili bar on to iz svoje puke sramežljivosti nije činio. I sam je isprva svedočio Ha'Matbilove proročke reči. Podučavao je, nije prorokovao. Zato je valjda i bio rad da ga jednostavno oslovljavaju sa učitelju. Tada je imao jedva dvadeset godine, ili neku više; ko bi se toga sada još setio, bio je čitavih desetak godina mlađi od Jehošue. Čini mu se da je Andrej, sin Jonin, prvi pristupio rabiju jer je prvi u njemu video spasioca, samo u to se ne bi mogao više zakleti. Pa, bilo je to tako davno.

Išmael se nakašlja i starac se trže pa pogleda u svog gosta i shvati da baš nije najbolji domaćin pa požele da ispravi svoju grešku.

„Mora da si žedan od tolikog pešačenja po suncu?“, upita ga.

„O, da, jesam, gospdine“, odgovri mu Išmael krotko.

„Nego, kako ono reče da se zoveš?“

„Išmael, gospodine. Išmael.“

„Da, da, Išmael. Išmael iz Bitsaida. Sin Šamuelov“, ponovi starac klimajući glavom pa dohvati štap koji je sve vreme stajao kraj njega oslonjen uz zid i oslanjajući se o nj' ustade stenjući pa uđe u kuću. Pred varatima zastade i okrete se ka dođošu i blago ga pogleda i uz brižan osmeh reče: „Sačekaj

trenutak. Brzo ću ja.“

Nakon nekoliko minuta starac se pojavi sa krčagom i kada sede, pruži ga Išmaelu i ovaj ga uze i pošto se zahvali prinese ga ustima i poče žedno da pije.

„Išmael, kažeš? Sin Šamuelov?“

„Da, gospodine. Išmael“, odgovori ovaj nakon što odloži vrč na astal od grubo tesanog drveta.

Starac se osloni na zid i malo promeškolji, kao da će se leđa i ispusti dug, olakšavajući uzdah. Očigledno se brzo umarao, godine koje je nosio na plećima pretstavljale su mu priličan i upadljiv teret. Samo, on nije imao za čime da žali, živio je kako je mislio da valja; svoj obraz nikada nije ukaljao, Zakona i običaja predaka se vazda i u svakoj prilici pridržavao a i svojih principa. Nikada ih se nije odrekao niti se o njih ogrešio. Ni skim u svađi nije bio, nikog nije popreko pogledao a Jahvea za svedoka može da pozove da ni njega niko nije. Doista bio je poštovan i uvažavan i od onih koji su ga sledili i od onih koji su štovali drugačije mišljenje. Njih nikada protivnicima ili nedajbože, neprijateljima nije nazivao poput drugih zagriženih propovednika, zaslepljenih i isključivih poslanika ili samozvanih blagovesnika, kakve je tokom svog života imao prilike da susretne širom onih zemalja kroz koje je prolazio, a pored Jehude, Samarije i Galile, boravio je i u Siriji i u Epiru, na Kreti i Kiteri, u Misiru i na Sinaju.

„Sin Šamuelov, kažeš?“, ponovo upita starac pa zausti da kaže kako je poznavao jednog Šamuele, ribara iz Bitsaida ali u poslednjem trenu odustade.

„Da, gospodine, Šemuel beše moj otac.“

„Lepo, baš lepo“, odgovori starac i ponovo utonu u svoja razmišljanja. Da, i na svoju porodicu je ponosan. Vazda je bio. Sestra njegova, Mariamna, koja ga je kroz ceo život pratila i bila mu važan oslonac, beše među ljudima za života poštovana i uvažavana. Blago da joj je rajsko naselje. Njene su se mudre reči nadaleko čule pa je blažena bila uvažavana i nakon uspenja još dugo spominjana. Hila mu beše odana i radišna žena. Dva mu je sina i tri kćeri izrodila. I na sve njih je ponosit. Sa svima njima pred ljudima mogao se dičiti jer su ih drugi hvalili, mada ih on sam nikada pred drugima nije, doduše ponos nikada nije

krio. Ipak, često se pitao da li ne greši što ispoljava ponos, jer gde je razmeđa između ponosa i gordosti? I ko je on da određuje šta je ponos a šta samoljubiva i ohola gordost. Zato se trudi samo da bude zahvalan na svom potomstvu i smeran pred gospodom.

„Izuzetno vam je vino, gospodine“, prekide ga Išmael u razmišljanju.

„Ah, da“, potvrdi mu starina. „Mogu da ti kažem, Išmaele, da su moji zetovi pravi majstori za spravljanje vina.“

„Srećan ste vi čovek, očigledno, gospodine.“

„Da, izgleda da sam imao sreće, Gospodu hvala i slava.“

Doista, imao je starac sreće, ne samo sa svojom Hilom već i sa svojom decom. Bogu hvala, kćeri su mu se udale za časne i poštene ljude, nadasve vredne muževe imaju. A sinovi su se dobrim i vrednim ženama oženili, dobrim u predanim majkama njegovih unučadi. Težak ali pošten u smeran život svi su vodili. I bogougodan. Nije njegovo da o tome govori. Bog sve vidi i vaga. Doduše, ne nagrađuje na ovom, tvarnom svetu. Sve jedno, ipak vaga i meri. Bogatstvu nisu težili, kao što ni on sam nije. Tako ih je učio i tako ih je naučio, bogatstvo nije u imanju, bogatstvo je u duhu i istinitom znanju o dobru i zlu. Zakone božije nisu kršili, i to mu je važno. Od zla su se klonili. Valjda je to bio jedan od razloga što su u ovoj zabitoj uvali svoje naselje ustroili i vlastito ljudište negovali. Sva sreća i zetovi mu iste vrednosti poštivaju i istih se vrlina drže. Decu su zlatnu i dobu izrodili, pa su i ona istim putem krenula. Srce mu je puno kad pogleda svoju decu i njihove obitelji na okupu. A eto, sada pod stare dane može da se ponosi svojim mnogobrojnim potomstvom, svojim unucima i praunucima, a ima ih, bogu hvala, ne može ih na prstima svojih ruku izbrojati.

„Otac mora da se ponosi tobom?“, upita starac.

„Nažalost, nije živ. Upokojio se pre mnogo godina“, odgovori Išmael tiho.

„Da, da, tuga je kada te draga osoba napustu“, reče starac.

Vazda kada se o roditeljstvu ili o deci povede reč ili kada ga kakav prizor navede da o njima razmišlja, seti se kako je beskonačno bio sretan kada mu je Hila rodila Davida, potom i

Aarona, dvojicu sinova kojima je lozu i ime svoje produžio. Za njima su ćerke na svet dolazile, prvo Rahela, zatim Mirijam. Na koncu, rodila mu je Saru, ćer koja mu je svojom lepotom, ali i dobrotom, pružila, čini mu se najviše zadovoljstva i sreće.

Kao što se prvi rodio, David se i prvi oženio, u kuću je ušla, lepa i mila, Rahava, ćerka bogobojažljivog i vrednog Joatama, iz susednog sela. Blažena bila, preminula je mlada, na porođaju drugog deteta. Bilo je to pre mnogo godina ali David se više nije ženio, svoj je život posvetio uzdizanju i vaspitanju svojih sinova, Avraama i Mošea. I eno ih, u prave ljude izrastoše. Na očevu radost obojica se poženiše i decu izrodiše. Ali Aaron je muka i tuga njegova neprebolna. Tek što se oženio, Mirijam mu je tek zatrudnela, na povratku iz Barkaia napali su ga i opljačkali razbojnici. U gušanju i tući, raniše ga. Kada ga je sutradan pronašao, jedva da je davao znake života. Spasa mu nije bilo, preminuo mu je na rukama. Mirijam je ostala u kući. Tu je i dan danas, uz sina, Josefa i njegovu porodicu obitava. Taj zločin je ostao nekažnjen i to ga je mučilo celog života. Samo Elohim zna ko je ubica. I Satanail, naravno, jer to je njegove volje delo. Veruje još uvek da će premudri znati pravom merom kazniti počinitelja. A seća se kako su mu samo dve ili možda tri godina ranije Joatam i Eliakim bili neopisiva radost, prvi i ljubljeni unuci, koje mu je podarila najstarija kćerka, Rahela. Mirijam mu je podarila Mordekaja, Šaju i Mošea, trojicu unuka, i svi su na oca, Gavriela, riđi mangupi. Najmlađa, Sara, njegova ljubimica, izrodi mu trojicu unučadi: Josija, Eljahima i Rifata. Potom i malu Tulu, lepoticu krupnih bademastih očiju i bujne divlje kestenjaste kose. Kao što mu je Sara beše, i ona mu je ljubimica. A onda se i ona udala. Sada su mu njena deca najdraža. Da, eno ih, igraju se na obali. Možda ih obožava zato što su i najmlađi, a možda i stoga što je biće i sam pomalo podetinjio. Duboku starost je dočekao, odavno je devedesetu preturio preko glave, bliži se stotoj. Evo, i sada uživa gledajući ih u njihovoj bezbrižnoj igri, i vazda bdije nad njima. Šta čovek više da poželi? I danas mu je dušu grejala njihova igra i graja, sve dok ga ovaj stranac nije prekinuo u tome svojim dolaskom i uznemirio ga primoravši ga da se potseti dalekih i skoro zaboravljenih mesta, vremena i događaja.

U daljini ugleda jednu musavu devojčicu koja je upravo istrčala iz kuće i pojurila ka devojci koja se sa druge strane pojavila i razneži se. Doista, sam Jahve zna da mu ništa manje nisu drage ove njegove unučice. Ester je već stasala za udaju. Lepotica. Judit i Aviva stasavaju. Samo što nisu pristale. I Gila mu je draga. Mudrica dedina, na babatetku se denula, na Marjamnu, vidi joj se po držanju i očima ali i pameti. A ženske čeljadi izgleda nikada dosta. Ova mala musava Mordekajeva Livna je još mala, Mošejeva Danija jedva da je prohodala, ne odvaja se od majčinih skuta.

„Plemeniti gospodine“, iznenada prozbori Išmael. „Oprostite mojoj zaboravnosti koja moguće može ljubopitljivosti ili nadmenosti da sliči, mada, sve će biti da maločas bejah nedovoljno pažljiv, jednostavno propustih da upamtim vaše plemenito ime.“

Starac se trže na prozukli Išmailov glas i podiže pogled i ukrstio ga sa strančevim. Gast u trenu uhvati mutan i zbunjen domaćinov pogled pun neke pritajene sete, delovao mu je kao da je bio krajnje otsutan.

„Gospodine, gospodine, da li vam je dobro“, upita Išmail.

„Molim?“, upita starac. „Nešto ste rekli?“

„Da li ste dobro?“

„Da, jesam. Zašto pitate?“

„Učinilo mi se, kao da ste bili malo odsutni, pa, ko velim, godine.“

„Da, odsutan. Moguće je. Nego, nešto ste me ono pitali?“

„Verovatno sam propustio da čujem vaše ime kada smo se upoznavali.“

„Ah, to“, huknu starac. „Filip. Filip je moje ime“, odgovori mu i lati se za kupicu vina pa je nadušak ispi.

„Filip“, ponovi Išmail. „Kao apostol Filip.“

„Da, kao apostol Filip“, tiho prošaputa starac i nasmeši se. „Da, kao apostol Filip.“

Išmail odloži prazan krčag u krilo nakon što je potpuno utolio svoju žeđ popivši svo vino uživajući u njegovom okusu da bi odmah potom nadlanicom druge ruke obrisao prosute kapi sa usana. Tren kasnije je starcu zahvalio i vratio prazan krčag.

„Verujem da si gladan. Neko koga je tolika žeđ mučila mora da nije skoro zalogaj hleba nasušnog u usta stavio“, zaključio starac.

„Priznajem, od jučerašnjeg dana nisam hranu okusio“, spuštenog pogleda i šapatom, kao da se stidi, promuća Išmael.

„Znao sam. Pravo da ti kažem, i sam sam nešto prigladnio, pa, mogli bi smo da skupa podelimo ono malo što imam“, uz osmeh reče starac i ponovo ustade.

„Zahvaljujem se na vašoj plemenitosti“, odgovori Išmael i sam ustade i pokloni se pred stracem.

„Ništa, ništa, samo ti sedi, evo, odmah mene“, reče starac pre nego što zamače u kuću.

Koj čas kasnije, starac izviri iz kuće i mahnu Išmaelu rukom pozivajući ga ka sebi, te kada ovaj uđe, posadi ga za veliki astal od tesane kedrovine na koji je pred gosta i sebe postavio tanjire a između njih pladanj sa sušenom ribom i hleb, i posudu sa maslinovim uljem i kupu sa vinom.

Starac zasede nasuprot Išmaela pa uze i prelomi svoj hleb i baš kada htede da zalogaj zamoči u ulje trgže se i preblede. Na mah stade mu dah a u grudima mu se steže, kao da mu je u grlu zalogaj zastao. Samo su mu strančeve ruke pred očima. Ne može od njih da odvoji pogled. Kao začaran gleda u te koščate i preplanule šake kojima ovaj spokojno lomi hleb i odlomljene komade umače u ulje pre nego što bi ih strpao u usta. Srce mu snažno lupa i oseća se zatečenim. Nespreman je na osećaj koji ga je preplavio. I za plimu slika koje iskrsavaju pred njegovim očima iz davnih vremena koje naviru ni sam ne zna odakle. Bude se u njemu sećanja koje oživljavaju ruke i pokreti Išmailovi. Običan, krajnje jednostavan gest a opet, tako poznat i tako uznemirujući. Ko ga sve pred njim tokom mnogih godina nije činio i ne samo u njegovom domu? Mnogi jesu ali niko tako kao što stranac upravo sada čini. Osim jednog. I na tog čoveka ga je Išmail upravo potsetilo. To što i sam, čini mu se, tako lomi pogaču, što i sam tako umače hleb u ulje, što i sam tako jede, ne umiruje ga. Zna, siguran je, behu to drugačiji, tako prepoznatljivi pokreti. Jedinostveni pokreti. Pokreti koje pamti, koje nikada neće zaboraviti. A šta ako su to iste one ruke i isti oni prsti? Jehošuini pokreti i njegovi dugi i tanani, koščati prsti.

I sada, dok širom otvorenih očiju netremice posmatra te tako poznate ruke i pokrete, oseća kako se u njemu rađa neodoljiva sumnja. Doista, godinama se nadao da će ih videti. Nadao im se usrdno jer bilo mu je obećano da će ih videti. Isprva se nadao onih dana nakon prve nedelje po Pesahu. Zalud mu beše to nadanje. Nije ih video. Potom se nadao obećanom drugom dolasku. Pa, zar rabi nije obećao govoreći da ovaj naraštaj neće proći dok se sve ne zbude o čemu je govorio. Doista zar postoji išta što bi više voleo od toga da opet sedi pored rabia i da gleda kako sporim i odmerenim pokretima lomi hleb i umače ga u ulje dok im govori, kao što je vazda činio, kao što je tokom pashalne večere poslednji put učinio. Možda se zato i boji da podigne pogled? Šta ako je to rabi? Da li bi to njegovo srce moglo da izdrži? Da li bi to on preživeo? Ali, šta ako to nije rabi? Da li bi se razočarao? Da li bi bio neutješan? Da li bi izgubio veru? Opet, šta ukoliko podigne pogled i pred sobom, za sofrom ugleda Jehošuu umesto Išmaela? Šta ako je onaj gost od malopre, onaj Išmael zapravo sam rabi? Šta ako je nakratko promenio svoj lik da ga kuša? Da li će se rabi na njega naljutiti što ga nije prepoznao? Neće. Zna, neće se na njega naljutiti njegov voljeni rabi. Ipak, kako da se pred njim opravda? Koliko je samo puta pozeleo da mu se ovako čudo dogodi? Toliko puta da mu je sama želja presahla.

Rečnik nepoznatih reči:

- ¹ bar (hebr.) - sin
- ² Sinhedrin (hebr.) - (sa značenjem: sjediti zajedno) Velika Skupština, veće ili savet od 71. člana. Postoji i mali Sinhedrin, od 23 člana.
- ³ kahana rabba (aram.) - vrhovni sveštenik
- ⁴ Jehuda (hebr.) - Judeja
- ⁵ Nasi (hebr.) - predsedavatelj Sinhedrinom (poglavar/knez/vođa)
- ⁶ galilski (pridev) od imenice Galila (hebr.) - Galileja
- ⁷ Johanan Ha'Matbil (heb.) – Johanan kupač (Jovan krstitelj)
- ⁸ Elohim – jedno od mnogobrojnih božijih imena
- ⁹ Kohen Gadol (hebr.) - vrhovni sveštenik
- ¹⁰ neher ha-Jarden (hebr.) - reka Jordan
- ¹¹ Har ha Setim (hebr.) – Maslinska gora, planinski venac istočno od Jerusalima
- ¹² Get šemani – Getsemanski vrt (Getsemanski vrt, zapravo maslinjak je prema novozavetnom mitu bilo mesto Isusovih molitvi i tajnog druženja sa svojim sledbenicima)
- ¹³ rabi (hebr.) - učitelj
- ¹⁴ nazirit (hebr.) – čovek koji je dao asketski zavet, zavetnik,
- ¹⁵ Šomron (hebr.) - Samarija
- ¹⁶ mešijah (hebr.) – mesija, pomazanik
- ¹⁷ Pesahu (hebr.) – Pasha
- ¹⁸ gradska kohorta – rimska vojna jedinica za održavanje reda u gradovima, preteča Policije.
- ¹⁹ Sikariji (heb.) – bodežari, verskopolićka skupina čiji su pripadnici noževima (boežima) napadali iznenada Romeje.
- ²⁰ ebionem (hebr.) – ebioniti, siromašni, jedna od nekoliko tadašnjih sekti u okviru Judaizma.
- ²¹ Isiyim; isiji (hebr.) – Eseni
- ²² Cadukim (hebr.) – Sadukeji (gr.), sledbenici sveštenika Cadoka
- ²³ Kanajac – kanaj (hebr.) - zilot (gr.) ravnatelj, sekta i politička stranka kod Jevreja
- ²⁴ Aba (hebr.) - otac
- ²⁵ Baruh ha-Šem (hebr.) - u ime Boga, uz blagoslov Božji
- ²⁶ Antonija – romejska tvrđava u jerusalimu kraj Velikog hrama
- ²⁷ gladius - oficirsku legionarski mač
- ²⁸ contuberniuma (lat.) –najmanja vojna jedinica pandan vođu, 8-10 ljudi
- ²⁹ psalm br. 3
- ³⁰ koina – bliskoistoćna varijanta grćkog jezika
- ³¹ pilum (Lat.) – koplje; Pilat – Kopljanik; Kopljaš.
- ³² Korona obsidionalis – vrsta ordenja
- ³³ baculum viteumom – oficirska palica
- ³⁴ Perushim (hebr.), perišajja (aram.) – Fariseji (gr.) – sa značenjem odvojeni, jevrejska religiozna i politička stranka
- ³⁵ Ramatajim (hebr.) – hebrejski naziv grada Arimateje
- ³⁶ Gulgolet (hebr.) – Golgota (Aram.) Golgota (grć.), Calvariae locus/Kalvarija (lat.) brdo u Jerusalimu na kome je raspet po predanju Isus Hristos (Jehošua bar Josef)
- ³⁷ Jam Kinerit (Хебр.) – Галилејско језеро
- ³⁸ Jevanđelje po Mateju; 21.9.
- ³⁹ Jevanđelje po Luki; 23.46.
- ⁴⁰ Malhut Jisra'el -Malhut Jizrael (hebr.) – Carstvo Izraela
- ⁴¹ Toda la'El (hebr.) - uz hvalu Gospodu
- ⁴² Jevanđelje po Mateju; 26.24

- 43 Be'ezrat ha-Šem (hebr.) - uz pomoć Božju
- 44 Psalam 122,2.7
- 45 kasis / cassis (lat.) - шлем, штитио је главу, врат и уши.
- 46 šiva (hebr.) – sedmodnevni period nakon sahrane
- 47 avel (hebr.) – ožalošćeni
- 48 avelut (hebr.) – Jevrejski religijski propis pomena
- 49 tadej (hebr.) – hrabri
- 50 5 knjiga Mojsijeva, glava 28:67
- 51 Javandelje po Mateju 7.2
- 52 Javandelje po Mateju 7.2
- 53 Tanah - Jevrejski naziv za Stari zavet
- 54 sofer (hebr.) - pisac, književnik
- 55 Nevim – u značenju „proroci“, deo Tanaha, Knjige proroka
- 56 Talit, jevrejski molitveni šal
- 57 Kfar Naum – Kapernaum (Naumovo selo) antičko mesto na obali Galilejskog jezera
- 58 šakan (hebr.) - šator
- 59 Kefa (hebr.) – stena, kamen, u novom zavetu prevedeno kao Petar, petra (gr.) – stena
- 60 Kitim – antički naziv za Kipar
- 61 stadij – stara judejska mera za dužinu, 180 m ili 100 dužina štapa dužine 1,8m
- 62 Kition– Cition – antički, Rimski naziv za Larnaku

CIP - Kategorizacija u publikaciji
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-31

ГАШПАР, Лебрехт, 1953-

Apostoli : roman / Lebrecht Gaspar. – Београд : Удружење независних писаца Србије ; Зворник : Асоглас, 2021 (Зворник : Асоглас). – 285 стр. ; 21 cm. – (Библиотека Вертикале. Едисија Савремени роман)

Lebrecht Gaspar je pseudonim autora. – Тираж 500. – Речник мање познатих и непознатих речи: стр. 284-285.

ISBN 978-86-81192-27-6 (UNPS)

COBISS.SR-ID 32193289

Ovom nagrađenom romanu, *Apostoli*, drugom u nizu romana reke predhodi *Pustinja* (2012), izvanredno višeslojno prozno delo koje pored nesumnjivog istorijskog, mitološkog i pre svega etičkog aspekta sadrži i niz nesumnjivih elemenata autobiografskih ali i civilizacijskih kao i egzistencijalnih promišljanja.

Apostolima autor nastavlja svoja razmišljanja započeta u *Pustinji* ali ih i proširuje novim i provokativnim temama uspostavljajući neraskidivu vezu između daleke prošlosti i sadašnjosti.

Oba ova romana koncipirani su tako da se mogu čitati odvojeno unatoč činjenici da se u oba pojavljuju iste ličnosti. I ne samo to, budući da se radnja oba romana odvija dobrim delom paralelno, tokom nekoliko pashalnih dana 33. godine nove ere, posve je svejedno koju će knjigu čitalac prvu uzeti u ruke.

Pored ova dva navedena romana Lebrecht Gaspar je objavio i romane: *Obala* (2013) i *Neprevodivi rečnik sinonima* (2019) za koje je tih godina dobijao knjižvnu nagradu *Zlatna sovu* sarajevskog ZUNS-a, kao i *Muke po Varvari* (2013), *Pepelište* (2014) i *Konzlager Belgrad* (2017).

Lebrecht Gaspar je rođen u Poreču kraj Lepena ukraj porte Bogojavljenjskog hrama a odrastao je i obrazovao se u Beogradu i Minheni. Dok je slikao bio je posvećem đerdapskim mitovima i ččaran dunavskim salkama. Nakon čerkinu smrti, 2005. godine napušta Beograd i živi u nekim predelima van domašaja civilizacije, u ilegali.

